

MORAVSKÉ
NÁRODNÍ POHÁDKY A POVĚSTI.

SEBRAL A DO TISKU UPRAVIL

BENEŠ METHOD KULDA.

V PRAZE 1892.

TISKEM A NÁKLADEM KNIHTISKÁRNY CYRILLO-METHODĚJSKÉ
(V. KOTRBA).

MORAVSKÉ
NÁRODNÍ POHÁDKY A POVĚSTI.

SEBRAL A ZASLAL

JAN PLESKÁČ,

FARÁŘ V OLEŠNICI NA MORAVĚ

A JINÍ.

SVAZEK TŘETÍ

ZÁKOLY OLEŠNICKÉHO A JINÝCH.

V PRAZE 1892.

TISKEM A NÁKLADEM KNIHTISKÁRNY CYRILLO-METHODĚJSKÉ
(V. KOTRBA).

MORAVSKÉ
NÁRÓDNÍ POHÁDKY A POVĚSTI

Z OKOLÍ

OLEŠNICKÉHO, BRNĚNSKÉHO, TŘEBÍČSKÉHO,
VÝŠKÓVSKÉHO A ŽDÁRSKÉHO.

Proslov.

Roku 1854. a 1856. vydal jsem v Brně dva díly „Pohádek a pověstí národa Českého na Moravě“ z okolí Rožnovského a Jemnického. Slíbené pokračování však přerušeno bylo mým odchodem z Moravy do Čech, ačkoli té doby již po hotově měl jsem v rukopisech pohádky a pověsti z několika okolí Moravských.

Roku 1874. a 1875. podruhé vydány byly Rožnovské národní pohádky a pověsti knihkupectvím I. L. Kobra v Praze v „Národní bibliotéce“, kteráž podává „výbor prací čelnějších spisovatelů českoslovanských.“ K tomu druhému vydání přidal jsem „Národní pověsti a obyčeje z okolí Rožnovského na Moravě.“

Byv do té chvíle zaměstnáván jinorodými pracemi literními, teprve letos mohl jsem pomýšlet na splnění slibu učiněného, a tudíž uspořádal jsem rukopisy od roku 1854. uložené. Tou měrou vychází

Díl III. „Moravských pohádek a pověstí z okolí Olešnického, Brněnského, Třebíčského, Vyškovského a Žďárského. Díl IV. pak obsahovati bude „Moravské pohádky a pověsti z okolí Kamenického“, jimiž dokončím tuto úlohu svou.

Prvých dvacet pohádek z okolí Olešnického Dílu III. pochodí z péra nyní již v Pánu zesnulého Jana Pleskáče, slovního faráře a konsistorního rady v Olešnici na Moravě; ostatní pohádky a pověsti mají jména zaslátelů a zaslátetek, pokud jsem jich shledal na rukopisech, a vypravovatelů i vypravovatelek, po kterých jsem psal.

Žádosti mé vyhověv, napsal a laskavě zaslal mi vld. pan Jan Soukop, biskupský a konsistorní rada a farář v Doubravici, básník proslulý, o svém strýci, sběrateli pohádek a pověstí Olešnických, následující poznámky životopisné: .

„Jan Pleskáč narodil se v Třebíči na Moravě 15. května 1797, studoval gymnasium v Jihlavě, filosofii a bohosloví v Brně, a vysvěcen byl na kněze roku 1820. Kaplanovav v Želetavě, Kučerové a Nětíně podosáhnul roku 1832. lokálky ve Lhotě u Jimravova, a roku 1834. přijal faru v Olešnici na Kunštátsku, kde 26. července 1873 naplnil dny vezdejšího putování.

Ač na školách praněmeckých vychován byl, přece jiskra lásky k národu v šlechtném srdci jeho doutna-

jící vyšlehla za věků dospělých v plamen jasný. Když roku 1848. v Brně „Ústřední jednota katolická se založila, zřídil také farář Pleskáč filialní jednotu v Olešnici, kteráž na 200 hlav čítala, a kterouž ponejvíce sám přednáškami svými oživoval, a jako řečník při všeobecných sjezdech „Jednoty katolické“ roku 1852., 1853. a 1854. v Brně zastupoval. Oceniv myšlenku Cyrillo-Methodějskou vštěpoval ji svěřencům svým tak úspěšně, že roku 1863. vypravil poutnický průvod z Olešnice na Velehrad, ježž, jsa již šest a šedesátník, nadšeností mladickou osobně a ponejvíce pěšky doprovázel.

Jsa mužem velikého nadání a vzdělání psával pro nedostatečnou znalost spisovné češtiny do rozličných časopisů napřed německých. Později na doléhání mé, sestřence svého, kterého na své útraty studovati ~~dal~~ odloživ přílišnou ostýchavost, jal se psáti ~~česky články.~~ časopisecké a povídky poučné na základě křesťanském; na př.: „Náboženství blaží rodiny,“ padesát čtyři archy psané; „Student v kazajce“; „Kostelíček“, dle pověsti o kostelíčku nad městem Třebíčí; „Zkušený Bohuslav“; „Dobrovolník“; pak politický spis: „Papež a kongres.“

Když roku 1859. v Olešnici zřídilo se ochotnické divadlo, pokusil se také v básnictví drama-

tickém, jednak aby zamezil provozování kusů kluzkých, jednak aby ukázal, kterak i divadlo může býti školou mravného ušlechtění. Sepsal zdařilé veselohry: „Zklamany ženich“, pak „Srdce a hrb“, které se v Olešnici s úspěchem provozovaly. Jiné své historické kusy: „Oldřich a Božena“ a „Pád říše Velkomoravské“ z velké části vypracoval, ale bohužel pro slabost zraku již nedokončil.

Také v politickém životě rozvínoval rozhodnou činnost ve prospěch národa svého, zvláště při důležitých volbách na sněm Moravský, tak že hlavně jeho autoritou katolíci i evandělíci na horách nadkunštátských podali opět a opět křeslo poslanecké jakožto zástupci hejtmanství Boskovického na slovo branému Dru. Prážíákoví, nyní ministru.

Nezadával v nejmenším zásadám katolickým, vezdy k jinověrcům ve farnosti obývajícím s nelíčenou laskavostí se měl, nikoho osobně neuráží, ba naopak o zachování křesťanské lásky všude se zasažuje. Jemu jako knězi bylo vždy heslem: „Amicus personae, inimicus rei.“ Proto také požíval všeobecné úcty, tak že jej nejpřednější měšťané katolíci i evangelíci střídavě na místo posvátného míru nesli za nesmírného účastenství okolí dalekého. Památka jeho horlivosti kněžské i vlastenecké žije podnes.“

Jan Soukop.

I. Jan od Boha.

V jedné dědině bývali lidé již hodně obstaráni a živili se počestně v bázni Boží. Jen jedno jich trápilo a ztrpčovalo jim život; neměli žádných dětí, kterým by mohli chaloupečku a zahospodařený stateček po sobě zůstavit; proto se každý den nábožně modlívali k Pánu Bohu, aby se nad nimi slitoval a nějaké dítě jim popřál. Dlouho se modlili nadarmo, a již počínali pochybovat o všemohoucnosti Boží; přece ale muž šel ještě jednou do kostela a žena zarmoucená seděla u kamen, a také se nábožně modlila. Tu vstoupil stařeček se šedivými vlasy do jízby, dal pozdravení, a když viděl ženu smutnou, ptal se jí: „Tetičko, co je vám?“

„Óh, co se ptáte, však mně bez toho nepomůžete,“ odpověděla mrzutě žena. — „Kdož ví, nepomůžu-li vám, když mi povíte, co je vám,“ řekl laskavě stařeček. Tu si dodala smělosti a vykládala mu, co jí a muže nejvíce hněte. Stařeček se usmál a pravil: „Jděte zítra ráno do kostela, a modlete se tam před Pánem Bohem; a když za rok zase přijdu, budete mít chlapečka.“ Když to řekl, ztratil se. a nebylo vidět, kady odešel.

Žena nemohla ani rána dočkat, a zdálo se jí, že kostelník zaspal; nemohla tak dlouho doma vydržet, až se zvonilo na mši svatou; spěchala spíše;

a když konečně zdlouhavým krokem kostelník přišel a kostel odemknul, hned tam byla první, klekla a pobožně se modlila. Za rok se jim chlapeček narodil krásný, a nesli ho ke křtu. Když přicházeli ke kostelu, potkali stařečka, který jim řekl: „Nechtěli byste mne za kmotra?“ — Když k tomu otec svolil, vzal děťátko na ruky a na jeho prosbu dal mu velblbný pán jméno „Jan od Boha.“

Po křtu svatém donesli dítě domů, a stařeček šel s nimi. Jak vkročil do jizby, hned ho matka poznala a měla velikou radost, když slyšela, že stál její synáčku za kmotra. Zatím odešla bába, a kmocháčci byli sami. Tu nový kmocháček promluvil: „Dobří lidé, je zvyk, že kmotři dětem při křtu svatém všelijaké vázané dávají; já nemám peněz, přece ale Janíčkoví dám něco na památku, aby věděl, že sám Pán Bůh mu byl za kmotra.“ Když rodiče tu řeč uslyšeli, velice lekli se a padli na kolena. Pán Bůh ale pokynul a hned tu stál anděl, krásný mládenec bílý jak mléko a červený jak růže; čtvero křídel se mu svítilo jak zlato a v ruce měl malý zámeček. Tento zámeček Pán Bůh anjelo-
lovi z ruky vzal, obrátil se ke kmocháčkům a pravil: „Nebojte se; vystavte malou konírnu a tímto zámečkem ji zamkněte. Neodmykejte jí, až bude Janovi 24 let.“ Potom jim dal zámeček a zmizel; jenom jakási líbezná vůně zůstala po něm. Otec vystavěl konírnu, zámečkem zamknul a klíč do truhly schoval, aby ho nemohl žádný najít. Pak si umínil Janíčka dobře vychovávat, aby z něho měl kmocháček radost.

Janíček růstl, byl pobožný, poslušný a rád se učil. Nechali ho tedy chodit do škol, kde jim a

pánům učitelům velikou radost dělal. Rodiče se těšili, že z něho bude kněz.

Když dorůstal, často obcházel okolo zamknutého chléva, netroufal si ale zeptati se, proč je vždycky uzamknut; až když byl dvacet let stár, dodal si znužilosti a ptal se tatíčka: „Tatíčku, co je v té konírně, že je vždycky zavřena? Proč jí nikdy neotevřete?“ — O t e c odpověděl: „Co v té konírně je, sám nevím; otevříš ji však nemohu a nesmím až za čtyři léta.“ — J a n si dal říci a netrpělivě čekal, až přejde čas od otce ustanovený. Zatím však se učil, umínil si ale, že nebude knězem. Když uplynuly čtyři roky, pln netrpělivosti spěchal domů a pravil: „Otče, je mně již 24 let; proto vás prosím naposledy, byste mi ukázali místo, které viděti musím; neukážete-li mi je, věřte mi, že umru!“ — Té řeči se otec ulekl, a proto řekl: „Měl bys' nám umřít a tak nám hroznou žalost působíš, raději ti ukáži, co na tom zamknutém místě jest.“ Vzal schovaný klíček, zámek zavrznul, a J a n pln podivení uhlédnul v otevřené konírně krásného osedlaného koně, z kterého velikou radost měl. I počal ho hladit a ohledávat, a když dal pod sedlo ruku, vytáhnul c e d u l i č k u zlatem napsanou, kterou rozvinul a četl: „J e n e o d B o h a, n a k o n í č k a s e d n i a j e d, k a m o n p o j e d e.“ Když tu ceduličku přečtl, pln radosti běžel k rodičům a oznámil jim, že miní odjet do světa širého. Rodiče mu zbraňovali, a zvláště matka, když viděla, že J a n nechce knězem býti, dala se do velikého pláče a všelijaké výčitky mu dělala. Ale bylo všechno nadarmo. J a n si umínil odjet, a nechtěl od svého upustit. Co měli ubozí rodiče dělat, bylo jim syna

líto, a proto mu konečně dovolili, aby si směl vyjet. Jan se rozloučil se svými milými rodiči, vyšvihnul se na koně a ujížděl nevěda kam.

Dlouho jel, až přijel do velikých hustých a tmavých hor. Den a noc již v nich jel a v noci neviděl ani před sebou ani za sebou. Konečně přijel na dvě cesty. Nebyl by ani věděl, že jsou dvě, kdyby se mu nebylo na jedné cosi zaskvítilo. Když uviděl světlo, pomyslnil si: „V tu stranu musím jet; tam musí být nějaký zámek nebo nějaká chaloupka.“ Bodl koně a ku světlému místu uháněl. Přijel tam a uhlédl krásnou korunu, která na zemi ležela. Byla tak pěkná, že se svítila jako nějaká lampička. Slezl s koně a po koruně se shýbal. Když j chtěl zdvihnout, kůň mu povídal: „Jene od Boha, nech korunu ležet; ta ti nadělá mnoho trampot, napomínám tě ponejprv.“ — Janovi to nedalo pokoje, poněvadž se mu ta koruna velice líbila; proto se shýbal po druhé. Koníček mu pravil: „Jene od Boha, nech tu korunu ležet, ta koruna ti nadělá mnoho trampot; napomínám tě po druhé.“ — Janovi to nedalo pokoje, proto že se mu koruna ještě více líbila; shýbal se pro korunu po třetí. Koníček mu povídal: „Jene od Boha, nech tu korunu ležet; ta koruna ti nadělá mnoho trampot; napomínám tě po třetí.“ — Jan nechtěl koníčka uposlechnout, korunu vzal, do kabelky strčil a jel dále.

Jel veliký kus cesty. Všudy se ohlédal, zdali by něco neuhlédl; měl již veliký hlad. Po dlouhém čase uhlédl světlo a když je uhlédl, hned k němu

pospíchal. Přijeda na blízko, viděl nádherný zámek, ve kterém býval král Hrdý. Nesměle slezl a zrovna šel ke králi; padl na kolena a prosil o nějaké obydlí pro sebe a chlév pro koníčka řka: „Milostivý pane králi, já jsem v těchto horách tuze zbloudil a nevím, kam se mám obrátit; velice jsem hladový a zesláblý i s koněm; buďte tedy milostiv a nedejte mně i s koněm zahynouti.“ Pozoroval na králi, že je smutný; přece však byl dobré mysli a nad Janem se smíloval; dal mu teplou světnici a dobré jídlo a koníčkovi vykázal chlév. Janovi se tam líbilo; proto tam byl den a noc, a když bylo ráno přede dnem, vstal a šel ke koníčkovi, aby ho nakrmil. Král mu ale nedal světla. Vytáhnul z kabelky korunu, dal ji na hřebíček a tak si svítil. Služebníci viděli, že má světlo a že mu žádného nedali. Šli a dívali se děrkou a viděli, že má korunu královny, která se ztratila i s královnou, a že si tou korunou svítí. Běželi bez meškání ke králi a hned mu tu věc oznámili. Jakmile to uslyšel král, zapálil se hněvem a pravil služebníkům: „Běžte hned a toho zloděje mně sem dovedte; to bude jistě ten loupežník, který mou paní manželku napřed obral a pak zabil.“ — Služebníci hned běželi k Janovi a pravili mu, aby šel hned ke králi, že s ním něco důležitého mluvití chce. Jan netušil nic zlého, proto hned vstal, korunu schoval do kabelky a ke králi se ubíral. Když k němu přišel, obořil se král na něho: „Lotře, již tě mám! Před dávným časem se mi ztratila královna, když šla na procházku; a od té doby jsem nevěděl, kde se poděla; nyní vím, že's ji obral a zabil.“ — Jan se té řeči ulekl a počal se vylou-

vati; ale onéměl, když král z jeho kabelky korunu vytáhnul a pravil: „Kdes tedy vzal korunu, když o královně nevíš? Musíš mi ji dovést, sice budeš o krk menší!“ Po těch slovech jej propustil.

Jan šel do chléva a hořce plakal, nevěda si rady. Když to koníček viděl, pohlédl na něj útrpně a ptal se: „Jene od Boha, co pláčeš?“ — „Óh, jak bych neplakal, když mám královnu dovést a nevím, kde je?“ — Koníček na to povídá: „Jene od Boha, třikrát jsem tě napomínal, aby's nebral korunu, že ti nadělá mnoho trampot; třikráte ti chci pomoci. Běž ke králi a vymíň si týden, aby's mohl jezdit po horách po procházce. a když ti to nebude chtít dovolit, řekni, že mohou s tebou jít dva služebníci, aby se nebál, že mu utečeš; a pak ti to dovolí. Když ti to dovolí, pros, aby ti dal vůz masa, vůz chleba a vůz vína, a nechť to nějaký čas u něho zůstane.“ — Jan to tak vyřídil, jak mu koníček napověděl a od krále všecko obdržel; byl by král velice rád měl královnu u sebe.

Druhého dne ráno vyjel na svém koníčku, a dva služebníci královští jeli s ním. Služebníci se tázali: „Kde pojedem?“ — Jan jim odpověděl: „To já sám nevím; já musím tam jet, kde můj kuň chce.“ — Jeli dále. Přijeli ke skále, pod kterou se deset obrů velikými železnými sochory bilo. Janíček strachem trnul; obával se, že jej zabijí, jak ho spozorují. Koníček ale pravil: „Jene od Boha, neboj se; tito obři se proto bijí, poněvadž nemají co jíst; a bili by se tak dlouho, až by silnější slabšího zabil. aby ho pak snědli. Zavolej na ně, aby přestali, a máš-li co od jídla, hoď jim to; budou ti dobří.“ —

Jan uposlechl, vyprázdnil všechny kapsy, a hodil jim všecko, co měl pro sebe a pro služebníky královské. Když to dostali, přestali se obři bít, a Jan se vracel jinou cestou do hradu královského.

Když jeli zpátkem, musili vedle řeky, a Jan pozoroval, že jedna ryba leží na písku a nemůže si pomoci do vody. Jan se chvíli na její daremné námáhání díval. Tu mu ale koníček povídá: „Jene od Boha, slez, a té rybě pomoz, ta ti také bude nápomocná.“ — Jan slezl, rybě pomohl a jel dále.

Přijel k jedné skále, na které seděl ptáček a velmi bolestně křičel. Koníček, když to viděl, pravil: „Jene od Boha, máš-li drobtý, které od pokrmů zbyly, dej je tomu ptáku; on má zde mladé a nemůže jich vyživit, proto tak bolestně křičí.“ — Jan poslechl, a pak se jelo dále.

Přijel ke královým vratům, služebníci otevřeli a Jan dal do konírny koně, který mu při odchodu řekl: „Jene od Boha, zítra vezmeš vůz masa, vůz chleba a vůz vína a pojedíš na to místo, kde se ti obři bili.“ Jan poslechl, šel ráno ke králi, a žádal o povolení, aby si mohl maso, chléb a víno vzít. Král sice napřed odporoval, nebo se bál, že Jan tyto věci proto žádá, aby mohl utéci a v horách se živiti; když si ale vzpomněl, že jeho služebníci půjdou s Janem, svolil.

Dostav dovolení, vsedl Jan na koně, dal za sebou vézt maso, chléb a víno, a pospíchal k tomu místu, kde se předešlého dne obři bili. Když přijel, viděl, že se obři ještě zuřivěji tloukli, než den před tím. Koníček šeptal Janovi: „Jene od Boha, zavolej na ty muže, ať přestanou, sice se pozabijí. Jan po-

slechl a volal na ně: „Zadržte, poslyšte mne, vezu vám pokrm a nápoj.“ Pak jim dal vůz masa, vůz chleba a vůz vína. Vidouce to, hned upustili od rvačky, najedli se, napili se a ptali se ho, co mu budou dlužni? Jan nevěděl, co má odpovědít; ale koníček mluvil za něho: „Slyšte, mužové! Jan vám dvakrát pomohl z bídy; buďte tedy uznalí a pomozte mu zase vy z bídy, v které je postaven. Král Hrdý mu naporučil, aby mu hledal královnu; a nenajde-li jí, bude o krk menší; řekněte mu tedy, kde přebývá královna?“ — „To je nejmenší,“ odpovídali všichni na jednou. „My jsme viděli, když ji nesl d u d e k do pekla; musí tam tedy býti.“ Při těch slovích se sebrali, vzali své železné sochory a vedli Jana s koníčkem dalekou cestou, až přijeli ke skále, v níž byla železná vrata; a to byly dvěře do pekla. Chytili svými sochory a vyvážili je. Když byli první dvěře vyváženy, octnuli se u druhých dveří mnohem silnějších; ale i ty se musily podat; a tak vyvážili osmery dvěře než přišli na veliké místo. Dostavše se tam viděli, že královna sedí, a ďáblovi, který spal, v hlavě šimrá. Jak uhlédla královna své vysvoboditele, zaradovala se, odvázala rychle zástěru a potichoučku položila ďáblovu hlavu na podušku; sedla s Janem na koně, a uháněli, co mohli, aby brzo z pekelného království vyvážli. To se jim podařilo; šťastně přijeli až na hrad královský. Král radostí skákal, že má zas královnu, a Jan se stal nejpřednějším služebníkem královniným.

Dva dni a dvě noci měl pokoj Jan. Pak se ale královně zastesklo po ďáblovi a chtěla tedy Jana novým trápením sužovat. Dala jej před sebe zavolat

a pravila k němu: „Jene, když jsi ty takový mudrák, že's mne vyhledal, musíš i něco jiného vyhledat; ztratila jsem cestou do pekla prsten, a ten mi musíš za 24 hodin přinést; nepřineseš-li ho, dám tě smažit na oleji.“ — Jan uslyšev, jakou zlou smrtí má s tohoto světa sejít, velmi plakal a šel si to svému koníčkovi postěžovat. Koníček mu pravil: „Jene, neplač; ale jdi ke královně a pros ji, aby ti dala loď masa, loď chleba a loď vína; a když to obdržíš, pojedíš tam, kde's rybě pomohl do vody. Tam to všecko vhodíš. Jan obdržel, co žádal. Jel na to místo, kde rybě pomohl, a všecko do vody poházel. Jak se najedly ryby, vyplula ta, co jí kdysi pomohl a prsten držela v ústech. S radostí prsten vzal, a ledva do hradu přijel, hned ho královně podal.

Znova se ale ulekl, že by se v něm nebyl krve dořezal, když královna pravila: „To ještě není všecko; musíš mi ještě tři věci donést; nedonesíš-li je, budeš o krk menší. Tyto tři věci jsou: živá voda, krásná voda a mrtvá voda. Jdi a hledej jich.“

Janovi tekl studený pot s čela. Slíbil tedy ze strachu, že všecko donese. Když však vyšel, šel zrovna do konírny a hořce plakal. Koníček se ho ptal: „Jene od Boha, co pláčeš?“ — „Óh, jak bych neplakal, když ustavičně na mne soužení doléhá? Mám královně donést živou vodu, krásnou vodu a mrtvou vodu; a nedonesu-li, budu o hlavu menší!“ — „Jene od Boha,“ těšil koníček, „nic si z toho nedělej; běž na to místo, kde jsi dával ptákům, a ti jistě pomohou tobě.“ — Jan šel ke

s ká le a viděl tři ptáky, každý z nich měl skleničku, a na ní byla cedulička, jaká je to voda. Jan by byl radostí málem z kůže vyskočil, když to četl; s velikou radostí vzal všechny tři skleničky a k zámku utíkal. Došel do zámku, dal královně v o d u. Ona ho pochválila a udělala ho svým komorníkem.

Po čtrnácti dnech kázala služebníkům dát olej na kotel, a když vřel, poručila služebníkům, aby J a n a chytli, do něho hodili a usmažili. Služebníci uposlechli, ubohého J a n a chytli a do kotlu hodili. Když byl usmažen, kázala ho vytáhnout a na tabuli položit. Pak ho narovнала, namastila ž i v o u a krásnou vodou, a byl hned živý a desetkrát krásnější než před tím. Král vida, že je Jan mnohem krásnější, záviděl mu toho a pravil ke královně, aby jej také tak krásného udělala. Královna byla volna a pravila: „Proč ne, budeš-li chtít tolik trpět, jako Jan.“ — Král řekl, že když to přetrpěl Jan, i on to přetrpí. Služebníci ho tedy na vlastní jeho rozkaz chytili, do oleje hodili a tak ho usmažili. Když byl usmažen, donesli jej na tabuli před královnou. Ona ale místo živé vody vzala m r t v o u, a tak král zůstal m r t v ý. Jakmile viděla svůj omyl, dala se do velikého pláče; že ale král sám chtěl být usmažen, brzo se zase utišila. Pak se jí J a n velice zalíbil, proto si ho vzala za manžela a dala mu celé království.

Když bylo po svatbě, jeli oba k J a n o v ý m rodičům. Přijeli do dědiny před dům rodičů; hned slezli s kočáru, a do jizby vkročili, kde i nocleh ptali. Stařeček seděl u kamen a stařenka říkala růženec. Jak uhlédli tak velkých pánů, hned vstali,

obzvláště ale stařenka se velice klaněla a prosila, že u nich tak velcí páni nemohou býti na noc, protože by neměli žádného pohodlí. Král stál na svém, tak že naposled musili svolit. Po večeři, kterou kuchaři královští ustrojili, ptal se král, jestli neměli žádných dětí? Jak to uslyšel stařeček, dal se hned do pláče, a stařenka, když se trochu upokojila, odpověděla: „Milostivý pane, měli jsme jednoho syna, který byl velice chytrý a učený; když mu však bylo 24 let, nedal se přemluvit a odjel do světa a je tam až podnes.“ Když to dopověděla, schovala tvář do zástěry a hlasitě plakala. Král se jí ptal, jestli by syna svého poznala? — „Ó poznáme ho, poznáme, kdyby byl mezi sty.“ odpověděli oba. — „A mne nepoznáváte?“ řekl král, „já jsem váš syn Jan.“ Ulekli se a nechtěli věřit; ale stařenka prosila o dovolení, aby se mu mohla podívati na krk, má-li na tom místě černou kapečku. Když ji viděla, radostí vykřikla a poznala syna; v tom ale zamdlela a padla Janovi do náručí. Když ji vzkřísili, všichni se velice radovali, že se shledali. Na druhý den ráno zavolali chudobné; těm dali domek a všechno své jmění. Pak vzal Jan král své rodiče na královský zámek, aby tam s ním bývali. Rodiče dlouho ještě byli živi a každoročně Pánu Bohu děkovali za to, že Janovi takového důstojenství popřál, až konečně je milý Pán Bůh k Sobě do nebe povolal.

2. O řezníkovi Braňovi.

Byl jeden otec, který měl jediného syna. Když vyšel z dětinských roků, dal ho vyučit řeznictví, aby se mohl poctivě živit. Po vyučení dostal se za tovaryše k zlému mistrovi, kde měl sice práce po hustu, chlebiček ale po tenku; proto šel k otci, že tam nebude, a že půjde raději do světa. Tatiček ho zdržoval a pravil: „Synku, nechod; ve světě je zle; však můžeš zde k jinému mistrovi jít, a tak budeš mít od čeho živ býti.“ — Syn se ale nedal udržet; že musí jít na zkušenou. Když mu otec nemohl oddolat, dal mu požehnání a pustil ho. Braň, tak se jmenoval ten syn, dostal od otce hodně peněz, a vybral se na cestu s velikým psem, který se čtyř chlapů nebál.

Přišel do velikých hor, v kterých se mnoho zbůjníků zdržovalo. On ale důvěřoval se ve svou a psovu sílu, a proto zmužile a vesele dále krácel. Když přišel na nejhustší místo, zjevil se mu najednou veliký, ošklivý chlap, za opaskem měl mnoho nožů a bambitek, a na boku mu visela s ramene dolů dlouhá puška. Jak uhlédl řezníka s psem, šel mu naprotiv a dal se s ním do řeči: „Řezníče, nebojíš se v těchto horách, vždyť je slyšet, že se tu velmi mnoho zbůjníků zdržuje.“ — „Co bych se bál; však mi na smělosti neschází; a toť můj pes Držho aspoň čtyři takové chlapy, jakým ty jsi, na sebe vezme.“ To povídal proto, že poznal v tom chiapu zbůjníka. Pak chtěl jíti dále a vyhnout se, bude-li možné, ošklivému chlapu. Ten se ale nedal

odstrašit, ačkoliv pes škaredě na něho vrčel, a jenom na rozkaz svého pána čekal, aby ho za chřtán chytil a o zem jím uhodil. Když se Braň nedíval, vytáhl pomalu b a m b i t k u, natáhl kohoutek a jednou ranou psa až do smrti zabil. P e s se jenom z a š k o b r t a l a bylo hned po něm. Když Braň viděl, co se děje, ulekl se velmi, a zmužilosť ho opustila; bylo mu velice líto věrného psa. Zatím ale z b ů j n í k pozoroval, že se řezník do něho nedá, a proto namířil na něho a pravil: „Řezníče, dej sem peníze, sic tě zastřelím jak tvého psa, na něho ů ž se's tak velice s k l á d a l.“ Braň jako by nic, odvázal opasek a opovržlivě jím k nohous zbůjníkovým mrštil. Když se ale zbůjník pro opasek shýbal, zasadil mu svou palicí takovou ránu mezi uši, že se hned svalil, nohama zatřepetal a potom je natáhl a bylo po něm. Když se skácel, spadla mu čepice a z ní vyletěly peníze, deset kusů dukátů. Braň nemeškal, svůj opasek si zase opásal, napřed ale do něho dal ty dukáty a šel dále. Ačkoliv měl radost z těch peněz, přece vždycky si zastesknul, kdykoliv si vzpomněl, že ztratil tak dobrého a věrného psa. Málem by se byl dal do pláče; na to ale neměl kdy, neboť se bál, že zbůjníci, když zabitého společníka zpozorují, jistě jej pronásledovat budou; proto, co jen mohl dech popadat, dál utíkal.

Na svém útěku přišel do krásného malého ouvalu, v kterém sobě umínil odpočinout. Když se po něm rozhlédl, uviděl jeskyňku mechem obrostlou, o které se domníval, že v ní snad myslivec bývá, protože se cosi v ní pohybovalo. Zaměřil tedy k ní, aby si bezpečné místo pro noc vyprosil. V té

jeskyni ale býval poustevník, který modlením život svůj trávil, a aby tím lépe se mohl modlit, každý den mu anděl půl pecna chleba, žbáneček vody a svíčku přinášel. Když přišel pod okénko vytesané ve skále, a poustevníka zpozoroval, prosil ho Braň, aby jej nechal u sebe přenocovati. Poustevník napřed jakoby ho neslyšel; když ale Braň nepřestal prosit, přišel k okénku a tázal se, kdo je a co chce? Braň mu povídal, odkud je a co se mu v horách přihodilo; poustevník ale maje za to, že lže a že je jeden ze zbůjníků, nařídil mu, aby se napřed skroušené pod oknem vyzpovídal a pomyslí si, kdyby se nechtěl zpovídat, že jej do poustevny nepustí. Braň byl ale hned volným, klekl, vyzpovídal se a uložené pokání pobožně se pomodlil. Když byl hotov, poustevník poznal, že je dobrý křesťan, a proto ho do jeskyně pustil.

Rozmlouvali dále o příhodě, která hosta potkala, a když přišel čas k jídlu, přiletěl anděl a donesl celý pecen chleba a jednou tolik vody jako jindy. Tu poznal poustevník, že musí být řezník člověk Bohu milý, když i pro něj anděl pokrm donesl, proto po večeři dlouho s ním rozprávěl, a když bylo po jedenácté hodině, pomodlili se oba a šli spat.

Braňovi na mechové posteli spánek dobře chutnal; neprobudil se, až bylo slunečko hodně vysoko. Když se probudil, skočil honem dolů, pomodlil se ranní modlitbu a šel k oknu, aby se podíval ven. Jak se podíval ven, uhlédl mnoho loupežníků, kteří okolo jeskyně obcházeli; tam si netroufali vstoupit, protože je poustevník

vždycky káral a peněz neměl. Když jich uhlédl Braň, rychle od okna odskočil, schoval se do koutku a tam skrčen seděl. Poustevník vida to, šel k oknu, aby se přesvědčil, čeho se Braň bojí. Uhlédnuv loupežníky, obrátil se k Braňovi a pravil: „Ti tě hledají; jistě našli toho chlapa, co's ho včera zabil; běda by ti bylo, kdyby tě našli.“ — Když tu řeč Braň uslyšel, hned zemdlel a ležel dlouho bez sebe, až ho přece konečně poustevník vzkřísil. Jak byl zase zotaven, ptal se ho poustevník, proč hned omdlel? — „Oh, jak bych neomdlel, když jsem slyšel, že ti lotři mne hledají,“ odpověděl Braň; „a potom se mi zdálo, jakoby byl můj pes zaštěknul. To mne takovou lítostí naplnilo, že se mi hned kola a mžičky před očima dělaly, a že jsem bez sebe zůstal.“ Poustevník jej těšil, že zbůjníci do jeho jeskyně nepříjdou, aby se tedy nebál; a potom se ho ptal, byl-li ten jeho pes tak velice dobrý, že na něho nemůže zapomenout? Braň mu povídal: „Byl velice dobrý a věrný, a nebál se čtyř chlapů.“ — „Nic si z toho nedělej, odpověděl poustevník; já mám takových psů dosti; mohu ti tedy několik dát. Pak zapískl na píšťalku, kterou měl pod rouchem poustevnickým, a hned se přihnalo stádo psů. „Z těch si tři vyber, pravil poustevník; ti se žádného nebojí.“ — Když jich rezník uhlédl, pravil: „Ačkoli jsou všeci krásní, bílí, přece se mi nelíbí, protože jsou malí; ten můj byl mnohem větší. Slyše to poustevník, zapísknul podruhé, a přihnalo se druhé stádo psů; byli všeci černí jak havrani a desetkrát větší než ti první. Když jich uhlédnul Braň,

zalíbili se mu a proto si z nich tři vybral. Jeden se jmenoval Držho, druhý Čerstvý jak vítr, a třetí Lamželezo. Když si jich vybral, povídal mu poustevník: „Neboj se žádného; můžeš bez bázně cestovat.“ Braň se za dar pěkně poděkoval a chystal se k odchodu. Než odešel, dal mu poustevník napomenutí: „Já jsem ti sice povídal, že ti psi, které si's vybral, žádného se nebojí; proto ale opatrnosti nikdy nezbyvá; nevyhledávej svévolně nebezpečení a pamatuj si má slova dobře. Když půjdeš daleký kus cesty od mé poustevny, přijdeš na hospodu; nechoď do ní, kdyby tě kdo chtěl lákal; budeš-li mít žízeň, dej si pivo vynést ven; a když se napiješ, s Pánem Bohem se dále ubírej. Na psy nezapomínej nikdy, ale co sám budeš jisti, z toho dej i jim; budou ti dobří.“

Dopověděv šel poustevník do své poustevny, Braň ale vykázanou cestou dále šlapal si mnohem veseleji než den před tím; místo jednoho měl tři psy, kteří pořád okolo něho obskakovali a jemu se lichotili, jakby odjakživa s ním byli bývali. Dlouho šel, než přišel na hospodu, o které mu poustevník pravil. Když ji uhlédl, zrychlil kroky, aby ji brzy minul; než ale, čím blíž přicházel, tím větší žízeň dostával, a když přišel k hospodě, zdála se mu nesnesitelnou, tak že si umínil zastavit se, a pod stromem, jenž před hospodou stál, snísti bělku a pintu piva vypít. Sedl si na dřevěnou lavici a kázal si přinést bělku a pivo. Tu ale vyběhlo černoooké děvče, dcera hospodského, a usmívajíc se na Braň pravila: „A proč by's

nešel, mládenče, do světnice? U nás není zlý dům, aby se's musil báti, že se ti něco stane. Ve světnici je veselo; je tam mnoho chasy; hudba pěkně hraje, až nohy drnkají. Pojď, napřed se najíš a napiješ, a pak si spolu zaskočíme.“ — Braň se dal nahnout, uvěřil slovům o šemetnice a vešel do světnice. Tam bylo vskutku mnoho chasy, ale samí loupežníci, kteří jednoho za mistra připovídali. Bylo jich devět mistrů a 900 tovaryšů, kterým muzikanti do strhání hráli. Když Braň takové množství loupežníků uhlédl, zalekl se a pomyslnil si: „Nyní je zle. Braňo; jak se ubráníš?“ Přece si ale sednul, jakoby nic, pojedl, psy nakrmil a pivo vypil; ano, ačkoliv do tance veliké chuti neměl, přece, když proň hospodského dcera přišla, pustil se s ní do kola. V tanci pozoroval, že loupežníci se ustavičně s hospodským domlouvají a na něho ukazují. Ačkoliv to bylo potichmo, pochopil přece, že se řeč ta jeho týká. Ledva dotančil, chtěl zaplatit a dále ubírat. Hospodský ale povídal: „To by bylo pěkné, pod večer chtít odejít! Což nemám dost světnic pro hosty? Kdyby se ti nějaké neštěstí na cestě přihodilo, trápilo by mne celý život svědomí. To nemůže býti.“ Za otcem příběhla dcera, a také zbraňovala rkouc: „Mládenče, nechod dnes, sice by's mi velikou bolest učinil.“ Pak se nahnula k němu a šeptala mu do ucha: „Já bych byla spokojena, kdyby's tu na vždy zůstal, protože se mi líbíš.“ — To ale nebyla žádná pravda; oni ho chtěli zabit a peníze mu vzít. Braň se nadál, že jsou to upřímní lidé, a proto se s prahu, na kterém již stál, vrátil.

Zatím z b ů j n í c i odešli a B r a ň o v i se odlehčilo u srdce. Netrvalo to ale dlouho a přišlo zase 38 chlapů zarostlých jako kozel, a žádali večeri. Po večeri se zase domlouvali s hospodským. Ten, když pozoroval, že se B r a ň na ně dívá, pravil polohlasitě: „Však já to s ním sám spravím, a budu-li vás o pomoc žádat, tenkráté bude času dost.“ Pak vstal, přiblížil se k B r a ň o v i a pravil: „Dcera má se mi přiznala, že by si tě ráda vzala; já jí nechci zbraňovat; jsi-li hodný a máš-li nějakou živnost, může býti z vás párek; tito chlapi ale, kterým jsem tu věc zvěstoval, pravili, že mi budou nápomocni, proto jsem jim povídal, že to mohu sám s tebou spravit a jejich pomoci nepotřebuji.“ B r a ň sice slovům jeho velice nedůvěřoval, stavěl se ale, jakoby byl s návrhem tím spokojen. Když bylo pozdě na noc, volal hospodský, aby se B r a ň sebral a s ním šel, že si může jako nastávající zeť jeho světnice prohlédnout, a pak si jednu za odpočinek vyvoliti; v jedné že obzvláště bude rozkošně spáti. B r a ň povídal, že není zvyklý v nádherných světnicích spáti, a že se dobře vyspí na slámě, proto že by se nerad od svých psů odloučil. Hospodský vida, žeby s řezníkem málo pořídil, kdyby u něho byli psi, nepřestal na něho doléhat, aby se aspoň na jeho bohatství ve světnicích podíval. B r a ň se konečně dal navěst, psi zůstali ve světnici, on ale šel s hospodským. Přišli do první světnice, tam bylo všecko malované, dlažba leštěná a na oknech byly pěkné bílé opony. Přišli do druhé, tam bylo samé stříbro. Přišli do třetí, tam bylo samé zlato a tak se lesklo, že by byl B r a ň na něm oči nechal.

Když viděl hospodský, jak se řezník diví, pravil němu: „To ještě není nic, ukáži ti světnici, co té je, to jsi ještě nikdy neviděl, a tam se ti bude ozkošně spáti.“

Vešli tedy do čtvrté světnice. Když se tam setnuli, začali Braňovi vlasy vzhůru vstávat a studený pot mu s čela crčel; tam byla jatka a naleško jáma, v níž byli sami mrtví lidé. Také tam byl klát*) celý krvavý a vedle něho židle. Hospodský zamknul dveře a pak pravil: „To je ta ozkošná světnice, o níž jsem ti řekl, že se ti v ní bude rozkošně spáti; jenom se podívej na ty, co tam tak utěšeně odpočívají; připrav se, nebo za chvíli si musíš k nim ulehnout a budeš v pokoji odpočívát až do soudného dne. Živý odsud nevyjdeš.“ Při tom vytáhl pod židlí hrnec s masťou, namazal židli a kázal, aby si řezník na ni sedl a na smrt se připravil. Ta masť však měla takovou moc, že kdo se na ni přilepil, nemohl vstáti, a proto bylo lehké položit mu hlavu na špalek a utnouti.

Když řezník po dobrém nechtěl sednout, začal se s ním hospodský tahati, aby ho mocí na židli posadil. Braň ale byl pevný a strach mu ještě více síly dodal; chytil hospodského a na židli svalil. Hospodský seděl přilepený a nemohl se ani vyhati. Když viděl, že je zle, dal se do prosení a všechno bohatství mu sliboval, skroušeně ruce spínal a sliboval, přísahal, že upustí od svého řemesla a hodným člověkem bude. Braň nedbal nic na jeho prosby, ale hněvivě promluvil: „Mlč, pse

*) Klát = špalek.

zbůjnický, ani se neozývej! Ty's mně zde připravoval místo, musíš ale místo mne zhynout; a aby mne tvé sepnuté ruce neobměkčily, pomohu ti hned.“ Při tom se ohlédnul a uviděl veliký meč, kterým hospodský hlavy stínal nešťastným, jenž u něho přes noc zůstávali. Vzal meč a hospodskému obě ruce až k ramenům uťal. Krev se jenom valila a hospodský zuby skřípěl bolestí; přece ale pro Boha prosil, aby ho aspoň nezabíjel. Braň však se bez milosrdenství na něho obořil: „Podívej se na ty, co tu leží; mnohý z nich pro Boha prosil, aby se's nad ním smiloval; ty's ale neznal milosrdenství; já se také nad tebou neslituji; zhyneš a tvé tovaryše také vykažím, a potom toto loupežnické hnízdo vypálím.“ Napráhl meč, udeřil a hospodského hlava se do jámy k zabitým lidem kotoulela. Pak vzal hrnec s masťou; pomyslel si, že mu masť může býti dobrá, opásal si meč, a šel do světnice, kde psy nechal. Loupežníci měli za to, že se hospodský vrací od práce; seděli za stolem a pili. Když ale uzřeli řezníka, pomyslili si, že je s hospodským zle, vyskákali ze zastolí a na Braňu začali narážet, aby ho zabili. Ten se statečně bránil, byl by ale musel podlehnout, kdyby si nebyl na psy vzpomněl. Byl ale svrchovaný čas; již počali po něm střílet; bylo ale štěstí, že ho žádný netrefil. Ve křiku, který zbůjníci dělali, zvolal: „Drž ho! Čerstvý jako vítr! Lam železo! Pomozte, je se mnou zle!“ Jak domluvil, Čerstvý jako vítr vyskočil a loupežníky těm druhým dvěma psům nadháněl. To bylo podívání! Psi jako vzteklí trhali tak dlouho, až všecky roztrhali. Braň stál jako vy-

jevený. a teprv se vzpamatoval, když stál až po kotníky v krvi. Celá dlážka *) se proměnila v močidlo krve, že se Braň zhrozil, a počal si za hřích pokládati, co udělal; brzo ale se upokojil, když si vzpomněl, že ti lotři takovou odplatu zasloužili, Když se strhla rvačka, utekla dcera hospodského a pod ohnisko schovala se. Braň si na ni vzpomněl a hledal ji všude. aby jí také odplatu dal. Dlouho ji nemohl najít, až Držho u ohniska zůstal stát a velice štěkal. Šel tam, a když ji uhlédnul, pravil: „Nekřč se. holubičko. čistá nevěstinko. a pojd ven, musím k našim námluvám posvítit.“ Když se ještě zdráhala, vytáhl ji za rukáv a do světnice dovedl. Tu ona před ním na kolena klekla. ani nedbala na to. že si krásné šaty od krve zamaže. a prosila pro Boha a pro všechny svaté, aby jí nezabíjel, že mu dá všecko stříbro a zlato.“ Rezník: „Já nepotřebuji naloupených věci; měj si jich, však ti bez toho nic nepomohou.“ Potom vytáhl z kabely provaz. a jím ji k lenochu u židle přivázal; vzal svíčku a hospodu zapálil. Když vyšlehnul plamen. odešel se svými psy. Dcerá sebou trhala a zoufale křičela, aby si pomohla, ale všecko nadarmo, musila za živa shořeti.

Braň šel dále a v horách již žádného loupežníka nenatrefil; přece ale byl rád. když po dlouhé chůzi z hor vyšel. Kráčel vesele a častěji si také nějakou svatou písničku zazpíval.

Přišel do jednoho velikého města. které bylo celé černým damaškem potaženo. Vešel do hospody a ptal se hospodského, když pojedl,

*) D l á ž k a = dlažba.

co to znamená? „Smutek,“ odpověděl h o s p o d s k ý; „nedaleko od našeho města bývá saň, která nežere než jen člověčí maso. Každý den se jí musí dát jeden mladý člověk, sice by se na město velice pomstila a veliké neštěstí na ně přivedla. Co ale nejhoršího, jest to, že nepřichází sama, nýbrž s ďáblem. Když saň žere tělo, ďábel číhá na duši. Nyní ale v našem městě je již velmi málo lidí, a proto král nařídil, aby se táhly losy, kdo má každý den býti sežrán. Po nejprv se táhly losy, a hned padl los na jedinou dceru královu. Král se nemůže vymlouvat, proto že sám to nařízení vydal; přece ale je velice smutný, že má svou jedinou dceru ztratit; proto dal vyhlásiti, že ten, kdoby ji vysvobodil od tak hrozné smrti, dostane ji za manželku, a po jeho smrti se stane králem.“ Braň hospodského pozorně poslouchal, a když domluvil, ptal se, kde ta potvora bývá, nemohl-li by mu někdo to místo ukázat? „Ó to je nejmenší,“ odpověděl hospodský. Pak zavolal chlapce, a ten Braňovi ukázal nešťastné místo. Když Braň uviděl pařezy, na kterých sedávali ďábel a saň, pomyslíl si: „Dobrá, však já vás oba napálím!“ Neříkal ale nic, aby se neprozradil; místo však si dobře zapamatoval. Potom se vrátili nazpátek do hospody, a dlouho na noc o zejtřejším dnu rozprávěli. Než šli spat, zaplatil Braň, co byl dlužen, a pravil, že skoro ráno musí odejít. Ráno odešel, šel ale k místu, na kterém se saň zdržovala s ďáblem. vytáhl masť z kabely, a oba pařezy hodně pomazal; pak si sedl do trní a číhal, co z toho bude, až princešku dovezou.

O dvanácté hodině přiletěl ďábel a takový smrad od sebe vydával, žeby se byl Braň brzo svalil; sedl si možně na pařez a na pečenku čekal. Za ním vyletěla saň z díry ve skále takovým hlomozem, že se země trásla, a usedla si na druhý pařez. Když to Braň uviděl, usmál se potichu a pravil k sobě: „Ptáčci sedli na lep; nevím, jak jim bude, až budou vstávat. Nemohl si ďábel aspoň pařez očistit, aby si nepomazal kalhoty?“ Saň se ohlížela, jak skoro oběd přijde, a ďábel cosi o pomstě do vousů bručel.

Netrvalo to ani čtvrt hodiny, a bylo slyšet v městě pronikavý pláč a nářek. Král se loučil s jedinou dcerou svou a pak ji do ochrany Boží poručil, a se svými dvořaníny odešel. Ostatní lid princešku až za bránu vyprovodil, a pak se též vrátil. Jediná princeška jela v černém kočáře, v kterém bylo zapraženo šest vraných koňů; a když se měli zatočit okolo kopečka, kočí nechtěl jeť dál; bál se, žeby saň i na jeho maso mohla dostat laskominy. Co bylo činit? Princeška dala ještě jednou pozdravit pana otce, a zdoluhavým krokem jisté smrti vstříc kráčela. Byla v krásných bílých šatech, a ač bledá, byla přece velice krásná. Když ji uhledl ďábel, volal na ni úlisně: „Jen dále, panenko; nebude to dlouho trvat.“ Princeška se táhla dále. Tu ale vyskočil Braň z trní, skočil mezi ni a ďábla a pravil: „Když vy, ďáble, a ty, potvoro s ani, takovou pečení chcete, pojdte si sami pro ni, anebo si raději nechte zajít chuť, nebo jí nedostanete; ať jen ta ošklivá mrcha svůj vyplazený jazyk zase do ohyzdné tlamy schová.“ — Když tu řeč ďábel uslyšel, rozpálil se

tak, že mu z tlamy oheň sála l. Chtěl vstát a Braň u na místě uškrtit; ale nemohl. Začal sebou cas no va t, až kusy kůže po strho val, ale bylo všecko na darmo. Tu zařval, až se hory rozléhaly, a potom prosil, aby mu pomohl. Braň se k tomu neměl, ale pravil: „Odřekni se všeliké moci a všeho práva na princesku, a dej mi to písemně.“ Co měl ďábel dě lat? Obněm napsal cedulku a podkovou přirazil pečeť, a tak ji po holi, kterou mu Braň podal, odevzdal. Když se to stalo, prosil poznovu ďábel, aby ho pustil, žeby to bylo pro něho hanbou, kdyby tam musel pořád sedět, žeby se mu i děti smály; potom žeby byl od svého knížete v pekle velice potrestán; již včil, že dostane hodný výprask, že se princecky odřekl. Braň mu ale pravil: „Jenom sed, chlápku; kdoby s tebou obstál? Již se's dost nadomrzal a nasušoval lidi.“ Ďábel slyše to, zařval po druhé, až se hory otrásly. Největší ale zlošť měl, když jeden pes po druhém přišel, a u pařeza, na kterém seděl, se vyneřádl. Braň si z jeho zlosti nic nedělal, protože věděl, že mu nemůže nic udělat. Šel k sani, která měla dvě hlavy; z jedné šel jed a z druhé oheň. Když k ní přišel, vzal meč, který v hospodě sobě přiosobil a jedním rázem obě hlavy utnul; potom vyřezal jazyky, do kabely schoval, a šel ku princesce, která nevěděla, co se děje, proto že zamdlela. Vzkřísil ji a zvěstoval jí, že je osvobozena, a že může radostně domů jít. Ona nechtěla věřit, a domnívala se, že to sen je, až když saň uhlédla mrtvou, teprv padla svému osvoboditeli okolo krku, a slibovala mu věčnou lásku, při tom jej také zvala, aby s ní hned na hrad královský jel.

Braň se ale vymlouval, že včil nemůže, že má ještě důležitou práci; chce-li ale na něho do dne a do roka čekat, že se potom dostaví. Když princeska ho nemohla přemluvit, musila přivolit; dala mu zlatý prsten, a granáty, které měla na krku, roztrhla na tři díly, a každému psovi jeden díl uvázala. Potom se rozloučili a Braň jinou cestou odešel. Princeska se vrátila na to místo, kde kočího zanechala; on tam ještě stál a velice se divil, když ji zdravou se vracet uviděl. Ptal se jí, jakým divem byla zachráněna? Princeska viděla, žeby mu radost pokazila, kdyby mlčela, proto všecko vyložila, jak co viděla a věděla. Když domluvila, kočí pravil: „Půjdu se podívat, je-li tomu tak.“ Zabíral se ale jinými myšlénkami. Myslil si: „Když vysvoboditel pravý odešel, mohu já si lehce princešku a s ní království vydobýt, když nějaký důkaz mého hrdinství proukážu.“ Těmito myšlénkami puzen hnál se, co jen mohl, k sani, aby ho žádný nepředběhl. Velice se zaradoval, když uviděl hlavy, chytl je, schoval a ke kočáru nazpátek utíkal.

Již se mu zdálo o království a brzo chtěl mít s v a t b u; to ale nevěděl, že princeska do dne a do roka na Braňu čekati přislíbila. Když přijížděli do brány a lid zpozoroval, že se princeska vrací, hned se na všechny strany rozutíkal, aby radostnou tu novinu všude rozhlásil; a tak se i do hradu královského dostala, kde král celý zamyšlený a zarmoucený dceru svou oplakával. Jakmile uslyšel, že dcera je živa a domů se vrací, vyskočil a bežel jí na proti, aby ji přivítal. Zatím vjela princesna do dvoru, a když slezla, padla

otcovi okolo krku, a oba slzy radosti prolévali; ani nepozorovali, že se veliké množství lidu na dvůr tlačí a volají, aby se jim oznámil osvoboditel princezny, by jej jako mladého krále přivítali. To ale sám král ještě nevěděl, a proto se odebral s princeznou do své komnaty, aby mu nastávajícího zeté oznámila. Ona mu věrně všechno oznámila. Když ale slyšel král, že odešel, zarmoutil se velmi. Tu se dal kočí ohlásit, a když dostal dovolení, vkročil, hluboce se poklonil a pravil: „Račič mi Vaše královská Milost odpustit, že jsem se opovážil vkročit; mne důležitá povinnost k tomu nutila. Již dlouho jsem si přál nějakou malou službu prokázat; nikdy se mi to ale nechtělo poštěstit, až v čil mi Bůh velikého štěstí popřátí ráčil, že jsem mohl milostivou princeznu vysvoboditi. Prosím tedy poníženě o ruku milostivé princezny za odměnu svého namáhání.“ — „To by mohl ledajaký dareba říci, obořila se naň hněvivě princezna; dones důkazy, ty nezbedný lháři!“ — „Ano, doložil král, princezna mi své vysvobození docela jinak vykládala; proto, synu milý, musíš důkazy dát, sic bych tě jako lháře svými psy ze zámku vyštvali dal.“ — „Jak bych se opovážil bez důkazů za osvoboditele milostivé princezny se vydávat?“ pravil kočí; „zde jsou důkazy!“ Při těch slovích vytáhl uťaté hlavy a králi je ukazoval. Když jich princezna uhlédla, hrozně se lekla. Král se ale na ni obořil: „Před chvílkou byla's zachráněna od smrti, a již lžeš? Vymyslila si's pohádku, aby si's nemusila hodného a udatného kočího vzíti, proto že se ti snad nelíbí; já ale chci, aby se's již déle nezdráhala a mladému králi ruku podala; neboť jisté důkazy

podal, že on tě vysvobodil a žádný jiný.“ Domluviv obejmul kočího, a hned lidu zvěstovati kázal, že kočí je vysvoboditelem, a že si ho jako mladého krále vážit mají. Když to lid uslyšel, volal: „Sláva mladému králi, ať žije dlouhá léta ochránce náš s milostivou princesnou!“ Po chvíli pak se roztratili.

Když se lid rozešel, ~~kočí doléhal na krále,~~ aby byla svatba. Král byl volný, princeska ale prosila otce, aby na ni nenáhlil, že po svém zachránění udělala slib, že se do dne do roka nebude vdávat. Slyše to král, nechtěl více na ni doléhat, a kočím u kázal, aby byl trpěliv, až ten rok uběhne. Hlavy se schovaly na věčnou památku, a kočí v královských šatech se ~~dvářil~~.

Co se tyto věci v královském zámku dály, Braň byl daleko ve světě a mnohé věci zkusil.

Přešel rok, král nyní mocně na dceru doléhal a na zítřek svatky určil. Princeska ale ještě aspoň o tři dni prosila. Když i ty odešly, nemohla jinak učinit, musila svolit. Hostů se nazvalo a napříjíždělo mnoho. Napřed se dalo celé město červeným damáškem obtáhnout; hosté sedli za stoly a hodovali, a na večer měla býti svatba. Před polednem přišel Braň se svými psy do té hospody, kde byl před rokem, a ptal se hospodského, co znamená červený damášek po městě prostřený? — „To znamená radost; dnes si bude brát princeska kočího, který ji před rokem vysvobodil.“ Jak to uslyšel Braň zarazil se, nedal to však na sobě znát, aby hospodský se nedověděl, že se mu princeska zaslíbila. Sedl si a seděl. Po chvíli

se obrátil k hospodskému a pravil; „Co vsadíte, že já budu dnes s královské tabule jíst?“ — Hospodský se zasmál a povídal: „Tuto hospodu vsadím. Kdo by vám to jídlo donesl?“ — „Tento pes,“ odpověděl Braň. Zavolal Čerstvého jak vítr, uvázal mu na krk ceduličku a poslal ho do zámku. Princesna se procházela zamýšlena po pavlači. Když ale uhlédla psa, poznala ho po granátech, zavolala ho a cedulku mu vzala. Když ji přečetla, navázala nejlepších jídel a pes s nimi brzo byl v hospodě. Jak ho hospodský uhlédl, lekl se, že přijde o hospodu; Braň mu však odpovídal, že to byl jenom žert a pozval ho s sebou. Když se najedli, pravil Braň: „Bylo by záhodno, abychom měli i nápoj.“ Napsal cedulku a poslal psa podruhé. Netrvalo to dlouho, a pes donesl, jak to Braň žádal, víno v koflíku z kterého sama princeska pila. Když vypil, pustil do koflíku prsten a zase jej poslal zpět. Z hradu přiběhl pes s cedulkou, aby tam Braň hned přišel. že je svrchovaný čas. Věděla princeska, že musí býti na blízku, poněvadž prsten poznala. Braň nemeškal, hned běžel a v kuchyni čekal. Za malou chvíli přiběhla princeska, zavolala ho do světnice, a tu se musil v královské šaty obléci. Když byl oblečen, běžela do večeradla a oznamovala, že jakýsi cizí král přijel. V tom vstoupil Braň do večeradla, a všecky slušně pozdravil. Hosté mu děkovali a musel se posadit. Pak se ho vyptávali na všelicos; on odpovídal a prosil, aby se mu ukázaly důkazy statečnosti mladého krále. Kočí hned běžel a hlavy donesl. Když se Braň na ně podíval, obrátil se k hostům a pravil: „V mém království

je jistý člověk, který se vydával za osvoboditele princezny; později se ale dokázalo, že je lhářem. Poněvadž takový musí být potrestán, ptám se, jaký by trest zasloužil?“ — „Takový by zasluhoval, aby se s něho pásky dřely, anebo aby byl čtyřmi voly roztrhán,“ odpověděl prostořeký koččí, a nepomyslel, že tak nad sebou výrok pronesl. „Dobře jste rozsoudil, mladý králi,“ řekl na to Braň; „to se vám stane; budete čtyřmi voly roztrhán.“ Potom chytil hlavy saní, rozevřel jim tlamu, a dal se do velikého smíchu. „Co to? Nemají hlavy jazyků; kde pak se poděly? Pane koččí králi, vaše svatba se bude slavit dnes, ale ne s princezkou, nýbrž se čtyřmi voly.“ Té řeči se koččí ulekl, a stál jako kamenný sloup. Král povstal a hněvivě pravil: „Takby koččí nebyl vysvobodil mou dceru?“ — „Pravda že ne, odpověděl pokojně Braň.“ — „A kdo tedy?“ volali všichni na jednu. „Ten, kdo má jazyky,“ řekl Braň, a vytáhl je. Jazyky se zkoušely, a dokázalo se, že jsou pravé. Tu se král hněvem rozpálil, dal kočího chytit a čtyřmi voly roztrhat. Braň ale byl ještě ten večer s princeznou sezdán, a kraluje až posavád, neumřel-li zatím.

3. O třech vojácích.

Byli tři vojáci u jedné setniny; jeden prostý, druhý desátník a třetí strážmistr. Prostý vyfoukl několikrát ulici a desátník se strážmistrem byli již také kolikrát potrestáni. Když ale všechno nic nepomohlo, měli být se-

sazení na prosté vojáky. Tu se umluvili, že se prostým bratrem i s koňmi prchnou. Navypůjčovali si peněz a v noci ujeli. Napřed se ale zaopatřili jídlem; neboť věděli, že se musejí po horách potulovat, aby nebyli chyceni.

Přijeli do velikých hor, o kterých ještě nikdy ani neslyšeli, a semotam se toulali. Když tam byli tři dni, všecko jídlo snědli a neviděli nikde konec hor, ba ani žádnou chaloupku. Na čtvrtý den žaludek volal: „Strč.“ oni ale neměli co; proto když měli veliký hlad, zabili jednoho koně a maso z něho jedli. Snědli maso a ještě nebyli z hor ven. Zabili tedy druhého, a pak i třetího koně, a když i toho snědli, neměli zase co jíst. Co měli dělat? Vrátit se nemohli a nesměli, poněvadž by byli velice potrestáni; proto musili trpět. Hledali si kořínky, a těmi se živili.

V těch horách bylo mnoho divokých zvířat, proto ustanovili, že vždycky v noci jeden bude hlídat a dva spát; a tak to udělali. Jednou přišla v noci hlídka na vojáka prostého. Stál tedy na stráži a pomyslně si, že by mu bylo lépe, kdyby byl na vojně zůstal, že se má věci zle. Když stál na stráži, přiběhl najednou zajíc: vojákově zavoněla pečínka, spustil a zajíce postřelil. Zajíc se zaškolobtal, pak se zdvihl, do jedné jámy utekl, a tam se v listí ztratil. Voják viděl, že tam zůstal, hnal se za ním, v listí ho hledal, ale nemohl ho najít. Když odhrnul listí, našel železné dvěře, otevřel je a vešel na krásnou louku, na které takové kvítí kvetlo, že jak živ podobného neviděl. Když se ohlédl dále, spatřil veliký černý zámek. Vešel

tam, ale neviděl živé duše; kráčel po širokých schodech; jenom kroky jeho po celém zámku se ozývaly. Přišel na vrch *) viděl dvěře na polo otevřené; nakoukl do světnice, a velice se zaradoval, když viděl stůl přikrytý a na něm pro tři osoby nachystáno. Bez meškání vkročil, sedl si, najedl se a dobrého vína se napil. Jak pojedl, vzal ještě celou husu a láhev vína do kabely, vykradl se ze zámku a šťastně se ke svým soudruhům dostal, kteří notně chrápali. Nechtělo se mu již hlídat, lehl si a usnul. Zatím se desátník probudil, a když viděl, že prostý místo hlídky spí, rozhněval se, šfouchnul ho do boku a pravil: „Tak nás hlídáš? Lehko by nás mohl vlk roztrhat, kdyby nebyl takový lenoch jak ty.“ — „Pane desátníku,“ odpovídal voják; měl jsem líbezný sen; zdálo se mně, že mám v kabelu pečenou husu a láhev vína.“ Když uslyšel strážmistr o huse a o víně, probudil se také, a rozespáný volal: „Kde je husa? Dejte mně také!“ Voják povídal: „Musím se teprv podívat.“ K nemalému podivení vytáhl z kabely husu a víno. Desátník a strážmistr se zaradovali, husu hned rozkrájeli, a víno vypili. Po jídle se ptali, kde to vzal? Když jim pověděl, sebrali se hned všichni, a šli do zámku. Přišli tam a velice zradovali se, když na stole zase pro tři osoby nachystaná jídla viděli. Najedli se a napili, a když se jim chtělo spát, byly tu hned tři postele, vojáci si bez okolků lehli a usnuli. Než ráno vstali, bylo snídání na stole. Probudili se, a vstali; ve zlatých umyvadlech se umyli,

*) Na vrch = nahoru, do vyššího patra.

utřeli se ručníky bílými jako křída, a posnídali. To se jim líbilo. Pomyslili sobě, že již nic nedostanou. Ale zmýlili se. O dvanácté hodině stál již stůl zase pro tři osoby přichystaný, a na něm ještě lepší jídla, než den před tím. Tak to trvalo tři dni, za který čas ale žádného neviděli.

Čtvrtou noc se jim ukázaly o dvanácté hodině tři ženské celé zhovadilé v černých šatech. Nejstarší z nich k nim promluvila: „Já jsem matka těchto dvou děvčat. Bývaly jsme v pokoji v tomto zámku; nevím ale čím jsme jednoho mocného čarodějníka rozhněvaly a na sebe popudily. Ze zlosti nás v tomto zámku zaklel, abychom celé zhovadilé jenom v noci se ukázat mohly a čekaly, až nás někdo vysvobodí.“ — „A jak vás možno vysvobodit?“ ptali se vojáci?“ — „Lehko,“ odpověděla ženská; „když po tři noci hore znakem budete ležet a nepromluvíte slova, kdybyste viděli co viděli.“ Když to vojáci uslyšeli, přislíbili, že je vysvobodí, a ženské se ztratily.

Po chvílce se ale vrátila ta ženská, jež s nimi mluvila, a pravila: „Buďte stáli; celou hodinu, od jedenácté do dvanácté, bude trvat pokušení; promluvíte-li jenom slovo, budete na místě roztrháni.“ Když domluvila, ztratila se, a vojáci až do bílého dne spali. Ve dne jeden druhého k stálosti napomínal, a večer si lehli, aby jedenáctou hodinu očekávali. O 11. hodině přišli důstojníci od jejich pluku; zasedli si za stůl a jeden z nich začal: „Darebáci, již vás máme; neujdete nám; vy jste i s koňmi utekli a vojenskou pokladnu okradli.“ Strážmistr, který na čest držel, vzkřikl rozhně-

vaný: „To není pravda!“ Ledva ale to řekl, hned byl na čtyři kusy roztrhán, a všecko se ztratilo. Desátníkovi a prostému se zdálo, že je to sen, až když ráno vstali a tělo na čtyry kusy roztrhnuté viděli, poznali, že je to v skutku pravda. Jeden druhého napomínal, aby byli následující noci stálí; aby nedošli tak špatného konce jako strážmistr, a připověděli si, kdyby se co chce stalo, že budou němi jak ryba.

Druhou noc o jedenácté hodině zatřásla se zem a u každé postele stál škaredý a strašný chlap s ohnivýma rukama, v ruce držel ostrý nůž a pravil: „Počkajte chlapi; živi z tohoto pelechu nevyjdete! Napřed ale, než umřete, zkusíte ostrost mého nože; s vás budu pásy dřít.“ Vojáci leželi jakoby nic. Tu ale se ukázal zabitý strážmistr a obrátiv se k desátníkovi pravil: „Bratře, tu je zlé místo; kdyby nebylo jednoho čarodějníka bývalo, až posavad bych byl ležel jak mrcha, ažby moje maso červi sežrali; on mne ale vzkřísil a kázal mi, abych ti jako dobrý kamarád byl nápomocen.“ Desátník se ani nelmul. Tu se strážmistr odvrátil, jako by byl smutný a pravil: „Ty se děláš jako bys mne neznal; já ti ale přece poradím, jak se té obludy sprostíš. Když tě bude chtít chytit, řekni: „Odejdi, satane.“ Neřekneš-li to, bude s tebou zle. Ledva strážmistr dokončil, ten ošklivý chlap již po desátníkovi chytal; on se podíval na strážmistra, a ten mu dal znamení. Desátník se zapomněl, a v leku vykřiknul: „Odejdi, satane.“ Jak mile to vyřknul, dohospodařil hned. Hrom strašně zarachotil a strážmistr svého kamaráda na čtyry kusy roztrhal.

Zůstal jenom prostý. Strachem nevěděl, co dělat. Udělal kříž a začal se modlit. Tu se najednou všechno ztratilo, a za hodnou chvíli usnul. Když se ráno probudil, nebylo po kamarádech ani zmínky. Šel do zahrady a smutný se procházel; nevěděl, má-li tu ještě zůstat anebo utéci. Utéci ale nemohl, proto že dvěře, kterými z lesa tam vešel, o živý svět nemohl najít. Vrátil se tedy a zamýšlený si sedl ke stolu, na kterém jenom pro jednoho bylo nachystáno. Po obědě se mu zjevila ženská, celá černá a zhovadilá, jak ji pouejprv viděl, a prosila jej aby je neopouštěl, že ještě tři noci zde musí zůstat. Aby ale držel jazyk za zuby; kdyby i něco sebe strašnějšího viděl, že je to jen všechno strašení; tak jenom že může jim a svým soudruhům pomoci. Voják slíbil, že se podle toho zachová, a večer než lehl, pobožně se třikrát Otčenáš za stálost a vytrvalost pomodlil. Pak si lehl s předsevzetím, že se ani nepohne od jedenácté do dvanácté hodiny; neboť mu ženská povídala, že se ani pohnout nesmí. O 11. hodině se otevřely dvěře, a do světnice se navalilo množství žab, ještěrek a hadů, kteří se všeci k posteli doplazili. Žáby s ještěrkami se na postel vyškrabaly a hadi svými jazyky naň jen syčeli. Voják ale ležel nepohnutý. Když udeřila dvanáctá, všechno se ztratilo a voják byl velice rád, že první pokušení šťastně přestál.

Ráno vstal, vyšel ven a podivil se, když viděl zámek bělejší a z daleka ženské, které již také nebyly tak zhovadilé, a bílý pás přes sebe měly a radostně na něho se usmívaly. Tu si ještě pevněji předsevzal, že na sebe pozor dá, a s větší smělostí si

ulehl. Ale potřeboval smélosti! Sotva zvonec po jedenácté dorazil, již se vyvalil veliký oheň a v malé chvílce celá světnice byla sám plamen; všecko hořelo jen to praštělo, a již plamen i jeho postel zasáhnul. Zdálo se, že brzo i on na uhel spálen bude. Již chtěl vyskočit a o pomoc volat; tu ale uhodila dvanáctá, a zase všecko bylo, jak by to sfouknul.

Ráno, když vstal, zámek byl již zase bělí. a ženské měly také již jen z hovada ohon, ostatné byly jako jiní lidé. Zradoval se ještě více, a buď co buď i poslední noc chtěl vytrvat. Dlouho sem tam chodil, až jej tma do lůžka přinutila, kde libězně spal, jak by ho do vody hodil. O jedenácté neobyčejný křik jej vzbudil. Přihnal se stádo vlků, a jeden přes druhého na něho tlamu otevíral. Za chvíli se ztratili a přišel medvěd, a na něho zuby cenil; po chvíli ale také se odebral po svých, když nic nemohl spravít. Naposled ale přišli dva tesaři a začali tesat, až udělali lešení. Když bylo lešení hotovo, vstoupilo šest vojáků a vedli v putách *) matku vojákovu; po nich přišel kat v krvavých šatech s dlouhým mečem, pak sdělali vojáci matce put a a přinutili ji, aby vylezla na lešení; a když tam vylezla, kat se chystal jí hlavu stít. Tu se ona na všechny strany bolestně ohlíkala, až uhlédla vojáka na posteli, a pak plna radosti zvolala: „Synu, ó synu můj, tak tě přece ještě jednou uhlídám! Pojď sem, abych ti dala mateřské požehnání; nebo (a tu začala plakat) konec života mého se blíží! Nevinně a za tebe musím

*) V poutech, v řetězích, v okovech.

umřít; ale odpouštím ti všechnu starost, kterou jsem pro tebe měla, i to, že's příčinou mé smrti; jen pojď, dej mi poslední políbení, a řekni, že's nebyl doma od toho času, co's z vojny utekl, a tak mne snad i ochráníš.“ — Vojákovi při těch slovech chtělo srdce puknout; ale přece ležel jako pařez. Matka, když to viděla, odvrátila se od něho; položila hlavu na špalek, kat natáhl ruku a — v tom uhodila dvanáctá hodina. Všechno se ztratilo, dvěře se otevřely, a dvě ženské krásné jako anjelé vstoupily vedouce v prostředku matku svou. Když přijdouce k posteli děkovaly, tu se voják nemohl zdržet a plakal radostí. Jak si ale na své soudruhy vzpomněl, zarmoutil se velmi. Ženské se ho outrpně ptaly, proč je zarmoucen? — „Óh, jak bych nebyl, když oba moji soudruhové musili službu svou životem zaplatit?“ — „I to bude všechno dobře.“ těšily ho ženské a kázaly mu, aby s nimi šel. Přišli do komnaty, kde oba leželi roztrháni. Nejstarší vzala malou škatulku s mastí, roztrhané oudy namazala a v okamžení byli živi. I oni vojákovi děkovali, že jim k životu pomohl.

Když bylo po první radosti, vysvobozená matka se k vojákovi obrátila a pravila: „Příliš veliké dobrodiní jsi nám prokázal; čím se tobě odměniti máme?“ Při tom vytáhla míšek*) s dukáty a pravila: „Ten míšek má tu moc, že se z něho pořád může ubírat a nikdy neubývá; vezmi ho ode mne na památku. Poněvadž ale máš své soudruhy tak rád, i oni dostanou něco.“ Jak domluvila, vytáhla starší dcera klobouk, a dala ho strážmistroví

*) Pytlíček na peníze.

řkouc: „Ten klobouk má tu moc, že když si ho někdo posadí na hlavu, kolik vojska chce, hned k službám mu stojí; vezmi ho na památku.“ Pak vytáhla nejmladší plášť a dala ho desátníkovi řkouc: „Ten plášť má tu moc, že když ho někdo vezme na sebe, učiní se neviditelným: vezmi ho na památku.“ Vojáci se poděkovali, dali s Pánem Bohem, a odešli.

Když přišli ven a ohlédlí se, spatřili, že je ten zámek velice krásný; svítil se celý a střecha byla celá zlatá. Nemusili ale již děrou vylézat; nebo zámek stál nyní na pěkném kopci, a okolo něho bylo mnoho domů; v nich a okolo nich se lidé jen hemžili. Všeci jim děkovali za vysvobození; byliť dotud zaklení v žáby, ještěrky a hady, a musili svého vysvoboditele pokoušet; a dali se jim podvést, jej zaškrtit. Vojáci se nedali dlouho zdržovat; šli dále, jsouce se svými dary spokojeni.

Přišli do jedné dědiny nedaleko velikého města, a ptali se jednoho sedláka, co je tam nového? Sedlák jim pověděl: „V tom městě bývá královna, kterou nemůže žádný v kartech obehřát; kdoby ji obehřál, dostane ji za manželku a po smrti králově stal by se králem.“ Voják si myslil: „To by bylo něco pro mne.“ Řekl soudruhům, aby na něho čekali, že půjde s mladou královnou hrat. Oni přivolili, a on šel. Sedl si s královnou a hráli dlouho. Voják prohrával; nemohl královnu obehřát a ona jej též ne, poněvadž mu peněz neubývalo. Jedenkrát ji spadla karta na zem; voják se shýbnul, aby ji podal; v tom ale královna proměnila míšky, nebo

její míšek byl také takové barvy jako vojákův. Když voják kartu zdvihl, hráli dále a za krátký čas měl voják všechny peníze prohrané a musil s hanbou odejít.

Přišel do dědiny, vykládal své neštěstí a prosil, aby mu desátník půjčil plášť, že si půjde pro svůj míšek. Desátník mu ho půjčil a voják krácel neviditelný městem do zámku. Přišel až do světnice, kde před krátkým časem v karty hrál, a míšek ležel na stole před královnou. Pln dychtivosti sáhl po něm. V tom se ale zachytil pláštěm o hřebík, plášť se odhrnul a bylo mu vidět kalhoty. Chytili ho, plášť mu vzali a ze zámku jej ven vyhnali. Když vyšel ven, jen soptil hněvem, a chtěl se pomstít. Rozběhl se a cválal k soudruhům. Jak přiběhl, vykládal zase své neštěstí a prosil strážmistra, aby mu půjčil klobouk, že se nad královnou pomstí. Strážmistr mu klobouk půjčil a on pln kuráže před zámkem se postavil a klobouk si na hlavu posadil. Ledva se to stalo, již stálo vojska veliká síla i s děly, a na poručení vojákovy začalo na město bít. Král nebyl na nic připraven, proto se velice lekl. Dcera mu ale radila, aby s ní vyšel a nepřátelského vůdce o pokoj prosil. Když vyšli ven, král smeknul klobouk a s holou hlavou prosil, aby se neznámý nepřítel nad ním smiloval. Voják chtěl též zdvořilý být a pěkně mluvit; ale šlo mu to, jak psovi pastva. Přece ale klobouk smeknul. V tom mu ho královna vytrhla, vojsko se ztratilo, ubohého vojáka chytili a zbili jako kozla. S pláčem odnášel své snídání na zádech, jelita, kteráž nadávala nejedna lísková hůlka a

pepřily k o c a r y *). Ledva se ke svým soudruhům dovlekl.

Tu bylo ale ještě hůř. Chtěli mu oba přimastif. ač jistil, že již dostal, co se do něho vešlo. Přece ho ale nechali, když si vzpomněli, že jim ku vzkříšení pomohl. a šli všichni tři dále. Nyní jim bylo jak myši vožralcově stodole; peněz nebylo a do huby též nebylo co strčif. Utíkali dále, jak by jim někdo paty přišlapoval.

Přišli do jednoho města. Strážmistr s desátníkem šli po ptaní. a voják se zatím po městě ohlédal. neboť se styděl žebrať. Tu uhlédnul krásnou zahradu a v ní velice pěkné hrušky. Hlad ho domrzal; proto, když neviděl hlídače, vlezl tam a hodně si jich natrhal. Jak do jedné zakousnul, ostal na místě chlupatý jak medvěd. To se mu nelíbilo. Zaházel všechny hrušky a natrhal si jablek s jabloně, která nedaleko stála. Když do jednoho zakousnul, hned ztratil chlupy a zůstal čistý; I pomyslil si: „To bude dobrá!“ Natrhal jablek a zahozené hrušky posbíral a šel hledat soudruhy. Ti byli šťastni: moc si naptali**), tak že se mohli všeci tři najíst, a ještě jim nějaký ten groš zůstal. Když se najedli, povídal jim voják: „Vraťme se k zámku královny; přece bych jí nerad míšek nechal.“ Strážmistra mrzel klobouk, desátníka plášť, proto se vrátili.

Přišli tam a vešli do hospody. Voják tam ale dlouho nebyl; bez meškání se na královský hrad

*) K o c a r, kocer = bič.

***) Moc si naptali = mnoho si vyprosili, vyžebraли.

odebral. Král byl odešel na hon, a královna mladá byla sama doma. Vytáhl hrušku a poslal ji královně, jestli by jí nekoupila. Hruška se jí líbila, proto se ptala, zač je? A když to služebník nevěděl, poslala ho, aby se zeptal. Ten brzo přišel a povídal, že jsou velmi drahé, jedna že stojí v rchovatuouputnu dvacetníkú. Králova vzala divotvorný míšek a nasypala z něho plnou putnu dukátú, tak že je voják ledva do hospody donesl. Tu bylo radosti! Hned se chystaly pečenky, buchty, koláče a koblihy, a když bylo všecko přichystáno, jedli. Zatím se navrátil král z honu, a dcera se mu chtěla pochválit *) hruškou; rozkrojila ji na dvě, a jak kousek ukousla, byla hned chlupatá. Král zbledl jak stěna, a nechtěl jíst, ale dal rozhlásit, že kdo mladé královně pomůže, stane se mladým králem. Uslyšev to voják hned pádil k zámku a ohlásil se, že chce mladé královně pomoci, dostane-li ji. Král slíbil a pro lepší jistotu dal všecko napsat. Voják psaní schoval a k mladé královně šel. Když k ní přišel, kázal se jí modlit pětkrát Otčenáš k pěti ranám Krista Pána, a potom vytáhnul jablko, rozkrojil a podal jí je, aby je snědla. Ona to vykonala, a hned byla čista.

Netrvalo dlouho, a již se slavila svatba. Po svatbě poslal klobouk strážmistřovi a plášť desátníkovi, a hojně je obdaroval. Oni odešli, pak psal králi, od kterého utekli, aby jim to odpustil, a když přišlo odpuštění, desátník se strážmistřem šli do své vlasti, on ale žil v bázni Boží se svou manželkou, a když starý král umřel, dostal jeho království.

*) Pochváliti se = pochlubiti se.

4. O tesaři Vňučkovi.

Byl jeden velice chudobný tesař; od rána až do večera tesal velmi pilně, ale mohl se roztrhat, nedovedl si přece dost pro sebe a pro ženu vydělat. Najednou se mu narodil chlapeček, a žádný mu nechtěl jít za kmotra. Tu si pomyslnil: „Král je otec všech, když mi žádný nechce pomoci, půjdu k němu, a poprosím ho, aby mému chlapcovi stál za kmotra. Šel a přišel do královského zámku. Po mnohém prošení se ke králi dostal. Padl na kolena, vykládal mu svou bídu, a že mu žádný nechce jít za kmotra. Uslyšev to král, kázal do svého kočáru zapřáhnout, vzal tesaře na kozlík a jel, aby mu posloužil. Když přijel před chaloupku slezl, vzal dítě a s ním ke křtu svatému šel.

Po křtu navázal dítěti půl třetího sta rýnských, a odjel zase.

Tesař si pomyslnil, že je mu včel pomozeno; ale přišly tři hladné roky, a peníze pomalu za obilí vyskákaly, a nebylo zase nic, protože bylo málo výdělků. Umínil si tedy, že půjde ke kmocháčkovi, aby si něco peněz vypůjčil. Když ale přišel do města, uslyšel, že král právě umřel. To ho zarmoutilo tak, že na místě do nemoci upadl. Když se zotavil, šel k bratru nebožtíka kmotra, který byl zlý král, a měl vedlejší království. Šťastně tam přišel, dal se ohlásit, a když dostal povolení před krále předstoupit, poklonil se a vykládal, že milostivý pán bratr byl jeho kmotrem, a že nyní do veliké nouze upadl. Pak prosil, aby mu půjčil

1000 rýnských, že mu je hned oplatí, jak jich bude mít. Král si myslel, když jeho bratr mu byl kmotrem, že je bohatý a brzo peníze oplatí; proto mu je půjčil. V ň u č e k odešel s radostí domů a s ženou a dítětem dobře se živil.

Netrvalo to ale dlouho, král se rozstonal, ale před svou smrtí řekl komorníkovi, že kmocháčkovi V ň u č k o v i celý dluh odpouští. Potom umřel, a poněvadž byl zlý, přišel rovnou cestou do pekla.

Po něm obdržel jeho syn království, a když přehlídal otcovy knihy, a našel dluh V ň u č k ů v, poslal si pro něho a nařídil mu, aby svůj dluh do čtvrt léta zapravil, sice že ho dá oběsit. V ň u č e k prosil, že v č i l nemá, aby mu několik roků počkal, že mu spravedlivě zaplatí. Ale bylo všecko nadarmo. Ubohý tesař musil odejít a o peníze se starat. Vypůjčoval si po celé dědině, žádný mu však nechtěl půjčit. Tu mu napadla zlá myšlénka: „Měli by mne druzí oběsit, oběsím se raději sám.“ Vzal provaz a šel do lesa. Dlouho si nemohl vyhledat příhodný dub; konečně se ale přece odhodlal, vylezl na dub, provaz přivázal na haluz a chtěl se oběsit. V tom ale spadl. Vylezl po druhé, a když si chtěl dávat smečku na krk, spadl zase. Rozhněval se a umínil si že lépe dá pozor, Nic platno, již myslel, že se mu to poštěstí, spadl ale zase. Když vstal, ohlédl se, a tu viděl stát před sebou svatého Floriana, svého patrona, který mu prstem hrozil a povídal: „Floriane, co's to chtěl učinit? Tak na Boha spoléháš? Kdyby mne nebylo, byl by's již v pekle; já jsem si ale u Pána Boha vyprosil milost, abych tě

mohl chránit, a proto jsem ti nohu svezl; ale tak, aby si's nic neudělal, když spadneš. Proč si chceš zoufat?" — Tesař byl jako opařený. Zpamatovav se však vykládal, co se mu přihodilo. Svatý Florian ho těšil a povídal mu, aby šel ke králi, a aby mu řekl, že mu otec ty peníze odpustil. Kdyby mu to ale král nechtěl věřit, aby zas na to místo přišel. Vňuček potěšený odešel a šel hned ke králi a pravil mu: „Milostivý pane králi, nebožtík pán otec mi ty peníze odpustil.“ — „Dones mi to písemně,“ odsekl král, „ty hrubiáne, sice se můžeš zrovna se živobytím rozžehnat.“ Když tuto urputnou řeč uslyšel, běžel, jakby ho pálil, do lesa, a brzo tam doběhl. Svatý Florian tam stál a držel bílou klisnu v rukou, když Vňuček ledva dech popadaje se přibnal. „Jak's pořídil?“ byla první slova svatého. — „Ó špatně,“ odpovídal tesař, „král chce, peníze a nechce věřit, že mi byly odpuštěny.“ — „Nermuť se, těšil svatý; sedni na tuto klisnu a pojeděš do pekla pro kvitanci. Aby se ti ale nic nestalo, tu máš svěcenou vodu s kropáčkem, a svěcenou křidu. Když tam přijedeš, udělej okolo sebe křidou kolo, a peklo vykrop, pak všichni ďábli utekou.“ — „Oh, jak tam přijedu, když nevím, kady se tam jede,“ zvolal smutně tesař. Svatý ho ale těšil: „Nech jen klisnu jít, ona tě tam dovede.“ Po těch slovech tesař vyskočil na klisnu a ona utíkala pryč.

Dlouho jel, až přijel k pekelným vratům. Zatlúče, ďábli hned ochotně otvírali a chytali kleště a kladiva, aby nového hosta pekelným způsobem přivítali. On ale nemeškal, udělal honem svěcenou

křídou kolo, a kropáčkem počal kropiti. Tu počali ďáblí křičet, aby po nich tak ~~velkým kamením~~ neházel; a když nepřestal kropit, utekli a schovali se. Tesař procházel se po pekle, a krále hledal. Dlouho jej nemohl najít, až konečně vkročil do jedné světnice, kde seděl král za ohnivým stolem celý svázaný řetězy, a před sebou měl ohnivý pohár naplněný sirou a smolou. Pozdravil krále; a král se ptal: „Kmocháčku, co žádáte?“ On prosil, aby mu odpustil ten dluh, který zaplatiti nemůže, ale který jeho syn král žádá, sice žeby ho dal mladý král oběsit. Slyše tu řeč král, zašklebil se a pravil: „Ať jen dělá tak, jak jsem já dělal, a bude se mět po smrti tak dobře, jako já.“ Potom napsal cedulku a kázal, aby ji Vňuček mladému králi doručil, že již nebude chtít dluh. Vňuček se sotva poděkoval, a již horempádem z pekla utíkal. Když vyšel ven, stála tam klisna, sedl si na ni, a jelo se vesele domů. Přijel do hor, a tam potkal človíčka, který se ho pln podivení ptal: „Příteli, jak pak se to stalo, že touto cestou jedeš? Vždyť jsem tu již dlouho žádného neviděl?“ — Vňuček povídá, že byl v pekle a domů jede. Tu se člověk pozastavil a pravil: „Příteli, ty by's mně mohl velikou službu prokázat: já se jmenuji Lokeš a byl jsem v těchto horách 44 let loupežníkem; mnoho lidí jsem pozabíjel, a vím, že mne peklo nemine. Vrať se tedy do pekla, a ptej se na Lokešovo lože, a pak mi pověz, jak vyhlíží.“ I proč bych to neudělal, když mně dobře zaplatíte.“ Loupežník slíbil zlata a stříbra co dost, a Vňuček se vrátil.

Přijeda k pekelným vratům zatloukl. Tu hned ďábli ochotné otvírají a chápají se kladiv a kleští, aby se na něm pomstili, neb ho poznali. On ale začal kropit a všeci utekli. Pak si stoupl do prostředka a ptal se: „Kde je Lokešovo lůžko?“ — Žádný z ďáblů se nechtěl ani ukázat, poněvadž se báli, aby je zas nekropil; až jeden chromý se přikulhal a pravil: „Osli, co se bojíte? Když vy mu nic neuděláte, ani on vám nic neudělá.“ Šel s ním a ukázal mu na jedno lůžko a pravil: „To je Lokešovo lože.“ Vňuček se zhrozil, nebo bylo vystláno samými břitvami, noži ostrými a šídly; i předsevzal si, že byť se stalo co stalo, bude dobře živ, aby nemusil po smrti také na takovém lůžku ležet. Děkoval ale též Pánu Bohu, že mu seslati ráčil jeho patrona, když se chtěl oběsit. Prohlédnuv si ještě jednou lože Lokešovo, vyšel z pekla a na klisně uháněl.

Přijel na místo, kde s loupežníkem mluvil. Ten tam ještě čekal a příchozího se tázal na své lože. Vňuček mu odpověděl: „Běda vám, stařečku, ve vašem loži jsou samy břitvy, nože a šídla.“ Loupežník slyše tu řeč zastenal, až se listí třáslo a pravil: „Běž honem k velebnému pánu a řekni mu, aby si neobtěžoval ke mně přijít, že se chci s Pánem Bohem smířit, a za práci si vezmi tento měch peněz.“ Při tom vytáhl pod pláštěm měch s penězi, a Vňučkovi jej dal. Vňuček vzal peníze a na klisně jel pro kněze. Nejel ani čtvrt hodiny, tu potkal velebného pána, který právě jel k nemocnému. Slezl, padl na kolena a pobožně se v prsa bil. Potom vyprávěl o loupežníku, že se chce

s Pánem Bohem smířit, a prosil, aby jel také k němu a jej vyzpovídal. Kněz s velikou radostí jel k udanému místu a našel loupežníka zamdleného. Vzkřísil jej a ptal se ho, co je mu? Loupežník povídal, že je ve velikém strachu, že přijde do pekla. Padl na kolena a o svatou zpověď prosil. Velebný pán si hned sedl a vyzpovídal ho. Když bylo po zpovědi, ptal se kněz, má-li ještě tu palici, kterouž prvního člověka zabil? Loupežník povídal, že má a hned ji donesl. Ta palice byla jabloňová. Když ji donesl, pravil mu kněz: „Synu, ty's byl velikým hříšníkem; proto musíš veliké pokání činit; slibuješ-li mi, že všecko, co ti přikážu, vyplníš?“ Loupežník všecko ochotně slíbil. Pak mu pravil kněz: „Tu palici zastrč do země; klekni si k ní, a kleč tak dlouho, až zhyneš; a když to vyplníš, nepřijdeš do pekla.“ Loupežník klekl, kněz mu dal rozhřešení a podal Pána Boha, napomenul ho ještě jednou, aby byl stálým, a odjel k druhému nemocnému.

Zatím Vňuček jel ke králi, mohl mu sice nyní zaplatit, ale pomyslnil si: „To bych byl pěkný blázen, abych platil, když jsem si musil pro kvitanci až do pekla jet.“ Přišel ke králi a kvitanci mu ukázal; vyřizoval též od pána otce pěkné pozdravení. Král poznal hned ruku a ptal se, kde pán otec se nachází? Vňuček odpověděl, že je v pekle, a že mu vzkazuje, bude-li živ jako on živ byl, že do týchž muk a trápení přijde, jako on v nich jest. — Král od té chvíle na pokání se dal.

Vňuček jel domů, a když slezl s koně, kůň hned se ztratil. Vňuček vešel do jizby. Žena měla velikou radost, neboť nevěděla, proč tak dlouho ne-

přicházel. Potom si koupili statek a na něm hospodařili a byli nejbohatší v dědině.

Po třinácti letech jel kněz tou cestou, kde loupežníka zaopatřoval; on ale již na to nepamatoval. Tu uviděl jablonoň, a na ní velice pěkná jablka. Kázal vozkovi, aby šel a několik utrhnul. Vozka poslechl a šel. Když ale chtěl trhat, slyšel hlas: „~~Ne trhej, ne štípils; ať trhá, kdo štípil.~~“ Vztahoval ruku podruhé, a podruhé to zas tak slyšel. Polekaný vrátil se a vykládal, co se mu přihodilo. Kněz si teprv vzpomněl na loupežníka; šel k jabloni a utrhl jedno jablko. Sotva je ale měl v ruce, vyletěla mu z rukou bílá holubička a zavolala: „Pán Bůh zaplať!“ Potom se všechna jablka proměnila v bílé holubičky, kteréž volaly: „Pán Bůh zaplať,“ a k nebi vyletěly. To byla dušička obráceného loupežníka a dušičky lidí od něho zabitých. Kněz stál jako vyjevený. Tu ale viděl u pně hromádku prachu obrůstlou mechem, rozhrabal ji, poznal člověčí kosti a velebil Boha, že loupežníka k Sobě vzal. Na jeho lože v pekle ale přijde někdo jiný, který se neobrátil k Pánu Bohu.

5. O kovářovi.

Jednou, je tomu už velice dávno, šel Pán Ježíš se svatým Petrem do světa, aby se na Svě oči přesvědčil, jak se lidé mají. Přišli k jednomu starému kovářovi, který je velmi přívětivě přijal a dobrou večeři jim přichystal. Po večeři si kovář

sám lehl na zem se svatým Petrem, a nechal Pána Ježíše ve své posteli spát. Ráno, když vstali, zase je dle možnosti uctil, a aby nemusili s hladným žaludkem odejít, dobré snídaní připravil. Po snídání, když vyšel kovář ven, obrátil se svatý Petr k Pánu Ježíši a pravil: „Pane, ten člověk nás tak dobře přijal; račiž mu tedy nějakou milost prokázat, a jeho přání mu vyplnit.“ Ale nemusil svatý Petr ani tak mluvit, nebo Pán Ježíš bez toho mu chtěl něco na památku udělit, a to tím více, poněvadž dle Své vševědoucnosti věděl, že se kovář ve své nouzi dal čertu zapsat. Když tedy kovář do jizby přišel a svatý Petr dostal povolení mluvit, pravil: „Hospodáři, vy nevíte ani, jaká milost se vám stala. Vězte, že Ten, Jemuž jste dal nocleh, není žádný jiný, než Pán Ježíš, a já jsem Jeho nehodný sluha Petr. Žádejte tedy něco, a Pán ve Své milosti vám toho neodepře.“ Uslyšev ta slova kovář, ulekl se velmi, ale spolu se též zaradoval, že mu bude snad možno vyrvati se drápům ďábelským; přece ale netroufal si něco žádati, nýbrž padl na kolena a Pánu se klaněl. Když ale Pán Ježíš laskavě naň pohlédl a pravil, aby jen směle něco žádal, dodal si smělosti a řekl: „Pane, v dílně mé visí kabela s hřebíky; přál bych si, aby kdo do ní dá ruku, hned v ní celý byl.“ — „Má se ti státi,“ zněla odpověď; „abys ale něco lepšího žádati mohl, ještě dvoje přání tobě dovoluji.“ — „Když jsem tak šťastný, osměluji se tedy prositi,“ pravil kovář: „Před mým domem stojí lavička, na které v noci všelijaká cháska dovádí a mne ze spánku vytrhuje; přál bych si tedy, aby, kdo na

ni sedne, nemohl vstát, dokud já nechci.“ — „I to se ti vyplní,“ odpověděl Pán Ježíš; „a nyní ještě třetí přání.“ — „Třetí přání jest,“ mluvil k o v á ř. „toto: Před domem stojí h r u š k a, a na ní jsou velmi pěkné a dobré hrušky; když jsou ale zralé, vždycky na ně někdo vlez a všechny otrhá, a já musím pěkně při chuti zůstat; přál bych si tedy, aby, kdo na hrušku vyleze, nemohl s ní dolů slézt.“ I toto přání se mu vyplnilo a Pán Ježíš odešel i se s v a t ý m P e t r e m.

K o v á ř si sednul za stůl a měl velikou radost z obdržení darů, a těšil se v duchu, jak ďábla ochmelí, až si pro něho přijde.

Po roce a dnu, když k o v á ř večerel, uslyšel neobyčejný dupot koně; pohledl ven oknem, a tu viděl, že je kůň celý ohnivý a na něm seděl ď á b e l. Když přijel přede dveře, skočil dolů, koně uvázal, a hned stál před kovářem, křiče škaredým hlasem: „Kováři, již je čas, pojď, sedni na koně, který nás oba na naše místo doveze.“ — K o v á ř se dělal, jakoby to nic; pozval černého, aby s ním povečeřel, a když nechtěl, kázal mu počkat, až se nají, že beztoho v pekle žádné takové večere nedostane. Ď á b e l seděl jak na vidličkách a nemohl se dočkat; k o v á ř s večerí velice nespíchal. Konečně se ale přece navečeřel, oblekl se do koženíc, vzal kabát na sebe a posadil si na hlavu baranici. Tu se ale znovu zastavil a pravil: „Pane čerte, v pekle je ohně dosti, a byl by mně dlouhý čas, kdybych tam neměl co dělat; aspoň vám tam podkuju koně. Jděte a přineste mně z kabely, která visí na stěně v k o v á ř n ě, několik hřebíků.“ — „I s radostí,“ pomyslí

si ďábel; „však je to bez toho poslední služba.“ Odskočil, strčil pracku do kabely, ale hned tam byl celý. Jak to kovář zpozoroval, zasmál se, až ho to v břichu píchlo; sdělal kabelu, položil na kovadlo, a kde mlátí tu mlátí kladivem, aby prý čertovu kůži trochu polektal. *) Čert křičel, co jen hrdla měl, ale nic naplat; kovář tak dlouho mlátil, až nikam nemohl, a potom se ptal zlého ducha: „Nezašla ti chuť, budoucně si pro mne přijíti?“ Čert se zapřísahal, že co peklo peklem bude, k němu nepřijde, aby ho jen pustil. Kovář ho pustil a on nehledal dveří, ale komínem si tak zhurta vyjel, že ho celý zbořil a tentam.

Za rok a za den přišel druhý čert, poručil kovářovi, aby s ním hned šel, a doložil: „Já se ti nedám obalamutit, a nepůjdu do kabely pro hřebíky, jako ten první hlupák.“ Kovář byl hned volný a pravil: „Nač bych se vymlouval; jednou to přece musí být. Ty mně ale tady děláš takový smrad, že bych skoro umřel, a pak byste neměli mé tělo. Jdi ven a sedni si na lavičce; já se zatím obleču.“ Ďábel si myslil: „To by bylo škoda, kdyby se zadusil; nemohli bychom mu vypřáť, jak on mému bratru vykropil.“ Prikázal kovářovi, aby se dlouho nezdržoval, že není kdy. Šel a sedl si. Kovář chvíli počkal, pak vyšel ven a ptal se, ještě-li čeká? — „Ano, čekám;“ odpověděl ďábel; ale jest mi již dlouhý čas, dělej, ať se odebereme.“ — „Počkej trochu, zapomněl jsem ti něco dát na památku,“ odsekl kovář; vběhl do kovárny a popadl kladivo.

*) Polektati = polechtati.

Když čert uhlédli kladivo, chtěl vyskočit, ale nemohl. Kovář nemeškal, mlátil ho hlava nehlava, tak že jiskry lítaly; a když ho náležitě vyplatil, ptal se ho: „Hňupe, jak pak, máš již dost, či přijdeš zase pro mne?“ — „Oh, dost mám, zasténal ďábel, a jak živ pro tebe nepřijdu; jen mne již pusť!“ — Kovář ho pustil a ďábel se chvilku táhnul celý polámaný a potom se propadl. Když tak celý zlámaný do pekla přilezl, všichni se mu smáli, a škádlili ho z jeho udatnosti, kterou se vychlouboval. Přece ale nechtěli kováře nechat za pokojem; proto za rok vyslali starého chytrého ďábla, který již často v ďábelských kusech se významenal.

Ten se ochotně vydal na cestu se silným předsevzetím, že se bude kabele a lavici vyhýbat jako kříži. Přišel ke kováři, pěkně se poklonil a lichotivě pravil: „Milý kováři! Škaredě si's ustlal v našem domě, že's naše vyslanec tak zhanobil; oni se již na tebe těší; ale já jsem mocnější, než oni a půjdeš-li se mnou po dobrém, budu tě před jejich zlostí chránit; nebo jsem u sebe ustanovil, že té ve své službě podržím; kdybys ale nechtěl dobroty mé poznat, po zlém musíš jít; to je má pevná a nezvratná vůle, jako že jsem první po knížeti Luciperu.“ — Když dokončil svou řeč, zavolal kovář své tři syny a smutně se s nimi loučil. Potom s ďáblem vyšel z domu. Ďábel se radoval ze svého vítězství, a kovář se bolestně ohlídal. Pohlédl na hrůšku, a když uhlédli zralé hrůšky, povzdychnul sobě. — „Co vzdycháš?“ tázal se na oko outrpné ďábel. — „Oh, jak bych nevzdychal? Každý rok jsem jídal

z těchto hrušek, které mají tu moc, že když jednu sní, nepálí žádný oheň; a včil mám jít do ohně věčného. Dovolte mně, abych si aspoň jednu utrhnouti mohl.“ — Čert se pozastavil a pravil: „To by pro tebe nebylo žádné peklo, kdyby tě oheň nepálil; já si jich ale mohu pro sebe a pro Lucipera natrhat; nebo ten pekelný oheň nezbedně pálí.“ Hop, hned byl na hrušce a co možná trhal. Kovář stál dole, a do hrozného smíchu se dal. Zatím si ďábel natrhal hodně hrušek a chtěl slézt; zůstal ale v snětě sedět. Tu zařval jak vzteklý, nebo poznal, že je chycen. Kovář ale zase vrátil se do kovárny, a vyšel ven s kleštěmi. Když byl pod hruškou, pravil: „Čerte, musíme ty hrušky okroužlet.“ Při tom začal ďábla štípat, že se bolestí svíjel a nepřestal spíše, až mu celou kůži sedřel. Když pak mu slíbil, že již pro něho nepřijde, pustil ho. Odřený čert se vlekl k pekelným vratům a potichu zaklepal. Pekelníci domnívali se, že již přichází kovář, proto sobou stran vrat stáli s rozpálenými kleštěmi, aby si ho jeden druhému podávali. Jak se ale ulekli, když vkročil starý chytrý čert celý odřený! Běželi hned k Luciperovi a smutnou novinu mu zvěstující, prosili, aby již neposýlal žádného pro šelmu kováře. „Tak půjdu já sám,“ pravil rozzlobený Luciper, a hned se na cestu vydal. Nyní nemělo kovář žádné výmluvy, vzal plášť a šel; v kovárně ale, když se Luciper nedíval, schoval kabelu pod plášť a pak zvolna za ním kráčel. Přišli k pekelným vratům, ty se rozletěly a dábli se všichni na ubohého kováře hrnuli. První ho chytil ten, co v kabele dostal výprask; když mu

ale odhrnul plášť a uhlednul k abelu, hned ho pustil a utíkal s hrozným křikem: „Kabelu má!“ Druhý se již ani nedíval, jenom křičel: „Lavicu má“, a podobně smetal. Třetí zahřmél: „Hrušku má“, a za prvními pospíchal. Když viděl kovář, že všeci utekli, ohledl se a k svému největšímu potěšení zpozoroval, že zapomněli vrata zavřít. Vyšel tedy a k domu utíkal, jak by mu hlava hořela. Od té doby žádný z ďáblů pro něho nepřišel, a on byl spokojeně živ.

Jednoho syna vyučil kovářskému řemeslu, druhý byl pacholkem a třetí pohánkem. Když byl první syn vyučen, šel do světa na zkušenou. Dlouho chodil, nemoha dostat práce; proto si umínil, třebas za pacholka u sedláka sloužit. Když se s těmito myšlenkami obíral, potkal ho stařeček a ten byl čarodějník, který mu pravil: „Synku, nechtěl bys jít ke mně do služby? Budeš se mít dobře; nebudeš nic dělat, jenom budeš vždycky říkat: „My tři bratři.“ Kovářský rád přivolił, šel do služby, ale za sedm let neuměl nic jiného povědět než: „My tři bratři.“

Po sedmi létech šel pacholek si hledat službu; a když nemohl žádnou najít, potkal ho čarodějník, u kterého jeho bratr sloužil a pravil mu: „Synku, nechtěl bys jít ke mně do služby? Dobře ti zaplatím; budeš se mít dobře, nebudeš nic dělat, jenom budeš říkat: „Pro jeden měch.“ Pacholek svolil, neříkal nic jiného, jenom: „Pro jeden měch.“ Když sloužil sedm let, neuměl nic jiného mluvit, než „pro jeden měch.“

Po sedmi létech do světa vydal se i pohůnek, který zatím již pacholkem se stal, a potkal zas toho čarodějníka, který jej do služby lákal těmi slovy: „Synku, nechtěl by's jít ke mně do služby? Dobře ti zaplatím; budeš se mít dobře, nebudeš nic dělat, jenom budeš říkat: „To by bylo dobře.“ Pohůnek šel do služby, sloužil sedm let a všecko jiné zapomněl. Když již žádný nic neuměl mluvit, vyhnal je čarodějník. Šli, a na cestě viděli mrtvého člověka; zůstali stát a dívali se na něho. V tom ale jel král, a když viděl mrtvého člověka a tři lidi u něho, dal zastavit a ptal se: „Kdo zabil toho člověka?“ Kovář odpověděl: „My tři bratři.“ „A proč ptal se král pln ustrnutí.“ „Pro jeden měch.“ odpověděl pacholek. Tu se rozhněval král a zvolal: „To vám neujde šibenic!“ — „To by bylo dobře.“ vpadl mu pohůnek do řeči. Když to král slyšel, dal je svázat a soudu odevzdat. Před soudem bratři nemluvili jinak, poněvadž neuměli; byli tedy všeci tři oběšeni.

Když to uslyšel starý kovář, ulekl se a synů svých velmi litoval; mrzelo ho ale velice, když ho v dědině otcem tří zbůjníků jmenovali. Netrvalo to dlouho a čarodějník byl odsouzen na smrt. Před smrtí vyznal, že kovárovi syni byli nevinni; že on jim vzal řeč z navedení ďábelského, aby prý se ďábel pomstil nad otcem za to, že ho ošidil. Když to starý kovář uslyšel, potěšil se nad tím, nebo mu žádný již nesměl nadávat, že je otcem zbůjníků, a po nějakém čase jako dobrý křesťan umřel.

6. Centrum.

Byl jeden velice chudobný nádenník, který měl moc dětí ale málo chleba pro ně. Ať si dělal co chtěl, stávalo se přece větším dílem, že neměl ani na sůl; musel tedy velmi často i se svými dítky a s ženou nemaštěné a neslané pokrmy jíst, nechtěl-li sousedům do kůrníků lézt a do komor se podkopávat, což jest hříchem velikým. To on nechtěl, poněvadž byl dobrý křesťan a myslil si, že lépe žebrat než krást. K žebrání se ale dlouho nemohl odhodlat, až ho přece veliká nouze donutila, aby u svých sousedů pomoci hledal. Ale tu se mu stávalo, jak se až posavád stává, jeden se vymlouval, že má se svými dost co dělat; druhý, že je draho, a že potřeba na zadní kolečka pamatovat; a jiní ho bez výmluvy odpravili. V největší bídě vzpomněl si na svého kmocháčka. Byl to nejbohatší, ale také nejskoupější sedlák v celé dědině; proto až naposledy k němu zamířil. Když vkročil do jizby, kmocháček právě seděl u oběda; přivítal sice nádenníka, ale ani ho nepozval, aby si s ním sedl. Po obědě se ho ptal: „Kmocháčku, co nového mně přinášíte?“ Nádenník nesměle odpověděl: „Kmotříčku, víte, že jsem ve veliké nouzi postaven; nemám ani kousku chleba v domě, a hlad je zlá věc; děti neustále křičí, že by jedly, a já jim nemám co dát; smilujte se nade mnou, a půjčte mně aspoň čtvrt zemáků; svědomitě vám jich oddělám.“ — „Tak mluví každý lenoch,“ obořil se sedlák; „napřed zahálí a pak přichází k pilným po žebrotě. Či myslíte, že

vás s vašimi dětmi budu živít, když jsem jim byl za kmotra? Klidte se mně hned ze stavení, sice vás náš D u n a j vyprovodí, zavolám-li jej.“ Takové řeči se ubohý nádenník nenadál; proto mu vyskočily slzy, a ledva mohl dát s Pánem Bohem, když odcházel. Sedlka byla ale trochu štědrější a mezi dveřmi od ulice mu podstrčila hrnec se zemáky. Nádenník se rozmýšlel, má-li je vzít; když si ale vzpomněl na h l a d n é d ě t i, zašeptal: „Pán Bůh zaplať“, a k domu se ubíral. Doma neměli ani kousku dříví; musil tedy teprve jít do lesa; aby ale více donesli, vzal nejstaršího chlapce s sebou.

Přišli do lesa a sbírali r o ž d í, až přišli k jednomu kopci. Tam uviděli najednou dvanáct z b ů j n í k ů, kteří zrovna k nim kráčeli. Nádenník se honem schoval i se synem do houští. Když přišli zbůjnící až k samému kopci, jeden z nich řekl: „Centrum, otevři se“, a kopec se hned otevřel. Vešli tam a pak zavolal zase druhý: „Centrum, zavři se“, a kopec se hned zavřel. Zatím ale, než se kopec zavřel, pozoroval nádenník, že je tam velice mnoho peněz zlatých a stříbrných. Když zbůjnící zmizeli, ptal se syna: „Nezapamatovals sobě, co ti lidé povídali?“ Chlapec měl ale dobrou hlavu a povídal: „Centrum, otevři se.“ Nádenník si ta slova hned napsal na stínítko u čepice svrchu, a čekal, až zbůjnící vyjdou, aby zkusil, zdaliž by se nemohl k penězům dostat. Za hodnou chvíli zbůjnící vyšli a brali se po svých.

Když se v lese ztratili, vyšel nádenník s chlapcem z houští a pravil: „Centrum, otevři se!“ Kopec se otevřel, a vešli tam. Když tam vešli, po-

vidal nádenník: „C e n t r u m, z a v ř í s e“; potom nabrali si peněz, co jen mohli unést a na slova, kterých užívali zbůjnící, kopec zase otevřel se a oni vyšli ven. Pak pravil zase nádenník: „C e n t r u m, z a v ř í s e“, a kopec byl hned zavřený.

S radostí pospíchali domů a peníze vysypali. Matka hned běžela pro chléb a všeci se najedli. Po jídle povídal n á d e n n í k ženě: „Vezmi jeden r e n č á k a jdi k sousedovi, aby mi půjčil koně a vůz, že si pojedu do lesa pro dříví.“ Ž e n a šla, soused vida peníze, rád půjčil vůz i koně; jenom pravil, když si nádenník pro ně přišel, aby je nepřetáhnul, že jsou ještě mladí.

Nádenník s chlapcem sedl na vůz a jeli do lesa. Když přijeli ke kopci, zvolal: „C e n t r u m, o t e v ř í s e!“ Kopec se otevřel, vůz vjel a naložil se plný dukátů, dvourenčáků a renčáků. Pak vyjel ven a ke slovům: „C e n t r u m, z a v ř í s e“, kopec se zavřel. Potom naložili na vrch roždí, a k večeru přijeli domů. Koně byli, jak by je byl zbrodil, a soused se vadil, že může přijít o ně, a že po druhé již nebude tak hloupý, aby jich zase půjčil.

Nyní bylo po nouzi. Večere strojila se panská, a ještě i na ráno dost zůstalo. Ráno poslal nádenník chlapce ke k m o c h á č k o v i, aby mu půjčil čtvrt, a aby k němu n a oběd přišel. Když to chlapec vyřizoval, lakomý kmocháček se udivený ptal chlapce, nač tatínek potřebuje čtvrt? — „Budou cosi měřit.“ odpověděl chlapec. Lakomec šel ven, v r t a l o mu to ale pořád mozkiem, co by mohl chudý n á d e n n í k měřit; proto namazal duo smolou, neboť si pomyslel, že na smole cosi přece zůstane;

a pak dal čtvrť chlapcovi. Chlapec běžel domů, a otec změřil peníze; bylo jich 6 čtvrtí. Pak zas poslal čtvrť kmocháčkovi. Ten se honem podíval na dno, a uviděl tam dukát. „I safraporté! To tedy měřil kmocháček? Kde jich nabral? To se musím ještě dnes zdovědět.“ Ještě nebylo ani dvanáct hodin, již stál v jizbě nádenníkově; všechny slušně pozdravil a s kmotrem si podali ruce. Když přišly děti líbat ruku, dal každému nahnilé jablko, co ještě nikdy neudělal. Sedl si za stůl a počal: „Kmocháčku, snad se na mne nezlobíte, že jsem vás včera tak odbyl? Vidíte, ono je to tak; žena někdy dozlobí, s čeládkou se musí člověk též někdy poostouzet, a potom je člověk celý nevrlý. Když jste včera odešli, teprv se mně to v kotrbě rozlezlo, že jsem vám ukřivdil; proto přicházím dnes k vám, abych chybu svou napravil; vždyť víte, že jsme všeci chybující. Pošlete si dnes, a dám vám zadarmo dvě měřice zemáků, jen se na mne již nehněvejte.“ — „Co bych se hněval,“ odpověděl nádenník. „Pán Bůh mně pomohl, když mne lidé opustili, a proto hněv na stranu.“ Sedlák se kousnul do jazyka a chtěl odejít, aspoň se tak dělal. Zůstal ale přece, když ho velice nutili. Když byl oběd přichystán, modlili se, ale sedlák v myšlénkách „Zdrávas“ vynechal. Potom si sedli a jedli polévku lukšovou, maso s máčkou a pečínku; k tomu připíjeli si ze džbánu, v němž bylo dobré víno. Po obědě si nacpali a dali se do řeči. Tu zakroutil sedlák řeč na měření. Nádenník napřed nechtěl s barvou ven; když ale slyšel o dukátu, který zůstal na smole třet: tu si vzpomněl, že se v horli-

vosti nepodíval na dno, a všechno se přiznal. Uslyšev to lakomec, neměl již stání, pravil, že již musí domů, že má ještě všelijakou práci, a odešel.

Doma kázal pacholkovi zapřáhnout čtyry koně do nového silného vozu, a zapsal si slova: „Centrum, otevři se, Centrum, zavři se“, na stínítko u čepice do vnitřku, aby jich žádný nemohl vidět, a pak jel hned do lesa, jenom ještě napřed všechno ženě oznámil.

Přijeli ke kopci; sdělal čepici, a když písmo přečtl, zvolal: „Centrum, otevři se!“ Kopec se rozletěl, a on vjel do něho. Když tam byl, zavolal: „Centrum zavři se!“ a kopec se zavřel. Tu kázal pacholkovi, aby jen hodně spěchal, aby brzo naložili, a sám pracoval, až mu pot s čela tekla. Po dlouhém namáhání byl vůz plný. Tu sdělal čepici, aby se mohl upamatovat na slova. Ale strašně se ulekl, vida, že když pot si utíral, slova smazal. V ouzкости se ptal pacholka, jak na ten kopec volal? Ten se ale nemohl o živý svět upamatovat. Ulekl se ještě více lakomec a křičel, co měl hrdla: „Otevři se! Otevři se! Ale kopec se ani nehnu. Nyní teprv proklínal své lakomství a sebe samého; bylo ale pozdě. O půl noci přišli zbůjníci, a když uviděli dva lidi a vůz naložený, rozpálili se hněvem a na místě je na čtyry kusy rozsekali, a každý kus zvlášť do jednoho koutu pověsili.

Sedlka doma s bolestí čekala, ale žádný se nevracel. Ráno běžela ke kmocháčkovi nádenníkovi a řekla mu, kde její muž jel. Nádenník se lekl, nebo

si vzpomněl na zbůjníky, běžel ke kopci, a když do něho vešel, viděl, že jsou oba na čtyry kusy roztrhání, sedlák i pacholek. Spěchal domů a sedlce smutnou novinu oznámil.

Po nějakém čase prodala vdova kmotrovi statek, poněvadž se sama na něm nemohla udržet. Tak stal se chudý nádenník nejbohatším sedlákem, ale není tak skoupý, jak byl nebožtík kmotr, a do Centrum již nechodí pro peníze, protože jich má dost.

7. O hloupém Jankovi.

Byl jeden otec, a ten měl velice hloupého syna, jemuž všichni jen hloupý Janek říkali. Otec chtěl z něho přece něco udělat, poněvadž byl dosti zámožný sedlák; proto ho posýlal do školy a prosil pana učitele, aby si s ním dal práci, že to zadarmo nebude žádat. Ale kde není rozumu, ani v lékárně ho nekoupí; a komu nedal Pán Bůh smysl, žádný mu ho nevěpuje. Učitel se pachtil, co mohl, ale Janek nad abecedou nēvylezl; a jednou, když měl sám se modlit: „Anděle Boží, strážce můj.“ místo: „Ať jsem tak živ, jak chce Bůh můj.“ možně si vyrazil: „Ať jsem tak živ, jak chce bubnuj.“ Zpomněl si na bubnu, který měli doma na půdě, a na který si časem rád zabubnoval. Když to ostatní děti uslyšely, daly se do hlasitého smíchu, a učitel musil Janka poslat domů, a vzkázal tatínkovi, aby ho už do školy neposýlal, že prý z voła nebude než vůl.

Milý J a n e k byl rád, že se vyhne škole, která mu nikdy nevoněla; a proto pospíchal domů, vyřídil pěkně všecko, a pak si sedl, přeložil spokojeně nohy křížem a do kusu chleba se pustil. Otec se ale zamrmoutil. Nebylo však jiné porady; musil J a n k a nechat doma. Vedl ho k práci; on sice udělal všecko, co mu kázal otec, ale víc ne; a neptal se nikdy, proč se to tak a ne jinak dělá. Žil bez starosti ode dne ke dni, až se z něho stal chlap jako sáha.

Zatím se otec sestaral, a přál si J a n k a oženit, že ho aspoň žena bude držet. Dlouho se to nechtělo podařit; nebo všecka děvčata J a n k a dobře znala; konečně mu ale přece otec vyhledal nevěstu. Bylo to chudé děvče, které se tomu zhlédlo, že bude zaopatřeno. J a n e k jak živ neodporoval; svolil tedy i nyní, a za čtyry neděle byla s v a d b a. Po svadbě se vedlo dobře, dokud otec byl živ; ale po nedlouhém čase otec umřel, a J a n se stal h o s p o d á ř e m. Ale bylo to hospodářství! Nebyla-li žena při všem, šlo všecko na ruby; nebo kdyby byl někdo J a n o v i poradil, aby jel v zimě strouhu orať, byl by také jel.

Jeden rok se urodilo špatné obilí, bylo málo sena a slámy, a proto kázala žena J a n o v i, aby šel prodat voly na zimu, a z jara že se mohou koupit. Povídala mu, aby je nedal laciněji než za dvě sta, a aby jich neprodával bez peněz, nebo si myslila, že h l o u p á k a ledakdo ošidí. J a n slíbil, že to tak učiní. Vyvedl z chléva voly a vedl je na prodej. Přišel do lesa, a jak nikdy na nic nemyslí, tak i dnes beze smyslu šel, ani se neohlédl. Kdyby ho byl nějaký taškář potkal, lehko mu mohl provaz uřezat a voly odvést; J a n by byl s provazovým

koncem dále na prodej krácel. Když ale šel, foukal velký vítr. V lese se mu přišlo podívat na vrch, a tu viděl, že veliký dub se klátí. Zůstal stát a chvíli se díval. Tu mu napadlo, zeptat se, jest-li by mu neodkoupil jeho voly? Podepřel si boky a ptal se: „Koupíš moje voly?“ Dub větrem pohybovaný zaklátil sebou a Jan myslil, že kývá hlavou, že koupí. Zeptal se tedy: „A dáš mně dvě sta?“ Dub se zas zaklátil. „Tož dej, či jich včil nemáš?“ Dub se pohnul, jakoby řekl: „Ne.“ „A kdy mně je dáš, za čtrnáct dní?“ — Dub se ohnul, jakoby řekl: „Ano!“ Byli domluveni. Jan nevěda, kde má přivázat voly, vzal provaz, a přivazoval je k dubu: podíval se ale pro lepší jistotu vzhůru, a když uhlédnul, že se dub klátí, myslil, že příkyvuje, a přivázal je pevně. Než ale odešel, pravil: „Slyšíš, ať držíš slovo. Za čtrnáct dní přijdu pro peníze, nedáš-li mi je, setnu tě jako psa.“ Domluvil a odešel.

Když přišel domů, ptala se žena: „Prodal's?“ „Prodal jsem.“ odpověděl spokojeně Jan. „A kde máš peníze?“ — „Dostanu je za čtrnáct dní.“ Uleknutá žena se tázala: „Hlupáku, komu's je dal bez peněz?“ — „Starému dubu v lese.“ odpovídal Jan. Žena uslyševši to dala se do pláče, ale Jan ji těšil: „Co pláčeš? Musí mi zaplatit, nebo jsem mu pohrozil, že ho setnu jak psa, nebude-li slovo držet: a vezmu si hned sekeru s sebou.“ Žena litovala, že si takového hloupého chlapa vzala, a celých čtrnáct dní s ním ani nepromluvila. Jan a to mrzelo, nabrousil si dobře sekeru, a čtrnáctého dne k lesu běžel. Když přišel k dubu, neviděl než rohy ze svých volů; postavil se před dub a pravil: „Strýčku

dube, já si jdu pro peníze za ty voly, co jsem vám prodal.“ — D u b se ani nelnul, nebo nebyl žádný vítr. — „Což neslyšíte, že si jdu pro peníze?“ rozdurdil se J a n e k. D u b nic. „Ó vy jste pěkný kupec;“ volal rozhněvaný J a n. „voly jste sežral, pravda, a v č i l nechcete platit? Ale já nejsem váš blázen; co jsem hrozil, splním jistě.“ Při tom napráhl — b á c, b á c, kůra jen lítala; a když několi-krát udeřil, vypadl h r n e c s p e n ě z i. „Aha“, vykřiknul J a n e k. „tu máte vaši kapsu? Dobře; vezmu ji celou.“ Vzal peníze a spěchal domů. Ledva vkročil, již volal: „Ženo, ženuško, nezlob se; však jsem ho napálil. Nechtěl mně šelma zaplatit, ale já jsem mu rozfal k a l h o t y, a peníze vybral jsem.“ Potom postavil h r n e c s p e n ě z i na stůl. Žena nechtěla očím uvěřit, když viděla tolik peněz a s J a n k e m se smířila. Nyní se měli dobře, a Janek se vždycky chlubil, jak d u b o v i peníze za voly vynutil. Žena ho ale podruhé již nepustila voly prodávat, dohlédala sama všudy, a když s J a n k e m zvykla, byla s ním spokojeně živa až do smrti.

8. O třech cestovnicích.

V jedné hospodě sešli se tři tovaryši: š v e c, k r e j č í a k o v á ř. Netrvalo dlouho a stali se z nich při sklenici nejdůvěrnější přátelé, tak že si umínili spolu dále jít a společně dobré i zlé snášet. Nejlepší z nich byl krejčí a proto měl také peníze; ševce páčil krejcar v kapse, a proto, když ho měl, dal ho

vždycky hospodskému schovat; a kovář vždycky prohrál všecko v kartách.

Když se sprátelili, ubírali se světem dále. Krejčího mrzelo, že ti druzí dva nemohli ani jednu hospodu minout, aby o ni nezavadili, a mrzelo ho to tím více, že se jim se svými penězi zvěstoval. Nicméně ale šel dále s nimi. Přišli do hor, a tam ti dva darebáci obořili se na krejčího, aby jim dal peníze, že oni jich víc potřebují, než on. Když jim je nechtěl po dobrém dát, svalili ho na zem, obrali jej a vyloupali mu oči. Pak utekli a nechali ho samého na pustém místě, aby tam hladnou smrtí sešel. Domnívali se: „Slepý nedovede vyjít z hor, a tak nás neprozradí.“ Chudák plakal hořce, a Bohu se poroučel; aby ale divoká zvěř ho neroztrhala, makal tak dlouho rukama, až našel haluzovitý strom, pomalu na něj vylezl, a smutný seděl, až by snad někdo jej z hor vyvedl. Zatím se přiblížila noc, což poznal po tom, že ptáci přestali zpívat, a jen sovy a jiní noční ptáci začali houkat. Ve veliké ouzkości postavený modlil se k Pánu Bohu o trpělivost, aby mohl trápení své odhodlaně snášet; o pomoc modliti se — na to ani nepomyslil.

O jedenácté hodině přiběhl pod strom zajíc; za chvílku po něm vlk, a zase za chvílku medvěd. Když byli pospolu, začali k sobě vespolek mluvit. Vlk pravil k zajíci: „Ty tak daleko běháváš, mohl bys nám říci, co je ve světě nového?“ „Dost,“ odpověděl zajíc; „kdyby to mnohý člověk věděl, jistě by se mně pěkně poděkoval; ale já mám na ty

hidi zlost, že nám tvrdý hrách do srsti házejí; proto bych jim to za celý svět neoznámil. Vám to ale mohu říci. Dnes o dvanácté hodině bude padati taková rosa, že když slepý, anebo i ten, který má vyloupané oči, namastí se tou rosou, hned prohlédne.“ A co ty víš, bratře vlku, vždyť též kus světa projdeš. „Vím také novinu důležitou. V hlavním městě se najednou ztratila všecka voda, a navzdor všemu namahání nemohou ji najít. Král vyspal velkou odměnu pro toho, kterýžby městu k vodě pomohl, půl království. Ale já to žádnému nevyzradím jedině vám, jak se lehce může k vodě pomoci. Před městem u východní brány je zasypaná studně; pod křížem dolů je zába rozložená a ta drží všecku vodu; kdyby tu zábu někdo odhodil, bylo by hned dost vody v městě. Dobře, že nás žádný neslyší; mohl by si lehce půl království vydobyt.“ — „A já vím také něco nového, zabručel medvěď; v sousedním království je mladá princeška již dlouho nemocna, a žádný lékař jí nemůže pomoci; proto dal král rozhlásit, kdoby jí pomohl, že mu ji dá a půl království s ní. Ale pomoc je lehká. Před dvěma lety okradli zloději hlavní chrám; stříbrné kalichy pobrali všecky a svaté hostie vysypali na oltář; jedna ale spadla do skuliny na pravé straně oltáře, a je tam až posavad; jenom myš před ní klečí; kdyby se princeška dobře vyzpovídala a tu svatou hostii přijala, na místě bude uzdravena. Ale těžko se uzdraví, protože ta skulina byla zamazána a žádný neví, co v ní jest.“

Když domluvil medvěď, rozmlouvali ještě o všeličem, pak si přislíbili, že nevyzradí žádnému.

co si vykládali, a každý na jinou stranu odběhl. přislíbivše sobě, že se za rok zase na tom místě shledají.

Krejčí seděl na vrchu po tichu, ani si netroufal dýchat, a pozorně naslouchal. Za chvíli po odchodu tří zvířátek cítil, že je mu studeno, natáhnul ruku a znamenal, že je listí mokré. Dychtivě si potřel důlky, kde měl dříve oči, a hned viděl. Radostí dal se do hlasitého pláče a velebil Boha, že mu tak zázračně pomoci ráčil.

Sotva svítalo, slezl dolů, a z lesa utíkal. Vyšel ven, ptal se po sídelním městě. Doptal se a šťastně do něho přišel. Hned se dal oznámit králi a vzkázal, že městu pomůže k vodě. Sotva král tu radostnou zprávu uslyšel, vyšel mu i se svými dvořeniny naproti, a půl království mu sliboval, městu-li pomůže. Krejčí vyprosil si dva nádenníky, a k zasypané studni pospíchal. Brzo ji našel a kázal, aby v ní nádenníci kopali. Kopali, až přišli na kříž. Krejčí jim kázal, aby nyní vylezli a zaopatřili si provazy. Když byly provazy přineseny, kázal, aby jej dolů spustili; a když zakřikne, aby jej honem ven táhli. Spustili jej dolů, a on brzy našel roztaženou žábu, odkopnul ji a v tom okamžiku takový proud vody vyskočil, že byl hned po pás v ní. Zakřiknul a nádenníci jej honem vytáhli. V tom čase, co se zde voda vyprýštila, počala i všude v městě téci, a služebníci královští běželi hned také ke králi, aby mu oznámili, že královská kašna je plná vody. Král radostí plný dal honem zapřáhnouti do královského vozu, sedl si do něho a s hudbou a velkým množstvím lidu jel krejčímu vstříc. Když k němu přijel, slezl s kočáru, krejčí si musel do něho

sednouf, a král s lidem radostí jášajícím šel před ním. Hudba vesele hrála, a lid křičel neustále: „Sláva našemu vysvoboditeli!“

Když přijeli do královského hradu, byla nachystána skvostná tabule, a po ní odevzdal král krejčímu půl království. On prosil, aby toho ještě nechal, že musí jet na hrad vedlejšího krále podívat se na nemocnou princešku, aby mu tedy půjčil koně. Král dal zapráhnout, a krejčí jel k pánu sousedovi králi. Brzo tam přijel a dal se oznámit jako lékař. Král smutný pravil: „Zase nový lékař! Kolik jich tu již bylo! Zase se budu chvilku těšit, abych se brzo přesvědčil, že zklamána je má naděje, a dceři není žádné pomoci.“ Přece ale si dal nového lékaře přivést, a prosil ho, je-li možno, aby pomohl, není-li ale možno, aby ho nadarmo nešálil, a raději odešel, by mu větší bolest nedělal. — Krejčí těšil krále, že za pomoci Boží jistě pomůže, aby mu jen princešku ukázal. Když přišli do její komnaty, ležela nebohá v měkkých hedvábných peřinách bledá a celá vyzáblá, a uhlédnouc otce, bolestně se usmála. Krejčímu jí bylo líto; obrátil se ke králi a pravil, aby honem pro kněze poslal. Král se ulekl, nebo myslil, že dcera již musí umřít. Krejčí měl co dělat, aby ho potěšil, že to je jí ku zdraví nevyhnutelně potřebno. Kněz přišel a princešku vyzpovídal. Po zpovědi se ptal krejčí, kde je ten kostel, který byl před dvěma léty okraden? Když se dověděl, prosil kněze, aby s ním šel. Kněz šel, a když přišli do kostela k hlavnímu oltáři, na pravé straně odškrábal maltu, a uhlédl skulinu. Pak vyvážili kámen a oba uhlédli svatou hostii, a před

ni klečící myš. Padli na kolena a pobožné hostii se klaněli. Potom prosil k r e j ě í. aby ji kněz vzal a princese podal. Kněz uposlechl, podal s v a t o u h o s t i i princese, a ona hned celá zdráva vstala a padla otcovi do náručí. Tu bylo radostí! Hned byly vdavky, a k r á l odstoupil k r e j ě í m u půl království.

Po svadbě jel k prvnímu králi. vzal i od něho půl království, spojil oboje. v prostředku si vystavěl město. a v něm býval. Lidé ho měli rádi, protože byl spravedlivý. a zvlášť k chudobným dobrotivý. Královna ho také milovala. nebo kdyby nebylo jeho bývalo. nebyla by jak živa zdráva. Často ji musil své příhody vypravovat.

Jednou. když právě o svých soudruzích na procházce paní manželce vykládal. uzřel dva o t r h a n c e, v kterých hned š e v e e a k o v á ř e poznal. Dal si je zavolať. a dal se jim znát. Oni se ulekli a padli na kolena. prosili za odpuštění; ale on jim pravil: „Co bych se na vás hněval. kdybyste mi nebyli oči vyloupali. nebyl bych králem.“ Pak jim všecko vykládal a že ta zvířátka na rok zas v tu noc tam přijdou. Dal jim peníze a propustil je. Ty šelmy si myslili, že by mohli být též šťastní. kdyby slyšeli, co si budou zvířata vykládat. Šli k tomu stromu, kde k r e j ě í m u vyloupali oči. vylezli na vrch a tiše seděli.

V noci měsíček svítil jak slunce ve dne; nehýbali se tedy. aby se neprozradili. O jedenácté hodině přiběhl z a j í c. za ním v l k, a potom m e d v ě d. — Š v e c a k o v á ř se již radovali. Tu ale počal vlk: „Bratři, kdosi z nás naše tajemství vyradil; nejspíš to byl m e d v ě d. M e d v ě d nemotorný se nelohl

vymlouvat, a proto byl odsouzen k oběšení. Chytili ho a na vrch táhli. Medvěd, když měl hlavu vzhůru, uhlédl na dva na vrchu a zabručel: „Hm, hm!“ Vlk se zajícem se podívali na vrch, a též je zpozorovali. Pustili hned medvěda; a on vylezl na vrch, oba shodil a pak je s vlkem na kusy roztrhali, neboť měli za to, že jim i před rokem naslouchali. Tak obdrželi odplatu za to, co krejčímu udělali. Krejčí ale jako král kraluje až posavad, ještě-li neumřel.

9. Bujárek a Suria.

V jednom velkém království kraloval král se svou královnou, která byla velmi krásná. Za rok po svadbě narodil se mu princ, kterému dali na křtu jméno Bujárek; roztomilé to a překrásné dítě. Nedlouho potom přišla v noci o dvanácté hodině do královského zámku divá žena, a když spala královna, ukradla jí chlapečka a na jeho místo položila do postele své ohyzdné děcko s hlavou čtverhrannou, s malýma podlouhlýma očima, a odešla. Probudivši se královna uhlédla to děcko, které mělo košilku z jejího vlastního dítěte, a poznala hned, že to není dítě její. Ubohá dala se do bédování, vrhla podhozeně do kolébky, a sama padla do mdlob na loži, kde ji ráno v horké nemoci našli. Ale nebyla sama královna tak nešťastná, že přišla o své dítě; nebo v tom městě se jednomu kupci právě v tu hodinu jako králi, narodila

dčera, které dali jméno Suria, a tu též divá žena za své děcko vyměnila.

Když měla obě děti, utíkala divá žena do velkého lesa k jedné chaloupce, v níž čarodějnice s čarodějníkem bývali, a těm je dala. Zatím růstly obě děti v městě i u čarodějníků, jenom že ty podvržené, když přišly de let, v nichžto obyčejné děti mluvíti počínají, nic nemluvily, a jenom velikou zlost na sobě ukazovaly. Pozorovav to král, dal po celém království rozhlásit, že kdo by oběma dětem pomohl, obdrží královskou odměnu.

Dlouho se žádný nehlásil; až konečně přišla velmi moudrá a zkušená bába, a ta pravila králi, že sice dětem, jsou-li podvrženy od divé ženy, pomoci nemůže, ale že jej aspoň přesvědčí, jsou-li v skutku podvrženy. Pak kázala, aby děcko od kupce se doneslo, aby se udělal uprostřed světnice oheň, a okolo něho aby se nastavěly skořápky z makůvek naplněné vodou, a aby potom děti v té světnici se zavřely. Budou-li mluvit, když uhlédnou makůvky, že jsou v skutku podhozeny. Král dal děcko od kupce přinést, ve světnici oheň rozdělat, a okolo něho makůvky s vodou nastavět. Potom se provrtaly ve dveřích dírky, aby se mohly děti pozorovat; a když bylo všecko připraveno, vzaly se děti, a do světnice zavřely. Král sám s královnou dívali se děrkami na ně. Divý chlapec obcházel s děvčetem okolo ohně, a žádný ničeho nepromluvil; jenom se oba neustále na skořápky dívali. Když začala voda vřít, zastavili se oba, a chlapec odporným hlasem zabrumtal: „Hm, hm; už jsem dost starý rarach, ale takových hrnců jsem ještě neviděl.“

Po něm vycenilo děvče zuby a zasyplalo*): „Hm, hm, už jsem dost stará mrcha, ale takových hrnců jsem ještě neviděla.“ Tříkrát to opakovali, a pak zas umkli.

Tu král vykřiknul bolestí, a královna si trhala vlasy s hlavy; s pláčem odešli do svých komnat.

Co se to v královském zámku dělo, růstli Bujárek a Suria v domě čarodějnickém, a měli se velice zle; obzvlášť čarodějnice jim dělala velmi zle; a aby jim ještě větší bolest způsobila, povídala jim, z jakého rodu jsou, a že jich spíše nepustí, až Bujárek to udělá, co mu poručí. Když to přislíbil, dala mu dřevěnou sekeru a pravila: „Jdi do lesa a nakácej do večera tolik dubů, aby's z nich mohl nadělat sedm sáhů dříví; ráno kácej a odpoledne dělej dříví. Uděláš-li to do večera, pustím vás oba zítra domů.“ Ubohý Bujárek šel, ale když sekerou ponejprv do dubu uhodil, hned se mu zlomila. Sedl si, a plakal. Na poledne přišla Suria a uhlédnuvši plačícího, ptala se outrpně: „Bujárku, co pláčeš?“ — „Oh, jak bych neplakal, milá Surio,“ odpověděl Bujárek, „když mám nakácej na sedm sáhů dubů, a ta zlá žena mi dala k tomu dřevěnou sekeru? Jak jsem chtěl sekat, zlomila se mi hned.“ — „Já ti pomohu, budeš-li na mne pamatovat, až přijdeš domů.“ těšila jej Suria. „Oh, jak bych nepamatoval.“ ~~zkřiknul radostně~~ Bujárek, jest-li mi pomůžeš!“ — Ulyševši ta slova, přinutila jej Suria, aby si sedl a obědval. Sama ale vstala a tříkrát zavolala: „Duby, kácejte

*) Siplivý = sipající, tedy zasyplati = zasípěti.

se! Dříví štípej se! Do sedmi sáhů skládej se!“ Sotva po třetí to vyřkla, stálo sedm sáhů nadělaných. Potom mu kázala, aby tam seděl až do večera a odešla. Když se smrkávalo, spěchal Bujárek radostně domů. Přišel sedl si do koutku, a bába se ho ptala, udělal-li, co měl poručeno? — „Udělal,“ odpověděl Bujárek. Babizna se zamračila a pravila: „Co to bylo za práci? Tu může každý lehce udělat! Chceš-li jít domů, musíš zítra něco těžšího udělat. Slyš tedy! Zítra mi nachytáš ptáků, natrháš z nich tolik peří, abyš z něho mohl vystavět zámek na dvoje poschodí. Bude-li zámek do večera stát, pustím vás oba domů.“

Ráno šel Bujárek smutný, chytal ptáky, trhal peří a chtěl stavět zámek; než vítr mu vždycky peří rozmetal. Vida, že jeho práce je daremná, sedl si a hořce plakal. O polednách přišla zase Suria s obědem, a ptala se: „Bujárku! Proč pláčeš?“ — „Oh, jak bych, milá Surio, neplakal,“ byla odpověď; „když mám do večera postavit z peří zámek, a vítr mi ho vždycky rozhází?“ — Suria mu kázala, aby poobědval, a bude-li na ni pamatovat, že mu pomůže. Když to zase přislíbil, vstala a třikrát pravila: „Ptáci, chytejte se! Peří trhejte se! Zámku do dvou poschodí stav se!“ Domluvila, a zámek stál. Pak odešla a napomenula jej, aby tam až do večera zůstal. Večer přišel domů a první slova čarodějnice byla, je-li s prací hotov? Když přisvědčil, povídala, že se zítra na jeho práci podívá; ale že musí ještě jedno dílo vykonat, a pak teprv že je propustí. Tu maš tento roztrhaný koš; v tom musíš zítra z nedalekého rybníka všecku vodu

vynosif, až bude celý vysušen; uděláš-li to, půjdete domů.“

Ráno šel Bujárek do práce; ale věděl, že vše nadarmo; nebo mu vždy voda s koše vytekla. Co měl chudák dělat? Sedl si a plakal. Na poledne přišla zase Suria s obědem a ptala se: „Bujárku, proč pláčeš?“ — „Oh, milá Surio, jak bych neplakal, když mám tímto košem do večera všecku vodu vylít, a celý rybník vysušit? Jen se podívej, je-li to možné?“ — „Budeš-li na mne pamatovat, až přijdeš domů, řekla na to Suria, pomohu ti.“ — Bujárek slíbil, sedl si a obědval; a Suria volala třikrát: „Vodo, vylévej se! Rybníku, suš se!“ A po třetím volání byl rybník vysušen. Suria odešla a Bujárek seděl až do večera. těše se, že již zítra půjde domů.

Když přišel domů, vypravoval, že všecko udělal, a pak si všichni lehli. Bujárek se Surií nemohli radostí spát, že již zítra půjdou domů. Avšak ulekli se velmi, když slyšeli, jak se čarodějník s čarodějnicí domlouvají, že jich nepustí, ale že je k ránu roztrhají. „Jak si pomůžeme?“ šeptala Suria Bujárkovi; on strachem se trásl a nic neodpovídal. Za chvíli vstala Suria, otevřela potichu dvěře a šla do chléva. Tam chytila kačenu (kachnu) a do postele položila, sama však vstala s Bujárkem, ~~zavrznu~~ třikrát dveřmi, a šeptem třikrát pravila: „Dvěře, odpovídejte za nás!“ Když vyšli ven, utíkali co jen mohli. Stará myslila, že leží na posteli děti, a ptala se k ránu třikrát: „Bujárku, Surio, spíš?“ A dvěře odpovídaly: „Nespím!“ Po třetím ozvání povídala starému: „Nyní je čas!“ Vyskočila z po-

stele, hnala se k lůžku, na kterém kačena ležela, a teprv svůj omyl poznala, když na místě roztrhaných dětí kačena celá rozcapartovaná před ní ležela. Přesvědčivši se, že děti utekly, počala strašným hlasem volat: „Vstaň, ty stará troubo, a hned mi běž za nimi! Běda tobě, jest-li je nedoveđeš nazpátek!“ Starý vstal a běžel. Suria obrátila se na cestě k Bujárkovi, a povídala mu, aby se podíval, neběží-li někdo za nimi? Bujárek se obrátil, a strachem trna zvolal: „Zle, milá Surio, starý je nám v patách!“ Slyšíc to Suria, udělala se jabloní, na které byla dvě překrásná jablka. Doběhnuv starý k jabloni, neviděl nikde těch, kterých hledal, a mrzut domů se vrátil. Když přišel, tázala se ho stará, zdali je viděl? — „Neviděl jsem nic,“ odpověděl starý, „jenom jabloň, na níž byla dvě překrásná jablka.“ — „I bodejž do tě tři sta hajdaláků, ty starý hňupe,“ durdila se čarodějnice; „to byli oni; měl's jenom ta dvě jablka utrhnout! Běž honem za nimi, ještě jich dohoníš.“ Starý zase si dal říci a běžel jako střela. Suria, jakoby to věděla, pravila k Bujárkovi: „Ohlédni se, neběží-li někdo za námi!“ Bujárek se obhlédl a zvolal: „Zle je, milá Surio! Starý je nám v patách.“ Suria se udělala šípem a na něm byly dvě překrásné růže. Starý ale hleděl po jabloni a ledva si růží všimnul. Neshlédnuv ale jabloň, vrátil se zase. Stará se ho ptala, neviděl-li je? — „E neviděl,“ odpověděl v zlosti; „nebudu již tvým bláznem, málem bych se byl na šípě s dvěma růžemi popíchal!“ — „I to aby tě již černý potrkal, ty vole.“ vykřikla stará, „měl's ty dvě růže utrhnout, to byli oni. Ale

již mi nepůjdeš; já si sama pro ně dojdu a budeme vidět, nedovedu-li je.“ Sotva dořekla, vylétěla jako vzteklá, a hnala se za dětmi. Suria se obrátila k Bujárkovi, a pravila: „Bujárku, podívej se, někdo-li za námi neběží?“ — Bujárek se ohlédnul a povídal: „Surio, je zle: stará sama je nám v patách.“ — Suria se udělala rybníkem a na něm ploval v prostředku kačer s kačenkou. Když to stará viděla, lehla si a začala vodu pít, aby ji všecku vypila a k nim se dostala. Suria zvolala třikrát: „Klochtej, bábo, klochtej, až se rozpukneš.“ a čarodějnice rozpukla se. S radostí šli dále, neboť věděli, že jich již žádný nebude pronásledovat, až přišli do města, v kterém rodiče jejich bývali. Bujárek šel do královského hradu, a když ho rodiče poznali, byla všude veliká radost. Suria ale již neměla rodičů, proto se dala k jednomu kupci do služby. Od té doby, co se mladý princ s ní rozloučil, nevzpomněl na ni ani jednou. Po několika letech si měl bráti princeznu, kterou mu otec vyhledal, a činily se přípravy k svadbě. Princezna přijela a již měli jít ke sdávkám. Když to uslyšela Suria, koupila si hrdličky a cukru, vzala je a šla až do sálu. Tam postavila klec s hrdličkami na dláždě, krmila je cukrem a pravila: „Zobkejte, holoubci, zobkejte; však jste upřímnější než Bujárek k Surii.“ Uslyšev to ženich zarazil se, poznal svou vysvoboditelku, a hned padl na kolena před otcem prose, aby mu dovolil vzít si sobě to děvče, které jej vysvobodilo. Král se dlouho zdráhal, právě že by to byla veliká hanba pro princeznu; ale když princ nepřestal prosit, svolil. Suria byla oble-

čena v královské šaty a šla k oltáři na sdavky. Po sdavkách byla veliká hostina, a po hostině rozjeli se hosté domů. Suria nešla již do služby, ale zůstala v zámku jako mladá královna, až tam umřela.

10. O správce Pepince.

V jednom městě byl správce, který měl dvě dcery. Dokud se mu dobře vedlo, staral se dobře o svou rodinu; najednou ho ale jakýsi nepřítel u pána obžaloval, a následkem toho obžalování přišel s chleba, a tak i na mizinu. Vída se od celého světa opuštěna a v největší nouzi postavena, tak si to bral, že upadnul do těžké nemoci a po nějakém čase umřel.

Po pohřbu pravila matka k dcerám: „Zde pro nás již není žádného stání, musíme jít odtud někde, kde nás žádný nezná.“ Dcery byly volny; proto prodala matka, co ještě měla, a skoro ráno, když všichni v sousedstvu spali, vykradla se se svými dcerami z města. Dlouho šly, až jim nohy ~~puchnou~~ začaly a přišly do lesa. Tu se ohlédaly po nějaké jeskyni, v kteréž by bydlet mohly, jsouce pevně na tom ustáleny, že již mezi lidy nepůjdou, a zde své kosti složí.

Po dlouhém hledání se jim podařilo vyhledat takovou jeskyni, která pro tři osoby postačovala; usadily se tam a živily se kořínky a píjávaly vodu. Po čtrnácti dnech se mladší dceři Pepince za-

stesko po světě. Šla k matce a oznámila jí, že již déle v té pustatině nevydrží; že raději půjde někam do města, a dá se do služby. Matka ji přemlouvala, ale to bylo, jak by hráchna stěnu házel. Pepinka stála na svém tak dlouho, až ji matka propustila.

Vzala si tedy šaty, dala matce a starší sestře s „Pánem Bohem“, a do lesa odešla.

Když ušla veliký kus cesty, slyšela najednou dupot koňský. Ulekla se, poněvadž byla sama, a schovala se do houští, aby v něm tak dlouho posečkala, až jezdci zajedou. Bylo však již pozdě. Jeden ze čtrnácti zbůjníků, kteří tudy jeli, ji zpozoroval, a když přijel k houští, kázal, aby se všichni zastavili. Namířil bambitkou na houští a volal: „Jsi-li dobrý nebo zlý, ozvi se, sic střelím!“ Když to Pepinka uslyšela, poručila se do ochrany Boží a z houští vyšla. Zbůjníci zarazili se, nebo byla velmi krásná; až po chvílce ten, který napřed poní střílet chtěl, přívětivě k ní promluvil: „Milé děvče, čeho tu hledáš v těchto horách? Či nevíš, že je nebezpečno pro samu dívku, blouditi zde?“ — Pepinka vykládala, co se s její otcem bylo přihodilo, a žeby ráda někde do služby šla. — „Když tomu tak,“ odvětil zbůjník, můžeš jít k nám; budeš se mít dobře; nebudeš nic jiného dělat, jenom uklízet a pro nás vařit.“ Pepinka byla volna. Šli tedy všichni do jednoho starého zámku, v kterém bývali, a měli z toho velikou radost, že tak hezkou hospodyňku dostali. Doma nedělala Pepinka nic, jenom uklízela a vařila pro zbůjníky, když přišli pozdě v noci domů. Když byla hotova a neměla co dělat, modlí-

vala se k Pánu Bohu, jak tomu doma uvykla. Odpoledne k ní chodívala stará otrhaná žena na besedu, a vždycky dostala jíst. Po jídle rozprávily o všeličems, až jednou k ní stařenka promluvila: „Pepinko, do všech světnic můžeš jít, jenom do páté nechoď nikdy; klíč sice leží tam na okně, ale kdybys tam vešla, byla bys velmi nešťastná.“

První den Pepince ani nenapadlo na pátou světnici si pomyslit. Druhý den měla již velké pokušení, ještě však přemohla se. Třetí den se jí zdálo nemožno, aby pokušení odolala; vzala klíč, odemkla a do světnice vkročila. — Ve světnici nebylo nic jiného, než zaprášený krucifix. Ten pohlédl smutným okem na Pepinku a pravil: „Pepinko, utři mne!“ Ona nemeškala a hned bílou zástěrou krucifix utřela; a padnouc na kolena pobožně se modlila. Než odešla, povídal jí zase krucifix: „Pepinko, nikdy se nepřiznávej, že's tu byla, kdyby se ti co chtělo přihodilo, sice bys byla velmi nešťastná; slibuješ mi to učinit?“ — „Slibuji,“ odpověděla Pepinka již ve dveřích, zamknula a odešla.

Sotva si usedla, přitáhla se stařenka a po jídle, které jak obyčejně i dnes dostala, ptala se: „Pepinko, byla's ve světnici?“ — „Nebyla, stařenko.“ — Stařenka se zamračila a po chvílce zase ptala se: „Pepinko,“ byla's ve světnici?“ — „Nebyla, stařenko!“ Když se i po třetí ptala a Pepinka se nepřiznala, odešla.

Na druhý den zase přišla a podávajíc Pepince gránaty, pravila: „Že's byla tak hodná a nešla's do světnice, o které jsem ti povídala, aby's do ní

nešla. tu máš granáty, které jsem našla; budou ti zajisté dobře svědčit.“ — „A nač byste mi je dávala,“ vylouvala se Pepínka; „můžete si je prodat a si přilepšit; beztoho nemáte nic nazbyť; a kdybych jednou odtud odešla, nevím, dá-li vám někdo co jíst?“ — Stařenka se nedala odpravit, proto si Pepínka po mnohém zdráhání granáty vzala, a na okno pohodila. Po stařenčině odchodu se na ně podívala, a velmi se jí líbily; pomodlila se, aby Pán Bůh od ní odvrátil pyšné myšlenky, a po modlitbě si granáty na krk uvázala. Sotva je měla na krku, upadla na zem a zůstala mrtvá ležet.

Večer přišli zbůjníci domů, a sháněli se po večeri a po hospodyni. Když se jí nemohli dovolat, hledali ji, až ji našli mrtvou na zemi ležet. Uviděvše ji dali se do křičení, ale nic naplat; zůstala mrtva. Tu se dali do velikého křiku a nařikání; oblékli ji do krásných bílých šatů, a na postel položili. Pak šel jeden do města, koupil krásnou umrlčí truhlu, a mnoho velkých voskových svící. Když přišel domů, položili Pepínku v krásných šatech do truhly, okolo nastavěli svíce, a porožili ji, ustavičně nařikajíce. Konečně vstal jejich vůdce a pravil: „Když nám Pán Bůh tak dobrou hospodyň vzal, ani my nechceme déle na světě býti.“ Postavili se s nabitými bambitkami okolo truhly, a všichni se postříleli.

Druhý den na večer bylo králi mladému okolo zámku jeť. Poněvadž bylo již pozdě a přšelo jen se lilo, poslal jednoho ze svých dvou služebníků, aby se šel do zámku podívat a o nocleh poprosit. Za chvíli přiběhl služebník nazpátek a vykládal, co viděl.

Král tomu nechtěl věřit, kázal, aby se mu osedlal znovu kůň, a pak se svými sluhy do zámku jel. Ti se třáslí jako syka strachem, ale musili s ním. Když přišli do zámku, šli zrovna do světnic. V první nebylo nic, v druhé také nic. Když vkročili do třetí, sám král počal strachy couvat; brzo si však dodal smělosti, krácel dál, a tam viděl umrlčí truhlu, okolo ní mnoho svící, a 14 zastřelených zbůjníků. „Co že dělat?“ promluvil po dlouhé chvíli král; „dále nemůžeme jít; dejte koně do konírny, a pak sem přijďte!“

Služebníci uposlechli, zavedli koně do konírny a vrátili se. Když byli zase ve světnici, přistoupil král k truhle, pozoroval Pepinčin obličej a zvolal: „Škoda toho hezkého děvčete, že tak mladé muselo se světa sejít! A jak krásné granáty má na krku! Aspoň ty si vezmu na památku!“ — Služebníci musili přistoupiti, aby mu pomohli granáty sdělat. Sotva byly koraly oddělány, ulekli se všichni. Pepinka počala sebou hýbat, bledost se ztratila, a červená jak růže sedla si v truhle, ohlédala se vůkol, a když uhlédla tři lidi, a 14 postřelených zbůjníků, vyskočila celá polekána, padla na kolena a prosila, aby se nad ní smilovali a jí nezabíjeli. Mladý král outřpně odpověděl: „Nelekej se, krásné děvče, nic se ti nestane; raději vykládej, co se s tebou přihodilo.“ Pepinka vykládala o granátech, které jí stařenka vnutila, a pravila: „Když jsem si je uvázala na krk, o ničem již nevěděla jsem, proto o zbůjnicích vám žádnou zprávu nemůžu dát.“ Král nebyl spokojen s tímto vypravováním, ohlédal se po světnici, a tam mu padla

do očí cedulka položená na stole. Dychtivě ji vzal a užasnut četl: „Poněvadž nám Bůh naši dobrou hospodyní vzal, nechtěli jsme déle na světě zůstatí, a proto jsme se postříleli. Kdo do tohoto zámku přijde, žádá se, aby nás všechny pochoval a uprostřed nás naši P e p i n k u uložil.“

Po přečtení zvolal rozveselený král: „Vás braši, nechám milerád pochováť; ale P e p i n k u si vezmu s sebou; beztoho potřebuji h o s p o d y n í.“ Obrátiv se k P e p i n c e pravil: „Pepinko, nešla by's se mnou? Budeš-li dobře sloužíť, nebudeš toho litováť.“ — P e p i n k a ráda svolila, a ráno hned s králem odjela.

Když přijeli do hradu, ptal se otec a matka syna, koho to veze? On odpověděl: „Nejdražší pane otče a paní matko, vezu vám d e c e r u a sobě n e v é s t u; ubezpečuji vás, že jinou nechci; a nedovolíte-li mně si ji vzít, nechci živ býť.“ Královné se sice P e p i n k a velmi líbila, poněvadž byla tuze hezká; ale to jí vrtalo mozkiem, že je ze sprostého rodu. Však když syn jinak učítí nechtěl, musila konečně k tomu svolit. Obdržev povolení od rodičů spěchal mladý král pln radosti k P e p i n c e, aby jí oznámil, že si ji vezme, bude-li ho ona chtít. P e p i n k a se dlouho nezdráhala, a tak byla brzo na královském zámku hlučná svatba, a P e p i n k a stala se královnou. Dobře se jim vedlo celý rok.

Po roce dostala P e p i n k a krásné děvčátko. Král byl radostí bez sebe, a aby se matce a dítěti nic nestalo, musila b a b k a celou noc hlídať ještě s druhou hlídačkou. O jedenácté hodině přišel na obě takový spánek, že se nemohly ubránit, a velmi

tvrdě usnuly. P e p i n k a nemohla spát, a chovala své děťátko až odbila hodina dvanáctá. Tu se jí zjevila stařenka, usedla si na postel a pravila: „P e p i n k o, jakou pěknou dcerušku ti dal Pán Bůh! Řekni mi, byla-lis v té světnici?“ „Nebyla, stařenko!“ zněla odpověď, kterou i po druhé opakovala, když se jí stařena zase tázala. Tato se ale nedala odstrašit, nýbrž po třetí povídala: „P e p i n k o, byla's v té světnici? Neřekneš-li, vezmu ti tvou dcerušku a řeknou hlídačky králi na mé vnuknutí, že's jí snědla.“ — „A já to prozradím králi, že's ty mně ji vzala, ohyzdná stařeno.“ zvolala polekaná P e p i n k a. „Neprozradíš; za to ti stojím“; odsekla s t a ř e n k a; „nebo od této chvíle o n ě m í š až do toho času, kdy se zase uhlídáme.“

Dopověděla a vzala dítě a zmizela. Hlídačky se probudily a hledaly dítě; ale dítě bylo to tam. Ptaly se královny, ale k r á l o v n a nemohla ani slova promluvit. Když neodpovídala, běžely hlídačky ke králi a zvěstovaly mu, co se stalo. Král celý zděšený přiběhl a ptal se P e p i n k y, kde má dítě? Ona mlčela, poněvadž nemohla mluvit. Zamrzelo to mladého krále, že mu neodpovídá; poněvadž ji ale velmi miloval, nedopustil, aby byla vyhnána, jak toho matka žádala, obzvláště když se zpozorovalo, že je n ě m á.

Za rok měli chlapečka. Aby nepřišel k ztracení, byly na noc ustanoveny dvě babky a plno hlídačů, kteří měli nařizeno, aby pilně hlídali, sic že budou o k r k m e n š í. Trest ten ustanovil král 'domýšleje se, že se něco n e o b y č e j n ě h o při ztrátě d ě v č á t k a stalo. Všichni hlídači hlídali, a

aby neusnuli, vykládali si o všeličems a rozdivné šprýmy prováděli. Ale jak přišla jedenáctá hodina, nemohli se udržet a všeci usnuli, jenom Pepinka a strachem nespala, poněvadž si vzpomněla, že stařenka pravila: „Zase uhlídáme se“, když před rokem odcházela. O dvanácté hodině přišla skutečně zase; sedla si na postel a pravila: „Co to za hezkého chlapečka dal ti Pán Bůh! Pepinko, řkni mi, byla-li's v té světnici?“ — „Nebyla jsem,“ odpověděla Pepinka. Stařenka ptala se po druhé a pravila: „Nepřiznáš-li se, vezmu ti chlapečka a budeš u krále opovržená.“ — „Nebyla jsem,“ vyrazila ze sebe Pepinka. — „Po třetí se tě ptám a naposledy.“ Byla's v té světnici? Neřekneš-li, bude král věřit, že's obě děti snědla, a budeš sám vřed.“ Pepinka v nevyslovitelné ouzkości postavená již chtěla říci, že tam byla; ale jak pohlédla k nebi, zdálo se jí, jako by jí Pán Bůh hrozil, a proto odhodlaně a na hlas, aby to hlídači uslyšeli, zvolala: „Nebyla jsem!“ Ale žádný se neprobudil. Stařenka vzala chlapečka, a odešla.

Po odchodu cítila Pepinka bolest na všech oudech a zpozorovala, že je sám vřed. Po chvíli se hlídači probudili, a hledali chlapečka; ale chlapeček byl již ten tam. Ptali se Pepinky, kde ho dala, a když neodpovídala, vzbudili krále a povídali mu, že Pepinka chlapce snědla, že to na své vlastní oči viděli. Mladý král, když to uslyšel, zastonal velmi žalostně, a jeho matka mu ještě všelijaké výčitky dělala: „Co si's to vzal, synu, za potvoru? Dosti jsem se-tě nasrážela, ale nedal si's říci; nyní vidíš, co's si dovedl; pěkná

to matka, která žere děti!“ — Když mladý král tyto výčitky slyšel, běžel do komnaty k Pepince a v největší zlosti zvolal: „Potvoro, kde máš dítě?“ — Uslyševši takovou řeč, dala se Pepinka do pláče; ale nemohla se ospravedlnit, poněvadž byla němá. Když se král k posteli přiblížil, viděl vředovitou, škaradou, sobě nepodobnou Pepinku, a tak si ji zošklivil. že hned poslal pro nosiče, kteří ji na místě do nemocnice musili odnést. Tam ji lékaři chtěli pomoci, ale nebylo možno.

Ač velmi mnoho vystála, přece, když král uslyšel, že jí není pomoci, rozkázal, aby se postavily dva sáhy dříví, na ně aby se položila Pepinka, a aby se upálila. Naložili ji tedy na vůz a ku hranici vezli.

Když již Pepinka měla být na hranici položena, přijížděl v největší prudkosti kočár, z něho vlála korouhvička do půly bílá a do půly červená, a z kočáru bylo slyšet hlas: „Hej, počkejte!“ Ti, kteří chtěli hranici podpálit, čekali, až kočár přijel. Z kočáru vylezla paní, a to byla zase pro Pepinku hrozná stařenka. Když ji uhlédnula Pepinka, zakryla si tvář, aby jí nemusila do očí hledět. Stařenka se ale k ní přicapkala, a pravila k ní: „Pepinko! Byla's v té světnici?“ Po dvakrát nedostala žádné odpovědi; až když byla po třetí tážána, odpověděla Pepinka: „Nebyla jsem tam.“ Jakmile to vyřkla, stařenka se hned proměnila v krásnou, bílou paní a velice děkovala Pepince, že ji vysvobodila. Pak se obrátila k zástupu a pravila: „Já jsem obě děti vzala, i tuto strašnou nemoc na vaši královnu poslala, abych ji přinutila k slovu

a přiznání. Kdyby se byla přiznala, že byla ve světnici páté na starém zámku v horách, byla bych ji roztrhala a nebyla bych vysvobozena.“ Pak dechla na Pepinku, a hned byla čistá. Potom skočila do kočáru, vzala děti, a dala je Pepince.

To bylo radosti! Hned se jelo na hrad; tam se přiznala vysvobozená stařenka ke všemu, a prosila Pepinku za odpuštění, že ji tolik bolesti způsobila. Pepinka jí mileráda odpustila, a královna matka se též udobřila, když slyšela, co se bylo přihodilo.

Na druhý den musil jet mladý král s Pepinkou na žádost stařenky sní do lesa. Tam nedaleko od jeskyně, ve které se zdržovala Pepinčina matka se starší sestrou, ukázala jim veliký poklad, a potom se celá rozsypala. Král vyzdvihnul poklad, a jeli k jeskyni. Pepinka se dala poznat, vzala matku a sestru s sebou do města k sobě, a velmi dobře je zaopatřila. Sama ale žila dlouhá léta s manželem v lásce a svornosti, až ji po dlouhém čase Pán Bůh k Sobě do krásného nebe vzal.

II. Zlatá jablka.

Byl jeden velmi bohatý kupec, který měl tři syny. První dva byli rozumní a chytří, třetí však byl sprostáček, jenž za pometlo sloužil a k posměchu byl. Největší bohatství kupcovo záleželo v tom, že měl ve své zahradě jablň, která každý rok zlatá jablka rodila. Když ale jablka dozrá-

vala, vždycky v noci kdosi na ně chodíval a větší díl z nich odnesl. Kupec měl na zloděje velkou zlost, obzvlášť, že ho nikdy nemohl vyčíhat; proto častokrát říkával: „Ó kdybych jen jednou drapnul toho taškáře, co mi na jablka chodí; tomu bych zkřivil záda, že by mu je žádná masť nenarovnala!“

Jeden rok, právě když přicházel jablkový čas, nechtěl již ani ve světnici spávat, nýbrž líhával pod jabloní s notnou sukovitou palicí, kterouž měl za dostatečnou na zkřivení zad zlodějových. Ale vše nadarmo; jablka se tratila jedno po druhém, a sukovka musila odpočívat. Až když již jenom jedno jablko zůstalo a on velmi dobrý pozor dával. zpozoroval, že pták mu vždy jablka krade, poněvadž přiletěl, jablko utrl a odletěl. Z horka nakvašený běžel kupec domů a synům nařídil, aby toho ptáka šli hledat, a když ho naleznou, loupež mu odebrali.

Z rána se vydali všichni na cestu, sprostáček si zastrčil do kabely kus chleba a láhev vína. Nějaký čas šli spolu, až přišli na rozcestí. Tam pravili první dva, že nepůjdou se sprostákem, a zahrnali ho od sebe.

Když odešel na jinou cestu, brali se dále. Ušli zase kus cesty, a tam jim předskočil zajíc a pravil k nim: „Přátelé, kam jdete?“ — „A co ty se po tom ptáš?“ odsekli oba na jednou. — „Nemáte co jíst?“ ptal se zajíc dále. „Nemáme“, odpověděli, „ani pro sebe, tím méně pro takovou holotu, jakou ty jsi.“ — „Proto nic,“ prohodil zajíc a odběhl v tu stranu, kudy se sprostáček bral.

Přiběhnuv k němu, oslovil ho: „Příteli, kam cestuješ?“ — Odpověděl sprosták: „Zajíčku, pantáta má ve své zahradě jablko se zlatými jablky; ale vždycky mu je jistý pták ukradne. Pantáta se na něho velice durdí, až z toho do nemoci upadl; a proto kázal nám třem synům, abychom jej šli hledat a jablka donesli. Moji bratři mne ale od sebe zahnali, protože prý jsem hloupý; musím tedy jít sám.“ — „Byl jsem u tvých bratrů a zahnali mne také,“ pravil zajíc; „ale, přítelíčku, nemáš co jíst?“ — „Mám,“ odpověděl dobrosrdečně sprostý; vytáhnul chléb a víno a zajícovi dal. Když se najedl a napil, začal znovu zajíc: „Že's byl ke mně tak dobrý, pomohu ti. Sedni si na můj hřbet.“ Sprostáček uposlechnul, a zajíc uháněl jak splašený, až přiběhnul k jednomu velikému kopci, na kterém stál zámek. Tam se zastavil a pravil: „Nyní slez, a kradmo lez kopcem vzhůru, až přijdeš k zámku; ale honem, nyní je nejprůhodnější čas, poněvadž jsou páni u tabuly. Když vejdeš branou do zámku, uhlédneš na zdi klecku, v které bývá ten zlodějský pták. Přibliž se opatrně, otevři klec, vezmi ptáka i s jablky, klece samé ale nedotýkej se, sic by začala hrát a tak by se's prozradil.“ Sprosták slíbil, že vše učiní, jak se mu povídá. Vylezl na kopec, šel do zámku, ale uhlédnuv klec velmi krásnou, chtěl ji také vzít, protože se mu lépe líbila než pták. Jak se jí ale doteknul, začala hrát hudba. páni vyběhli, zloděje chytli a zavřeli. Tu poznal svou chybu a litoval, že zajíce neuposlechl.

Když své neposlušnosti pykal, přišel k němu pán a pravil mu: „Ptáka nedostaneš, synku, spíš,

až mně dovedeš z jednoho zámku, který musíš vyhledat, ko n ě, kterého bych měl rád“ ; a propustil jej.

Smutně krácel sprostáček kopcem dolů a plakal. Zajíc se ho ptal: „Proč pláčeš?“ Sprosták mu vyložil, co se mu přihodilo. Poněkud hněvivě káral jej z ajíc: „Nepovídal jsem ti, aby's klec nebral?“ Slzami jeho ale obměkčen přidal: „Sedni si na mne!“

To byla voda na sprostákův mlýn; sedl si, a zajíc uhaněl. až přiběhl k jednomu starému zámku. Tam se zastavil a kázal, aby slezl a na vrch šel; ale napomínal jej: „Když přijdeš do konírny, neber sedlo, které nad koněm visí, sic by začalo hrát a zase by se's prozradil.“ Sprosták šel a celou cestou si opakoval: „sedlo nebráť, sedlo nebráť!“ Přišel do konírny odvazoval koně. Tu mu přišlo se podívat na vrch; uhlédl sedlo, které se mu tak líbilo, že zapomněl na napomenutí zajícovo. Sotva ale ruku vztáhnul a sedla se doteknul, začalo hrát a ubohý zase byl prozrazen; nebo přiběhli páni a jeden z nich mu pravil: „Synku, koně nedostaneš, až mi dovedeš prince s ku, kterou bych měl rád.“ Po té řeči odešel a služebníci sprostého vystrčili za dvěře.

Nesměle krácel nazpátek, leckde si odpočívaje. Konečně přece přišel k z ajíc ovi, jenž se ho ptal: „Kde máš koně?“ Plačky vykládal zase, že se zapomněl a tak se prozradil.“ — „Jsi ty přec jen sprosták, a měl bych chuť tebe opustit, abych tě za neposlušnost potrestal,“ durdil se zajíc. Ale sprosták se dal do prosíka: „Roztomilý z ajíč ku, jen mne neopouštěj; budu tě již poslouchat

jak evangelium.“ — „E tak si sedni, ale to ti povídám, naposledy! Uděláš-li ještě nějakou hlouposť, můžeš táhnout po svých.“ pravil poněkud udobřený zajíc. „I neudělám již žádnou hlouposť,“ zvolal radostně sprosták, a již seděl na hřbetě, a zajíc uháněl, až u jednoho velikého města zůstal stát.

Sprosták musil slézt, a zajíc pravil: „Jdi do města, nakup kuřátka, a stoupi si do jedné úzké uličky. Dnes je princešnin svátek; půjde tedy do kostela. Když půjde okolo tebe, pouštěj jedno kuřátko po druhém ven, a dávej jim žráť.“ Sprosták šel do města, koupil kuřátka i se starou kvočnou, a postavil se na vykázané místo. Netrvalo to dlouho a princešna přicházela. Honem chytil jedno kuřátko, vypustil ven, a sehnuv se sypal před ně pšenici. Po prvním vypustil druhé, pak třetí a všecka ostatní. Princešně se ta kuřátka líbila i s tím, který je krmil; sehnula se a chtěla jedno chytit. V tom ji ale sprosták popadnul a utíkal k zajícovi, posadil se s ní na jeho hřbet, a brzo všeci zmizeli pronásledovníkům z očí.

Když přiběhnul k zámku, kde byl kůň, zastavil se zajíc a pravil: „Nyní nech zde princešnu a povedeš mne.“ Jedva domluvil, udělal se princešnou a sprosták šel na zámek.

Pán měl velikou radost, kázal hned vydat koně, sprosták si na něj sedl a k princešně cválal.

Za chvílku přiběhl zajíc nazpátek, a možná, že pán škaredě se díval, když zpozoroval, že je ošizen a princešna tatam. Zajíc nechtěl čekat, až je budou pronásledovat, proto si musila princešna

sednouť k sprostému na kůň, a všickni pro ptáka v prvním zámku utíkali.

Dostavše se k zámku, zůstali státi. Zajíc se udělal koněm, s kterým sprosták na hrad šel, co zatím princeska s koněm pravým dole čekala.

Jakmile pán koně uhlédnul, zaradoval se, a ptáka i s klecí vydal, nepomysliv na to, že místo koně zajíc obdržel.

Sprosták popadnuv klec s ptákem, utíkal dolů, sedl na koně s princesnou, a domů ujížděl. Za hodnou chvíli dohonil je zajíc, který ze zámku utekl, a jeli dále.

Přijeli k městu, které bylo černým suk-
nem obtáhnuto. Vjeli do hospody a ptali se, co to znamená? Hospodský pravil: „Právě dnes budou dva zločinci utraceni; vždycky, když se má nějaká poprava díti, město se obtáhne černým suk-
nem.“ „Jistě to budou moji bratři,“ pomyslíl si sprosták; a bylo tomu tak. Bratrskou láskou puzen šel a vyplatil je. Pak jim všecko vykládal, co se mu přihodilo a ptáka, koně i princesnu jim ukázal. Bratří se stavěli, jako by byli nevím jak rádi, že se shledali, ale kdyby jim byl mohl do srdce nahlédnout, byl by se přesvědčil, že ho mají rádi jako Kain a Abela, když ho na pole loudil.

Když se chystali k odchodu do domova, přiskočil zajíc ke sprostákovi, a šeptal mu do ucha: „Dále již s tebou nepůjdu; vytrhni si několik chlupů z mé srsti, a kdyby tě mělo nějaké neštěstí potkat, vytáhni je a vzpomeň si na

mne; pak budu hned u tebe.“ Dopověděv odběhl, a bratři se vydali na cestu.

Přišlo jim jeť okolo jedné veliké zmoly. Tam se na svého bratra sprostáka obořili, zbili jej a polomrtvého bez znamení života do zmoly hodili. Potom jeli domů a otcovi oznámili, že princešnu, koně a ptáka i se zlatými jablky vydobyli; nejmladší však bratr že se jim ztratil, a tak snad i zahynul. Otec byl rád, že aspoň dva syni se vrátili, a na třetího zapomněl. Ten však, když ve zmole trochu k sobě přišel, nemohl se bolestí ani pohnout.

Tu si vzpomněl na zajíce, vytáhl chlupy, a zajíc tu hned byl, zhojil sprostákovi rány, a pravil mu: „Jdi domů, na cestě potkáš žebráka, vyměň si jeho šaty za své, a pak jdi v město, v kterém bývá tvůj otec. dům od domu žebrat.“

Sprosták šel, potkal žebráka, který mu rád roztrhané šaty za dobré šaty dal, a přišed do města žebral. Bratři jeho leželi v okně a poznavše ho pravili k otcí, o kterém věděli, že neběduje velmi o ztraceného syna: „Otče, sprosták je tu; ale jakou hanbu nám dělá; žebrá dům od domu ten dareba!“ Ale zmýlili se velmi! V otcí vzbudila se otcovská láska, dal si syna ~~dovest~~ který mu všecko vyložil, jak to v pravdě bylo. Princešna uslyševši, že sprosták je doma, vyjasnila tvář, byvši napřed neustále smutna, a otec byl též velmi rád, že uhlédnul svého syna, zvlášť když slyšel, že dobrý zajíc i od sprostnosti mu pomohl. Rád by se byl otec i syn zajícovi poděkoval, on ale již nepřišel.

Princeska psala králi otci svému všecko. On se rozzlobil nad ukrutností dvou bratrů, dal je oběsit a bývalému sprostákovi dal svou dceru i s královstvím.

12. O třech krkavcích.

Byl jeden sedlák a měl tři syny a jednu dceru. Jeho žena byla velmi zlobivá, a měla zvyk ustavičně proklínat, nedělalo-li se něco po její vůli. Jednou syni mlátili na mlatě, když sestra pro ně přišla, aby šli k obědu. Oni povídali, že přijdou, jenom co rozmlácenou sázkou domlátí. Zatím zlobivá matka postavila mísu s polévkou na stůl, a když syni dlouho nepřicházeli, rozhněvala se a vykřikla: „Bodej tam již ta neposlušná děcka z krkavčího!“ Sotva to dopověděla, viděla dcera stojící u okénka, které šlo na humno, ze stodoly tři krkavce vyletět. Ulekla zvolala: „Matko, co jste to udělala? Svým neprozřetelným a zlobivým jednáním jste mé bratry v krkavce proměnila.“ Běžela do stodoly, ta ale byla prázdná; jenom cepy ležely, jak jich bratří upustili. S velkým nářkem se vrátila do světnice, kdež nyní i matka ztrápena seděla a hořce plakala.

Po chvíli promluvila dcera: „Matičko, nyní již pláčem nenapravíte své chyby! Upokojte se a poslyšte, co vám povím. Vy zůstanete doma, a já půjdu své bratry hledat. Nevrátím-li se za deset let, můžete být jista, že jsem někde zahynula, a potom

se za mne i za mé bratry modlete.“ A v skutku ještě ten den odešla.

Kam měla jít smutná? Pomodlila se a kráčela dále, kam ji oči nesly. Dlouho šla, až ve velkých horách přišla k chaloupce, ve které býval Vítr. Zaklepala; po chvílce jí Větrová otevřela a do vnitřku vpustila. Když vešly do světnice, posadily se obě a Větrová se počala vyptávat: „Dcero, co tu chceš? Kam jdeš a co hledáš?“ — Dívka, které Anička říkali, vykládala za pláče, co se doma stalo, a že jde hledat bratry krkavce. „To je tvé štěstí, pravila Větrová, že můj starý není doma; sic by tě na místě sežral. Nyní ale nesmíš jít odtud; on by tě na cestě potkal, a pak by bylo zle s tebou. Musím tě někde skrýt; ale nesmíš se nijak prozradit. Poněvadž jsi hodna, pomohu ti.“

Sotva domluvila, bral se Vítř s hlukem domů; a když přiletěl, sedl si za stůl žádaje večeri. Privil: „Jsem hladný jako vlk; nikde jsem nemohl človíčka se dopídit.“ — Větrová mu donesla kuřátko a pobízela, aby jedl. Ale jak se ulekla, když uslyšela: „Stará, voní tu kdesi člověčina! Chytila's nějakou lahůdku pro mne?“ — Anička, která byla schována pod neckami pod postelí, strachem ani nedýchala. Větrová obrátila se k Větru a pravila: „Co pak ti napadá? Nemáš již snad dobrého nosu! Kde bych byla k člověčině přišla?“ — Starý se nedal odstrašit, vstal a všudy hledal; pod necky se mu však nepřišlo podívat. Když ničeho nenalezl, sedl si a povečeřel.

Po večeri sebrala Větrová všechny kosti, a skoro ráno, když Vítř ještě dobře chrápal, zbudila

A ni č ku, dala jí kosti a povídala: „Bratří tvoji jsou v nedalekém zámku na sklenném kopci; vezmi tyto kůstky, a když přijdeš ke kopci, hoď jednu tak daleko, aby's ji mohla dostať; pak druhou a ostatní; a po nich vylézej. Kdyby ti nestačilo kostí, uřež si malíčky *) a kdyby's ještě nebyla na vrchu, všecky prsty.“ Anička se poděkovala a odešla.

Brzo přišla ku sklennému kopci a vylézala po kůstčkách na vrch. Tu jí však najednou scházelo kostí; uřezala si malíčky, a když to nepostačovalo, pouřezovala si všecky prsty, a tak se šťastně až na vrch dostala.

Vkročivši do zámku, uviděla stůl pro tři osoby přistrojený. Vzala z každého talíře jednu lžici polévky a pak se pod postel schovala, očekávajíc, co se dále díti bude. Po chvílce přiletěli tři krkavci. Jak si sedli ke stolu, stali se z nich hned lidé. Chtěli se dát do jídla, ale když pozorovali, že každému ubylo polévky, pravili: „Co je to? Dnes nám ubylo polévky, což se nikdy nestalo; musí tady někdo být.“ Vstali od stolu a hledali. Po nedlouhém hledání zpozorovali ženskou pod ložem. Hned ji vytáhli a k velké své radosti poznali, že to jejich sestra. Tu bylo vyptávání, jak se doma mají a jak se sem dostala; bez mála byli by zapomněli ji přivítat. Když bylo po první radosti, ptala se Anička, jak by jim mohla pomoci? „Oh, sestřičko, ani se neptej, nebo velmi těžko to půjde. Nesměla by's sedm let nic mluvit, nejíst a nepít,“ pravili bratří.“ — I co

*) Malíček = malíšek.

na tom záleží, vykřikla radostně sestra; „kdybych vám jen pomohla!“ Slyšíce to bratří zradovali se, a nejstarší jí podal jablko a řekl: „Bůh tě tedy posilni, drahá sestřičko. Tu máš jablko; bude-li se ti chtít jíst neb pít, jen k němu přivoň, a budeš hned nasycena a ztratíš všecku žízeň. A nyní jdi; buď stálá, a tak nám pomůžeš.“

Anička se rozloučila, svezla se po skle s kopce dolů, a šla do lesa. Tam si vyhledala zpráchnivělý dub, a aby ušla všelikému pokušení, umínila si v něm sedm let zůstat. Vlezla do něho a dlouho tam seděla; když na ni přišel hlad neb žízeň, přivoňela jenom k jablku, a hned obé zašlo.

Po delším čase s ní spršely šaty, a musila na sebe nalepít mech. Jednoho dne byl v tom lese veliký hon, na kterém i král podílu bral. Jako náhodou přišel k dubu a uhlédnuv díru, nahlédl do ní, a zpozoroval ženskou osobu mechem celou oblepenou. Napřed se ulekl; ale brzo se vzpamatoval a ptal se: „Kdo jsi a co tu děláš?“ Ona však nemluvila nic. Dal ji vytáhnout a podívav se jí do tváře, tak si jí oblíbil, že jí hned s sebou vzal.

Doma ji dal obléci do královských šatů, a poněvadž byla velmi krásná, po nějakém čase ji za manželku pojal.

Po půl roce jel král do vojny. Za jeho nepřítomnosti dostala královna krásného synáčka. Když se narodil, psala babka, která nemohla Aničku vystát, za králem, že jeho paní manželka má štěně. ~~Král se rozzlobil~~ a kázal, aby se štěně vzalo, do ošitky položilo, a po vodě pustilo. To se vykonalo.

Když ale děťátko bylo na vodu puštěno, přiletěl krkavec, a popadnuv je i s ošitkou, uletěl.

Brzo na to se vrátil král a vida svou královnu ztrápenou, zase se udobřil.

Za půl roku odjel zas do vojny, a zase měla Anička krásného chlapečka. Baba ale zase oznámila, že má štěně. Král se rozhněval a zase dítě po vodě pustit kázal. Přiletěl krkavec, a zase je vzal. Královnu však kázal mezi dravou zvěř zavřít, a brzo se na to vrátil.

Nechtěl již vidět svou manželku, a smutný obcházel zvěřinec. Když však tam odtud slyšel velký pláč, obměkčil se zase, a Aničku dal vyrést.

Po půl roce jel po třetí do vojny, a po třetí měla královna syna. Baba zase psala, že královna má štěně. Tu se král zlostí vztekal, kázal, aby dítě do vody v ošitce dáno bylo, a jeho manželka aby se na hranici upálila. Dítě bylo hozeno do vody a krkavec zase je uchytil. Anička však byla vedena k spálení. Na cestě ji potkal vracející se král, který odvrátil oči, aby nemusil se na svou manželku podívat. Již stála na hranici. Tu přijížděl stkvostný kočár z blízkého lesa, a s něho vlál červený praporec. U hranice zastavil se a z něho vyletěli tři krkavci; každý nesl jedno dítě. Jakmile jeden po druhém Aničce dítě podal, stal se z každého na místě člověk, a všeci Aničce za vysvobození děkovali. Ona je také za radostného pláče objímala, děti své k srdci tiskla a volala: „Ó moje děti! Ó moji bratří!“ Radostí ani nepozorovala, že jí všechny prsty narůstly. Zatím

běžel posel ke králi a oznámil mu všecko. Král na koni ke hranici přijel, a když od své manželky uslyšel, že je vším b a b a vinna, nařídil, aby ona byla spálena; on pak s manželkou a s dětmi do královského hradu se vrátil. Její bratří šli domů, kdežto jenom m a t k u našli, poněvadž otec již umřel. Vzali matku s sebou a vrátili se s ní do královského paláce, a tam všichni šťastně žili až do smrti.

13. O pacholkovi.

V dědině, už nevím, jak se jmenovala, jenom to vím, že nebožtík stařeček prý v ní bydlíval. V té dědině byl jeden p a c h o l e k, d o b r á k o p a, jen trochu neohrabaná, kterého pálíval v kapse krejcar, a proto ho rád šenkýřovi nosíval, tak že na s v a t é h o Š t ě p á n a, když druzí s v o b o d o v a l i, nemohl s nimi držívat, poněvadž mu ze služby nikdy ani groše neostalo.

Bylo to právě na s v a t é h o Š t ě p á n a; p a c h o l e k šel ze služby, ale vyšlapoval si jak m o k r á s l e p i c e; neměl ještě jiné služby. Po požehnání vyšel z dědiny hledat si někde jinde službu v tom pevném úmyslu, že, najde-li si službu, začne hospodařit.

Již se mu zdálo o c h a l o u p c e, potom o č t v r t i, dále o p ů l l á n u, a konečně o l á n u. Vykračoval si jako b o h a t ý s e d l á k. Tu však zpozoroval, že je n o c, a že v horách zabloudil. Najednou zmizel l á n, p ů l l á n i s c h a l o u p e č k o u, a nastala

bázeň. P a c h o l e k přezehnal se svatým křížem a dal se do modlení; šel dále a myslil si, že snad přece z těch hor vyjde; ale hory se nechtěly krátit. Až když popošel dále, uhlédl před sebou světlo kmítat. Chutě k tomu světlu pospíchal.

Po dlouhé chůzi přišel k ch a l o u p c e, zaklepal nesměle, a očekával, co se bude dít. Za chvíli zavrzly dvěře, a před ním stál s t a ř e č e k s bílými, až po pás dlouhými vousy, a ptal se: „Kdo jsi a co žádáš?“ — Stařečku, odpověděl p a c h o l e k, já si jdu hledat službu, a v těchto horách jsem zabloudil; prosím vás pěkně, nechte se mné u vás vyspat a ráno mi ukažte cestu, abych mohl dále jít.“ — „Co by's se, synku, dlouho potloukal,“ pravil na to s t a ř e č e k; „chceš-li, můžeš u mne zůstat ve službě, a já ti zaplatím. Práce nebude těžká. Ráno mně z a t o p í s a večer mně doneseš na nohy vody.“ — P a c h o l e k zvolal: „Ó což bych nezůstal u vás, s t a ř e č e k u; mné je vše jedno. sloužím-li tu nebo tam.“ Zůstal ve službě. Dělal to, co mu bylo uloženo, až po třech létech večer na s v a t é h o Š t ě p á n a, jeho patrona, pravil mu s t a ř e č e k: „Štěpáne, již nepotřebuji tvé služby. Tu máš tři d u k á t y, za každý rok jeden. Zítř ráno odejdeš.“ — Štěpán se durdil, že mu s t a ř e č e k málo dal; ale uspokojil se, když si vzpomněl, že ještě nikdy nenesl tolik ze služby. Vstal skoro ráno a odešel.

Když vycházelo slunce, byl již hodný kus cesty od chaloupky. Když si rozpákoval, co začne s penězi, potkal ho ž e b r á k a prosil o almužnu. Pachol-
kovi napadlo, že mu nebožka matka říkávala, aby žádného žebračka nenechal s prázdnou odejít;

vytáhl jeden dukát, a dal jej žebrákovi. Ten děkoval hlasitým „Pán Bůh zaplať“ a odešel.

Pacholka to trochu mrzelo, že dal tolik žebrákovi, ale těšil se tím, že mu ještě dva dukáty zbývají. Za chvíli ho potkal druhý žebrák celý otrhaný, a prosil zase o almužnu. Pacholek tlačil dukát, jakby jej byl chtěl roztláčit; ale pohlednuv na žebráka, vytáhnul jej a řekl: „Tu máte!“ „I zaplať vám Pán Bůh,“ vykřiknul žebrák radostně a odešel.

„Půjde-li to dále tak,“ pravil pacholek sám k sobě, pak stlůstnu ze své služby, jako myš v chladném roce.“ Avšak neměl dlouho kdy hověti takovým myšlénkám. Objevil se mu třetí žebrák, a zase prosil o svatou almužnu. „Stařečku,“ odpověděl pacholek na polo ve smíchu a na polo v zlosti, „sloužil jsem tři léta a vysloužil jsem si tři dukáty; z nich jsem již dva dal žebrákům; nyní mám již jenom jeden.“ — „I vždyť vás Pán Bůh neopustí.“ pravil na to žebrák. Pacholek si dal říci a rozloučil se i s posledním dukátem, který žebrák se „Zaplať Pán Bůh“ schoval a odešel.

„Toť jsem to přece z chytra navleknul,“ povídal si Štěpán; „lehce nabyl, lehce pozbyl.“ Ale kdyby tak nyní Pán Bůh čtvrtého žebráka poslal, pak bychom mohli oba po ptaní chodit; míšek mám jako žebrák, ale v něm je suchý den.“

Co tak mudroval, objevil se mu k nemalému úžasu čtvrtý žebrák, který zrovna k němu měl namířino. „Stařečku,“ volal Štěpán zdaleka, uspořte si Otčenáš; jsem již odřen.“ — „Já nepřicházím pro almužnu, odvětil žebrák, „ale přicházím, abych

ti almužny vynahradil. Třikrát jsem tě prosil, a třikrát jsi mi dal, až ti samému nic neostalo. Chtěl jsem tě k rozkazu Božímu zkusit! Věz, já nejsem žádný žebrák, ale tvůj anděl strážný a chci ti platit. Za ty tři dukáty, které jsi mi dal, vyvol si tři věci, avšak vol rozumně, abys toho někdy nelitoval.“ — Pacholek dodal si zmužilosti a prosil: „Za první bych měl rád takové karty, abych jimi každého obehral. Za druhé takovou dýmku, kteráž by nikdy nevyhasla. „Tu máš,“ vskočil mu do řeči anděl Strážce, „co's pošetile žádal; ale to třetí vol rozumně.“ — „Za třetí bych byl rád, abych, když řeknu: „Fuk do pytle,“ každého tam hned měl, koho tam budu chtít mít.“ — „Pošetilče,“ hněval se anděl; máš i to mít, a odešel.

Statně si vykračoval nyní Štěpán, maje se za muže nejbohatšího. K večeru přišel do jedné vesnice a žádal o nocleh. Představený obce mu pravil, že mu nemůže dát žádného noclehu, leč by chtěl jít do zámku, v kterém každou noc strašívá. Štěpán byl k tomu volným a dostal všeho, co jen chtěl. Poněvadž jídal rád ořechy, vyžádal si jich. Cestou nasbíral křemelice a šel na zámek.

Přised tam, sedl si za stůl, rozžehnul svíci a louskal ořechy. O jedenácté hodině se přivalilo dvanact ďáblů hrozným rachotem, a sedli si též za stůl. Nejstarší z nich dal se prvý do řeči: „Co tu chceš v našem obydlí?“ — „No, nesměl bych povečeřet?“ odpověděl tázaný; „líbí-li se, pánové, pojďte se mou.“ Vytáhnul ořechy, louskal a ďáblům dal křemelice. Ti se nadrapovali, ale žádný nemohl ani jedné rozkousnout, kdežto Štěpán dobře si pochutnával.

„To jste obři,“ posmíval se jim, „když ani nemůžete ořech rozlousknout. Zahrejme si v karty, abych vás trochu obehral.“ Ďáblí svolili. Štěpán vytáhnul karty, a vždy je obehral. Tu se jim ještě více posmíval a nadával jim hlupáků, a dával jim jména pod světem, tak že se rozkatili a chtěli ho roztrhat. Když se již k tomu chystali, zvolal pojednou: „Nelíbí-li se vám, ohyzdy, fuk do pytle!“ Hned se čerti jeden přes druhého do pytle cpali. Štěpán zavázal zvolna pytel, dal do úst dýmku, lehl si do okna a čekal rána. Skoro ráno díval se představený k zámku, děláje si výčitky, že cizího člověka tak lehkovázně o život připravil. Ale když uviděl jej v okně, zradoval se a běžel pod okno, vypyťáváje se, jak se to stalo, že je zdráv? — „Na to není nyní kdy,“ odpověděl z okna Štěpán; „ale jděte a zavolejte kováře, aby sem přišli s kladivy.“ Když přišli, kázal jim, aby ze vši síly do pytle mlátili. Kováři mlátili, až se zámek rozléhal, a po každém udeření ozývalo se v pytli sténání. Na to se však nebral ohled; ale kováři tloukli, až byli zcela unaveni. Tu teprv jim Štěpán kázal přestat, vypustil ďábly, kteří vyletěli a se ztratili. Obec mu dala mnoho peněz, za které si ve své domovině koupil selský statek, a jej obdělával.

Po mnohých létech přišla smrt. a zvala ho s sebou. Štěpán tomu nechtěl rozumět; a když již na něho napřáhovala kosu, zvolal: „Nemám kdy, musím zítra zabít, fuk do pytle!“ — Smrt byla hned v pytli a Štěpán brousil povolně nože k zabíjení. Časně ráno vstal a vepř se zapíchnul. Ale, ačkoliv se pořád píchal, zůstal vždy na živě, a

do poledne běhal čerstvě po dvoře. Štěpánovi zašla chuť na podbradek a na jitrnice; poněvadž však nechtěl být bez obědu, chytil kůře a začal řezat. To ale bylo živo a zůstalo živo navzdor všemu dušení a škrtění. Nyní si teprve vzpomněl, že mu jeho hrdinský kus nic neprospívá, a že proto nemůže žádného zvířete zabit, poněvadž je smrt v pytli. Vstal tedy, vzal pytel se smrtí, a šel k nebi. Přišel k nebeské bráně, zaklepal, žádaje vpuštěn býti. Svätý Petr nahlédl okénkem a uviděv Štěpána pravil, že ho spíše nepustí, až propustí smrt. „Aha, pomyslí si Štěpán, ta by mne škaredě slízla,“ a odešel.

Šel k peklu, zatloukl na vrata volaje, aby se mu otevřelo. Dábel vrátný vykouknul, a uzřev Štěpána s měchem ulekl se a nechtěl ho pustit. Co bylo nyní činit? Vrátil se Štěpán zas k nebi a skroušeně prosil: „Svätý Petře, tento pytel je od Pána Boha; vezmi si aspoň ten do nebe.“ — Svätý Petr pootevřel bránu, Štěpán tam hodil pytel a zvolal: „Štěpáne, fuk do pytle.“ Hned byl v pytli, a tak i v nebi.

Zatím, co se otevřel pytel, vyletěla smrt, a honem dávala na světě, aby vynahradila co zameškala. Štěpána vyháněli z nebe, ale on se nedal; hodili jej tedy pod lávku do koutku, a tam je až posavad v pytli, z něhož nechce vylezt, boje se, aby ho nevystrčili za dvěře. Když se ho ptají, kdy vyleze, říká jim: „To nebude spíše, až na soudný den, až země shoří; potom mne nebudete moci vyhnat, a Pán Bůh se nade mnou smiluje a v nebi mne podrží, abych Jej se všemi svätými chválil a ve-

lebil.“ Někdy jen se opovází, opatrně vystrčí hlavu, dívává se do pekla a strouhá ďáblům mrkvičku, že jim dal namastit kůži, a že ho přece nedostali. Dáblové se zlobivají a vyhrožují, že až po druhé na svět přijde, lepší pozor na něho dají, aby jim neušel; ale Štěpán jim říkává: „Nebudu takovým bláznem, abych krásné nebe opustil a na škaredou zem se vrátil, odkud bych rovnou cestou do pekla se dostali mohl.“

18. O Čučině.

V jedné krajině býval velmi mocný král, který měl mnoho zlata a stříbra. tak že je mohl na měřice měřit. Ten král měl královnu, která měla zlatý kříž na prsou hned od narození vytištěný. Po nějakém čase měla princešku, a ta měla též hned od narození zlatý kříž na prsou. Děvčátko růstlo a král i s královnou měli z něho radost, protože bylo velmi dobré a poslušné.

Když dorůstlo děvčátko, roznemohla se královna, a na vzdor lékařské pomoci měla nemoc být ke smrti. Na mále před smrtí zavolala krále a na smrtelné posteli ho prosila, aby po její smrti si žádné nebral, lečby měla na prsou zlatý kříž. Král jí to slíbil a sotva odešel, královna zemřela.

Po pohřbě bylo v celém království vyhlášeno, aby se ta ženská, kteráž by měla na prsou zlatý kříž, u dvora ohlásila, že si ji král pojme za man-

želku. Ale v celém království se žádná ženská osoba se zlatým křížem na prsou nevynacházela. Dal to tedy král i v sousedním království oznámí; ale i z toho království se žádná nehlásila, poněvadž se tímto od krále žádaným znamením žádná nemohla proukázat. Když tedy i to nepomohlo, přišel jednoho večera král k své dceři a pravil k ní: „Tvá nebožka matka mne na smrtelné posteli zavázala, abych po její smrti si jen tu za manželku vzal, která má zlatý kříž na prsou; takovou ale nemohu naleznout; ty jediná máš ten kříž, musíš tedy být manželkou mou. Rci tedy, budeš-li mne chtít?“ — Dcera se zhrozila otcovy řeči, avšak zpa-
mätovavši se odpověděla: „Pantáto, budu vás chtít, až mně koupíte stříbrné šaty.“ — Král hned nařídil, aby se ušily stříbrné šaty; a když byly hotovy, šel k dceři, dal jí je, a tázal se jí: „Budeš mne nyní chtít?“ — „Budu pantáto,“ odpověděla; „ale ne spíše, až budu mít šaty celé zlaté.“ — Král poručil a v krátkém čase byly zde šaty zlaté. Vzal je a nesl dceři, jíž se zase ptal: „Budeš mne nyní chtít?“ — „Ano pantáto, budu vás chtít, ale musíte mně dát udělat ještě diamantové šaty.“ — I ty byly brzy hotovy, a král se zase ptal: „Ale nyní mne přec budeš chtít?“ — „Ano pantáto, ale na svatbu chci mít kožich ze samých krtko-
vých kůžek.“ — Král byl rád, že dcera mluví již o svatbě. Dal nacheťat mnoho krteků, pak se stáhli, a kožich se velmi krásně z nich udělal od nejvýbornějšího krejčího a kožišníka. Když byl hotov, donesl jej král zase dceři, a zase se tázal: „Nyní, když vidíš, že činím, co tvá duše ráčí, řekni mi na

o p r a v d u, budeš-li mně chtít, a již si žádné hlouposti nevymýšlej!“ — „Ano pantáto,“ pravila polekaná dcera, která myslila, že otec upustí od svého bezbožného úmyslu; „ale na svatbu musím mít vozík, co bude sám jezdit; nebudu-li takový mít, nebudu vás chtít.“ — „I ten máš mít,“ zvolal rozzlobený otec, „ale pak bude s v a t b a, to ti povídám.“ Odešel, a rozkázal všem u m ě l c ů m pod ztrátou hrdla, aby takový vozík zhotovili. Ti dlouho rozmýšleli, jak to možná? Až konečně se to jednomu kolářskému mistru podařilo. Přijel na shotoveném vozíku, odevzdal jej králi, a byv hojně obdáván odešel. Když dcera ten vozík spatřila, zbledla jak stěna, a král na budoucí ráno ustanovil o d d a v k y.

Co měla ubohá nastávající královna dělat? Sedla si a dlouho plakala; potom najednou vstala, uložila stříbrné, zlaté a diamantové šaty i s kožichem do škatuly, a celý půlden, za kterého se dělaly v královském zámku přípravy na svatbu, stavěla se veselou. V noci, když všickni spali, sedla si na vozík a zvolala: „Mhla za mnou, mhla přede mnou; ať mne žádný nevidí, jenom Pán Bůh nade mnou;“ a ujížděla z paláce. Vojáci, kteří byli na stráži, slyšeli cosi šustotať, jakoby se kola otáčela, ale nevěděli co to je; a tak princeška šťastně ujela.

Ráno, když bylo pohotově všecko, šel sám král pro nevěstu; ale velmi se uleknul, nemoha ji nikde spatřit. Hned kázal, aby se celý zámek prohledal, a když i nyní princeška se nenalezla, rozposlal

všecky služebníky na koních ke všem čtyřem dílům světa, aby ji stihali a nazpátek přivedli.

Mezitím, co se jeden služebník po druhém s nepořízenou vracel, nalezla si princeška ve vysokých horách jeskyni, vešla do ní, oblekla kožich z krtkových kůže, a umínla si tam zůstat. Aby se neprozradila, vycházela jen velmi zřídka z jeskyně, poněvadž se otcova hněvu, a více ještě svatby s ním bála. To však nevěděla, že se nachází v cizím království. Nikdy tam neviděla živé duše, proto konečně opovážila se každý den o polední vycházet z jeskyně, aby se na slunečku ohřála.

Jednou byl veliký hon, na němž i král té krajiny podíl bral. Zabloudil až blízko k jeskyni, a zpozoroval tvora na slunečku sedícího. Přišel blíže, aby se přesvědčil, co to? Ale jakmile p o u s t e v n i c e uhlédla postavu muže, vyskočila jak střelená, a v jeskyni se ukryla. Vida to král, zatroubil na lesný roh, a služebníci v okamžiku sběhli se. Když byli všichni pohromadě, přistoupil král k jeskyni a kázal: „Jsi-li dobrý neb zlý, pojď ven!“ Z jeskyně se neozývala žádná odpověď, a žádný nevycházel. Král, zvyklý na okamžitou poslušnost, rozhněval se a pravil: „Nepůjdeš-li po dobrém, však tě moji služebníci vyvedou.“ — Když to princeška uslyšela, vyšla ven, napřed si ale tvář jakousi bylinou namazala, aby ji žádný nepoznal. Král se jí ptal: „Jak se jmenuješ?“ Ona odpověděla: „Č u č i n a.“ Po té odpovědi kázal král služebníkům, aby ji s sebou vzali. Poněvadž bylo již po honě, jeli všichni domů.

V zámku ji služebníci zavřeli do chléva, dali jí čučoviny, *) aby ji jedla. Vidouce, že nejí, ptali se jí: „Čím se živíš?“ Ona pravila, že jí všechno, co oni. Zdovědév se král, že je to člověk, kázal, aby posluhovala v kuchyni. Kuchař ji potřeboval ke všemu, a měl ji rád, protože brzo všemu porozuměla, co jí ukazoval. Později chodila i do města potřebných věcí nakupovat.

Po nějakém čase dávala se na hradě stkvostná beseda, na kterou bylo mnoho panstva pozváno. K večeru prosila Čučina kuchaře, aby jí dovolil jít někam po práci. Kuchař měl již vše připraveno, proto jí dovolil. Šla tedy do komůrky a zvolala: „Mhla za mnou, mhla přede mnou; ať mne žádný nevidí, jenom Pán Bůh nade mnou.“ Pak utíkala k lesu od žádného nepozorována. Přišedši do jeskyně, vysvlékla kožich, který vždycky v zámku nosívala, ačkoliv se jí druzí často proto posmívali; oblekla šaty stříbrné a zvolala: „Mhla za mnou, mhla přede mnou; ať mne žádný nevidí, jenom Pán Bůh nade mnou;“ sedla si na vozík, a hned byla u zámku. Tu slezla a uprostřed služebníků kráčela ke dvoraně, ze které se hudba velmi krásná ozývala. Žádný se jí na nic neptal, poněvadž jí žádný neviděl. Když otevřela dvěře, všech hostů oči na ní zůstaly viset, a každý se ptal, odkud je ta panička? Kráti se velmi zalíbila a nepomyslel si, že je to Čučina. Byla tak krásná, že jí přítomné paničky té krásy záviděly, a zvláště proto, že se král jen s ní ustavičně bavil.

*) Čočovina, sláma čočková.

Nikdo se však nemohl dovědět, kdo je a odkud je?

Po půlnoci vyšla ven, a zvolala: „Mhla za mnou, mhla přede mnou; ať mne žádný nevidí, jenom Pán Bůh nade mnou.“ Šla k vozíku, sedla naň a jela k jeskyni. Tam vysvlekla šaty, namazala si tvář, oblekla se do kožichu a zvolala: „Mhla za mnou, mhla přede mnou, ať mne žádný nevidí, jenom Pán Bůh nade mnou.“ Neviděna přišla domů, zanechavši vozík v houšti před zámekem, lehla si a spala do rána.

Král vida ji, že odchází, vyšel za ní, ale nemohl ji najít. Ptal se všech služebníků, kudy odjela, ale žádný jí neviděl, ani nemohl žádný říci, odešla-li, neb odjela, poněvadž žádných koňů tam nebylo. Král se mrzel a umínil si budoucně, kdyby ji spatřil, bedlivěji si pozor dáti.

Ráno vstala Čučina, a dala se do své práce, nevšímajíc sobě ani řečí, které služebníci mezi sebou vedli, až konečně kuchař pravil: „Milá Čučino! Ty ani nevíš, co se dnes v noci přihodilo. Byla zde krásná jakási panička ve stříbrných šatech, která se velmi líbila králi; ztratila se ale najednou, a žádný jí neviděl odcházet.“ — „Možná, že to byla naše Čučina,“ prohodila jedna prostořeká služka; „do ní by se král mohl lehce zamilovat.“ — „Mlč a táhni po svých,“ okřiknul ji kuchař; a ona se odklidila.

Brzo na to se zase měla dávat beseda. Král nařídil všem služebníkům, aby dávali dobrý pozor, a přijde-li ta krásná panička zase, aby ji nepouštěli ven.

Na večer toho dne, když měla být beseda, stavěla se Čučina, jakoby jí bolela hlava, a žádala o dovolení, aby si mohla jít do své komůrky lehnout. Dostala povolení a odešla. Ale sotva byla v komůrce, zvolala: „Mhla za mnou, mhla přede mnou, ať mne žádný nevidí, jenom Pán Bůh nade mnou;“ a hned byla ven ze zámku a na vozíku a brzy v jeskyni. Tam se umyla a byla hned krásná. Odložila kožich, a vzala na sebe zlaté šaty; sedla na vozík, vyřkla svou průpovědku a byla hned, aniž ji byl kdo uzřel, u dveří dvorany.

Král se procházel nepokojně a celý zasmušilý. Tu se otevřely dvěře a vkročila k nemalé radosti jeho neznámá panička. Hned ji poznal, a až do půlnoci se s ní velmi dobře bavil.

Po půlnoci odešla do vedlejší komnaty, zvolala zas: „Mhla za mnou, mhla přede mnou; ať mne žádný nevidí, jenom Pán Bůh nade mnou,“ a hned prošla bez toho, aby ji byl někdo uhlédnul. Přes všechny stráže dostala se do jeskyně, vysvlekla šaty, namazala si tvář, oblekla kožich, provolala svou průpověď a šťastně dostala se do své komůrky.

Když odešla do vedlejší komnaty, král nešel za ní, ale když mu dlouho nevycházela, vkročil tam a k nemalé bolesti spatřil komnatu prázdnou. Hned běžel ke služebníkům a tázal se, kudy odešla? Navzdor všemu hlídání žádný nemohl nic říci.

Smutný odebral se do svých komnat, a umínil si ještě jednou se o to pokusit, zdaliž by jí nemohl zadržeti.

Po krátkém čase byla třetí beseda. Čučina z večera po práci šla do své komůrky a udělala zas jak před tím po dvakrát. Oblekla se v jeskyni do diamantových šatů, a octnula se uprostřed hostů.

Král uzřev ji celý okrál, a radost se ve všem jeho jednání jevila. Aby mu zase neušla, nařídil největší pozornost pod ztrátou hrdla; ale nic naplat. Čučina zase ušla.

Uslyšev to král zarmoutil se velmi, a padnul do nebezpečné nemoci, tak že všickni lékaři pochybovali o jeho uzdravení.

Čučina prosila kuchaře, aby jí dovolil pro krále lék připravit. Dlouho jí toho nechtěli dovolit; když však prosila bez ustání a lékařské léky nechtěly prospět, bylo jí to konečně dovoleno. Uvařila tedy silnou polévku, a do koflíku, v kterém se měla králi podat, pustila prsten, který měla na prstě, když byla na besedě. Král vypil polévku, a uzřev prsten vyskočil z postele, a ptal se, kdo ten lék vařil? — Služebníci se ulekli a nechtěli říci. Když však počal král vyhrožovat, pověděli, že Čučina. Hned jí dal zavolat a pravil jí: „Ty mi musíš ještě jednou lék vařit.“ Při tom pohlédl ostře na ni, a zdála se mu těže postavy jako jeho neznámá. Čučina byla volna, jen prosila o milost, aby se jí vykávala zvláštní světnice. To byla voda na králův mlýn; dal vyvrtat ve dveřích díрку, a když byla Čučina ve světnici, postavil se sám na zvědy. Čučina měla za to, že je nepozorována, vysvlekla kožich a objevila se králi v celé své kráse; zvlášť když si umyla tvář, poznal

král, že to je ta, pro kterou onemocněl; ale nechal ji a odešel. Když byl lék hotový, přinesla jej kráľi. Král ho ale nechal stát, a prosil, aby se vysvlekla z kožíchu. Čučina nechtěla a řekla: „To není věci možnou; já už jsem kožíchu zvykla.“ Ale král ji svlekl kožích, umyl ji tvář a udiveným dvořanům pravil, že nebude žádná jiná jeho manželkou než Čučina.

Čučina svolila, zjevila mu všecko, co se s ní přihodilo, že je kráľova dcera. Král psal její otci o dovolení, aby si jeho dceru mohl vzít. Ten ale již umřel. Slavila se brzy svadbou, a Čučina se stala kráľovnou. Prostořeká děvečka se bála, že přijde o službu, protože se jí často posmívala; ale kráľovna jí odpustila jako i všem jiným, co ji za blázna měli, a měla se dobře až do smrti.

14. Chlupatá princesna.

Jistý král neměl žádných dětí; proto, ačkoli měl všeho dost, přece chodil vždycky smutný a zasmušilý. Kráľovna jej těšivala všelijak, ale nebylo nic platno. Konečně mu dal Pán Bůh dceru, ale potrestal ho za to, že nechtěl být spokojen s tím, co milý Pán Bůh usoudil; dcera, která se mu narodila, byla celá chlupatá. Nyní teprv byl ještě více smutný a poznal, že Bůh nejlépe věděl, proč mu žádných dětí nedával. Co však měl činiti? Měl, co chtěl mít.

Chlupatá princeška se po domě ukrývala, aby jí žádný neviděl, až se stala z ní panna. Ostatně byla velmi hodná; jen ta její chyba vždycky mrzila krále. Najednou se rozstala, a král, kterýž by to velmi rád viděl, kdyby byla chtěla zakousnouť do trávy, neprosil velice Boha, aby ji uzdraviti ráčil. Princeščina nemoc se horšila, až i ducha vypustila.

Král byl bez sebe radostí, když to uslyšel; dal udělat velice pěknou truhlu, a mrtvou oblečenou v nejkrásnější šaty kázal do ní položiti. Poněvadž byla z královského rodu, pochovala se princeška do kostela za hlavní oltář. Každou noc musil ji jeden voják hlídat. Na večer jej tam vedl sám král, a když byl do kostela vpuštěn, zamknul dveře a svým prstenem je zapečetil. Ráno se podíval zase král, není-li pečeť porušena, a přesvědčiv se, že není, odemknul; ale voják byl roztrhán. Nicméně přece druhou noc zase druhý voják hlídat musil, a ráno byl zase roztrhán. Tak se dělo kolik nocí, až přišel pořádek na mladého, nedávno odvedeného vojáka. Uslyšev, že má dnešní noc mrtvou princešku hlídat, ulekl se velice, neboť věděl dobře, co se těm prvním stalo. Ale voják musí všude jít, kam se pošle, ať ho cokoliv potká.

Odpoledne šel, aby se rozloučil se svými známými, a velice plakal. Potkal stařečka, který se ho ptal: „Co pláčeš?“ — „Oh, milý stařečku,“ pravil voják, „dnes je můj poslední den. Večer musím jít do kostela, a do rána budu roztrhán.“ — „Nic se neboj,“ povídá na to stařeček; „nestane se ti nic; jenom se schovej do kazatelny; prin-

ceska bude všudy hledat, jenom tam hledat nebude.

Potěšen odešel voják do kasárny, a celého půdne se modlil. K večeru přišel král, zavolał ho a do kostela zamknul. Než odešel, zapečetil, jak obyčejně, dvěře svým prstenem.

Když byl voják samotěn v kostele, pokleknul před hlavním oltářem a skroušeně se modlil. Po modlitbě vylezl na kazatelnu a schoval se.

O jedenácté hodině počala truhla za oltářem praštěť, z ní po chvílce pozdvihla se princeška, a vyšla ven. Chvíli se dívala po kostele; když ale žádného neviděla, dala se do hledání. Za oltářem byly kosti; ty prohazovala, až to rachotilo. Pak běžela mezi stolice a všecky prohlédala za takového hlomozu, že voják myslil, že je všecky poláme; na kazatelnu však nešla. Jak začaly hodiny bít dvanáct; běžela za oltář, lehla si do truhly, víko spadlo, a všecko se utišilo. Voják děkoval Pánu Bohu až do rána za vysvobození.

Ráno přišel král, odemknul dvěře, a nemálo se podivil, uzřev vojáka zdravého před oltářem klečeť. Vypustil ho ven, a pochválil jej za srdnatost.

Když jej uhledli vojáci, kteří ho již za mrtvého měli, zaradovali se, a ten, který měl jít dnes hledat, s větší kuráží tam šel. Ale do rána byl roztrhán.

Tak se dělo i druhým.

Za nějaký čas měl zase na mladého vojáka přijít pořádek. Chodil jak omámený a plakal. Zase potkal stařečka, jenž se ptal: „Proč pláčeš?“ — „Oh stařečku, když mám zase tu zlou prin-

cesku jít hlídat.“ — „Neboj se nic,“ těšil jej zase stařeček. „Dnes se schovej mezi ty kosti za oltářem. Bude všudy hledat, jenom tam nebude. Uspokojen nechal se na večer zavřít do kostela, pomodlil se, a pak vlezl mezi kosti.

O jedenácté hodině počala truhla praštět, a po chvílce vylezla princeska, dívala se po kostele, a neuzřevši žádného zvolala se smíchem, který naplnil vojáka hrůzou: „Ha, ha, ha! Jsi ty to zde, můj roztomilý ptáčku, jenž mně již jednou upláchnul? Víím již, kde se's mně schoval! A za strašného hlo-mozu běžela na kazatelnu, která jí pod nohama praštěla. „Co, ani zde?“ zvolala; sběhla dolů, a po celém kostele běhala; nevynechala ani kruchtu, všudy hledala, jen mezi kosti nešla. Zatím bila dvanáctá, princesna vlezla do truhly, víko spadlo, a vše se utišilo. Voják vylezl, klekl a modlil se tak dlouho, až jej král vypustil.

Co tam po něm přišli na hlídku, všickni zas byli roztrháni. Již tam nechtěl žádný jít; každý pravil, aby jej raději král zastřelil, že je to za jedny peníze, tak nebo tak umřítí. Musil tedy zase mladý voják na hlídku.

Po poledni šel v tu stranu, kde potkával stařečka; ale dnes ho nemohl ani okem spatřit, ačkoliv se až do večera po ulicích blunkal. Ztrápený šel domů. Král brzo přišel, vzal jej a do kostela zavřel. Tu padl na kolena, ale čím více se modlil, tím větší strach na něho šel, až o deváté hodině takový strach na něho dopadl, že si umínil uteci. Šel tedy do sakristie, tam si vzal tu

šňurů, *) kterou se opasuje kněz, to dlouhé bílé roucho, **) přistavil si k oknu řebřík, a po té šňůře se spustil. Když byl dole, dal se na útěk a běžel k lesu. Tu však potkal stařečka, který se ho ptal, proč prchá? — „Oh stařečku, byl jsem zase v tom chrámě u té princešky; ale přišel na mne takový strach, že jsem utekl. Ó kdyby mne jenom král nedostihnul!“ — „Blázinku,“ káral jej stařeček, „kam utečeš? Vrať se do kostela! Tu máš džbánec se svěcenou vodou; stoupi si k truhle, a když princeška vstane, krop ji. Voják se vrátil, stařeček mu pomohl vylezt na okno, a pak odešel. Voják se pomodlil a stoupl si k truhle. O jedenácté hodině začala truhla praštět, a voják kropil. Princezna vstávala, a na které místo padla kapka svěcené vody, hned se na ní chlupy tratily. Když pak přece vstávala, voják vylil na ni všecku vodu svěcenou a ona celá čistá a krásná děkovala mu, že ji vysvobodil. Pak si klekli oba, a modlili se až do rána.

Ráno přišel král a otevřel. K nemalé radosti padla mu dcera do náručí. Král radosti plný vzal ji i s vojákem na hrad, a za několik neděl slavila se hlučná svadba, u níž byl voják ženichem a princezna nevěstou. To jsem ale zapomněl říci, že roztrhání vojáci byli mládenci; ne, abyste si mysleli, mrtví, nýbrž živí. I jim se zase navrátil život, a tak byli všeci veselí. Po čtrnácti dnech se skončili hody, vojáci, kteří byli na stráž, propu-

*) Cingulum.

**) Alba.

stili se z vojny až na jednoho, a to byl mladý voják. Toho nechtěla princeska propustit, že by jí bylo teskno; ale on též neměl chuti odejít, neboť měl pěknou mladou ženu a s ní království.

15. O třech dcerách.

Byl jeden pán a měl tři dcery. Ten pán býval vždycky zavřený ve světnici, a čítával v knize, Byla to ale vzácná kniha; nebo, kdo co žádal, všecko z ní obdržel. To věděly dcery dobře, a bylyby si rády též něco vyžádaly; avšak nemohly nikdy ke knize přijít, poněvadž otec vždycky, když odcházel, dvéře dobře zavřel.

Když to nešlo po dobrém zmocnit se knihy, umluvily se, že otce nějak přelstí. Všecko bylo dobře navlečeno. Příběhly jednou všechny a zvolaly: „Pan-táto, honem máte jít dolů, je tam jakýsi vzácný host.“ Otec vyskočil, běžel dolů a zapomněl dvéře uzamknout. Zatím vešly dcery do světnice, a uzřevše knihu rozevřenou na stole, přiskočily k ní, a nejstarší pravila: „Já bych si přála, aby pro mne za rok přijel Bavorského krále syn.“ Druhá pravila: „Já bych si přála, aby pro mne přijel za dva roky Pruského krále syn.“ Třetí pravila jako žertem: „A já bych si přála, aby pro mne za tři léta přijel všech vlků král.“ Pak odskočily a do své světnice utekly.

Otec přišed velice se vadil, že jej ošidily; ale tím více se zlobil, když vešel do své světnice a zpo-

zoroval, že tam byly. Ale nyní nebylo všechno nic platno; pozoroval, co se bude dítí.

Za rok přijel Bavorského krále syn, prosil o nejstarší dceru, a dostal ji za manželku.

Za dva roky přijel Pruského krále syn, a odvedl druhou.

Tu se počala nejmladší strachovat, aby se jí nevyplnilo, čeho ve své zpozdilosti žádala; ale otec si častokrát říkával: „Ty se s dobrou poradily, že si takových věcí žádaly; co ale za přání ta poslední projevila?“ Rádby se byl zdověděl, co nevěděl, ale dlouho otálel s otázkami. Až když se třetí rok končil, sedl si k dceři, a počal mluvit: „Tvé sestry se mají dobře; takového štěstí jsem se pro ně nenadál; ale štěstím vládne Bůh! Než řekni mi přece, jak vám mohlo napadnout, něco tak vysokého žádat? Dvěma se vyplatil pohled do knihy; čeho ale si asi má nejmladší dcera přála?“ Tu přestal, čekaje odpověď. Když ale ~~uvízla~~ tázal se zřetelně: „Co's ty sobě od knihy ~~žádala?~~“ — „Ani se mne neptejte, tatínku,“ počala vzlykat dcera; vím, že již budu nešťastna!“ — Otec se ulekl, a tím více do-
tíral na ni, aby mu řekla, čeho si přála?“ Po dlouhém přimlouvání pravila: „Tatínku, když jsem své sestry slyšela, že si žádají královské syny, myslila jsem, že to nemožná věc, aby je dostaly; proto jsem ve své zpozdilosti pravila, že bych si přála, aby pro mne za tři léta přijel všech vlků král. Nyní se již třetí rok končí, a proto jsem v hrozném strachu, že pro mne v skutku přijde.“ — „Nešťastnice! Co's to udělala? Ba že si pro tebe přijde; ale kde tě schovat?“ vykřiknul otec zděšený.

Když byl třetí rok u konce, schoval ji otec do jedné světnice, a pevně ji uzamknul; ale to nic nepomohlo. Ve svůj čas přišel vlk a pravil: „Já jsem všech vlků král, a přicházím, abych vyplnil přání tvé dcery; dej mi ji za manželku.“ — Otec se počal ymlouvat, zajíkal se a pravil, že není při ruce, že tedy nemůže jeho vůli splniti, a mnoha jiných výmluv nesměle se chytal. Vlk ale stál na svém, a tudy musila konečně vyjít ven. Uhlédnuvši škaradého vlka, trásla se strachy a plačíc tlačila se k otcí. Vlk však ji popadnul do drápů a jako střela zmizel.

Přijeli do lesa na černém kočáře, jež vlci táhli. Octnuli se na krásném zeleném trávníčku a propadli se všeci. — Když zůstali stát, uhlédla dívčina před sebou černý zámek. Vlk ji vedl do něho, ukazoval jí všechny památnosti i celou krásu jeho a pravil: „To je všecko tvé!“ Zámek se jí sice líbil; třpytil se samým stříbrem, zlatem a drahým kamením; ale když přicházeli sami vlci, padající před ní na zem: tu nový strach a nová hrůza se jí zmocnila.

Po nějakém čase přivykla tam tak dalece, že se mohla bez ošklivosti na vlky dívat. Z rána přišel vždycky vlk král, který ji unesl, a když seděla na stoličce, položil jí hlavu na klín, usnul, a probudiv se zase odešel. To však na něm pozorovala, že odchází vždycky smutný, což nemohla sobě nijakým způsobem vyložit.

Jednou pozorovala dlouho, když vlk jí na klíně usnul, cípek, který měl pod krkem; vzala nožiček a lehce mu nařízla kůži. Tu viděla, že je to cíp

černého, hedbávného šátku, jenž vlkovi na krku visel. Nařízla dále, tu zas uhlédla vestu. V tom se však vlk probudil a tázal se: „Co děláš?“ Načež ona: „Co to máš? Vždyť vidím hedbávný šátek a vestu?“ — „Nyní již smím mluvit,“ zvolal radostně vlk. „Rozřízni celou kůži, a uhlédneš!“ Rozřízla, a před ní stál spanilý princ. Vykládal jí, že byl zaklen čarodějníkem, a velice děkoval jí za vysvobození. Pak kázal, aby tu kůži vyhodila oknem ven. Uposlechla. Sotva byla kůže vyhozena, začali se o ni vlci drát, každý utrl kousek, a hned se z každého stal člověk. Zámek sbělel, a nebyl pod zemí více, nýbrž v utěšené krajině, v níž se mnohomožství vysvobozených lidí hemžilo.

Princ sedl se svou zasnoubenkou do kočáru a jeli k otci, aby jej pozvali na svatbu. On sice zprvu nechtěl uvěřit, že ten krásný princ byl tím škaredým vlkem, jenž si byl pro jeho dceru přijel. Když mu však dcera všechno vyložila, sedl do kočáru, a jelo se k zámku na svatbu. Svatba trvala celý měsíc, a Bavorský i Pruský princ byli se svými manželkami pozváni. Když starší sestry uhlédly tak krásného prince, a tak veliké bohatství, záviděly nejmladší sestře toho štěstí; tato ale byla velmi ráda, že si přála všech vlků krále a děkovala Pánu Bohu vstávající lé-
h a j í e že její žalost obrátila se v radost.

16. O dvou hrbatých.

Jistý člověk, kterému milý Pán Bůh těžko na záda navázal, vydal se na cesty a potkal zas hrbatého. „Vítej, kamaráde,“ volal na něho zdaleka; „neseme oba stejně, jen že nám žádný nechce pomoci. Pojďme tedy spolu.“ — Druhý byl volný; šli tedy dále.

Leckdes vyjevil se p o s m ě v á č e k, který z jejich neuhu žerty si tropil; obzvláště to bývalo zlé s noclehem, kdežto často musili slyšet: „Ale proč tak na holé lavici? Shodte nůše se zad, a dejte si je pod hlavu; bude se vám lépe ležet.“

Jednoho večera nemohli nikde dostat noclehu; vysílali je všickni do zámku, v kterém strašilo. Prvý hrbounek se konečně na tom ustanovil, že tam půjde; druhý však, který se více bál, nechtěl jít a pravil, že se raději pod holým nebem vyspí.

Šel tedy první sám. Přišel do zámku, chodil semotam po schodech divně se křížujících, a pomyslně si, že musí zabloudit; až konečně přišel do kuchyně, v které se na rožni pekla pečeni, a stál tam džbán vína. Jsa hladný uřízl si kus, a po jídle zvolna ze džbánu několik notných doušků učinil. Pak si sednul do koutku a podrímoval.

O jedenácté hodině přišli dva duchové, vzali pečeni s rožně, a chtěli jíst. Tu však jeden zvolal: „Hoj, bratře, kdosi nám uchytil kus večere“; a pochytnuv džbán pravil: „I tu není náležitá míra pro dva.“ — Ohlédli se a uzřevše hrbatého, obo-

řili se na něho: „Co ty tu chceš, hrbáči? Kdo tě sem zval?“ — „Pěkně vás prosím,“ odpovídal ten s hrbem, já jsem nevěděl, že je to pro vás, proto jsem si, byv hladný, kousek vzal, a také jsem se trochu napil.“ — „Co mu za to uděláme?“ radili se d u c h o v é. Jeden pravil: „I co budeme s ním dělat za kusy, roztrhejme jej a bude po všem.“ Druhý ale byl jiného mínění, a řekl: „Co by nám z toho přišlo? Ale nač potřebuje ten ranec na zádech? Víš co? Strhněme mu jej, a pak ho vyhodme oknem ven.“ — Tomu prvému se tento návrh líbil, chytili ubohého h r b o u n a, strhli mu h r b, až mu kosti při tom praštěly, a pak ho vyhodili oknem ven. Avšak na štěstí padl tak dobře, že si nic neudělal.

Ráno, když mu poulevily bolesti, vstal a cíte se rovným, hbitě utíkal, radostí si prozpěvoval a duchům „P á n B ů h z a p l a ť“ posýlal.

Za chvílku se potkal se svým soudruhem, jenž se ho ptal, kde se poděl hrb? — „Bratříčku,“ odpověděl tento, „ti tam vzhůru jsou výborní lékaři, a já mohu o štěstí mluvit, že jsem tam šel. Napřed jsem se tam najedl a napil, a pak mne vzali do práce. Myslil jsem sice, když mne začali narovnávat, že se musím se svými kostmi rozloučit; ale netrvalo to dlouho; za chvílku mně odňali t ě r c h u, a aby mne úplně narovnali, řízli mnou oknem ven. Když jsem dopadnul na zem, h r k l o to ve mně jako ve staré base; ale nic jsem si z toho nedělal; nyní jsem aspoň r o v n ý. Měl's jít se mnou, mohl by's též nyní poskakovat a vesele si kráčet.“ — „I vždyť tam mohu sám jít; však tu bolest též snad snesu. Kdyby se jenom nade mnou smilovali, a od hrbu

mně pomohli.“ — „No, tedy jdi,“ pravil rovný; „přeji ti mnoho štěstí. Já tu na tebe počkám.“

Pod večer ubíral se hrbatý k zámku, co zatím rovný v hospodě se vyrážel. Přišel do zámku bloudil též po schodech, a nachodiv se do unavení, přišel do kuchyně. Tam nalezl pečení na rožni a džbán s vínem; uřezal si kousek pečeně, a vína se též trochu napil. Potom si sednul do koutku. Uzřev hrb vytržený zasteskl si a pravil: „Ó, kdyby také můj hrb již zde ležel!“

Již se těšil, jak mu bude dobře, až bude rovný. Tu odbila jedenáctá a dva duchové přišli. Chtěli se dát do jídla; ale zpozorovavše, že jim zase ubylo, rozlítli se a počali šramotit. Ohlédnuli se, a když spatřili hrbatého na lavici v koutku, jedním hlasem volali: „I ký čert nám sem svádí všechny hrbaté z celého světa? Což budou nám jenom takoví nepodařenci večeri krásť? Ký das tě sem dovedl?“ — „Mnohovážení páni,“ koktal hrbatý; „odpusťte mi, jestliže jsem vás urazil; nebyla to v nejmenším má vůle!“ — „Mlč, ani nedýchej.“ okřikli ho; a pak se radili, co by mu měli udělat? Jeden zase pravil: „Roztrhejme ho!“ Ale hrbatý prosil: „Neroztrhejte mne, raději se nade mnou smílnjte, a sprosťte mne méhó hrbu, ať zi to bolí, jak chce; vždyť jste předešlou noc byli tak milosrdni.“ — „Ó, my blázni,“ řekl druhý duch; my jsme se nadáli, že jsme ho potrestali, když jsme mu vytrhli to hrbisko, a zatím jsme mu pomohli! Víš co, bratře, neroztrhejme tohoto trpaslíka; raději mu přilepme ten hrb, který jsme tomu včerejšímu vytrhli; a pak ho vyhoďme!“ Tu se začaly měnit barvy v obličej

ubohého hrbouna; prosil, že by byl mohl skály obměkčit, ale vše nadarmo; duchové jej chytili, přilepili mu z předu hrb, a pak ho oknem vyhodili, že sotva vstal.

Ráno táhl se k hospodě plače a naříkaje. Uviděv jej rovný oknem, vyběhnul ven, a tázal se outrpně, co se mu to stalo? S pláčem vykládal nešťastný své neštěstí, jehož vinu na svého soudruha strkal, a velice mu nadával. Ten se dozlobil a uštěpačně mu pravil: „No, co tedy? Je ti to tak velice divno? Vždyť se to tak často stává! Jeden ztratí, druhý nalezne. Já jsem ztratil, ty's naleznul, a máš ještě tu výhodu, že nemusíš vracet, ačkoliv znáš majetníka. S P á n e m B o h e m.“ — Po těch slovích odběhnul a dal se na vojnu. Jeho soudruh šel též pryč, ale jen proto, aby chodil po žebrotě, a chodí snad až podnes, neumřel-li.

17. O sklených kolovrátcích.

Byl jeden velmi bohatý kupec a měl tři dcery. Jedné bylo Fineta, druhé Lenivá, a třetí Plkuše. Fineta byla rozumná a rozšafná; Lenivá ale nenosila nadarmo jméno své; bylať v skutku lenivá ke vši dobré práci; co ale nic potom, to činívala ráda navzdor všemu otcovskému napomínání. Plkuše dávala se s každým všetečně do řeči, a větším dílem strílela z motyky, což jí i jméno Plkuše přitáhlo.

Jednou měl ~~jí~~ otec po důležité práci do vzdáleného města; ale bál se o své dcery, protože je znal, jaké jsou. Zavolal je tedy k sobě, napomínal je, aby Pána Boha měly vždycky před očima a žádného hříchu z neopatrnosti se nedopustily. „Ty,“ pravil k Lenivé, „víš dobře, že je zahálka matkou všech hříchů, pročez buď pilna, a hled si práce. A ty, řekl Plkuši, ty si často vzpomeň, že máš více slyšeti než mluvit. A ty, obrátil se k Finetě, jako nejmoudřejší nepotřebuješ žádného napomenutí; víš dobře, že jen dobrým jednáním se mně zavděčiti můžeš.“

Dcery slíbily sice všecky, že se dle slov otcových zachovají, ale on jim nedůvěřoval. Šel k čarodějnici, která nedaleko od města v lese zůstávala, a ptal se jí, co by měl dělat, aby při svém návratu poznal, zdali dcery o jeho napomenutí dbaly? Čarodějnice mu dala tři sklenné kolovrátky a pravila: „Dej každé jeden z těchto kolovrátků, které mají tu vlastnost, že hned puknou, bude-li některá z nich s někým mluvit.“ Kupec je vzal a zůstaviv dar čarodějnici odešel. Přišel domů zavolal ještě jednou dcery a pravil k nim: „Tuto vám posílá vaše tetička dar; každé jeden kolovrátek; dejte mi na ně pozor, aby byly neporušeny, až zas přijdu. A nyní jděte každá do své světnice; jest čas, abych odešel.“ Dcery přistoupily k otci, políbily mu ruku a odešly. On se sebral, a šel též po své práci.

Král toho města se dověděl, že kupec zakázal svým dcerám s někým ~~mluvit~~ a pravil k hostům právě přítomným: „Nač to ten blázen zakázal? Bez-

toho jej žádná neposlechne; znám dobře ženského. Já sám to dovedu tak daleko, že mne i do svých světnic pustí.“ Jak pravil, tak udělal. Obléknul se za starou babu, nakoupil krásných jablek, a šel pod okna u kupcova domu. Tam začal volat: „Kupte jablka, pěkná, laciná jablka!“ Plkuše, která první uslyšela to vyvolávání, zapomněla nejdříve na otcovský zákaz. Šla k oknu, a dala se všečetně do řeči: „Co to prodáváte, stařenko?“ -- „Jablka, krásná, červená, jako jste vy, panenka,“ zněla odpověď. „Kupte si a pustíte-li mne k vám, budu vám mnoho pěkného vykládat.“ — „Počkejte trochu,“ zavolala na babu Plkuše, odskočila od okna, a běžela k Lenivé, aby jí oznámila, co slyšela. Lenivá vstala, a šly obě k Finetě, aby i ona s nimi šla. Ta ale nechtěla a měla za to zlost od sester, které jí nadávaly hloupých, že nechce něco hezkého slyšet. Když se do ní dost namluvily a nechtěla s nimi jít, šly do světnice Plkušiny samy a vytáhly babu s jablky v koši nahoru. Ale jak se ulekly, když domnělá baba shodila ženské šaty, a před nimi stál mužský, jenž si z nich všelijaký posměch dělal, a je na všemožný způsob pokoušel? Ve zlosti se ho chopily a vyhodily oknem ven. On se jim však dlouho na ulici posmíval a nadával.

Tu se teprv tím více zarmoutily a odešly každá do své světnice, dávajíc jedna druhé vinu, ač byly obě vinny. Však ale kdo popíše jejich lek, když kolovrátky rozpuknuté uzřely! Teď bylo zle. Otec jim pravil, aby si jich dobře hleděly. Co mu měly říci, až přijde domů? Daly se obě do hla-

sitého pláce, tak že jich F i n e t a uslyšela, a majíc za to, že se jim nějakého neštěstí přihodilo, k nim běžela. Když uslyšela, co se s k o l o v r á t k y stalo, těšila je, ačkoliv sama měla strach, co tomu p a n t á t a říkat bude. Napadlo jí, že snad i ona bez pokušení nevyvázne, a proto se všemožně připravovala, aby mu odolala, kdyby mělo přijít.

Vedle její světnice byl udělán výklenek ze dřeva, pod nímž byla dosti veliká louže. Do toho výklenku chodívala často a pracovala úsilně o tom, aby nějak d l á ž k u rozbourala. ale tak, aby se na pohled silnou zdála. Když se jí to konečně podařilo, postavila tam postel, kterou velmi pěkně ustlala, právě na ty desky, které jen na pohled držely; a očekávala, co přijde.

Zatím král se dlouho rozmýšlel, jak by i r o z u m n o u F i n e t u ošidit mohl. Konečně se odvážil na ten hrdinský kus. Přišel pod večer k světnici F i n e t i n ě, a počal klepati, žádaje vpuštěn býti. F i n e t a se vymlouvala, že nemá kdy, že musí odestýlat postel, aby poněkud posečkal. Král se již počal v duchu smát. Ale byl by mu smích zašel, kdyby byl věděl, co na něj čeká. Radostně vešel, když mu F i n e t a otevřela, a počal všelico's žvástat. F i n e t a to nemohla poslouchat, a povídala mu, aby si raději tam v té komůrce odpočinul; ona že se zatím bude modlit. F i n e t a si klekla, a král se odbíral do k o m ů r k y. Tu se hřmotně vrhnul na postel, ta se však s ním propadla, a milý král se počal v louži divně a jinak otáčet, nemoha pochopit, jak z čista jasna ke koupeli přišel. Jakmile ale zpozoroval, kde se nachází, a nemilý zápach svědčil o místě, v kterém ležel, dal se do hřešení a do vo-

lání, až jej služebníci uslyšeli, vytáhli a domů dovedli.

Přišel domů, zapřísahal se, že se pomstí, a z veliké zlosti upadnul do nemoci.

Uslyšev od lékařů, že mu není pomoci, a že musí umřít, dal zavolat syna, a pravil k němu: „Synu milý, po krátkém čase umru, a ty budeš po mně dědit království; ale jen pod jednou výminkou. Musíš si vzít zdejšího kupce dceru *Finetu* za manželku, a první noc po svatbě ji musíš zastřelit.“ *Prince* se zachvěl při takové řeči, a vymlouval se, že mu není možné ji usmrtit, poněvadž mu nikdy nic zlého neučinila. Ale král stál na svém tak dlouho, až mu to přislíbil z bázně, že by přišel o království, kdyby *poslednou vůli* otcovu nesplnil.

Brzo na to král zemřel, a *kupce* se navrátil domů. Uslyšev co se stalo, tak se rozlítil, že *Plkuši* a *Lenivou* na místě vyhnal, nechť je jich nikdy více ani okem spatří. *Finetu* však si tak zamiloval, že s ní ustavičně se bavil a její rozumnost všude vychvaloval. *Fineta* byla velmi ráda, když uslyšela o smrti králové; bylať jej tenkrát poznala, když mu jeho drzost tak notně splatila, a proto se jeho pomsty obávala. Ale její radost neměla dlouho trvat.

Brzo po smrti králové přijel mladý král, aby kupce o *ruku Finetinu* poprosil. Otec mu jí s radostí slíbil, ale dcera cítila vždycky jakýsi strach, když si na svatbu a na nebožtíka krále vzpomněla; bylo jí vždy, jako by se to jen proto státi mělo, aby se na ní *pomstil syn* místo otce.

Poněvadž však otec neustále na ni doléhal, učinila mu to a vůli a v krátkém čase byly oddavky.

Po sdavkách odešel král smutný a Fineta se zabrala do myšlének, z nichž ji vytrhla stará žena, která pravila: „Královno, měj se na pozoru! Král tě chce této noci zastřelit.“ Královna vyskočila chtějíc se ptáti dále; ale stařenka zmizela. Dala se do volání, ale vše nadarmo. Tu se jí vyhrnuly slzy z očí; poněvadž však byla ostrovtipná, sebrala se brzyčko, nastrojila pannu té velikosti, jako sama byla, koupila měchýř s krví od řezníka, přivázala jej na pannu, uložila ji do postele, a sama se za kamma schovala.

Večer přišel král domů, šel do královniny komnaty, a uviděl tam ženskou osobu v posteli ležet, která se mu spáti zdála. Dlouho ji mlčky pozoroval, až konečně s pláčem počal šeptat: „Oh, otče, co's mi to uložil? Tak mladou osobu mám beze vsí příčiny se světa sprovodit? Než budiž tak! Napřed zastřelím ji, a pak sebe; není mně možno bez ní živu býti; celý život bych se musil báti, ve dne v noci by se mně představovala. S Bohem tedy, rozmilá manželko; a pak s Bohem i ty, světe!“ — Domluviv střílel udělané panně do srdce, a když z měchýře vystříkla vysoko krev, vzkřiknul a chtěl sebe zastřelit. Tu však vyskočila Fineta, chytila jej ze zadu a volala na něj. Než on jí neslyšel; a když se po dlouhé chvíli probudil ze mdlob, myslil, že jej pronásleduje duch jeho zavražděné manželky; proto hrozně křičel. Dlouho to trvalo, než přišel úplně k sobě. Pomalu mu Fineta vypravovala, co se jí s nebožtíkem králem přihodilo, a že ji

chtěl ze msty se světa sprovodit. Král naslouchal velmi pozorně, poněvadž nevěděl, proč mu kázal otec Finetu zavraždit. Nebylo potřebí, aby jej prosila, by jí nezabíjel, že již vyplnil vůli otcovu; on beztoho jí nechtěl více ublížit, ale v lásce s ní až do smrti trval.

18. O mlynáři.

Na jedné velké a stálé vodě měl mlynář mlýn. Šestero složení hrávalo větším dílem veselou písničku, podle které dvacetníky a dvourenčáky do jeho kapsy hopkaly. Měl tři dcery. Jedné bylo Františka, druhé Kačenka a třetí Anička. Byly všechny dobré a nábožné děti; mohli z nich radost ~~míti~~ rodiče, kteří ~~těž~~ byli nábožní a bohabojní. To nejpěknější bylo u těch lidí, že se nad chudobné nevyvyšovali, a každému žebrákovi almužny udělovali.

Jednoho dne přišla stará žebráčka celá zkřivená a zbídačená, a prosila o almužnu. Mlynářka zavolala Františku, a kázala jí, aby stařence dala na lopatce mouky. Když jí dávala, chytila ji stařena i s moukou, hodila ji do putny, kterou táhala na zádech, a odběhla do starého zámku, který si ve velikém lese za obydlí vyhlédla. Rodiče, když se dcera dlouho nevrátila, počali se po ní shánět, ale nemohli jí nikde naleznout; měli ji za mrtvou; domnívali se, že někde do vody spadla a se utopila.

Zatím však se Františka nacházela v zámku u stařenky, která byla čarodějnice. Brzo se

o tom přesvědčila. Nikdy jí neviděla se modlit, ani před jídlem, které bylo jaksi podivně připraveno, ani po jídle, ani před spaním.

Druhého rána, když skormoucená vstala, přikročila k ní stařena a pravila: „Františko, tam na pravé straně je pět světnic; do čtyř smíš jít, jen do té páté nesmíš; ode všech leží klíč tam na okně; hleď však, aby's jím nikdy neodmykala světnici, do níž ti jít není dovoleno, a aby's tím spíše mé příkázání zachovala, dám ti krásné, červené jablko; jíst ho sice nesmíš, ale můžeš si ho dát do kapsy v zástěře.“ Vytáhla jablko, dala ho Františce a odešla.

Po odchodu vzala Františka klíč a prošla všech pět světnic, a jakoby nic, uložila klíč na své místo a sedla si.

Za chvíli přišla čarodějnice a ptala se: „Františko, byla's v páté světnici?“ — „Nebyla, stařenko,“ odpověděla Františka. — „Ukaž mi jablko!“ Františka je vytáhla a zbledla; bylo celé bílé. Stařena se rozkocourila, vzala meč, sfala Františce hlavu, a vrhla ji do páté světnice; zamknula ji, vzala putnu na záda, a šla po p t a n i.

Když přišla do mlýna, jala se úpěnlivě prositi o almužnu. Mlynářka, když uslyšela, že je žebráčka za dveřmi, kázala Kačence, aby vyšla ven a dala jí lopatku mouky. Kačenka šla, ale jak jí podávala mouku, chytila ji žebráčka, hodila ji i s moukou do putny a klidila se.

Když dlouho Kačenka nepřicházela, nastal nový nářek; ale když jí navzdor všemu hledání ne-

našli, měli za to, že též spadla do vody a se utopila.

Co jí však doma hledali, seděla **K a č e n k a** na starém zámku a vedle ní čarodějnice, která k ní pravila: „Kačenko, tam na pravé straně je pět světnic; do čtyř smíš jít, jen do té páté nesmíš. Ode všech leží klíč tam na okně; hleď, aby's jím nikdy neodmykala světnici, do níž ti jít dovoleno není; a aby's tím spíše mé přikázání zachovala, dám ti krásné červené jablko; jíst ho sice nesmíš, ale můžeš si ho dát do kapsy v zástěře.“ Dala zase **K a č e n c e** jablko a odešla.

Jakmile jen vytáhla paty ze dveří, nedalo to **K a č e n c e** pokoje; vzala klíč, a když přišla do páté světnice, zpozorovala tam s hrůzou svou **s t a r š í s e s t r u z a b i t o u**. Polekaná vrávorala zpátky, položila klíč na okno, a sedla si do koutu u kamen.

Sotva vkročila po chvíli **s t a ř e n a**. hned se jí ptala: „Kačenko, nebyla's v páté světnici?“ — „Nebyla.“ zněla nesmělá odpověď. — „Ukaž mi jablko,“ pravila zase bába. **K a č e n k a** vytáhla jablko, a ono bylo bílé. Zpozorovavši to bába, rozhněvala se, popadla meč, sřala **K a č e n c e** hlavu, a do páté světnice ji zatáhla, zamknula, vzala putnu a šla zas na ptaní.

Zase přišla do mlýna, a prosila o almužnu hlasem takovým, žeby se byly musily skály obměkčit. Mlynářka poslala svou nejmladší a nyní již **j e d i n o u** dceru **A n i č k u**, aby jí dala lopatku mouky; avšak babizna ji popadla, strčila do putny, a navzdor křivým nohoun hodně utíkala.

Tu bylo teprv nářku ve mlýně! Mlynář, kdyby nebyl dobrým křesťanem, byl by si udělal smrt, a mlynářka padla z přílišného zármutku do nemoci. Ale vše nadarmo. Anička byla tatam, a nacházela se na zámku, kde již dvě její sestry o život přišly.

Když se vedle ní stařena usadila, obcházela Aničku hrůza a tížil ji jakýsi neobyčejný strach. obzvláště když ji zase tak pravila, jak předešlým.

Po odchodu stařeny vzala klíč, ohlédala jej dlouho, nevědouc, co by měla činit. Konečně odpá-sala zástěru, v které bylo jablko, pověsila ji na lištvu, a pak prošla světnice. Přišla do páté a stála, jakby ji byl sfal; uviděla tam mrtvolu svých sester. Honem odkvapila, položila klíč na okno, opá-sala zástěru, sedla si a čekala v strachu, co se dále díti bude.

Stařena ji nenechala dlouho se obíratí myšlénkami o budoucnosti; brzy vkročila. První její bylo: „Aničko, byla's v páté světnici?“ — „Oh, co bych tam dělala!“ povzdychla si Anička. — „Ukaž jablko!“ — Anička vyndala jablko, a bylo celé krásně červené. „To jsi hodné děvče,“ chválila ji stará; jen tam nikdy nechoď a budu tě mít ráda a všeličemu's dobrému tě naučím. Abych tě hned za tvou poslušnost odměnila, slyš, co ti povím. Vidiš tam tu masť na okně? Ta má tu moc, že když se přiloží na ránu, hned se zhojí, ano i zabítí, a zvláště sfatí. namaže-li se jí hlava a přidá-li se ke krku, hned obživnou.“ — „To je dobře, toť aspoň budu moci své sestry vzkřísit,“ chtěla vyjeť Anička; v tom se vzpamatovala a neříkala nic.

Po chvíli odešla stařenka a Anička si povídala: „Proč ta příšera chtěla vidět to jablko? Napřed mně kázala, abych je dala do kapsy v zástěře! Aha! Ona chce, abych je nosila ustavičně s sebou, a aby snad, kdybych je s sebou do zapovězené světnice vzala, po něm poznala, byla-li jsem tam. Počkej, stará Herodiado, dám si dobrý pozor, aby's mne nepřipravila tak, jak mé sestry.“

Odpásala zástěru, vzala klíč a masť, a zhurta do světnice. Tam namazala Františčin krk, přilepila na něj hlavu, a před ní stála Františka živá a zdravá. Když bylo po první radosti, pravila Anička: „Sestřičko, já bych tě ráda odtud vysvobodila a k milým rodičům poslala; musíš tedy zase vlezť do putny a ta čarodějnice tě musí domů donešt.“ Františka svolila, a když byla v putně, zavazala ji dobře, a postavila do koutu. Jedva byla hotova, již tu zase byla stará, a ptala se: „Aničko, byla's v páté světnici?“ — „Ne, starenko.“ odpověděla Anička. „Ukaž mně jablko.“ Anička ho ukázala, a když se na ně stará podívala, pochválila ji.

Tu si však dodala srdce Anička a pravila: „Stařenko, já vám dělám vše po vůli, udělejte mi také něco. Vy tu máte mnoho bohatství, kterého nepotřebujete; navázala jsem ho tedy a vás za to prosím, abyste byla tak dobrá, a zanesla je v té putně mým rodičům; nesmíte ji však ani sdělovat, ani se nesmíte do ní dívat.“ — I proč bych ti to neudělala k vůli, když jsi tak hodná; odskočím jen pro nějaký kousek jídla na cestu a pak hned půjdu.“

Co odešla stará, pošeptala honem Anička sestře, aby vždycky, kdyby se zastavila, zavolala: „Stařenko, vidím vás.“ Víc neměla času říci, poněvadž čarodějnice již přicházela. Když putnu popadla, dík ní Anička: „Pozdravujte mé rodiče, a řiďte se podle toho na cestě, co jsem vám pravila; pak i já vás uposlechnu; abych se však přesvědčila, co budete činit, budu se za vámi dívat.“ Stará si pomyslna: „Dívej ty se, jak chceš; však mne přece neuhledeš, a já se podívám, co's mně navázala.“ Vzala putnu a šla.

Když přišla hodný kus od zámku, zastavila se, chtěla se podívat, co asi v té putně vězí? Než Františka zvolala: „Stařenko, dívám se!“ A stará šla dále. Zas zašla hodný kus cesty, a chtěla si odpočinout a do putny se podívat. Ale zase za ní se ozvalo: „Stařenko, dívám se!“ Mrzuta popadla putnu a již se na ni neohlédnula.

Přišla do mlýna, dala pozdravení, ale jenom tak z polovice a pravila: „Pantáto a panímámo, Anička vás vzkazuje pozdravovat, a poněvadž se jí velmi dobře vede, posílá vám cosi v této putně.“

Rodiče zradovali se, vzali putnu, šli do malé světničky, a když ji rozvázali, vyskočila Františka.

Tu bylo radosti! Avšak Františka je napomněla, aby tuze nekřičeli, a vykládala, co se s ní přihodilo, a že ji Anička vysvobodila. „Řekněte té čarodějnici, že vzkazujete Aničku pozdravovat, aby vám po druhá zase něco poslala, a ona jistě i Kačenkou vysvobodí.“

Rodiče to tak udělali, zaplatili od cesty, a *babizna* odešla.

Přijdouc do zámku, vyřídila *Aničce* od rodičů pozdravení, a že ji ještě žádají, aby jim podruhé zas něco poslala. „To tam musíte, *stařenko*, ještě jednou; já vám připravím, co míním rodičům poslat,“ pravila *Anička*. A když *stará* odešla, běžela honem do světnice, ale bez *zástěry*; namazala a *vzkřísila Kačenkou*, a pak s ní *fuk* do *putny*. Napřed jí však pověděla, jak se má cestou chovat; kázala jí, aby vždycky zavolala na starou, kdyby se chtěla zastavit: „*Stařenko*, dívám se!“

Když bylo vše připraveno, přišla *stará*, a *chytala se putny*. *Anička* jí povídala: „*Stařenko*, ať se nedíváte do *putny*; já se budu po vás dívat.“ — „Však ne,“ odsekla *baba*, ale *myslila si*: „*Já* tě přece ošidím.“

Sebrala se, a šla jinou cestou. Když zašla veliký kus cesty, chtěla si odpočinout a do *putny* nahlédnout. Tu však zavolala *Kačenka*: „*Stařenko*, dívám se!“ *Mrzutě* zabrumtala: „*Ta* je chytřejší, než já! Kde u *stařasů* by mne mohla vidět? Ale nechci přece, aby mi někdy řekla, že neumím slovo držet.“ Pak se táhla ke *mlýnu*.

Když přišla tam, zas vyřídila pozdravení, a že jim zase *Anička* cosi posílá. Rodiče vzali zase *putnu* do malé světničky, a když ji rozvázali, *vyskočila Kačenka*. Zas byli velmi rádi, ale nedali to na sobě znát, nýbrž dle rady *Kačenčiny* *vzkázali Aničce*, že ji dávají pěkně děkovat za poslané věci, a aby sama též přišla někdy je navštívit.

Stará přišla domů, a vyřídila to tak. Anička se vyptávala, jsou-li rodiče zdraví, a jak se mají, a naposled pravila: „Stařenko, zítra budete musef ještě jednou jít. Já ale nebudu doma; proto vám hned dnes povídám, abyste se do putny nedívala.“ — To bylo staré po chuti, poněvadž si myslela, že ji nebude moci špehovat; proto ji ještě kázala, aby někam odešla.

V noci vlezla Anička sama do putny, a skoro ráno cítila, že se pozdvihuje putna, a že se odnáší pryč.

Na cestě pravila stařena: „Nyní mne přece snad neuhlédne; je ještě tma jak v pytli.“ Zastavila se a chtěla se podívat. Anička však zavolala: „Stařenko, dívám se!“ — „Propadené to děvčisko; kde jenom jest? Snad se neschovala zde někde?“ vzkřikla baba, odložila putnu a hledala v lese, kudy šla. Když však nemohla ničeho naléznout, vrátila se, popadla putnu a cválala dále. Po dlouhé chvíli zastavila se zase a chtěla se zase do putny podívat. Anička zase zavolala: „Stařenko, dívám se!“ Jak to uslyšela, zbledla stará zlostí a probouchla: „Počkej, zábo, až se jen vrátím. na místě ti oči vypíchám, aby's mne nemohla více špehovat.“ Polapila putnu, která již na zemi stála, a mrskla jí na záda tak, že Aničce kosti praštěly, a běžela ke mlýnu.

Když do něho dorazila, povídala, že je zas Anička dává pozdravovat a posílá jim cosi; budoucně však, že již ničeho nepošle, a že ji nikdy více neuhlédnou. To pravila proto, že mínila Aničce oči vyloupat a někam ji skrýt. Rodiče, jak to usly-

šeli, velmi se zarmoutili, ale přece vzali putnu a odnesli ji do malé světnice. Nemálo se podivili a zradovali, když A n i č k a zdravá vyskočila, a jim okolo krku padla. Dlouho byli ve světnice, až se č a r o d ě j n i c i zdál čas dlouhý. Konečně vyšli, chytili b á b u, svázali a příslušnému ouřadu odevzdali ji.

Po nějakém čase byla jako čarodějnice na hranici upálena, a popel se vhodil do vody. Po její smrti šli na z á m e k, a našli tam mnoho kalichů, monstrancí a jiných kostelních věcí. Sebrali je a vrátili patřičným kostelům, a brzo na to se všechny tři dcery dobře vdaly.

19. Čertův hrad.

Jeden král měl tři dcery. Jedna se jmenovala L e n o r k a, druhá T o n i č k a, a třetí V o r š i l k a. Jednou přijel veliký pán a žádal, aby mu král dal nejstarší za manželku. Královi se ten pán nelíbil navzdor panským šatům, proto se všelijak vymlouval, aby se ho jenom zbavil. Než on nedal pokoje a prosil tak dlouho, až konečně král svolil, a L e n o r k u mu dal. Hned byla svatba, a po svadbě vzal ženich svou nevěstu k sobě do kočáru a odejel s ní.

Dlouho jeli, až přijeli na široké pole. Poněvadž bylo horko, chtělo se L e n o r c e pít; prosila svého manžela, aby kázal zastavit, že se půjde někde po nějaké studánce podívat, aby si žízeň uhasit mohla. K její prosbě se zastavil kočár a manžel k ní pravil:

„Tam asi čtvrt hodinky odtud je študánka, běž k ní a napij se. Já zatím zde počkám. Pamatuj si ale dobře, co ti povím: Když půjdeš nazpátek, budeš slyšet za sebou hlas; neozývej se, ani se neohlédni, sic bychom byli oba nešťastni.“

Lenorka šla, napila se a vracejíc se slyšela za sebou hlas: „Lenorko, Lenorko!“ Ona však si vzpomněla na zákaz, a neodpovídala, ani se neohlédala. Když přišla ke kočáru, tázal se jí pán, jestli se neozvala? „Ne,“ odpověděla Lenorka. „To's učinila dobře,“ pochválil ji pán; budeš-li vždy tak poslouchat, bude s tebou dobře a já tě budu mít rád. Slibuješ mi to učiníš?“ — „Slibuji“; zašeptala Lenorka; „učiním vše, co mi bude možno.“ — Tím se uspokojil pán, a jelo se dále.

Přijeli do velikého lesa, o němž Lenorka jak živa neslyšela. Tam se jí zdálo, jako by ošklivé sovy, které kočár obletovaly, na ni se usklebovaly. Jakýsi tajný strach se jí zmocnil, proto zavírela raději oči, usednula si v koutku ničeho nepozorovala.

Za dlouhou chvíli se najednou zastavili koně, a Lenorce bylo kázáno slézt, že jsou již u cíle.

Lenorka otevřela oči, vylezla a zarazila se, když spatřila před sebou zámek černý jak uhl s ohromnými železnými vraty. Pán zatloukl, najednou se vrata rozlétla, a k nemalé své hrůze zpozorovala Lenorku mnoho černých, škaredých služebníků s ohnivými jazyky a koňskými kopyty, v nichž na první pohled poznala ďáblы. Tu se najednou začal s ní zámek točit a v okamžení ležela bez sebe na zemi.

Dlouho to trvalo, než k sobě přišla. Konečně se přece podařilo ji zpatovat. Když se poněkud probrala, vedli ji na vrch. V jedné světnici byla sama síra, která nesnesitelný puch ze sebe vydávala. V druhé byla rozpuštěná smola. V třetí sám oheň. Ve čtvrté seděl její pán manžel u bečky kořalky, a pekl na rožni dva ohnivé jazyky. Když tam přišli, pravil ten, který ji vedl: „Milostivý pane Lucipeře, přivádím vám vaši nevěstu,“ a hned odešel. Ušlyševši to Lenorka, počala se třásti na všech oudech jako osyka, a v krátkce přešly přes její tvář všecky barvy, až konečně se na ní usídlila zelená bledost. — „Bože můj, neopouštěj mne; anděle strážný, stůj při mně! Kde jsem se to octnula? Ó ukřižovaný Kriste, tak jsem si vzala Lucipera?“ — To byly myšlénky trapné, které se jedna po druhé v její hlavě míhaly. Avšak neměla dlouho kdy rozmýšlet se. Luciper k ní promluvil: „Budiž mi vítána na mém hradě, ježž ti jako královně se vším činem odevzdávám. Budeš mít bez pochyby hlad. Tu máš, sněz ten jazyk.“ Podal jí jeden ošklivý jazyk. Lenorka jej vzala nevědouc co činí. V tom Luciper odešel. Lenorka zakopala jazyk pod práh, sedla si a hořce plakala. Ten jazyk se vyřezal jednomu ďáblu, a kdyby jej byla Lenorka snédla, byla by se na věčné věky Luciperovi odevzdala.

Přišel Luciper, a ptal se jí: „Snédla's ten jazyk?“ — Lenorka ze strachu odpověděla: „Snédla!“ Luciper vytáhnul píšťalku a zapískl. Sotva se písknutí ozvalo, zavolalo to pod prahem: „Tu jsem!“ Jazyk se ozval. Luciper šel

k prahu, vytáhnul jej, chytil Lenorku, roztrhal ji na místě, a hodil do komory, v které sami mrtví leželi. Dokonav satanskou práci, obléknul se pěkně, sedl do kočáru a jel ke králi pro druhou dceru.

Když vjížděl do hradu, bylo tam mnoho diváků, kteří se obdivovali jeho krásným šatům a bystrým vraným koňům. Sám král, uslyšev neobyčejný hluk, vyšel ven, a spatřiv pána měl za to, že je to nějaký cizí král; proto ho slušně přivítal, a do komnat uvedl.

Když se posadili, prosil cizinec o dceru Toničku. Král uslyšev to, zarazil se a pravil po chvílce: „Milý pane; již jsem dal jednu dceru jakémusi pánovi; on s ní odjel pryč, a od té doby jsem o ní ničeho nedoslechnul; mohlo by se tak i s druhou stát; proto jsem pevně odhodlán, nevdávat jí.“ — Cizinec, jako by rozzlobený pravil: „Za co mne máte, pane bratře králi? Snad se nedomníváte, že jsem nějaký tulák? U mne se vaše dcera neztratí, a poněvadž jsem velmi bohat, bude se u mne míť velmi dobře!“ Král ještě všelico's namítal; poněvadž však cizinec nepřestal prosit, dal mu ji. Po svadbě si vzal svou nevěstu do kočáru a odjel.

Když přijeli na široké pole, chtělo se Toničce pít. Oznamila to ženichovi, a on jí zase kázal, aby šla ke studánce a napila se; na zpáteční cestě ale aby se neohlédala ani neozývala, když na ni bude někdo volat, sice že by byli oba velice nešťastni.

Tonička šla, napila se a vracejíc se slyšela za sebou volat: „Toničko, Toničko!“ Byla ve

velikém pokušení ohlédnout se; přece však se přemohla a vrátila se ke kočáru.

Pán se jí ptal, jestli se neohlédla a neozvala; a když slyšel, že ne, pochválil ji a jeli dále.

V lese, kudy jeli, představovaly se *Tonička* všelijaké příšerné postavy, ušklebující se na ni. Ona však na to nedbala, až když přijeli k černému zámku, teprv se zarazila. Její manžel ji opustil, a šel napřed do zámku; místo něho se u ní objevil škaredý ďábel, který ji dovedl až do světnice, kde *Luciper* zase u bečky kořalky seděl, a jemu ji odevzdal. Nyní se teprv náležitě ulekla, když uviděla svého manžela; ale ještě více ustrnula, když vytáhnul jeden škaredý jazyk z ohně a jí ho k snědku podal. Když ho vzala, *Luciper* odešel. Po jeho odchodu jej dala do popele. *Luciper* přišel a oslovil ji: „Snědla jsi ten jazyk?“ — „Snědla,“ odpovíděla *Tonička*. Avšak nebyla jí dána víra. *Luciper* zapísknul na píšťalku, kterou z ňader vydělal, a z popele se zase ozval jazyk: „Tu jsem!“ Vztekaje se křičel *Luciper*: „Ty nezbedná, neposlušná mrcho! Neslíbila's mi, že mne vždy uposlechněš?“ Musilaf mu také slíbit cestou, že ho ve všem poslušna bude. Potom se na ni vrhnul jako lítá šelma, roztrhal ji a hodil k nebožce sestře do komory mezi mrtvé.

Zase oblékl se v nejpěknější šaty, na prsty dal zlaté prsteny, a s krku mu visel dlouhý, zlatý řetěz. Kázal zapřáhnout šest vraných koňů, nabral mnoho služebníků, a jel ke králi.

V městě se všecko vzbouřilo. Zvědavci běhali sem tam, a každý mluvil jen o tom bohatém pánu,

který přijíždí na královský hrad. Cizí pán se nikde nemeškal, nýbrž zrovna ke králi u h á n ě l.

Když přijel na hrad, slezl s kočáru, šel ke králi a hned prosil o třetí dceru. Král se uleknul a řekl: „Pane, žádejte, co chcete, a dám vám; jen o dceru nežádejte; tu vám nedám, co budu živ. Již se mně ztratily dvě, a nikdy jsem o nich ani slovíčka neslyšel; nechci, aby se řeklo, že se připravuji svévolně o své děti.“ — „I co vám to napadá,“ odpověděl cizí pán, „snad byste mně neučinil tu hanbu, abych s prázdnou odjeti musil? Co se vám na mně nelíbí? Kdybych byl nějaký žebrák, neopovážil bych se žádat vás o ruku vaší dcery. Mám všeho dost, a dcera vaše nemůže k většímu štěstí přijít; proto vás ještě jednou prosím, abyste mi mou žádost neodepřeli.“ — „Pravil jsem vám již, milý pane,“ odpověděl zase král, „že vám své dcery nedám!“ — „Tedy je dobře,“ pravil na to rozdurděný cizinec! „Za týden vyšlu proti vám velké vojsko, které bude mít nařízení, aby drancovalo bez milosrdenství, a vraždilo, co se mu nahodí. Takovou hanbu, jaké se mi dostalo, nemohu a nechci bez pomsty nechat. Abyste si to však rozmysliti mohl, dávám vám dvouhodinovou lhůtu; pak mi oznámíte, na čem jste se ustanovil.“

Po těch slovích odešel, a král svolal svou radu. Dlouho se radili, až konečně přece král, aby se vyhnul vojně, ustanovil se na tom, ač nerad, že dá cizímu králi svou dceru. Po dvou hodinách si přišel cizinec pro odpověď, a když vypadla dle jeho přání, byla hned svatba.

Po svatbě si vzal Voršilku s sebou do kočáru, a odejel. Na širokém poli zase počala nevěstu žízeň trápit; prosila, aby se zastavili, že se půjde někam napít. Napřed se na ni ženich osápnul, že nemá kdy na ni čekat; když však nepřestala prosit, ukázal jí studánku. Ale doložil: „To ti povídám, nebuď tam dlouho, a uslyšíš-li za sebou volat, neohlédej se, ani se neozývej; sice bude s námi zle.“

Voršilka přislíbila, že se bude řídit dle příkazu jeho, a odkvapila ke studánce. Když se napila, chtěla se vrátit. Tu však to počalo velmi líbezným hlasem za ní volat: „Voršilko, Voršilko!“ — Voršilka si volání ani nevšímnula. Ale poznovu uslyšela za sebou smutně zavolat: „Voršilko, ohlédni se!“ — „Co to asi bude?“ pomyslila si Voršilka; „vždyť to nemůže nic zlého býti!“ — Když hlas ten třikráte volal, ohlédnula se a spatřila uprostřed studánky stát Paněnkou Marii, která se na ni usmívala a pravila: „Tvé štěstí, že se's ohlédnula! Věz, že tvůj manžel není jiný než Luciper. On již tvé dvě sestry roztrhal, a chce i tebe o život připravit.“ Voršilka celá polekaná nevěděla, co by měla říci. Panna Maria pokračovala: „Já jsem obě tvé sestry volala, když sem přišly se napít; ony však neuposlechly mého volání, ani se neohlédly. Tobě však chci pomoci, poněvadž jsi mne spíše uposlechla, než Lucipera. Když přijdeš na Čertův hrad, bude ti dávat Luciper dva jazyky, aby's je snědla; a kdyby's to učinila, odevzdala by se's jemu na věčné věky. Tvé sestry sice též jazyk jim podaný nesnědly, nýbrž jej zakopaly; poněvadž však byl živý, na zapísknutí Luciperovo se

mu vždy ozval, a pak byly obě tvé sestry roztrhány. Ty vezmi si jazyky, když ti je dá. Tu máš svěcené kočičky a dva proutky. Když Lucifer vyjde ven, zaťukej na zem jedním proutkem a zem se hned otevře; pak tam polož ty jazyky a přikryj je těmi kočičkami; nebudou se moci ozvat. Když budou jazyky v zemi uloženy, zaťukej ~~dr~~ druhým proutkem a země se hned zavře.“ Domluvivši dala jí ty kočičky a proutky, a na odchodu jí ještě kázala, aby si je dala do šátku a schovala za nádra, a zmizela.

Voršilka spěchala ke kočáru, z něhož již zdaleka slyšela volat: „Co's tam dělala tak dlouho?“ Když přišla a usednula si, byla tázána, jestli se neohlédnula? Načež pravila, že nikoli! To je tvé štěstí, dí na to Lucifer. To ti však povídám, poslechni mne vždycky a povede se ti dobře.“ Voršilka slíbila, ale si myslila, že uposlechne raději Panenky Marie.

Přes les se modlila celou cestou, a když přijeli k hradu, odhodlaně tam vkročila a šla světnicemi, až přišla do té, v nížto Lucifer seděl. Uzřev ji vstal a pravil: „Vše toto je tvé, a jsi zde neobmezenou paní. Napřed však musím zkusit tvou poslušnost, na kteréž tvé štěstí závisí. Tu máš tyto dva jazyky, sněz je, než se zase navrátím, a pak tě žádný neshodí s tvého panství.“ Podal jí jazyky a odešel.

Voršilka se doporučila do ochrany Boží a zaťukala proutkem. Hned se země otevřela. Radostně uložila tam jazyky, pokryla je kočičkami, a druhým proutkem zaťukala. Země

se zavřela a nenechala ani známky po nějakém otvoru. Vidouc, že se jí všecko výborně podařilo, usedla si děkujíc Pánu Bohu za milostivou pomoc.

V tom vkročil Luciper a ptal se: „Snědla's ty jazyky?“ — „Snědla!“ odpověděla Voršilka. — „Však se o tom přesvědčíme,“ zvolal Luciper, vytáhnul píšťalku a ~~zapísknul~~. Jazyky neodpovídaly. „Nyní jsi má,“ zahulákal Luciper, až se hrad otrásl; žádný tě nevezme více z mých rukou. Věz, že jsi snědla ďábelské jazyky, a tím se's na věčné věky zadala mně, jenž jsem Luciper.“

Voršilka neodpovídala; jen si v duchu myslila: „Však je Pán Bůh mocnější než ty; a Panna Maria mne také může vysvobodit, když mi nyní pomohla. V Boha a v její mocnou přímluvu budu doufat.“

Tak se posilnila, a byla odhodlána tam setrvati, až ji Pán Bůh vysvobodí. Jiného nedělávala nic, jenom musila vždy přikládat oheň k hrncům, jichž velké množství na ohništi stálo. Měla však přísně zakázáno odkrývat křídélky, jimiž ty hrnce byly zakryty.

Nějaký čas vytrvala tam, aniž se do hrnců podívala. Jednoho dne jí však napadlo: „Kdož ví, co v těch hrncích je, a k čemu přikládám oheň.“ Jak by jí někdo řekl, aby se podívala do hrnců, odkryla prvou křídélku. Tu vyletěla z něho krásná, bílá holubička a zavolala: „Pán Bůh zaplať,“ a k nebi se ubírala. To byla vysvobozená dušička její sestry Lenorky. Odkryla druhou křídélku, a zase volala druhá holubice: „Zaplať Pán Bůh“ a odletěla; a to byla dušička

sestry Toničky. Pak podkrývala všechny hrnce, a ze všech vyletěly holubičky volající: „Pán Bůh zaplať“; a to byly dušičky všech těch, které Luciper roztrhal.

Jakmile všechny vysvobodila, vyšla ven ze zámku, pohlédla k nebi, a pak se dotkla proutkem zámku. Sotva se dotekl proutek zdi, hned se zámek hrozným rachotem propadnul. Dotkla se druhým proutkem země, která se hned nad zámkem zavřela, takže nebylo po něm ani zmínky.

V čil padla na kolena a dlouho se modlila. Po modlitbě vstala a utíkala domů, kamž po dlouhé chůzi i přišla. Král se zradoval velmi, když ji uzřel, ale jak slyšel, co se s dvěma staršíma dcerama stalo, zarmoutil se, až ho přece Voršilka upokojila, když mu pravila, že dušičky sestřiček jsou v nebi.

Od té doby nechtěla již Voršilka ani slyšet o vdávání, ač se mnoho princů hlásilo; ale sloužila vroucně Bohu, a když přišla její hodinka, přišla pro ni Panenka Maria a vzala ji s sebou do nebe.

20. O rytíře.

Byl jeden velmi bohatý rytíř, který měl mnoho statků a veliké množství lesů. Vypukla vojna se sousedním králem, ku které se i on dostavit měl, aby bojoval za svého krále a pomohl mu nepříteli vypudit. Nemohl se nijak vymluvit, ačkoliv by byl rád doma zůstal; proto poručil svou paní jednomu

ze svých panošů, v nějž všechnu důvěru skládal, a rozloučiv se s ní odejel.

Dlouho bojoval a nedal o sobě ničeho slyšet, až po roce, když se toho žádný nenadál, přijel domů. V kročiv do zámku zastihnul syého panoše, an právě ze světnice jeho paní vycházel. Tu mu napadla ďábelská myšlenka, a rozzlobiv se najednou panoše probodnul mečem. Pak vběhnul jako vztekly do paniny světnice, a popadnuv ji za vlasy mrštil jí o zem, při čemž hrozně nadával a nedal jí ani k slovu přijít. Paní si nemohla takové počínání vysvětlit, a když ji nepřestal trápit, prosila jej, aby ji též probodnul, jak to sluhovi učinil. — „To by byla pro tebe lehká smrt, nešlechetnice,“ zakřiknul ji rozsápaný rytíř; „ty musíš mnohem více trpět a zdlouhavou smrtí s tohoto světa vyjít.“

Dopověděv odešel a kázal hned, aby přišli nádenníci. Když byli všichni pohromadě, rozkázal, aby kopali díru na dvě hodiny hlubokou. Žádný si ani nepomyslel, nač by měla taková díra být. Dali se však hned do práce, a dnem i nocí pracovali, až konečně udělali díru na dvě hodiny hlubokou.

Když byla hotova, kázal, aby tam vystavěli komůrku, a dali do ní lavici a stolek; pak aby udělali schody až do zámeckého večeřadla. V krátkém čase bylo i to hotovo.

Nyní kázal, aby se mrtvému panošovi utnula hlava, ostatní tělo aby se dalo do truhly a zaneslo do podzemní komory.

Když bylo i to uděláno, šel a zavolal paní. Ona šla s ním po schodech dolů, jsouc ve velkém strachu postavena, až konečně došli do komůrky. Tam k ní

pravil rytíř: „Zde jest od nyníška tvé obydlí; tu budeš až do své smrti; a aby ti nebylo teskno, dal jsem tvého společníka sem přinést.“ — Tu posvítíl do truhly, v níž leželo mrtvé tělo, a pokračoval: „Každý den budeš chodit na vrch na snídání, na oběd a na večeři.“ Rytířka prosila, aby ji raději zabil; on ale byl jako skála a se světlem odešel.

Paní zůstala sama v hrozné tmě s mrtvým tělem. Napřed si umínila hladnou smrtí sejít. Když ji však druhý den hlad hrozně trápil, vytáhla se na vrch. Tam se však ještě více zhrozila. Na stole stála lebka celá krvavá, kterou hned poznala, a v ní byla pro ni nachystána voda. Rytíř si sednul, ani slova nepromluviv. Rytířka si sedla, a hladem puzena jedla, a i z krvavé lebky se napila. Po obědě jí dal znamení, aby odešla. Ona uposlechla a do svého vězení odešla.

Tak to trvalo dlouho, až lebka uschnula a paní z ní bez hrůzy pila. Zármutek však ji tak připravil, že nebyla k poznání. Rytíř se přece nechtěl obměkčit.

Jednou, bylo to dle jejího mínění asi o půlnoci, osvětlila se najednou celá komůrka, a se všech stran se valily osoby jak prst malé, a za nimi přišel v překrásném obleku též malý mužíček, a usednul si na stůl. Rytířka se dívala jako u vyjevení, co se dále dítí bude. Nemálo se však ulekla, když ten, co na stole seděl, k ní se obrátil a pravil. „Kdo jsi a co chceš v mém království?“ Rytířka neodpovídala; proto začal znovu: „Věz, já jsem král kopců a skal, a tito jsou moji poddaní, skalní duchové. Kdo ze smrtelníků se dostane do mého království,

bývá bez milosrdenství u t r a c e n.“ Pak se obrátil ke svým poddaným a řekl jim: „Chopte se jí!“ Nyní teprv strach jí dodal řeči. Všecko vypravila náležitě, co se s ní přihodilo, a prosila, aby byl milosrdnější než její manžel. Mezi vypravováním tekly jí hojně slzy z očí, jimiž obměkčen s k a l n ý k r á l pravil: „Když tomu tak jest, nestane se ti nic, poněvadž jsi sem svévolně nepřišla, a moji poddaní tě vyvedou ven. Aby's však mohla říci, že jsi s k r á l e m k o p c ů a s k a l bez ublížení mluvila, dám ti něco na památku.“ Zapísknul, a hned přišli jiní duchové o p o z n á n í v ě t š í, a nesli na nosidlech ze samých perel drahý kámen. Zastavili se, poklonili se hluboce před králem, a on pravil k rytířce: „Vezmi si to na památku; má to u vás smrtelníků velkou cenu.“ A obrátiv se ke svým, pravil: „Vyvedte ji ven!“ Když se jí dva duchové za šaty chopili, řekl ještě jí: „Kdyby se ti mezi tvými bratry zle vedlo, přijdi zase sem a milerádi tě přijmeme mezi sebe.“

Rytířka se pěkně poděkovala, a vesele kráčela otvorem, který před tím nikdy neviděla, až přišla ven, kdy právě slunéčko vycházelo.

Tu se duchové ztratili, a po otvoru nebylo žádné známky. Ona myslila, že je to sen; ale když přešla rukou několikrátě tvář, přesvědčila se, že to skutečnost; a to tím více, když se uviděla na blízkou zámku, v kterém před nějakým časem ještě p a n í byla. Povzdychla si a zaběhla do blízkého lesa, kdež si vyhledala j e s k y n i, v nížto chtěla ostatní život trávit.

Ve dne chtěla zůstat skryta, jenom v noci si chtěla sbírat kořínky, jimiž by se mohla živit.

Na druhou noc stalo se, že tím lesem jel cizí rytíř a zabloudil. Nemoha nalézt cesty, kázal sluhovi, aby vylezl na strom a podíval se, není-li někde na blízku vidět světlo. V tom, co sluha vylezal na strom, zpozoroval před sebou rytíř cosi vklouznout do houští. Hnal se tam a spatřil ženskou osobu. Napřed nechtěla na jeho otázky odpovídat; když však na ni doléhal, přiznala se všechno. Zatím slezl sluha dolů a pravil, že nedaleko uhlédl světlo. „Dobře je,“ odpověděl rytíř; „pojedeme tam; mám tam beztoho něco na práci.“ Pak sedl na kůň, vzal rytírku před sebe, a jeli ke hradu.

Před hradem jí pošeptal, aby se hleděla dostat zase pod zemi do komůrky, že jí pak vysvobodí. To nebyla těžká věc, protože rytíř nikdy nešel do večeřadla, jenom když byl čas k jídlu, aby tam hosty vítal. ●

Dostali se do zámku a šli do večeřadla. Rytírka šla do svého podzemního vězení, a host čekal, až domácí pán přijde.

Když přišel čas k večeři, která byla teprv po desáté hodině, přišel domácí rytíř a přivítal zkrátka hosta. Za chvíli si sedli, a cizí rytíř počal: „Pane bratře, vidím, že je ještě pro jednu osobu přistrojeno, nebylo by slušno počkat, až přijde? Ale co to? Jaký to pohár vidím? Snad je to člověčí lebka? Kdo jest ten ukrutník, který z ní pije?“ — Rytíř se při těch slovích zapýřil, a nechtěl odpovídat. Cizinec se však nedal lehce odbýt, ale dorážel na něho tak dlouho, až mu pravil: „Když to silou a mocí vědět chceš, oznámím ti to!

Toto místo je ustanoveno pro tu osobu, kterou jsem si za manželku vyvolil; ona mne však hanebně zklamala. Za mé nepřítomnosti, když jsem táhl na pomoc králi proti nepříteli, zabývala se s tím, jehož lebku zde vidíš. Navrátiv se zabil jsem ho, ačkoliv byl před tím mým nejmilejším služebníkem. Tělo jeho jsem dal tam, kde ona bydletí musí, a lebka tato jí slouží za pohár. Nyní již nepřichází druhý den; možná, že trest svůj již přestála, a na jiný svět se odebrala. Bůh buď jí tam milostiv!“ — „Tobě buď Bůh milostiv,“ vzkřiknul cizinec; „tobě, jenž jsi zapřel všeliký lidský cit! Přesvědčil se's, že je ti v skutku nevěrná, aneb že tě oklamala?“ — „Já jsem jednal dle toho,“ ohražoval se rytíř, „co jsem viděl, a dle toho jsem jí uložil trest na celý život.“ — „A co jsi viděl?“ tázal se cizinec. — „Viděl jsem vycházet ho z její světnice,“ pravil rytíř. — „I styď se,“ káral jej příchozí; „co to za důkaz? Kde je ta osoba? Hned mne k ní doveď, sice potáhnu na tebe, a rozházím toto ohavné místo.“ Této řeči se ulekl rytíř a svědomí se v něm počalo bouřit. Vstal, vzal světlo, a šli dolů. Cizinec se zhrozil, když pozoroval, kudy jdou; ale kdo popíše hrůzu obou, když přišedše do komůrky uhlédli mrtvolu hnijící a živou osobu u stolu klečící! — Cizinec ji vzal pod páži, a polomrtvou vyvedl na vrch. Tu přišlo k vysvětlování, z něhož se poznalo, že je rytířka nevinná. Rytíř přesvědčiv se o tom, padnul na kolena, a v slzách prosil za odpuštění, kteréž brzo obdržel.

Rytířka pak vytáhla drahý kámen a vykládala, od koho a jak ho dostala. Kámen ten

stál za dvoje království, ale rytíř si ho nevážil tak, jako své manželky, které takové trápení způsobil.

Když se na ni, jak byla zmořena, podíval, nemohl se nikdy slz zdržeti, proto ustavičně za odpuštění prosil. Po dlouhém přimlouvání podařilo se teprv rytířce a cizinci jej upokojit. Zabitý panoš se vynesl z komůrky a byl velmi slavně pochován. Rytířka se za nějaký čas zase zotavila, a byla krásná jako před tím. Nikdy již nebyla rušena spokojeností na zámku. Rytíř činil, co jen mohl, aby se manželce zachoval, a ona nikdy ani slovem nezavadila o to, co pro něho a skrze něj musila vytrpět. Drahý kámen se chová na památku až podnes na zámku tom.

21. Bída.

Bylo to za času Krista Pána, když jedenkráte Pán Ježíš s apoštolem Petrem putoval po zemi a večer se blížil. Celí zemdleni a unaveni přišli do jedné vesnice, kde právě chudý, starý soused Bída před svou chatrnou chaloupkou seděl. Přívětivě pocestné pozdravil, a když je cestou unavené viděl, do své nuzné chaloupy k odpočinku pozval, což zemdlení poutníci ochotně přijali.

Stařec předložil jim chléb a mléko na občerstvení, a pln radosti nad jejich laskavými rozmluvami běžel do malé zahrádky před chaloupkou, vylezl na

strom, na němž se ještě nacházelo několik překrásných jablek, utrlh a přinesl je svým hostům, kterým ta jablka velmi chutnala. Když viděl, že jablka byla ztrávena, řekl litostně: „Rád bych vám ještě více posloužil, ale těch několik je celá moje o u r o d a z Božího požehnání za mé pilné pěstování toho krásného stromu. Ten strom jsem sám před časy do své zahrádky vsadil, dlouhá léta bedlivě opatroval, a nyní, když strom odrostl a hojné požehnání za mou práci vydává: tu jsem já již stár, a než já starý z chaloupky se vyškrábu, rozpustilá mládež již je přes parkán, *) posmívá se mi, a požívá s o u s m ě š k e m užitek mé celé práce, a tak já sotva kdy nějaké to jablko okusím.“ — „To je velice smutné, milý stařečku,“ řekl s v a t ý Petr; „ale jaké pomoci proti té rozpustilé mládeži?“ — S t a ř e č e k odpověděl: „To je těžká věc. Žalovat je nemohu, neboť jsem slabý na zrak, abych škůdce dobře poznal a žádnému křivdu neudělal; a někteří lidé to jen pokládají za lehkou věc; že prý je to u mládeže již tak v obyčejí nějaké to ovoce chytře o č e s a f. **) To není všecko nic platno; ale jedinký prostředek mi napadá, kterýž by jistě pomohl; kdybych měl takovou m o c n o s ť, aby každý, kdo na ten strom vleze, hned na něm přilepený zůstal tak dlouho, až mu dolů sestoupiti povolím.“ — S v a t ý Petr se usmál tomu prostému, chytrému nápadu, a P á n J e ž í š odpověděl: „Tvá žádost je spravedlivá.“

*) Parkán = plot z desek. Jungmann.

**) Jinde na Moravě otrhaf.

Když odcházeli, za obsluhu se poděkovali, Kristus Pán podal stařečkovi ruku a pravil mu: „Tvá žádost se ode dneška vyplní. Kdo na ten tvůj strom vlez, bude na něm přilepen tak dlouho, až mu sestoupit povolíš.“

Stařeček Bída se zaradoval, a těšil se již napřed, jak hojného ovoce s toho stromu požívat bude. Nové jaro nastalo, strom překrásně kvetl, a stařečkovi srdce v těle radostí skákalo, jak se na ovoce těšil. Sotva ale jablka se začervenala, přikradla se mládež vesní, a hned v soumrak na stromě jako ptáci se usadili. Ale nastojte, jaký byl zpěv těch ptáčků, jaký křik, když na stromě jako na vějičce přilepeni byli! Šklubali a trhali sebou, ale nadarmo; až starý Bída z chaloupky vylezl, notně škůdce potrestal, a s výstrahou ještě většího trestu se stromu propustil.

Od té doby měl starý Bída pokoj. Mlsná mládež jako ptáčata od vějičky odtrhnutá tomu o čarovanému stromu zdaleka se vyhýbala, a stařeček měl hojnost ovoce.

Dlouhá léta ještě se těšil z hojného ovoce toho stromu, ale pak věkem sešlý ustavičně slábl, chřadl, až se na postel položil. Tu se smrt pro něj již blížila. Bída se počal strachem trást, a ouzkoostí po celém těle potem studeným se potil a lítostně vzdychal: „Óh, milá Smrtholko, rád sice chci umřít, a ty víš dobře, že jsem od své maličkosti nic dobrého na světě neužil, než samou nouzi a chudobu. Jen jediná radost má na světě byla, když jsem mohl ovoce s toho stromu požívat. A právě nyní je pln překrásných jablek! Rád bych se ještě

před svou smrtí naposledy občerstvil, a svou palčivou zimnici uhasil. Nemůžu však pro mdlobu vstát, a tím méně na strom vylézt. Buď tak milosrdna nad mou palčivou žízni, a utrhni mně jen jediné jablko s toho stromu, a hned se tobě za to ochotně poddám.“ — Smrtí outrpností nad ubohým strápeným Bídou pobnutá, rychle z okna vyskočila a na strom vylezla. Vybrala nejkrásnější jablko — ale jaké leknutí, když dolů se stromu nemohla! Šklubala, trhala sebou, ale nic platno, všechno bylo nadarmo. Naříkala, bědovala a prosila Bídu, aby ji se stromu propustil. Pravila: „Mám přísné přikázáno jít pro jednoho lakomce, a by obilí od něho nashromážděné nepřišlo vzkaz, ale aby bylo po jeho smrti od dědiců prodáno, a v panující nouzi ještě před sklizením nového zužitkováno. Mám jít pro jednoho smilníka, aby ještě tuto noc nevinność k pádu nepřivedl. Mám jít rychle pro jednoho ožralce a kabaníka, aby svou rodinu neožebračil.“ A mnoho jiných hříšníků Bídovi Smrtholka představovala, a mnoho trpících, kteří na své vysvobození čekají. Bída se ale přecani prosbami ani d o v o d y obměkčit nedal.

Tu ubohá smrt v oúzkosti jemu slibovala, aby sám sobě výminky učinil, že se všemu podrobí, jen když ji zase se stromu propustí. Bída pravil: „Udělám to hned, jen když se mi zapřísáhneš, že pro mne nikdy víckrát nepřiđeš.“ Smrt musila přísahat, a Bída ji zase se stromu do světa propustil. A od té doby je ubohá bída na světě, a bude vždy až do skonání světa, a smrt jí více se světa nesejme.

Poznamenání následovně připsal zasýlatel: „Tak mi to upřímná matka již 92 let stará vypravovala, která tuto pohádku od své staré matere slýchávala, s tím doložením, že chudobu chce mítí sám Bůh vždy na světě, a že chudoba se ctností spojená je Bohu tak mila, že sám Spasitel u Bídy přebýval.“ — Jména vypravovatelky a jména svého zasýlatel nepřipsal.

22. Mocný list.

Byli dva bratří. Jeden byl zámožný jak na dobytek, tak na obilí, a dům svůj dobře zřízený měl. Druhý ve všem nedostatek trpěl. Jedenkrát přišel ten mladší k tomu staršímu a pravil: „Ale bratře, co to má být? Ty máš všeho hojnost, a já takovou nouzi?“ — Starší bratr mu odpověděl: „Milý bratře, kdyby's měl takový lístek, jaký já mám, jistě by's tu nouzi netrpěl.“ — Mladší: „Ó bratříčku, půjč mi ho, ať i já mám tolik, co ty máš.“ — Starší: „Ó nikoliv; ten lístek já tobě půjčit nemůžu; ty by's mi ho zmařil, a potom bychom neměli žádný nic.“ — Mladší: „Ó buď tak dobrý, bratře, půjč mi ho přece.“ — Starší: „Toho na mně nežádej! Vidiš, bratře, ty často vyjdeš mezi kamarády do krčmy, do karbanu; a v takových místech lístek ten ztratí moc svou.“ — Mladší: „Bratře, kdyby's mi ho půjčil, já bych tebe poslechl, a nešel bych nikde.“ — Starší: „Tak tedy, když mne poslechněš, půjčím ti ho. Ale zachováš-li rady mé, tedy vstana ráno modli se ranní modlitbu příslušnou na katolického křesťana; potom vstaň od modlitby své, zaveď čeládku do

práce a poruč, co kdo dělat má. Pak se modlí „Modlitbu Páně“; ale na každé slovo dej pozor, a zastav se, aby's věděl, zač prosíš — nejen klepať hubou. Potom prohlédni celý dům svůj, co v něm schází, a tento lístek nos na prsech a budeš požehnaným.“

Mladší bratr choval se tak, jak mu starší poradil; chodil často po domě a prohlížel, a viděl, čeho sobě jindy nevšimnul: zde střechu děravou, jinde zas scházelo něco jiného, všady shledával chyby a vady, a pomyslí si: „Toto raději spravím v čas, neb by to čím dal tím větší správy potřebovalo.“ Tak po mále řídil ve svém domě všecky věci, až po několika letech byl bohatší nežli bratr jeho starší.

Jedenkrát přišel mladší bratr zase k staršímu a pravil: „Děkuji ti, můj milý bratře, za tvou radu; ale prosím tě, co pak musí v tom lístku stát, že jest tak mocný? Já bych se rád přece do něho podíval.“ Bratr mu ten lístek rozpečtil a přečetl: „Nepochybný prostředek proti peklu. Vezmi 5 lotů zármutku, 10 lotů trpělivosti, 15 lotů střídmosti, 20 lotů čistoty, 30 lotů štědrosti, a 125 lotů pokory. To všecko spolu dobře stluč v moždíři víry tloučkem*) křesťanské síly, pak na to nalej 1 žejdlík naděje, a nechej to vřítí na pánvě spravedlnosti u ohně křesťanské lásky; míchej to častěji s pobožnou modlitbou, a schraň

*) Tlouček. tlouk = moždířová palička. Jungmann.

to do nádoby stálosti, aby to nezkazila plesnivina marnosti. Touto masťou potírej se každý den ráno a večír. Jest to osvědčená masť proti peklu.“

Mladší pravil: „Ale bratře, dyť tady není nic o hospodářství, ale o pekle?“ — Starší: „Vidíš, bratře, ty's byl živ podle světa; hospoda a darebné schůzky byly tvým vyražením. Ale Pán Ježíš, Spasitel náš, pravil: „Hleďte nejprv království Božího a spravedlnosti Jeho, a ostatní vám bude přidáno.“ A zas jinde: „Začkoliv budete prositi Otce mého ve jménu mém, dáť vám.“ Kdybych ti to byl napřed pověděl, nebylo by ti to do srdce přišlo; ale že jsi přemýšlel, co tam asi jest, přišel's na dobrou cestu, a včil po ní kráčíš. Kráčeť po ní vždy; čiň, jak na listu stojí, a nebudeš se obávat nouze, ani žádného nedostatku zde na světě, ani po smrti od tváři Boží nebudeš odmrštěn. Pakli by nějaká zkouška od Boha na tebe přišla: i to trpělivě snes; však se ti to obrátí v radost.“ — Mladší: „Ale bratře, kde pak se's tomu tak naučil?“ — Starší: „Milý bratře, jenom často choď na kázání; vždycky uslyšíš něco jiného; jen dávej pozor od prvopočátku. Kdyby's ale něčemu nesrozuměl, neostýchej se jít ke kázateli, a optej se na to; on ti to rád vyjádří, a bude mít radost, že ovečka pastýře svého ráda poslouchá. Bratře, s Pánem Bohem ží a ~~čiň tak~~, ať se šťastně na věčnosti shledáme.“

(Jarolím Kerka.)

23. O kupeckém mládenci.

V jistém městě bydlel velmi bohatý kupec; ten měl manželku velice nábožnou a k chudým nakloněnou, jakož i on sám byl; ale neměli žádných dětí; a proto vždycky Pána Boha prosili, aby je ráčil dítětem obdařit. I stalo se, že na ně Pán Bůh s výsosti vzpomněl a jejich prosby vyslyšel. Dostali syna, měli z toho radost nemalou, a děkovali Pánu Bohu za to, že jich vyslyšel.

Stalo se, jak jest u mnohých lidí obyčej, dali jemu číst planetu, a stálo mu v planetě, že přijde k oběšení. Z toho měli rodiče velký zármutek. Pěstovali jej pečlivě. Dítě rostlo, až k liternímu a pak k vyššímu učení přišlo. Učení mu dobře šlo, tak že byl druhům svým za příklad jak v učení tak v nábožnosti — tak se ve všech ctnostech stkvěl.

Otce těšilo jeho chování, ale přece mu vždy na srdci ležela těžkost jeho osudu. Jedenkrát syn tázal se otce vida jej tak tesklivého: „Můj drahý otče, co vám na srdci leží? Já znamenám, že vás něco trápí; trápíte-li se nade mnou, tedy mi to vyjevte a nekrejte; vždyť jsem hotov vám všecko k vůli učiniti; kdyby vás ale mrzelo mé študování, i toho můžu zanechat, neb tak vysokých škol nepotřebuji k obchodu, který byste pro mne chystal.“ — Otec odpověděl: „Ó mé rozmilé dítě, ty mně tuze k srdci saháš; kterak ty věci by mne trápily? S tvým chováním jsem dočela spokojen, a na školy kdybych

desetkrát toli dal, to mně neuškodí.“ — Syn: „Inu, můj nejmilejší otče, něco vám přece na srdci leží, já to znamená.“ — Otec: „Óh, můj dobrý synu, já toho tobě pro lítost ani povědít nemůžu.“ — Syn: „I nechť je to co chce; vždyť každá věc jest k správně.“ — Otec: „Ó, to není k správně.“ — Syn: „Ale můj předobry otče, nechť je to co chce, jen mi to oznamte.“ — Otec: „Milé dítě, se vším tvým chováním jsem spokojen; ale jen přece, co na tebe čeká! Až přijdeš k dospělosti, máš přijít na ohavnou smrt; a to je ta věc nejhorší, že když k naší starosti bychom měli mít radost a ulevení, budeme mít zármutek a žalost.“ — Syn: „A kterak vy to víte?“ — Otec: „Dali jsme ti číst planetu!“ — Syn: „Ó, můj roztomilý otče, z toho si nic nedělejte; ovšem že planety svůj běh vykonávat mušejí dle nařízení Hospodina, neb všecky věci, co jich Bůh stvořil, hned jak stvořeny byly, dostaly příkazaní, co konat mají; posléz když člověka stvořil, i jemu příkazaní dal v ráji, čeho se má vystríhat; ale při tom člověku dal svobodnou vůli; kdybychom my tu svobodnou vůli s vůlí Boží srovnávali a Bohu se docela odevzdali, byli bychom jako anjelé v nebi, a na zemi ráj by byl. Ale nastojte, jaká převrácenost! Každý činí podle libosti. Ale milý otče, znám, že planety činí rozkaz svůj a nepřestupují; ale Ten, který jimi vládne, jest Pán, a co On chce, všechno se stane. Já jsem se Jemu odevzdal, hned jak jsem se Jej znáti naučil, a Jeho se nespustím. Bude-li Jeho nejsvětější vůle, i od toho mne může Jeho všemohoucí ruka zachránit. Ale vím, můj nejmilejší otče,

co učiním; budu ještě nějaký čas doma obchodu se držet, a jako kupecký mládenec svou povinnost zastávat; potom půjdu do dalekých krajin, abych aspoň vám hanbu nespůsobil, kdyby mne to minout nemohlo. Otec slzel nad jeho důtklivou řečí a potom pravil: „Mé rozmilé dítě, co před sebe bereš, jest výborné, protož stálý v tom setrvej, ~~anjel Boží~~ spravuj cestu tvou a řiď kroky tvé.“

Když vyšel čas, syn se připravil na cestu, a šel s Pánem Bohem až na hranice; a když již přešel hranice, přišel do země cizí, šel velkým lesem a modlil se. V tom zaslechl něco šustit — uleknutý obrátil se, nejsou-li to loupežníci? A hle, tady jej dohání nějaký jako vysloužilý voják, a když jej dohnal, pozdravil jej, a ptal se, kam cestuje a jaký jest řemeslník? „Já cestuji do cizí krajiny a jsem kupecký mládenec.“ — „A já řezník! Ale víš, bratře, pravil řezník, tady přijdem do velkého města, já jsem tam povědom. Půjdu do hospody za sklepníka, a hned vedle je kupec, ty jdi k němu, a pobudeme tam tři léta. Kdyby tě však nechtěl kupec, ty přece neodcházej, až ti přislíbí, že tě vezme. A víš, co ti povím, poněvadž jsme sobě důvěrní, co za ty tři roky vysloužím, z toho dám tobě polovici, a co ty vysloužíš, zas mně dáš polovici; a tak se budem spravedlivě dělit.“ — Podali si ruce, a sli, až přišli i do města.

Když přišli ke skladišti kupeckému, to bylo zavřené, a kupec s paní svou každý koukal z okna jednoho. Mládenec jim dal uctivé pozdravení, oni poděkovali, přivítali jej a ptali se ho, odkud

přichází? On odpověděl, a hned žádal o službu. Kupec pravil, že on jej vzít nemůže, že sám nemá komu prodávat. Mládenec odpověděl: „Pane, dyť toho zkusíme, a já od vás ničeho nežádám, až bych zasloužil.“ — Kupec: „Tak tedy zůstaneme na tom, až jak to půjde.“ — Zůstal tam.

Řezník, když přišel do hospody, taky tam tak bylo; žádný tam nepřicházel, tak že neměli sami komu sloužit; ale poněvadž odejít nechtěl, nechali jej.

Druhý den ráno otevřel mládenec skladiště, vycházel ven, s každým líbezně rozprávěl, lidé začali do skladiště se trousit po něčem, on s každým upřímně mluvil, dával jim spravedlivě váhu, a tak to pomálu šlo víc a víc; posléz musil také kupec do skladiště, potom i kupcová, a posledně i dcera musila pomáhat. To se jim velmi líbilo, tak že kupcová pravila: „Tohoto mládence k nám anjel Boží přinesl: nebo jak nám to šlo před ním, byli bychom o všecko přijít musili, poněvadž jsme z hoto va trávili. Tohoto mládence chtěla bych, kdyby do naší smrti u nás byl.“ — Mládenec ale měl ten obyčej, když vstal ráno, Bohu díky vzdal za opatrování; pak šel do kostela na první mši svatou, a potom teprv šel do obchodu. Po obědě hodinu v zahradě modlitby konal, a zas ke své práci šel. A večír zas hodinu v zahradě se modlil, a tak každý den ke cti a chvále Boží ztrávil.

Když již dvě léta ve službě byl, po ten celý čas žádného tovaryšstva nedržel, jen jedině s tím sklepníkem se navštěvovali. I měl ten

kupec dceru sličnou a ctnostného vychování; ona často pozorujíc mládence naklonila se mu s velikou vážností, ale nemohla mu to na jevo dáť. poněvadž on se bedlivě strážil ani řeči s ní žádné nemít, co nemusil; neb se obával všech poklísek. *) Když již to dlouho trvalo, a ona nemohla dočkat, aby s ní v známost vešel, začínala ona sama divné řeči; ale on se vyhýbal odpovědími, nebo přicházelo jeho plnoletství, a tak sobě myslil: „Kdo ví, jakým způsobem bych mohl do toho neštěstí přijít?“ Nechtěl s ní zholat nic, co nemusil, mluvit; ale ona všady jen oči po něm, necht se kam chtěl obrátit.

Jednoho dne po obědě šel s vým obyčejem do zahrady, a klekl na svá kolena jak jindy, a modlil se. Dcera koukala oknem, a vidouc jej klečec poohlídla se něco málo, a spatřila, že již visí na stromě. Dala se do křiku: „Ježíš, Maria, Josef — náš Dobromil visí na stromě!“ A běžela do zahrady. Když přiběhla k němu, on již ležel pod stromem, šňůru hedbávnou na krku a u sebe psaní: „Od smrti jsem tebe osvobodil, ale oběšení byl tvůj osud; teď jsi sprostěn.“ Dcera chtěla jej křísit, ale on sebou hnul, zdvihnul hlavu a pravil, aby od něho odešla. Ale ona nechtěla. V tom přišli rodiče její, a ptali se: „Co to?“ — Dcera pravila: „Dějí se zde věci divné; jen patřte, milý otče, šňůru má dosavad na krku a tuto psaní!“ — Kupce četl, pak prohlížel tu šňůru a pravil: „Tato šňůra není rukou lidskou dělána, a toto psaní ruka lidská nepsala; ale již

*) Pokliska = poklísek, poklesek. Jungmann.

tomu rozumím. Ty's toho čekal, ale již se neboj a Bohu poděkuj, že tebe anjel Boží chránil.“ Vedli jej domů. a kupec mluvil k němu: „Víš co, Dobromile, ty od nás nepůjdeš; ty's nám přinesl požehnání, a já tobě dám svou dceru, nebo vím, že ona tě má ráda; a co vidíš, všecko bude tvoje, poněvadž je samotná, jestli se ti to líbí.“ — Dobromil odpověděl: „Děkuji vám za tu lásku, jestli je vůle vaše a vaší dcery, já nikoliv pohrdnouf nechci; poněvadž mne svým zetěm míti chcete, já s radostí dceru z vaší ruky přijímám, ale na ten způsob, aby ona do naší země šla, a já se chci uvázat na dům a obchod otce svého; těším se s rodiči svými se shledat, neb o mně již tři léta nic nevědí; a také mého otce dům a obchod jest výnosnější.“ — Kupec pravil: „Tak tedy, když máš svůj obchod, nakup sobě tady zboží, tu máš peníze.“

Hned se k svatbě chystali, a když bylo po svatbě, nakupoval zboží a vypravoval se na cestu; a když již bylo všecko připraveno, naložili na čtyry vozy zboží, a jeli s Pánem Bohem. Již byli za městem. Tu běžel sklepník za nimi a křičel: „Dobromile, Dobromile! Což pak jsi zapomněl na kamaráda?“ On se obrátil a odpověděl: „Bratře, věř mně, že jsem zapomněl.“ Sklepník: „Tak tedy musíme se dělit. Mnoho-li's vysloužil za ty tři roky?“ — Kupec: „Já tolik, co ty; pravil's mi již jednou, že budeš mít tři sta tolarů; a já jsem také tolik vysloužil.“ — Sklepník: „Dobře, peníze nemusíme dělit, máme oba stejně; ale ty máš ženu, a já nemám; jak pak se s tou rozdělíme?“ — Kupec: „Inu, bratře, oba ji mít nemůžeme; man-

želka je má; ale víš co, vezmi sobě ty dva vozy toho zboží.“ — Na to jemu sklepník odpověděl: „Bratře, víš co, tu máš moje peníze, moji službu, já ti ji daruji: zboží i ženu podrž pro sebe. Já jsem tvůj patron od Boha poslán, poněvadž jsi se celým srdcem Bohu oddal; a již jsi prost od té ohavné smrti. Já jsem tě na ten strom pověsil. Teď jdi v pokoji k rodičům svým.“ To řekl a ztratil se mu od očí, a on jel k rodičům do země své.

Když přijel před svůj dům, zůstal stát a šel do obydlí svého otce. Otec vida vozy stát, myslil sobě: „Co pak to za vozy?“ Chtěl vyjít, a hle, potkal syna svého a patřil na něj. — Syn jej chytil za ruku a políbil mu ji. Otec též líbal syna svého, a radostí oba plakali. Syn otci vypravoval, jak se s ním vedlo, a otec z toho děkoval Bohu, že jej tak divotvorně zachránil. Potom odvedl dům i obchod synu svému, a byl živ v dobré starosti. I syn se svou manželkou dlouho byli živi ve svornosti, a dočekali se vysokého stáří.

(Jarolím Kerka.)

24. O jednom rybáři.

Jistý člověk byl v panské službě rybářem; i měl mít jistou váhu ryb nachytaných, a přičinil se všemožně, aby je zaopatřil, ale nemohl ani rybího oka dostat. Přicházel ten den, k němuž měly být ryby nachytány; on nic neměl. I chodil okolo vody, plakal a pravil: „Oh, což sobě počít mám! Tenkrát o službu přijít musím!“ — V tom přijde k němu

jakýsi pán kulhavý, a ptá se ho, co sobě tak nařiká? — On mu praví: „Pane, mám míť do zejtrka jistou váhu ryb, a já již kolikátý den se přičiňuji, a ani oka rybího nespátřuji; a teď se obávám, že se služby shozen budu.“ — Na to ten pán řekl: „Dej mi to, o čem doma nevíš, a já tobě dám, že nachytáš ryb dost.“ — Rybář se rozmýšlel, o čem by nevěděl, a potom sobě pomysll: „Tak velký statek nemám, abych o něčem nevěděl; a nějaká maličkost, která za mnoho nestojí, ta se lehce může dát, když jen ve službě obstojím.“ I pravil: „Dám!“ — Pán řekl: „Tak se mi na to podpiš, neb já to hned nechci!“ — „Vždyť nemám inkoustu!“ — „Řízni se do prstu, a bude se čím podepsat.“ — Učinil to, a podepsal se. Pán schoval ceduličku do kapsy, a pravil: „Však já si pro to nepřijdu až za 24 let.“ a odešel.

Rybář chytal ryby, nachytal dost, víc než potřeboval. Přišel domů s radostí, a žena též se radovala a pravila mu: „Kolik dní pracoval's a ničeho nenachytal's, a dnes tolik; to je dobře!“ — „Inu,“ pravil rybář, „kdyby nebylo toho pána, ani dnes bych byl nic nechytíl!“ — „A co to bylo za pána?“ — „Ó já nevím; ale to vím, že byl kulhavý!“ — „Co pak's mu za to dal?“ — „Pramálo; jen to, o čem doma nevím, a ještě že si proto přijde až za 24 let; ale chtěl jistotu, musil jsem se mu podepsati!“ — „Ó Bože, to je jakási hrozná jistota! Ale prosím tebe, mně něco napadá; víš-li pak, že jsem v jiném stavu?“ — „Óh, to mi ani na mysl nepadlo!“

Od té chvíle nemohli býti veseli, a přemýšleli, jak bude dále. Když přišel čas, rybářka měla s y-

n á č k a krásného; však ale místo radosti měli žalost nad budoucím neštěstím jeho. I rostlo dítě, a oni je vedli předně Pána Boha znát, a potom jej do školy posílali. Učení mu šlo nad míru dobře; a když ze školy vyšel, viděli jeho schopnost, a proto dali jej študovat; pro své dobré chování byl chválen ode všech. Umínil sobě, že bude študovat na kněžství, neb duchovní stav se mu velice líbil. Když již bylo blíže a blíže, a měl dostat první posvěcení, přišel domů. O t e c, co měl radost jevit nad synem, že se dočká takové radosti, šel ven a plakal. Syn to zpozoroval, vyšel za otcem, a viděl, že si oči utírá. „Můj milý otče, co to má býti, že místo radosti jste tak smuten?“ — O t e c: „Ó nic mi není!“ — „Otče, já pozoruji již dávno, že jste nade mnou vždycky teskliv; snad mi nepřejete duchovního stavu?“ — O t e c: „Ó Bože, milý synu, co pak tě to napadá, abych tak špatný otec byl, a toho tobě nepřál?“ — S y n: „Otče, já chci vědět, co je vám!“ — O t e c se dal do usedavého pláče a řekl: „Můj nejmilejší synu, to já ti pro bolest srdce ani povědět nemůžu!“ — S y n: „Ó můj laskavý otče, já to musím vědět, nechť je to co chce!“ — O t e c: „Ty's zaprodán.“ — S y n: „A komu? Vražedníkům?“ — O t e c: „Ó ne; ale hůře stalo se!“ — S y n: „Snad ne do ďábelských rukou? Ale jak pak se to stalo?“ — „Ó můj nejmilejší synu, ještě jsem o tvém narození nevěděl“ — a tak mu vypravoval, jak se svou krví podepsal. „Ó můj rozmilý otče, z toho si nic nedělejte; vždyť jest Bůh mocnější než ďábel, a On mně nedá do ďábelských rukou padnout, o to já se poradím moudřejších.“

I šel a přednesl to pánu profesorovi; ale profesor ho odeslal k pánu biskupovi. Pán biskup ho vyslechl a pravil: „Milé dítě, čas jest, aby's hledal pomoci než budeš vysvěcen na kněžství. Ale já ti dám radu; na jistých horách bydlí poustevník, a ten je tak Bohu odevzdán, že anjelských pokrmů požívá; a ten ti poradí, co činiti máš.“ — On šel až k tomu poustevníkovi, a prosil jej o radu. Poustevník vyslechl ho a pravil: „Milé dítě, já jsem člověk hříšný, a v té věci nevím rady; ale v jistých horách jest loupežník, a ten má spolek s pekelníky; ten tobě nejdřív dopomůže k té cedulce, co se na ni tvůj otec podepsal; neb ty ji dostat musíš.“

Šel dále a hledal, a ptal se po tom lotrovi tak dlouho, až jej našel. Když přišel do chaloupky, byla tam stará babička; on se jí ptal, zůstává-li tam ten lotr, co s pekelníky spolek má? — „Ó jistě zde zůstává; ale proč se na něho ptáte, vždyť jemu každý se vyhýbá, a také on žádného neživí; odejděte, chcete-li živ zůstat; zastihne-li vás zde, jste synem smrti.“ — „Ó já neodejdu; já jej budu tuze prosit, aby mně k cedulce dopomohl.“ — a všechno jí vypravoval. Ona se nad ním ustrnula, a schovala jej pod necky *); po malé chvíli lotr přišel z lesů, naplil na zem a pravil: „Fuj, smrdí tady člověčina.“ — Baba: „Mlč, kdeby se tady vzala?“ On podruhé: „Fuj, smrdí tady člověčina; koho zde máš?“ — „I koho bych zde měla?“ — Lotr zas: „Pověz, koho zde

*) V ústech lidu dle němčiny: „pod troky“ v okolí tom.

máš; vždyť ho cítím.“ — B a b a: „Můj milý man-
že, povím tobě; je zde člověk, ten tebe jde prosit,
aby's mu pomohl k cedulce, kterou má u jednoho
v pekle.“ — „Přiveď ho sem, ať s ním promluví.“
Ona jej přivedla. Starý se ho ptal: „Co chceš?“ —
„Můj milý starý příteli, přicházím k tobě, aby's mi
dopomohl k cedulce, kterou mám u jednoho v pekle;
můj otec mne jemu zaprodal než jsem přišel na
svět, a svou krví se podepsal; proto tě snažně pro-
sím, aby's mi poradil, co činit mám.“ — „Nu, musíš
jít do pekla sobě pro ni; ale musíš jej poznat.“ —
„Může být, že jej poznám, on je kulhavý. Ale kudy
do toho pekla, když cesty nevím?“ — „Tuto dám
tobě kouli, a když vyjdeš z mých dveří, pusť ji
na zem, a ona tebe povede až k bráně; a když tam
budeš, nezapomeň se zeptat na lotrovo lůžko,
a zastav se tady, když zpátky půjdeš.“

Odešel. Když přišel ku bráně pekelné, koule
do brány udeřila, a brána se otevřela. On tam
vstoupil, a hned se ho tázal starý Lucifer, co
tam chce? — On řekl: „Přicházím pro cedulku.“
— „Víš-li, který ji má, a znáš-li ho?“ — „Znám!“
— Starý Lucifer hned zapiskl, a po malé chvílce
se jich hrnulo do pekla ~~veliké~~ množství, a druhou
branou ven. I ptal se starý Lucifer: „Který
z nich to jest?“ — Odpověděl: „Žádný!“ — Zapiskl
po druhé, a zase nebyl žádný; a to trvalo tak dlouho,
až již žádný nepřicházel. On ale ještě jednou za-
piskl, a tu se kulhal jeden. Starý se ptal: „Znáš-li
ho, je on to?“ I odpověděl: „Je to on!“ — Na to
starý ďábel: „Ty máš cedulku tohoto člověka; dej
mu ji!“ — Kulhavý odpověděl: „Nedám!“ —

„Nedáš-li mu ji, dám tě na kovadlo, a čtyři tě budou bít!“ — K u l h a v ý zas: „Nedám!“ — S t a r ý: „Ještě-li nedáš, dám tě položit na lotrovo lůžko!“ — I řekl k u l h a v ý: „Nežli bych na lotrovo lůžko lehl, radši mu ji dám.“ — Vyndal ji z kapsy a hodil na zem. Pocestný ji vzal, a schoval; než však odešel, ptal se, jaké jest t o l o t r o v o l ů ž k o? — S t a r ý Lucifer vedl jej k němu a ukázal mu ho řka: „Tohle jsou tři na sobě. První jest vybito břitvami, jehlami a šídly; po tom se musí válet, až z něho droby vyprší; v druhém jest hořící smůla a síra; v tom se bude škvařiti; v třetím jest masť výborná, kterou zase sroste dohromady, a stane se celým člověkem, aby zas přišel na lože první, a tak to bude až na věky.“

I šel pocestný odtud, a přišel k l o t r o v i. Lotr se ho ptal: „Jak's dostal cedulku?“ — „Dostal jsem, mám ji.“ Lotr: „Já jsem ti tedy pomohl; ale zeptal's-li se na l o t r o v o l o ž e?“ — Ó Bože, jde po mně mráz, jak jen na lože to zpomenu;“ a vypravoval mu co nejobširněji mohl. — Lotr pravil: „Když jsem já pomohl tobě, ty věcil pomoz mně.“ — Na to pocestný: „Poslechněš-li mne, pomůžu ti.“ — Lotr: „Ó poslechnu, poslechnu!“ — Pocestný mu řekl: „Pamatuješ-li, kde's vykonal první vraždu?“ — Lotr: „Vím dobře!“ — Pocestný: „Co to tu máš za hůl?“ — Lotr: „To je hůl z jabloně, kterou jsem první vraždu spáchal!“ — Pocestný: „Vezmi ji, a pojď se mnou na místo, na kterém jsi učinil první vraždu!“ — Když přišli na místo, řekl pocestný: „Pověz mi, zdali všeho toho, co jsi zlého vykonal, srdečně lituješ, a život svůj napravití chceš?“ —

L o t r: „Lituji všeho, a chci se dokonale napravit; budu Boha prosit za odpuštění; ale zdali pak Pán vyslyší mne tak bezbožného člověka?“ — **Pocestný:** „Ovšem! Bůh jest tuze dobrotivý a milosrdný; Onť nás nestvořil k zahynutí, ale abychom Jej poznali, ctili, milovali, Jeho svatá přikázání zachovávali, a potom spaseni byli. Poněvadž ty se's v čil k Bohu obrátil, máš ještě Prostředníka mezi Bohem a tebou, který za všechny lidi na kříži umřel; Jeho nejsvětější krev i tvoje zločiny smyje. Nyní poklekni; tuto máš knížku, a modli se nepřestávaje; k žádnému nemluv, jen se s Bohem těš a Jej nepřestávaje pros. Kdyžby tebe ale zrak pomíjel: tu máš r ů ž e n e c, a modli se ho;“ a pověděl mu, jak se ho má modlit; „tu hůl vraz do země podle sebe, a neodcházej, až já k tobě přijdu.“

Odešel, a přijda domů, hned to šel oznámit, jak šťastně pořídil, a byl vysvěcen na kněžství. I stalo se po dlouhém čase, když byl farářem, že jel někam na dalekou cestu. I přijeli do lesa, a když jeli nějakou chvíli, cesta se jim ztratila; vozka ale věděl, že tady musí zas na cestu přijet, vzal sekerku a některé m l a d í c í vysekával, až se dostal k j a b l o ň o v é m u stromu, a uviděl na něm překrásné ovoce. Zdvihl ruku a počal trhat. Avšak sotva první jablko v ruce držel, uslyšel hlas: „N e š t ě p o v a l's, n e t r h e j.“ On neutřhl, ale vrátil se, a vypravoval to svému velebnému pánu. Pan farář se zpamatoval, zdaž by to nebyl ten les, kudy před časem byl putoval. Slezl s vozu svého a šel tam. Když na to místo přišel, spatřil s t r o m, a u stromu nějakou m e c h o v í t o u s o c h u nevelkou. Přikročil blíže, a zpozoro-

val, že to je člověčí postava obrostlá mechem, a slyšel, jakoby člověk obrostlý mechem pro sebe mluvil. I dal mu pozdravení, on poděkoval. Pan farář kázal mu: „Můj milý bratře, vyznávej se z hříchů!“ On počal povídat, a pokaždé, když vyznal vraždu, spadlo jedno jablko. Lotr, co lidí zavraždil, na té holi vždy nařezal znamení, a ta hůl byla plná čár nařezaných. A tak ta jablka po jednom spadala; až naposledy v jedné rohatině bylo jedno, a to se tam drželo. — Pan farář se podíval a pravil: „Ještě se's ze všeho nevyznal!“ — „Ó, velebný pane, zabil jsem také těhotnou ženu, a toho se obávám, kterak za to zadosť učiním.“ A na to ono jablko spadlo. Pan farář dal mu rozhřešení, a on se hned rozsypal, a vyletěla bílá holubice, a děkovala jemu. Tak se dostali oba z rukou nejhorších.

(Jarolím Kerka)

25. O třech vysloužilých vojácích.

Stalo se jednoho času, že se dostali tři bratří brzy po sobě na vojnu, a tak byli k sobě podobní, že když při sobě nestáli, žádný nevěděl rozdílu mezi nimi. I stalo se, že nejstarší vysloužil kapitula cí a byl propuštěn. On ale měl domů daleko, a toho času byly lesy ještě tuze velky, a mnoho zvíře rozličného druhu v nich, tak že nebylo jisto jednomu člověku samému lesem jít. Proto sobě vyprosil zbraň vojenskou na cestu, aby byl bezpečen, a vydal se na cestu k rodičům svým.

Když přišel do jednoho velikého lesa, vystoupil mu na cestu vlk. On spěšně vzal zbroj do ruky, a chtěl jej zastřelit. Vlk ale k němu se přiblížil a pravil: „Nechej mne na pokoji a nestřílej po mně, dyť já tobě nic neudělám, ale dám ti mladého.“ — Voják odpověděl: „A ty, vlku, taky umíš rozprávět?“ — Vlk pravil: „Inu ovšem!“ — Voják zas pravil: „Ty mi chceš dát mladého, ale co bych mu dal jíst, dyť sám mnoho nemám; a taky k čemu bych ho potřeboval?“ — Vlk mu odpověděl: „On sebe sám uživí, a bude tobě tuze potřebný, neboť vidím, kterou cestou jdeš.“ — Voják řekl: „Tedy mi ho dej!“ — A tak s mladým vlkem krácel dále.

Šel nějakou chvíli, tu přistoupil medvěd k cestě. Voják pomyslnil si: „To bude horší nežli s vlkem!“ Nabil ránu silnější a ostřejší. — Medvěd ale, když viděl, že voják míní střílet, pravil: „Nestřílej a dej mi pokoj; já také tobě nic neudělám; ale raději tobě dám mladého.“ Na to voják odpověděl: „I co bych s ním dělal; mám tak již vlka, a ještě od tebe bych vzal medvěda; nemám sám pro sebe a pro toho vlka nic.“ — Načež medvěd pravil: „On sebe i tebe obživí, a bude tobě někdy dobrý.“ — Na to voják: „Tak mi ho dej,“ a šel dále.

Šel nějakou chvíli, opět na něj vystoupil lev, a voják chtěl jej postřelit. Lev pravil k němu: „Nestřílej do mne a nech mne na pokoji; já ti ublížit nechci.“ Na to voják: „Divná věc je mi to, že snad v tomto lese všechna zvířata mluvit umějí. Lev

odpověděl: „Nediv se tomu; až přijdeš dále, dovíš se více; ale buď bedliv a opatrn;“ potom mu dal mladého lva. Voják vzal sobě i lva, a dal jim jména; jednomu „Čuj všecko“, druhému „Lam železo“, a třetímu „Prudký jako vítr“.

S těmi zvířaty šel dále, až přišel do jednoho hlavního královského města. Šel do hospody, a tam při řeči tázal se, co nového slyšet? Oni mu odpověděli, že za městem jest tak veliká díra do země, že s každým vozem lehce do ní vjet se může, ale konce díry té že naléztí nelze. Již to našeho krále mnoho stálo, však platno nic není, ke konci žádný přijít nemůže; teď již je hlášeno, kdoby konec té díry našel, je-li ženat, půl království, je-li ale svoboden takový hrdina, svou jedinou dceru a celé království že jemu dá. Na to voják pravil: „Nu jestli tomu tak, proč se některý mladík nevynajde, aby se obšťastnil?“ „Milý pane, již mnozí se na to vydali; ale někteří přišli zpátky, a po některých ani zmínky není; a teď již nechce žádný se o to pokusit, a říká se, nedokáže-li se to na královské přičinění, kterak prostý slabý člověk vydá se na to?“ — Voják ptal se: „A jest to přece pravda, co král za odměnu slibuje?“ — Oni všichni přisvědčili, že tomu tak je a nejináč.

Voják zdvihna se šel zrovna ke králi. Když před krále přistoupil a vojenskou slušností a zdvořilostí jej pozdravil, otázal se: „Pravda-li, co za odměnu má mít ten, který konec té díry najde?“ Na to král odpověděl: „Vítej k nám, reku udatný; jak

na tobě, synu můj, vidím, nejen ducha zmužilého, ale i spořádané, čisté a bohabojné srdce máš. Co žádáš na cestu, dá se tobě; a když šťastně se navrátíš, svou dceru tobě dám a království odevzdám; jsemť již bez toho starý.“ — Voják poručil, aby mu dali potravu, co by ta zvířata unesla, a něco světla.

Naložili potravu na ta zvířata, a voják šel s nimi pod tu zem. Šli a pořád šli jeden den, druhý, třetí den a týden, dvě neděle a tak dále. Se stravou dost skrovně zacházeli; strava vycházela, konce nebylo, jej nohy bolely, sedl brzy na medvěda, brzy na lva, a když již to dlouho trvalo, a strava jim docházela, pravil: „Ty můj Čujvšecko, běž a čenickej, kde je konec díry? A lva také poslal a pravil: „Ty jsi Prudký jako vítr, hledej druhou stranou konec díry, neb zpátky nemůžeme, nemáme co jíst.“

Po několika hodinách Prudký jako vítr běží zpátkem a křičí: „Pane, svítá, pospěšme, ať jsme brzy ven!“ I zradoval se voják, a Bohu z toho díky vzdával, a šťastně vyšli a přišli zrovna na královský palác, kde stál voják na stráž. Ten se hned dal do křiku, aby jej vystřídal. Náš voják ale nechtěl tomu rozumět, a se zvířaty svými hleděl jej minout. Ale vojenský strážník na něj dotíral, a přiběhl desátník a pravil: „Vítám tě, bratře; však již čekám celých sto let a žádný nás nevystřídal, až ty's ten šťastný člověk.“ Načež on odpověděl: „I já vás nejdu ~~vystřídat~~; hledal jsem konec díry; jsem od krále poslán, a tuť mám od princessy drahý

prsten na závdavek po navrácení.“ — „Ó tak jsi přece šťastný, ale pravím tobě, ty zde jen zůstat musíš, a na stráži stát nebudeš; budeš zastávat desátnickou službu, a zvířata tvá tu stráž odstojí; ty budeš zůstat tamhle na strážnici, a jen v určitou hodinu zvířata jak vojáky vystrídej. Ostatně k práci nemáš ničeho. O stravu se nestarej ani sobě, ani zvířatům; ale co tě čeká, dej sobě dobrý pozor. Když budeš večereť, přijde k tobě paní v černých šatech, a bude s tebou chtět rozprávět; dej pozor, ať hlasité slovo z úst tvých nevyjde; pro jedno slovo mohl by's zde být déle než já. Víc ti povědít nemůžu. Bratře, s Pánem Bohem!“ — Náš voják řekl: „Tak tedy, bratře, já ti děkuji za radu!“ Rozešli se.

Když zavedl nejprv vlka na stráž, šel sám do strážnice, a prohlížel všecko, kde co a jak je, a právě se přibližoval soumrak. Hned se tady kdesi pěkné jasné světlo vyskytlo; on ohlížel — ale žádný k spatření nebyl. Myslil sobě: „To nic nedělá; kdo je zde, stará se i o to, abych po tmě neseděl, a to chvalitebná věc.“ Po chvíli vyskytla se k rytá tabule a jídlo pro jednu osobu a láhev vína. On si pomyslíl: „To bych mohl vždycky na stráži být při takové tabuli; ale co by to bylo platno, kdybych měl být vzdálen od společnosti lidské? To by byl přece jen traplivý život. Však ale, když jinak není, musím čekat, jak to bude dál.“ — Začal s chutí večereť, a hle, v tom přišla ženská osoba v černých šatech oblečená, a přes tvář a hlavu též černé roucho měla, aby jí do obličeje vidět nebylo. Stoupla podle něho,

a koukala na něj, jak mu chutná. On ale se neobrátil. Ona sobě hluboce vzdychla a odešla.

Druhého dne jeho zaneprázdnění bylo obírat se v knihách, a potom šel do zahrady; a tak ten den minul. Když se přiblížil večer, stůl zas byl pokryt, a jídla stkvostná na něm, tak že takových jídel jak živ neviděl a nejedl, ani jmenovat je neměl. Večeřel s chutí, a opět láhev vína se tady vyskytla. A hle, ta paní zas jej navštívila, a dobrého chutnání mu přála. On ale neodpověděl, ba ani se neobrátil. Ona na něj dotírala a jej k mluvení nutila; on se dělal, jakoby nic neslyšel. Ona posledně pravila: „Vždyť již dnes přece můžeš se mnou rozprávět,“ a roušku s obličejem sdělala a jemu do očí se dívala. On pak se odvrátil na stranu a mlčel. Paní sobě hluboce vzdychla a odešla. On šel na odpočínutí.

Třetí den ztrávil v samém rozjímání až do večera. Když se přiblížil večer, přemýšlel o minulých večerech a jak tento přestojí; a taky, dlouho-li to ještě bude trvat, aby snad nechybil a neklesl. V určitém hodinu byla večeře připravena jako prvního a druhého dne; a když večeřel, opět přišla ta překrásná paní v černých šatech, ale rouškou přistřena nebyla. Přijdouc, pěknou a hlubokou poklonu učinila a dobrého chutnání přála jemu. Voják neodpověděl a jen jedl. Paní pak mluvila: „Však dnes již můžeš se mnou rozprávět.“ — On přece mlčel. Ona pravila: „Proč sobě tak málo všímáš mého navštívení? Největší byla by radost má, abych s tebou jen několik slov promluvit mohla.“ Ale on šťastně mlčel, tak že paní, nemohouc jej k řeči při-

nutit, vzdychla si a odešla. Při tom sobě musíme pomyslit, že jí bylo ouzko, aby snad přece nepromluvil; nebo na jediném slově jeho záviselo celé její vysvobození. Když odešla, voják se odebral na odpočinutí.

Ráno procitna. slyšel chození lidská a vojenská bubnování, a pravil sám k sobě: „Co pak to nového?“ Šel k oknu, a spatřil místo z v í ř a t na stráži v o j á k y, a v tom se dvěře otevřely, a překrásná princesna s mnohými sloužícími do pokoje vstoupila, dobrého jitra mu přála, a pravila: „Zdráv buď, nejslavnější vítězi a reku udatný! Ty's svým rekovným mlčením více získal, než aby's byl přemohl jedenkrátstotísíc vojska; ty's nejen mne, nýbrž i celou mou zemi se všemi lidmi z těžkého otroctví a z kletby vysvobodil, a sám sebe až na královskou stolicí vyzdvihl. Když jsem tebe k řeči nutila, bylo mně velmi krušno, neboť jsem se obávala, aby's nepromluvil. Toť byl můj osud, abych k řeči nutila na vlastní škodu svou. Budiž z toho Pán Bůh pochválen.“ — Na to se všickni dali do volání: „Zdráv buď, králi a pane náš!“ Pak mu přinesli šaty královské, oblékli jej, a princesna sejmula prsten s prstu svého, dala jej na prst jemu a pravila: „Můj milý pane, dokud jsem byla zaklená, očekávala jsem vysvoboditele svého; teď ale, když jsem se toho dočkala, vy jste králem a pánem mým. Než teď nám musí na tom záležet, abychom se dali spolu rádně oddat, a to bez odkladu; přípravy se budou hned konat.“ — Na to odpověděl v o j á k náš: „Vzácná princesno, musím žádat za prodloužení, neb jsem teprv vysloužil kapitulaci, a jdu s propuštěnou navštívit své

odiče; do dne do roka bych se navrátil.“ —
Princesna pravila: „I to nic nedělá, tobě neří-
potřebí pěšky chodit jako prostému vojákovi, po-
něvadž jsi králem. Dáme se nejprv oddat, a po-
om já s tebou pojedu tvoje rodiče navštívit.“ —
Voják řekl: „Šlechtná princesno, já jsem sobě zákon
ostavil a na sebe vzal, že pěšky a ve sprostnosti
hci rodiče své navštívit.“ — Na to ona odpověděla:
Když jináč není, vím, že máš hlavu vojenskou, tedy
ezni sobě na cestu, čeho potřeba, aby's nedostatku
neměl; ale pamatuj na mne a na prsten tento, který
ode mne máš, aby se's brzy navrátil.“

Voják rozloučiv se odešel se svým zviraty.
Po několika týhodnecch přišel do jednoho sídel-
ního královského města, a když se k němu blížil,
patřil královský hrad potažený černým sukem;
myslil sobě: „Což pak to znamená? To jest jisté
nějaká veliká smutnosť!“ I všel až do města, a
při jda do hospody ptal se, co to nového v tomto
městě, a co to černé sukno znamená? Na to jemu
odpověděl hospodský: „Ba, milý příteli, zde je ve-
iký zármutek.“ — „Což pak?“ — „Inu,“ pravil
hospodský, „nedaleko města jest taková roz-
edlina skalní, a v ní se zdržuje takový
l rak, má devět hlav, a ten městu škodil; kde koho
achvátil, sežral, až posléz lidé se toho místa vy-
tříhali a jemu se vyhýbali. Drak ale když se ne-
nohl žádného dočkat, zdvihl se, a až k městu při-
házel, a svým jedovatým smradem povětří kazil, že
toho nemoci povstávaly. Tedy se měšťané domluvili,
každého dne mu dvě ovce donesli. Když ale již
bylo dobytka, král nařídil, aby se mu každý den

po pořádku jeden člověk vydal. Na to měšťané svolili se zpěchovali, ale když král řekl, že i on, když na něj pořádek přijde, svoji jedinou dceru dá, přivolili. Ten pořádek byl až do dnešního dne; dnes ale přišlo na princešnu, že má být draku k sežrání dána. Král dal ohlásit, kdoby ji vysvobodil, že bude mu dána a celé království s ní; ale žádný se nenachází. Tak přichází chvíle, že bude vyvedena.“ — Na to voják odpověděl: „A kde je to, v kterou stranu? Já bych se také šel podívat!“ — Hospodský odpověděl: „To se lehko dovíte, neb se tam lidé také dívat půjdou, ale jen z daleka; i já také půjdu.“ — Na to voják pravil: „Tak tedy, pane, půjdu s vámi.“ Hospodský oblekl kabát a šli.

Právě v tu chvíli s princeškou vyjížděli, a zvony hlasitě slyšet bylo, jakoby ji ke hrobu doprovázely. Když přišli za město, lidé zůstali stát, a žádný dál jíti nechtěl. Voják se svými zvířaty šel dále. Hospodský pravil: „Pane, nechodte tam dál, ať se vám nestane jak princešně.“ Ale on řekl: „Já bych rád zřetelněji viděl, jaké je to zvíře.“ — Hospodský: „Nu, nu;“ a nechal jej jít. Když přijeli na místo, vozka pomohl princešně z vozu, odejel dále, a ohlížel se ještě, že tam také voják stojí. Princešna plačící klečela, a čekala svého nepřítele. I přistoupil k ní voják a pravil: „Co pláčete, slavná princešno osamělá? — Na to princeška odpověděla: „Neptejte se po mém hoři, milý příteli; ale odejděte, nechcete-li být sežrán se mnou od draka.“ — Voják: „Ani vy, ani já! Bůh spomocníkem mým bude; slavná princeško, odejděte tamto, a prostě o pomoc Boží, aby mne posilnil, bych vás mohl vysvobodit.“

Ona odešla, klekla na kolena svá, a s rukama se-
pjatýma vroucně Boha prosila o pomoc.

V tom se vyvalil drak, a zrovna na vojáka
dorážel. On se zmužile bránil, a zvířata, když
viděla, že s jejich pánem začíná být zle, rozlítla se
a zadní díl těla drakova držela, aby nemohl na jejich
pána dosahovat. Voják hlavy drakovi stínal, a zví-
řata co mohla pomáhala, až i poslední hlavu uťal
a jej přemohl. Voják omdlel a padl na zem.

Princeska, když viděla, že je drak přemožen,
rychle vstala, k svému vysvoboditeli přistoupila a
křísila jej. On vstana sebral hlavy, jazyky z nich vy-
řezal, poznamenal, z které hlavy který ja-
zyk, a schoval je do vaku. Princesna pravila: „Můj
milý vysvoboditeli, teď pojď se mnou a budeš od-
měněn; můj pán otec dá ti mou ruku a celé krá-
lovství a to hned!“ — Voják odpověděl: „Slavná
princesno, já jsem na cestě k rodičům svým, abych
je navštívil a s nimi se potěšil; do dne do roka
se navrátím.“ — Princeska řekla: „Nuže, nechám
na tvou vůli; ale pamatuj na mne; tu máš prsten
na připamatování, a do dne do roka očekávat budu.“

Voják odešel, a princesna se ubírala jako nově
zrozená s radostí nazpátek. Na cestě ji ale očekával
vůzka, který z daleka viděl, co se dělo, ale ne-
věděl, jak se stalo. On se domýšlel, že i ten voják
zahynul a spěšně posadil princesku do vozu, jel
k tomu místu, rychle těch devět hlav sebral a scho-
val, a jel dále. Když poodjel, zastavil se a pravil:
„Milá princesko, teď žádný neví, že jste živa, jen
já; a teď záleží na tom, jestli vy řeknete, že jsem
já vysvoboditel váš; tak mne šťastného učiníte; pakli

to neřeknete, jste v moci mé.“ Na to se princesna zarazila a pravila: „Ale Bože můj na nebi, kterýž všecko vidíš, kterak mám lhát svým rodičům?“ — **V o z k a** řekl: „Jestli vám život milý, přísahněte mi, že jsem já vysvoboditel váš!“ — Což měla činit jiného, chtěla-li život zachovat?

Když přijeli do hradu královského, ó jaká tu radost byla, že princeska jede živá! Král i královna padli jí okolo krku a vyptávali se, jakým způsobem osvobozena jest? Načež **v o z k a** pravil: „Ó páni rodiče slavné princesky, veliký odpor jsem s tím drakem ohavným měl; ale když jsem si pomyslí, jaký skutek vykonám a jak odměněn budu, nevážil jsem života svého, a tak šťastně jsem zvítězil. Toť na důkaz hlavy jeho, že jest přemožen. Nyní žádám, slavný králi, o ruku princesky.“ — Král řekl: „Milé dítě, poněvadž on jest vysvoboditel tvůj, bude i manželem tvým.“ Princeska odpověděla: „Otče, když jsem se modlila, umínila jsem si do dne do roka v panenství setrvat, a proto obávám se, abych pro přestoupení slibu svého od Boha potrestána nebyla.“ **V o z k a** ale tlačil a usiloval, že dle zásluhy by se nemělo odkládat. Ale král jej napomínal, aby ten čas jen posečkal, že již nebude více ve službě, ale že se bude chovat jakoby jejich princ byl. Tím se upokojil.

Když přicházel den a rok, chystali se k svatebnímu veselí a se všech stran panstvo se sjíždělo. A právě v den před kopulací, když veliká slavnost se konala, přišel na hospodu **v o j á k** s těmi zvířaty, a poručil sobě něco k jídlu přinést; při tom se ptal, co tam nového? **H o s p o d s k ý** odpověděl jemu:

„Pane, mně se zdá, že jste zde byl před rokem; pamatují se podle těch zvířat. Tehdy víte, jaká žalost a jaký zármutek byl; celý hrad královský černým sukнем byl obtažen; a teď je obtažen červeným damaškem.“ I řekl voják: „Toť musí být veliká radost!“ — Hospodský: „I zajisté že je; před rokem byla princesna vedena draku k sežrání, a dnes bude vedena k oltáři, a se svým vysvoboditelem bude kopulována.“ — Voják se ptal: „A kdo pak ji vysvobodil?“ — Hospodský: „Inu ten vozka, co ji k smrti vezl.“ — Voják: „Ó tedy tam je hojnost jídel; mají se dobře a jsou veseli.“ — Hospodský: „Inu, kdyby něco bylo s toho stolu na zakousnutí — musejí tam být obzvláštní jídla!“ — Voják: „Nu, já jsem voják, a vojáci mají vždycky přednost při královských dvorech; a taky si myslím, kdybych žádal s nevěstina stolu, že bych obdržel.“ — Hospodský: „Ó pane, z toho není nic!“ — Voják: „A proč, vsadme se!“ — Hospodský: „Vsadme, co chcete.“ — Voják: „Mám tady padesát tolarů, ty chci vsadit!“ — Hospodský přinesl taky padesát tolarů a pravil: „Prohrajete!“ Voják: „Jeden přece vyhrajeme; jen mi dejte kus papíru, péro a inkoust.“ — Hospodský přinesl, voják napsal a žádal, aby princeska pamatovala na svého vysvoboditele, a poslala mu něco od svého stolu; zapečetil psaní, dal je vlkovi na krk, a poslal jej tam. Vlk když přišel do hradu královského, každý před ním utíkal, ale voják na stráži jej pustit nechtěl; on vojáka odhodil na stranu, a běžel skrz první i druhou stráž, až mezi hošty se dostal a pod stůl; hledal ne-

v ě s t u, a když ji n a š e l, položil jí hlavu na klín. Ona rychle se podívala, a spatřila na jeho krku psaní. Hned ho rozpečetila a čtla. Po přečtení vzala, co měla před sebou, zavázala do šátku, uvázala vlku na krk, a vlk utíkal spěšně do hospody. V o j á k v hospodě rozvázal uzel a pravil: „Pane hospodský, pojdte jíst!“ — Hospodský jako omámený pravil: „Divím se tomu velice; ale není mi líto těch peněz, jen když jsem okusil s královské tabuly.“ Jedli spolu, a při tom jídle pravil hospodský: „Když jsou jídla tak dobrá, jaké pak víno musejí mít při tabule?“ — V o j á k: „I dobré; ale můžeme i toho okusit.“ — H o s p o d s k ý: „Ó to by bylo příliš opovážlivé!“ — V o j á k: „I toho obdržím.“ — H o s p o d s k ý: „Ohó, že ne! Vsaďte se, že ne!“ — V o j á k: „Vsaďte se! Já vsadím, co mám — sto tolarů!“ — H o s p o d s k ý taky vsadil sto tolarů a byla sázka hotova. V o j á k rychle napsal, aby slavná princeska pamatovala na svého vysvoboditele a poslala mu v í n a od své tabuly, a dal psaní m e d v ě d o v i na krk. M e d v ě d běžel; každý m ů s cesty utíkal a žádný mu nepřekážel, až když přišel na stráž, voják jej propustit nechtěl. Ale on natáhl t l a p u na vojáka, a on jej radši nechal; d r ů h ý jej přece pustit nechtěl; m e d v ě d jím strčil, ale neublížil mu, a šel do večeradla, a hned pod stolem nevěstu hledal, až ji našel, a položil jí hlavu na klín. Ona se podívala, co to? Spatřila zvíře a psaní na krku, sejmula ho a čtla. a zpamatovala se, že i toto zvíře bylo při její vysvobození. Vzala koflík zlatý, doplnila, zavázala do šátku, uvázala na krk medvědu a on odešel.

Po odchodě jeho přišla zpráva ta do uší nastávajícím u králi a ženichovi, a on poručil, kdyby ještě co takového bylo a přicházelo, aby se bez milosti po něm střelilo.

Me dvěd šel zrovna do hospody a přinesl víno. Voják vzal, rozvával a pravil: „Pane hospodský, pojdte pít, již ho máme.“ Pili, a když vypili, pravil voják: „To je všecko málo; já jsem dostal kuráž; teď bych se dal zváť na svatbu.“ Hospodský: „Slychávám, že když se vojákovu podá prst, chce celou ruku; a teď to také vidím.“ Voják: „Pane hospodský, merci-li jeden, oba tam můžeme přijít.“ — Hospodský: „I to bych vsadil tuto hospodu, kdybychom my tam pozváni byli.“ — Voják: „I to, pane hospodský; na vaši sádku nemám toli; ale co mám, to vsadím — 200 tolarů.“ — Hospodský: „Tak je dobře, sádka je hotova!“ — Voják napsal list: „Poněvadž jste na svého vysvoboditele zapomněla a čekaf nechtěla, tedy vás žádám, slavná princesno, abyste mne aspoň k svému svatebnímu veselí pozvala; já zůstávám v hospodě u zlatého jelena č. 245. Při tom žádám, aby hospodský také pozván byl.“ Psaní zapečetil a zavěsil lvovi na krk. Lev běžel, a když přišel ke strážu, stráž jej propustit nechtěla; ale nic platno, jen přece dostal se do večeradla a zrovna k princesně. Ona vzala a přečtla list, vstala od stolu, sedla do vozu a odjela. Ale šaty nezapomněla pro něj vzít. Jela zrovna k oznámené hospodě. Všickni lidé se divili, vidouce, že princesna o svatebním veselí tady jede. Když přijížděla k hospodě, hospodský nemálo se podivil; a když u hospody

vůz zůstal stát, pravil: „I pro Pána Boha, snad to není princesna v tom voze; koně jsou a vůz je ten, co ona jezdí v něm.“ — Voják: „I to je dost možné, že ona je to.“ — Hospodský: „Ale ženich u stolu, a hosti u stolu — toby muselo být něco nového!“ — Voják se dal do smíchu a pravil: „Pořád jedno: nové jako staré; však to budem vědět hned.“ V tom se otevřely dvěře, a princesna, jak uhlídala vojáka, svého vysvoboditele, hned k němu skočila, políbila jej a řekla: „Zdráv buď, dobrodinče můj; kde pak se's tak dlouho zpozdl?“ — Voják: „Ale moje drahá, zdaž jest již pro mne pozdě?“ — Princesna: „Nikoliv; nejpeknější čas; ale abychom nemeškali času, tady jsou tvoje šaty, obleč se a pojedem; a vy, pane hospodský, poněvadž takového hosta u sebe máte, oblečte se také a pojedete s námi.“ — Hospodský radostí nevěděl, pravda-li to, co vidí, nebo pouhý sen. Oblékl se spěšně, ani nepamatoval, že má hospodu prohranou, sedli do vozu a jeli.

Když seděli všickni za stolem pospolu, a víno rozpálilo jejich smysly a srdce, pravil král: „Moji nejmilejší; vypravujte každý, co kdo zkusil!“ — Tu počal jeden každý něco vypravovat, a když přišlo na ženicha, on počal vyprávět, jak mu bylo princesny líto, když ji vzal drakovi; a když jí z vozu pomohl, odjel; ale srdce v něm tlouklo, kterak je škoda tak krásného stvoření tomu šerednému draku. „I vrátil jsem se, a v tom drak vylezl ze své peleše, a já jsem se odvážil svého života. Začal jsem sekat jako vzteklý, až jsem mu všech devět hlav zutínal.“ Všickni pravili: „To

byl rytířský kus!“ — Ale voják jakoby tomu nevěřil. Ženich k němu se obrátil, a pravil: „Tento pán, jak se mi zdá, tomu nevěří.“ Voják odpověděl: „Ovšem, kdo lehce uvěří, lehce jest podveden; ale já u všeho chci mít důkaz.“ — Ženich: „I ano, já hned dokážu“ — a šel, přinesl těch devět hlav a pravil: „To je důkaz toho, co jsem učinil.“ — Voják: „Ano, to je důkaz, ale není ještě celý.“ Obracel ty hlavy a řekl: „Ale dyť ty hlavy nemají žádných jazyků?“ — Ženich: „Ó, dyť saň nemá ve svých hlavách žádných jazyků!“ — Voják je zas prohlížel a pravil: „Ale dyť jsou snad vyřezány ty jazyky; někdo je musil mít nejprv v rukách a vyřezal jazyky. Vy, pane, jste je potom sebral!“ — Ženich tady vzhůru a zvolal: „Pane, za vaše potupné slovo, které jste mi dal, zasluhujete trest!“ — Voják vydělal jazyky a pravil: „Toto je číslo z této hlavy: tento jazyk z té, a ten zas z té hlavy; a tak všechny sestavil a řekl: „Páni, uznejte, kdo měl hlavy dřív v rukách?“ — Na to všickni dlouho mlčeli; ale král odpověděl všechněm: „Páni, já troufám, že mně moje dcera jistou pravdu poví.“ a pravil k ní: „Má dcero, poněvadž jsme na rozpacích, pověz nám pravdu, kdo byl, který tebe vysvobodil?“ — Princezna padla před otcem na kolena a řekla: „Ó můj nejdražší otče, odpusťte mně, že jsem vám pravdu povědít nemohla; musila jsem se k očímu zapřísáhnout, že nic nezradím; ale tento jest můj opravdový vysvoboditel; a také jsem jemu prsten, který až posavad nosí, dala, že do dne do roka čekat na něj budu; a teď přišel, a

pravda musila na světlo; obávalať jsem se smrti, kterouž mi vozka hrozil.“ — Na to král lháře a podvodníka kočího hned dal do vězení, a po čtrnácti dnech byl odpraven. Potom pravil král k vojákoví: „Můj milý synu, proč pak jsi sobě nepřišel pro odměnu za svůj skutek v tu chvíli, a odkad jsi a jakou příhodou k nám v tuto chvíli se's dostal?“ Voják odpověděl: „Já jsem šel s propustným listem z vojny, a spíchal jsem svoje dobré rodiče navštívit, neboť jsem jich neviděl, co jsem odveden byl.“ — Král mu přivedl svou dceru, dal jim otcovské požehnání, odvedl mladému králi panování, a tak spolu žili v lásce a ve svornosti.

Jednoho dne ráno mladý král (vojákem jej již více nazývat nebudeme) pravil své paní: „Moje nejmilejší manželko; měl jsem dnes sen; zdálo se mi, že jsem viděl srnku, že takové snad ani není; byla zelené barvy, a běžela krajem lesa; já za ní — a proto mám chuť dnes na honbu jít.“ — Mladá královna: „Ó já tobě nebráním; ale vezmi sobě své lidi s sebou!“ — Mladý král: „Ó nikoliv; já půjdu se svými zvířaty a ve vojenských šatech“; a tak odešel.

Přišla do lesa spatřil, že vyskočila taková srnka, jakou ve snách viděl. I pustil se za ní, a ona dělala divné skoky, tak že ji nijak postihnout nemohl, až jej zavedla daleko do lesa, a tam se ztratila. On šel zpátky, a přišel k jednomu dřevu. U toho dřeva byl oheň udělaný. On se ohlížel, kde je ten, co ten oheň udělal, a neviděl žádného. A hle, na tom stromě jedna stará bababá nařikala, že je jí zima. — On jí odpověděl:

„Nenaříkej a pojď se o hříř.“ — B a b a: „Pane, já se bojím těch tvých zvířátek.“ — K r á l: „Neboj se jich, nic ti neudělají!“ — B a b a: „Ó já se jich přece bojím; ale kdybych věděla, že je p r o u t k e m š l a h n e š a že se nebudou divočit, nebála bych se jich“; a hodila mu p r u t a lezla dolů. — K r á l každé jednou š l a h l, ona mu vzala prut z ruky, š l a h l a jej, a h n ě d zkameněla ta zvířata i on.

Po čase přihodilo se, že mladší b r a t r jeho šel t o u ž c e s t o u, a v témž lese dostal též tři zvířata jako nejstarší bratr. Šel také okolo hradu královského, a k r á l o v n a, poněvadž manžel její již dlouho nepřicházel, vycházela teskliva — a právě v tu chvíli blížil se mladší jeho bratr. Ona naproti němu s rozpjatýma rukama, padla mu na krk a zvolala: „Ale kde pak's byl, můj nejdražší manžele, že tak dlouho nepřicházíš? Ty's jistě bloudil!“ — V o j á k: „Óh. arcif!“ — K r á l o v n a: „Tak již pojď domů; více mi sám nepůjdeš!“ — V o j á k věděl, že starší bratr šel dřív se zvířaty z vojny domů, a proto sobě myslil: „Jisté můj bratr zde jest. Nechť je to jak chce; dám pozor, abych prozrazen nebyl, že on to není; musím málo mluvit.“ — A tak se nechal věst od královny do hradu královského, oblékl jiné šaty, a ty co měl schoval. To je nejlepší, že při vyšších stavech má každý pro sebe svůj vlastní pokoj pro spaní, a proto nadál se, že tak lehce nepřijde k vyzrazení. Královna takto nevěděla, že to není král sám.

Za některý čas zdálo se mu, jak viděl pěknou srnku v lese, a pravil královně, že půjde, kdyby ii dostal. Na to iemu odpověděla krá-

l o v n a: „Můj nejmilejší manžele, nepůjdeš sám, aby's nikde nezašel; v těchto horách je nebezpečno; vezmi sobě svůj lid s sebou.“ — V o j á k pravil: „Ó nikoliv; já nepůjdu jako král, ale půjdu jako voják do lesa“; a šel. Vzal si zvířata až k lesu, a když přišel do lesa, vyskočila tady překrásná srnka; i pustil se za ní, a ona vždy hloub do lesa — až mu zmizela. On šel zpátky a přišel k ohni, u něhož žádného nebylo. Ohlízel se, a hle, baba na dřevě naříkala, jak je jí zima. — On volal: „Pojď dolů, a ohřej se!“ — B a b a: „Ó panáčku,*) já se bojím těch tvých zvířátek.“ — V o j á k: „Ó, neboj se jich, nic ti neudělají.“ — B a b a: „Ó já se jich přece jen bojím; kdyby's je šlahl, snad by okrotla,“ a hodila prut dolů a slézala. Voják šlahl zvířata, ona mu vzala prut z ruky, šlahla jej, a všickni hned zkamenněli — pán i zvířata. Nechme je tam!

K r á l o v n a čekala dlouho, on nepřicházel; když jej dočekat nemohla, vycházela nespokojena, až jednou se přihodilo, že i t ř e t í b r a t r byl z vojny propuštěn, a též šel se zbrojí, a v témž lese dostal tři zvířata, a přijda ke hradu královskému, již chtěl přejít — tu k r á l o v n a jej spatřila a zavolala. On se zastavil, a myslil si, co by chtěla? Ona: „I kam pak zase?“ — On šel zpátky, a ona mu pravila: „Již vidím, že jsi bloudil; ale pojď a odpočiň sobě.“ — Pobyl bez prozrazení krátký čas, a šetřil, zdaliž jest tam jeho bratr? Královna jej měla za krále.

*) Panáček v tomto smyslu pořídka na Moravě.

Stalo se pak na třetí den, že měl sen zas o té srně. Ráno pravil: „Já bych rád na honbu, neb jsem měl sen.“ Královna: „Můj nejdražší, již mně víc starostí nedělej, a na ten hon nechoď; již jsi byl po dvakrát, a dobře se ti nevedlo.“ — Voják: „Ó já přece bych rád ještě jednou.“ — Královna: „Tedy aspoň nechoď sám!“ — Voják: „Ó já dnes půjdu sám, a to ve vojenských šatech.“

Tak se přece vydal, a přijda do lesa spatřil srnku překrásnou; ona před ním divné skoky dělala; i pustil za ní zvířata, a sám též pospíchal. Ale srna zavedla jej hluboko do lesa, a ztratila se mu. Šel zpátky a přišel též k tomu ohni. U ohně žádný; ale uviděl šest kamenných zvířat a dva člověky; i pomyslil sobě: „To jsou jistě moji bratři! Co pak se to zde stalo?“ — A hle, baba začala nařikat, že je jí zima. Voják: „I pojď se ohříš!“ — Baba: „Já se bojím těch tvých zvířátek.“ — On: „Neboj se jich, nic ti neudělají.“ — Baba: „Já bych se jich nebála, kdyby's ty je šlahl tím prutem, aby okrotla,“ a hodila prut dolů. On ale nešlahl žádné zvíře; a když baba slezla, ji šlahl, a ona hned zkameněla. Obrátil prut druhým koncem, a šlahl jeden kámen. Zvíře přišlo k sobě; potom šlahl všechny kameny, a obživli všickni.

Tu se bratři vítali, a vypravoval jeden druhému, co se s nimi vedlo, jak jeden po druhém přišel do královského hradu bratra nejstaršího. Tu počal nejstarší bratr vypravovat, kterak a zač má příslibenu princesnu a království za to, že vynašel konec díry pod zemí; a tu jest prsten od té princesny. Tu

si ho, bratře, vezmi. a na mém místě budeš králem. a žádný tebe nepozná, že ty to nejsi, ale budou myslit, že jsem to já. Jdi hned zpátkem, a uvážeš se v království. A druhému pravil: „A ty, bratře, půjdeš do toho království, v kterém jsem já černou princesnu vysvobodil, když jsem našel konec díry v zemi.“ A tak mu všechno obsírně vypověděl, aby byl jist a se nezmýlil, že to on není, ale aby princesna za to měla, že to jistotně ten jest, kterýž ji vysvobodil, a dal mu prsten od ní rka: „Jdi s Pánem Bohem, a já také půjdu k své paní královně. neb vím, že mne očekává.“

Tak se rozešli všickni; nejstarší zůstal na svém zaslouženém hradě. Když přišel z lesa, paní královna jej přívětivě uvítala, a pravila: „Můj nejmilejší pane. co jsem strachu pocítila, aby se tobě nic zlého nepřihodilo; ale prosím tě, již ty šaty vojenské jednou odlož, a více jich na sebe ~~neber~~; a na ten hon již více sám nechod.“ — Král odpověděl: „Inu, moje nejdraší, učiním to tak.“ A tak dlouhá léta spolu živi byli v lásce a svornosti, a král byl po všecken čas mírným panovníkem až do své smrti.

(Jarolm Kerka.) /

26. O dceři kupcově.

V jistém městě byl kupec velmi bohatý; ale že žádných dítek neměli, proto jich všechno bohatství nic netěšilo. Modlili se vždycky Pánu Bohu, aby je dítkem obdařiti ráčil, a jestliže by obdařeni byli, že

na poděkování Pánu Bohu do Říma na pouť půjdou. Když neustále prosili, obdařil je Pán Bůh synáčkem; a když synáček malíčko poodrůstal, narodila se jim dcera ška; i měli z toho radost nemalou, že pěkný párek mají; ale na slib Pánu Bohu učiněný zapomněli. Dítky vedli ke všemu dobrému a ke všem ctnostem, až jedenkrát, když již syn dvacetiletý byl, zpomněli sobě, že učinili slib. I pravil kupec: „Milá manželko, jak jsme my lidé přece jen slabi; v ouzkosti a v potřebě umíme prosit a slibovat Pánu Bohu, ale když nám dá, zač prosíme: tu na všechno zapomináme. Kdyby byl Bůh jako my lidé neshovívavý a v brzkou rozhněvaný, bylo by po nás veta. Víš-li pak, milá manželko, co jsme Pánu Bohu slíbili, obdaří-li nás Pán Bůh dítětem?“ — Kupcová na to odpověděla: „Máš dobře! Tedy neodkládejme! Včil právě můžeme oba jít; dítky jsou dospěly, mají rozum, ony doma všechno spořádají.“ — Kupec: „Ale já chci vzít syna s sebou; onť jest prvorozený, a dcera to doma i ve skladě všechno spraví.“ — Matka na to pravila: „A já mám úmysl dceru s sebou vzít; bude nám příhodnější.“ — I nemohli se nikterak shodnout o to, které dítě vzít s sebou, a které doma nechat. Na to kupec řekl: „Zehřejte si v karty, a který vyhraje po třikrát, ten půjde s námi.“ Ihned vzali karty, a hráli. Syn vyhrál po třikrát. — Na to dcera pravila: „Pantáto, on lépe zná hrát, proto mne obehrál; ale hodme si kostky!“ — I vzali kostky, a házeli. Syn zas vyhrál po třikrát; a tak zůstalo na tom, že dcera doma zůstane, a chystali se na cestu.

Otec zavolal dceru a povídal jí: „Milá dcero, ty tedy zůstaneš doma; vez, jak se máš řídit. Ráno o šesté hodině otevřeš skladiště, večír o šesté hodině ho zavřeš. Čeládce neubližuj hladem, nenechej ji zahálet, a tomu důstojníkovi (měli jednoho pensistu na bytě) dávej jeho patřící jídla, slušně postel každého rána a večera přestlat nezapomínej, a patřící nápoj mu obstarej. Ostatně chovej se dobře, tak jak bychom byli doma.“ — Potom zavolal toho důstojníka, a prosil jej, aby byl strážcem jejich dcery, a odešli.

Již byli čtyry dny pryč: dcera když po večeri nesla víno důstojníkovi, on s ní lichotně rozprávěl a žertoval, ona ale jej odbývala žertem. Když vypil, poručil, aby mu ještě jednu přinesla. Ona přinesla, on pak s ní počal zacházet jináč. Ona ale ostrými slovy jej odrazila. On chtěl užívat násilí. Ona vidouc, že žertu není, tu láhev s vínem do tváří mu vrazila a utekla, a dvěře za sebou zamkla.

Důstojník rozhněvaný, když se zpamatoval, psal psaní za rodiči, a obelhal je tuze. Jak ale otec to psaní obdržel, rozhněval se, že hned toho syna poslal nazpátek, aby ji do lesa zavedl, zabil, a oči a jazyk na důkaz mu přinesl.

Syn plný hoře šel, a přijda do města nešel domů, ale šel na hospodu, a koupil si skrabošku na obličej, a večír šel. Zazvonil, sestra otevřela okno, a ptala se, kdo to, a co chce? — „Já študent!“ — „I co tudy študenti taky mají něco ke kupování? Oni v noci můžou spát, a nemůžou-li spát, můžou se učit, a ráno o šesté

hodině bude skladiště otevřené — můžou koupit, co chtějí.“ — Šel zpátky a převlékl se do jiných šatů, a zas šel zvonit. Ona otevřela okno: „Kdo to a co chce?“ — „Rád bych s vámi rozprávěl!“ — „V noci má být všecko na pokoji, a já taky chci mít pokoj. Může přijít ráno, o šesté hodině může se mnou v skladišti rozprávět nebo koupit, co bude chtít.“ Zavřela okno, a on odešel, rozmýšleje, co činí? To jistě pravda není, co důstojník psal. Šel ještě jednou a zazvonil. Ona otevřela: „Kdo to?“ — „Já důstojník, otevřte, já bych rád s vámi této chvíle rozprávěl.“ — „I co to nového? V noci má být pokoj, a ráno může přijít, a co bude chtít o šesté hodině může rozprávět aneb kupovat.“ Zavřela okno. On ale zase zvonil, a ona vzala vody a polila jej. On mokřý utíkal zrovna na hospodu, a šel spat.

Ráno vstana šel zrovna do domu svého otce; ale sestra, jak jej spatřila, dala se do křiku: „I vítám tě, můj milý bratříčku! Kde pak se's tudy vzal, že se's tak brzy vrátil?“ — „Ó milá sestro, já jdu pro tebe, aby's ty taky šla na pouť. Rodiči se na to rozmyslili, abychom oba tam byli.“ — „I toť jsem tuze ráda, že mne rodiči taky s sebou vezmou.“ Hned všecko uspořádali a na cestu se vydali.

Když přišli do jednoho velikého lesa daleko od kraje, zůstal bratr stát a pravil: „Milá sestro! Jak pak ty se's chovala po ten čas, co jsme odešli? Vodila's za sebou chasu: studenty a důstojníky; a s nimi se's nepoctivě bavila!“ — Sestra zaražená odpověděla: „Bratře, co pak to pravíš? Vždyť já toho nejmenšího takového ani nepomyslila! Ano,

včera večír se tam ozývali, ale já nevím, kdo to byl, až jsem ze zlosti nevěděla, co si počít, a polila jsem jednoho. Ale já za to nemůžu.” — Bratr řekl: „Tu jest psaní, co otec dostal od důstojníka, a ten to vysvětlil.” — Sestra: „Ó Bože na nebesích, to je msta!” A pak mu vypravovala, jak se musila udatně bránit. Bratra polily slzy, a on pravil: „Milá sestro, já ti věřím, poněvadž přesvědčen jsem. Chtěl jsem nabyt jistoty: včera večer šel jsem třikrát k tobě, a po čtvrté jsi mne polila.” — „Ale bratře, opravdu ty's to byl? To bych tě byla raději zavolala; ale když jsem to nevěděla.” — „Inu, milá sestro, vím, že jsi nevinna: ale otec mi přikázal, abych tě z trestu bez milosti zabil, a jazyk a oči jemu na důkaz přinesl: jináč abych mu na oči nechodil, pakli mi život můj milý.” — „Ale pro Boha, bratře, co pak by's to před sebe vzal, aby's se v nevinné krvi máchal?” — „Milá sestro, nemůžu jináč a nesmím” — políbil ji, vzal bambitku, a mířil k srdci — spustil, a hle, selhalo. On podšypal po druhé, pálil, a opět selhalo. On podšypal po třetí, a zase jen z pánvy prach se chytil. -- Vytáhl kord a vrazil jí k srdci; ale kord se mu ohnul. Tu pravil: „Vidím patrný zázrak, nevinnost trpí násilí!” — V tom běžela tam tudy divoká svině: on spustil po ní a zabil ji. — Sestra pravila: „Můj milý bratře, vezmi jazyk a oči z této svině, a mne propust; já půjdu daleko do světa, aby mne rodiči do smrti nespatrili.”

Bratr vzal jazyk a oči ze svině, a šel za rodiči. Ona šla lesem pořád dál; když přicházel večer, a

ona z lesa nevycházela, plakala a modlila se: „Bože můj, tedy jsem smrti ušla; ale nevím, nebude-li hrob pro mne v některé zvěři.“ Tu se ohlédne, a spatří d o u p n é *) dřevo. I pomyslila sobě: „Snad v tomto dřevě bude lépe než na zemi.“ a protáhla se do toho dřeva, a byla tam do rána.

Ráno chtěla vylézt ven, ale nemohla, a tak musila v tom dřevě zůstat až na d á l e j š í pomoc.

I přihodilo se, že král toho města jel na hon se svým komonstvem, a měl ch r t a. Ten d o k a d honil, honili; a jak začal stranit, znamenali neštěstí. Honili; ale ch r t, jak přišel k tomu dřevu, odběhl na stranu, a již honit nechtěl. Král vida že ch r t honit nechce, pravil: „N e c h m e v š e h o, aby se nám nějaké neštěstí nepřihodilo.“ I vrátili se domů.

Když se na stůl jídla stavěla, ch r t přišel do kuchyně, popadl mísu naplněnou jídlem a utíkal k lesu, zrovna k tomu dřevu. Tam vysypal jídlo, a s mísou zpátky běžel. — Druhého dne zas tak udělal, a třetího dne zas. Tu poručil král, aby ch r t a hlídali, kam to jídlo nosí. I stála stráž, a chrt okolo stráže tentam. Druhého dne byla stráž postavena dál, ale zas ničeho neuhlídala. Na třetí den hlídka až u samého lesa stála, ale ch r t se jim přece ztratil. V tom ale spatřili jej s p r á z d n o u mísou utíkat; i nechali ho a hledali, až přišli k tomu dřevu d o u p n é m u, ve kterémž uviděli osobu ženskou. Nevěděli, co činit. I zůstalo tam několik mužů, a ostatní šli to králi oznámit.

*) Doupný, doupnatý = dutý strom.

Král se d n a do vozu jel k lesu, a zrovna jej vedli k tomu dřevu, kde spatřil p a n n u krásnou. On se jí tázal říka: „Kdo jsi ty, a proč v tom dřevě vězíš a nejdeš ven? Jsi-li pak ty duch dobrý, nebo toliko ženské tělo na sebe vzal duch zlý?“ — Na to p a n n a odpověděla: „Pane, nemějte mne za zlého ducha! Jakým způsobem jsem se do toho dřeva dostala? Snad z moci Božské; neb do něho lehce jsem vlezla, ale z něho n e m ů ž u.“ — Tedy odštíplí něco dřeva, a ona lehce vyšla ven.

Král byl ještě svobodný, a když spatřil krásu její, ptal se jí: „O d k a d jsi a z jakého rodu, a jakým způsobem jsi do těchto lesů přišla?“ — Ona odpověděla: „Pane, jsem jednoho kupce dcera; než bych svou čest ztratila, raději do světa a do dalekých krajín jsem se odebrala. Ale rod svůj vyžradit nesmím, neboť bych musila zpátky, kdybych byla vyzrazena.“ — Král jí vzal do vozu, odvezl ji do svého hradu královského, a vzal ji sobě za manželku.

Ale staré královně se ta věc nelíbila, že byla jen kupcova dcera, a že v lese nalezena byla. Pobyli spolu nějaký čas, a pak stalo se, že král měl vojnu, a musil od své manželky odejít. Rozloučil se s ní a odjel.

V tom čase manželce přišel čas její, a měla synáčka. Ale stará královna nastrojila místo dítěte chrta za pomoci báby, a pravila: „Královna mladá má chrta!“ — Dítě však odnesly, a dali je zahradníci na vychování. Stará královna poslala psaní králi, co mají dělat, že se jim místo

dítěte narodil chrt. Král odepsal: „Nechť je co chce; i chrtu při svém dvoře potřebuji.“

Po čase přijel král, pobyl některý čas doma, a zase musil odjet. Manželce zase přišel čas; a stará královna, poněvadž jí nenáviděla, nevěděla, jakby mladou královnu u manžela očernila. I podstrčila zas chrtu, chlapečka narozeného odstranila, a pravila: „To je pěkná věc; mladá královna byla chrtem nalezena, a chrty rodí; to já musím králi psát.“ A hned psala. Když pak psaní odeslala, napsala ještě jiné psaní jako odpověď od krále; neb sobě domýšlela: „On jí má ve vážnosti, a odpíše jako první, aby nechaly, až přijde.“ Ona napsala jináč, jak sama chtěla, oblékla vojenské šaty, a šla čekat, kde býval posel, co od krále psaní přinášel.

Když posel přišel do hospody, stará královna jako voják se s ním skamarádila. dala dobrého vína nalít, a „Bratře pí!“ — Posel: „Já nesmím; já jenom co bych se posmíil; dnes nesmím zde nocovat, neb nesu psaní rychlé.“ — Na to stará odpověděla: „Já také půjdu dále; půjdeme spolu; bude nás veselej; jen bratře pí, a napi se, abychom mohli hodně běžet.“ — Posel se napil až usnul. Ona vidouc, že spí, odemkla tobolku, vzala z něho psaní, dala tam jiné, zamkla zas tobolku, a odešla.

Ráno přišel posel na hrad královský, a odevzdal psaní. Stará královna jde s psaním do pokoje k mladé královně, rozpečetila a čtla takto: „Poněvadž moje paní již po druhé chrtu porodila, proto já přísné přikazuji, aby, jak toto psaní obdržíte, bez milosti

paní i s tím chrtem na hranici spálena byla, abych, když domů přijedu, toho neviděl.“ Potom stará královna pravila: „Inu, když jináč není a tak být musí“ — a hned zavolala dva služebníky, dala zapřáhnout, královnu do vozu posadit, a rozkázala: „Zavezte ji tam, kde nalezena byla; a u toho lesa ji spalte.“

Vezli ji. Ale jeden ze služebníků pravil k druhému: „Bratře, já se toho bojím; já to nejsem dostatečný dělat; chceš-li to vzít před sebe sám, já odejdu.“ — Na to ten druhý: „Ty jsi baba; co jest poručeno, vykonat se musí;“ a vezl mladou královnu k lesu. — Právě jeli přes vodu; a mladá královna vidouc sebe nešťastnu, vyskočila z vozu do vody, a tak šťastně skočila, že se jí nic zlého nestalo, a k lesu utíkala.

Ale nebylo nic platno; tam již dva čekali na stráži, chytli ji, oheň rozdělávali a velikou hranici udělali. Ona klekla na kolena, a Boha žádala za pomoc svatou; pak se obrátíc pravila: „Ale moji milí lidé, ustrňte se nade mnou, neb jsem vám v ničem neublížila, a nečiňte mi toho; vždyť by vám krev má pomstu od Boha přinesla; propusťte mne, a já půjdu tam, kde se o mně žádný nedozví.“ — Na její prosbu, a poněvadž ji všickni mílovali, propustili ji, a ona odešla lesem pryč.

Jdouc po silnici potkala vojáka, poznala, že od pluku králova utekl, a řekla mu: „Vám nebezpečno jest tak jak jste; ale oblečte moje šaty, a já obleku vaše, a tak svobodně budete moci jíti.“ — Voják to rád učinil, a šli spolu do nejbližšího

stavení. Ona mu napsala list propuštění, a sobě taky; a tak se rozešli.

Ona šla jako v y s l o u ž e n ý voják do jednoho města, a tam sobě najala hospodu.

Král přijda z vojny domů, ptal se, jak jeho manželka zdráva jest. Stará královna odpověděla: „Ale Pane, dyť jste ji dal upálit!“ — Král: „Ó nikoliv; já jsem vám psal: Jen to nechte, nechť je co chce, až se navrátím.“ — Stará královna: „Ó pane, dyť to psaní posud mám, které jste poslal.“ — Král: „I to já chci vidět!“ — Ona mu je podala; on ho přečtl a pravil: „Podpis můj, pečef má, ale ruka má to nepsala. Co jste čínil?“ — Matka královna: „Dali jsme ji podle poručení spálit.“ — Král: „A kdo při její smrti byl?“ — Hned byli předvoláni, a král se jich přísně tázal, zdaž je tomu tak? Oni pravili, že jest. Král: „Jak jste to mohli učinit — nevinnou na smrt přivést, vy ty-rani!“ — Na to jeden pravil: „Ó milý pane, ve mně srdce tlouklo ouzkostí, a nemohl jsem toho učinit!“ — Král: „Ó tak mi jen pravdu pověz!“ — „Ó milý pane; my jsme ji na její prosbu propustili.“ — Král: „Tedy ještě mám naději, že svou milovanou choť spatřím; ale víte-li, v kterou stranu se obrátila?“ — „Ó to my vědět nemůžeme; ale právě v tom místě od nás odešla, kde nalezena byla.“

Král hned rozeslal po celé zemi prohlásku, i do cizích krajin, kdeby se taková osoba vyhledat mohla. Ale nadarmo. P o s l é z vyjel sám a hledal, ale taky nic nalezt nemohl. Jezdil, až přijel na jednu hospodu, kde ona hospodskou byla. Tam bylo lidu velmi mnoho; neb co ona byla na té hospodě, po-

něvadž k lidem velmi ochotna byla, lidé se za ní táhli jako včely do oulu; i sám král sobě tam liboval a pomyslíl si: „Zde se schází velmi mnoho lidí, zde se můžu i o své milé manželce dozvědět.“ Hospodský, převlečená královna, poznala krále, ale od krále poznána nebyla; přece však král, když na hospodského patřil, myslil u sebe, že jest tuze k jeho paní podobný. Hospodský tázal se krále: „Milostivý králi, smím-li se ptát, co jest za příčinu vašeho příjezdu k nám?“ — Král: „Pojďte se mnou stranou, a já vám vypravím všecko.“ a vypravoval. Hospodský ho pozorně vyslechl a porozuměl, jaké hoře o svou paní má a pravil: „Milostivý králi, já jsem hadač, a umím tak mnoho, že po dvou hodinách budete vědět, co vědět chcete. Ale věc musím odejít k té práci.“ — Král: „Nu tak tedy, můj anjele, přičiňte se; bez odměny to nebude.“

Hospodský odešel, po dvou hodinách přišel zase a pravil: „Milý pane, ona jest nevinná, a pro svou nevinnost musila z domu otcovského; chci ji sem přivést; ale nemůžu umění své vyvést, až sem přijde nejprv její otec, bratr, a ten důstojník, co je u otce jejího bytem; potom vaše paní matka královna, a bába, co při porodu byla; vozka, kterýž ji na smrt vezl, a ti dva, co ji měli upáliti.“

Král spěšně pro všechny poslal. Když se sešli, dal hospodský přinést čisté vody a stříbrnou mísu, a veliké zrcadlo, a udělal záclonu, tak aby na něj nehrubě viděli, on ale na ně dobře, a pravil: „Vy, pane důstojníku, vám

byla tohoto otce dcera dána pod opatrování, když do Říma odcházeli; zdaž ona přestoupila příkázání, a nechovala se tak, jak jí poručeno bylo? Ale vy, pln chlípných žádostí myslil jste nejprv žertem, a když vás odbyla, násilím se jí zmocniti; ale ani to se vám nepodařilo; ona si nevědouc pomoci vrazila vám do obličeje láhev s vínem, a utekla. Vy ale poslal jste k ř í v é p s a n í, že se špatně chová. Otec rozhněvaný poručil dceru zavraždit; syn ale nebyl tak zpozdilý, aby to bez vyšetření učinil, a přesvědčiv se o její nevinnosti nechtěl ji usmrtit. Posléz ale pravil: „Co mám činit, otcovu vůli musím vyplnit!“ Vyvedl ji do lesa, třikrát střelil jí k srdci, ale vždy mu selhalo; potom vytáhl kord, vrazil jí ho k srdci, ale kord se ohnul. Tu zvolal: „Nevinnost trpí, a zázrak Boží se děje!“ I nahodila se k tomu divoká svine, on spustil, a svini zabil, vzal z ní oči a jazyk, a sestru propustil. Ona odešla, aby rodičům nikdy na oči nepřišla, až se dostala k vám, slavný králi. Vy jste jí sobě oblíbil a za manželku vzal; a když jste odjel do vojny, ona se položila a znamenala, že se narodilo dítě, ale oni jí podstrčili ch r t ě. Co měla dělat, když to byla paní královna stará s babou? Kde pak jste dali to dítě? Já to dobře vím; mně to žádný nezapře!“ Stará královna: „Ó je chlapeček u zahradnice!“ — H o s p o d s k ý: „A ten druhý taky nebyl ch r t; kde je?“ — „Taky u zahradnice!“ — „A ty v o z k o, co's ji vezl na smrt, pověz, jak nucena byla do vody skočit, ale pomocí anjelskou nic se jí nestalo.“ — V o z k a doznal pravdu. „Potom utíkala k lesu, a tito dva očekávali, aby ji upálili, ale na její prosbu propustili ji.“ —

O t e c kupec se dal do pláče, a litoval přenáhlení svého. H o s p o d s k ý pravil: „A včil pane a králi, ona sama přijde. Po těch slovích hospodský odešel, převlékl se do ženských šatů, a paní královna vstoupila mezi ně. — K r á l, jak ji spatřil, padl jí na krk, a radostí nevěděl, jak se hospodskému napřed se svou paní poděkovati má, a zvolal: „Ó již jest dobře! Já, já, já jsem šťasten, nalezl jsem svou nejdražší choť a své dítky mimo naději; a její ctnost a nevinost na jevo přišla!“ — O t e c kupec vida svou dceru k r á l o v n o u padl na kolena a prosil za odpuštění.

K r á l pravil: „Ó vy dobrý otče, ačkoliv jest vaše dcera toliko kupcova dcera, a já král, její ctnosti ji ozdobují, a proto vás žádám za otcovské požehnání!“ — O t e c s pláčem pohnutlivým požehnal králi a dceři královné a k r á l mluvil dále: „Včil ale jest čas, abychom odešli. Zavolejte h o s p o d s k é h o, ať se mu poděkuji a odloužím.“ Ale žádného tam nebylo, aby mohl h o s p o d s k é h o zavolat; a tu řekla k r á l o v n a: „Já jej tedy zavolám“: a šla, převlékla se, a vzala mužské šaty, a přišel h o s p o d s k ý. K r á l zůstal jako na omylu řka: „Jedno podobenství.“ a hospodskému děkoval. H o s p o d s k ý mlče obrátil se, ale k r á l řekl: „Hm, hm, toto co's nového — nevím“ — a zas mlčel. H o s p o d s k ý odešel, a k r á l se ptal: „Kde je má paní?“ — H o s p o d s k ý zvolal: „Zde jest,“ a přišel; a teprv poznal král, že ten hospodský jeho paní jest.

Chystali se k odjezdu, ale k r á l ještě mluvil: „Než odjedem, musíme každému podle zásluhy udělit.

Důstojníka dal zavřít a babu také. Potom pravil: „Ale matka má, ta nejvíc zasloužila“ — a mladá královna vskočila mu do řeči a pravila: „Ponevadž nejvíc zasloužila, tedy jí všecko odpouštíme.“ Král svolil, a poslal ji na výslužbu do osamělého zámku.

Odjeli, a král si hned poslal pro své děti. Jakmile zahradnice oba chlapečky přivedla — ó jak se radovali rodiče, jak libali dívky své! Od té chvíle byli v svornosti a pokoji živi, a král řídil své království, a byl milovníkem lidu svého pod mírným platem až do smrti. *(Jarolím Kerka.)*

27. Kupcův syn.

Byl jeden kupec a měl syna. Dal ho vše do břesťu do vať, aby všemu rozuměl. Jedenkrát vzal ho otec s sebou do cizích krajín pro zboží kopecké. Když jeli zpátkem, strhla se bouřka na moři, a o všecko přišli, jen oni zachovali život svůj. Když se navrátili domů, otec, proto že se polekal, upadl do veliké nemoci. Ještě sebrali kde jakou mohovitost, a také sobě vypůjčili, a syn musil jít sám nakoupit zboží. Ale zas měl na zpáteční cestě škodu; všechno přišlo do moře, a bouřka ho zahнала tak daleko do cizích krajín, že on sám nevěděl, kde je.

Připlavil se k jednomu ostrovu, vyšel na břeh, a chodil, kdyby mohl najít lidi a dovědět se, kde je? Ale žádného z lidí tam najít nemohl. Již

chodil dva dny, neměl co jíst, a dostal hlad. Na třetí den přišel do jednoho zámku; ten byl škarredý a spustlý, tak že se zdálo, jako by tam od dávných let žádný nepřebýval. Ten dům byl strašlivý — ale poněvadž měl hlad, přece tam dorazil. Přijda na dvůr, hleděl, jestli by tam neviděl nějakou čeládku, aby se dověděl, jaké jest tam panstvo, a jakou by mu dal patřičnou česť. Ale nenašel tam žádného nikde; přece však se osmělil a šel na vrch. *) Když na síň vrchní přišel, bylo tam moc dveří. U hlavních dveří, kde se šlo do sálu, byla veliká dvě zvířata, která on ani jmenovať neměl, uvázána na řetězích; a ta zvířata byla živa. Ale jak strašliva se zdála, přece žádnou zuřivost proti němu neokazovala — tak byla krotka; ba zdálo se, jako by ho ráda viděla, a jevila mu takovou lichotivost, že se jich patrně nepotřeboval bát. Šel mezi ně do dveří, zkusil otevřít, a dvře byly odemčeny. Přišel do velikého sálu, procházel se v něm, a uviděl tam několik světnic. Šel dál. Ale všecko bylo tak hrozně smutné, nic tam nebylo veselé. Hledal, kde by mohl nějakou potravu najít. Tak se tam zabavoval sem tam, a když nic nenašel, vrátil se.

Přijda z pátkem do toho sálu, již tam měl přichystané teplé jídlo. Hned se k němu posadil a jedl. Chutnalo mu velice. Když pojedl, přemýšlel u sebe, koho tu uvidí, že tam musejí být lidé, že se tam vaří. V té své myšlénce slyšel velice hrozný hřmot; otvíraly se dvře, a on s podivěním

*) Na vrch = na horu, do hořejšího patra hradu.

se díval, koho uvidí, a tu m e d v ě d proti němu šel. On se lekl a zdvihl se, aby utíkal, ale ten m e d v ě d mu dal znamení, aby stál. Zůstal stát, a m e d v ě d se posadil vedle něho ke stolu, a tak radostně ho vítal, že se osmělil a do toho zámku přišel. Byla to z a k l e n á p r i n c e s n a, a ta mu povídala, chce-li být šťasten, a chce-li ji vysvobodit, že tam musí zůstat po tři dny a po tři noci; a co ho tam bude zlého potkávat, že musí trpělivě snášet, a nesmí nic mluvit a nic odpovídat žádnému; kdyby se kdo chce a co chce ptal, proč tam přišel a co tam vyhledává — že nic nesmí mluvit. Na to mu ještě m e d v ě d pověděl, že se mu zase druhého dne okáže, ale již bude jinač vypadat, jestli to přetrpí. Potom m e d v ě d odešel, kupcův syn zůstal sám, a procházel celý zámek.

Přišel do jedné světnice, kde bylo m o c k n i h. On si je č e t l a poznal, že to musí být nějaké veliké království. Tak se zabavoval, až přišla noc.

Na večer našel zas svou večeri přichystanou, pojedl, spatřil postel, lehl si a spal. O dvanácté hodině v noci se vzbudil; a tu slyšel přehrozný křik a takové bouření v celém domě, že ho hrůza p o d j í m a l a. Najedenkrát otvíraly se dvěře, a strašlivých mužů nahrnula se plná světnice. Ti šli hned k němu k posteli, a ptali se ho, co tam pohledává? — Když neodpovídal, stáhli ho dolů s postele, a divně ho strašili všelijakým výkřikem; a podivně počínali sobě, tak že on v tom strachu každou chvíli již myslil odpovédít, aby se jich zbavil; ale přece se zdržel. Zatím odbila jedna hodina po půlnoci, a všechno se ztratilo; on pak zas usnul.

Ráno když se probudil, bylo již všecko v tom domě veselejší. Zas našel snídání, posnídal, a vyšel si ven, kde spatřil zahrádku s kvítím, a v té se pro svou radost zdržoval celý den.

V poledne šel k obědu, měl zas přichystaný stůl. Když obědval, medvěd přišel, a tvář již byla člověčí. Zaklená princesna mu děkovala tuze, že to přestál, a prosila ho, aby jen na druhou noc byl ještě opatrnější, že bude mít ještě větší soužení. Také mu již povídala, jaké je to veliké království, a on že bude toho všeho pánem. Potom medvěd od něho odešel, a on šel do té zahrádky, kde již také ptáci pěkně zpívali. Tam se po ten celý půlden zabavoval až do večera.

Na večer odebral se zase do těch světnic,*) kde již dobrá večere byla pro něj přichystána. Po večeri lehl si a spal.

Jak bila dvanáctá hodina, probudil se, a zas křik ještě hroznější zaslyšel. Otevřely se dvěře, a strašlivé podoby divojakých zvířat se přihnaly. Ty ho kousaly, tak že se mu zdálo, že již mu odevšad krev teče. Ta zvířata ho pokoušela, aby jen křičel. On to ale zas všecko přestál, a když odbila jedna hodina, vše se ztratilo.

Ráno když se probudil, již se viděl v krásné posteli. Podíval se oknem — již stálo venku město, a chodili v něm lidé. Tak mu bylo hned zas veseleji. Oblékl se, posnídal, a šel ven. Lidé chodili, ale žádný k němu nemluvil. Nemoha se od nich zd o-

*) Světnice v tom okolí stále: seknice.

věděl, co by to bylo, procházel se tam až do poledne.

V poledne přišel do světnice, našel tam oběd, sedl si, a zas v tu chvíli něco tiše přišlo k němu. Přišla princezna již celá v ženské postavě hezká, jenom ještě ruce člověčí neměla. Hned mu děkovala za jeho trpělivost, ale také předpověděla třetí noc ještě strašlivější, a pravila mu, jestli se v té noci přerěkne, že bude on i ona nešťastna. On slíbil, když tolik přetrpěl, že to s pomocí Boží také přetrpí. Ona odešla, a on se musel potulovat až do večera samotou.

Na večer našel svou večeři, pojedl a šel spat. Sotva bila dvanáctá hodina, probudil se. Dveře na něj se otevřely, a přihrnuli se k němu muži ve způsobě dáblů, a takový strach na něho pouštěli, a nutili ho k odpovědi, co tam pohledává a proč tam je? Stáhli ho s postele dolů, tahali ho, trhali ho, strašili ho, ale on se držel a nemluvil nic. Odbila jedna hodina, a vše se ztratilo; on pak usnul.

Ráno již k němu přišli jeho sloužící, a on se viděl v překrásném paláci. Jakmile se ale dal slyšet, že již nespí, přinesli mu šaty, a oblékli ho jako krále. Šel k oknu a díval se ven, a tam již stálo vojsko v parádě. Hned mu hrála muzika, přáli mu štěstí, a vítali ho jako svého krále a pána. Pak přišla královna se svými dámami, a děkovala mu, že je všechny vysvobodil. A tak ten den ztrávil v samé slávě a radosti.

Na večer mu královna řekla, že dnes ještě ji vidí, ale že se musí od něho ztratit na jeden rok;

on zatím že může tam řídit to království, ale bez ní. Jemu se zdálo, že by mu tam byla dlouhá chvíle samotnému, a proto, dokud s ní ještě mluvil, vyžádal sobě, aby mohl na nějaký čas taky odejít. neboť si před sebe vzal, že navštíví své rodiče. Ona mu dovolila, že to může být, že může vzít vojsko s sebou, sloužící a peníze, co bude chtět.

Ještě několik dní pozůstal tam, všecko si prohlídl a uvedl do pořádku. Pak odešel.

Své rodiče našel ve veliké chudobě. Když přišel domů s tou velikou slávou jako král, rodiče se tomu velice divili, jak on k takovému štěstí přišel? Vypptávali se ho, aby jim pověděl, jak se to stalo; on ale se vymlouval, že to nemůže říci; a také mu ta princeška zakázala, že jestliže to někomu řekne, udělá sebe a ji nešťastnou.

Rodičům zas pomohl, aby mohli svůj obchod dále provozovat, a pobyl u nich nějaký čas. Matku to d y c k y mrzelo, že jim to nechce svěřit, a pořád ho přemlouvala, aby jí to pověděl samotné, že ona to žádnému nesvěří; a tím ho trápila jeden celý večer. On si radš lehl a usnul, aby jí to nemusil povědit. Ale ona ho ze spaní zбудila, a on r o z e s p a t ý jí to vypověděl a zas usnul.

Ráno, když se probudil, všickni jeho sloužící již byli tam ti, a vojsko taky pryč. On ostal samotný, a věděl, že je zle. I začal naříkat, a domlouval matce své, proč ho tak velikého štěstí zbavila? Báł se v tom městě déle se zdržovat, aby ho lidé za nějakého pošetilce a čarodějníka neměli, a proto odešel.

Šel zas t a d y m, kde by nejlépe troufal, aby tam přišel do toho místa; umínil si ji zas hledat, byť i život při tom ztratil.

Po dlouhém toulání přišel zas na to místo, ale již se mu to zdálo být všecko jiné a ještě smutnější než prve. Přišel zas do toho zámku, ale ta zvířata ondy přívětivá již ho tam nechtěla připustit do té světnice. On se domníval, že ji tam někde v domě najde třeba nějak strápenou, že se jí zeptá, jak by ji zas mohl vysvobodit? Ale nikde ji tam najít nemohl, ani se žádného dovolat. Plakal a nářikal, a litoval toho, co udělal, a tak s nářekem musil odejít.

Když se již z toho domu ubíral, vyšla za ním jedna stará žena, a ta mu tuze domlouvala, proč se tak zapomněl a té princesně tak zle udělal? On se ale zradoval, když přece někoho živého tam uviděl, a bral s ní radu, jak by ji mohl vysvobodit? Ona mu ale povídala, že tuze těžko, snad že již jí nikdy neuvidí. A tak musil odejít. Stará žena mu dala na cestu zbraň, aby si mohl k své potravě něco zastřelit, a hned se od něho ztratila.

On šel s tou zbraní, stříleť ale neuměl. Vyběhl mu v cestu lev. On namířil, aby zkusil, jak bude umět stříleť — ale ten lev se k němu obrátil a pravil mu: „Nestřílej, já ti můžu být někdy dobrý; pojď si utrhnout ze mne několik chlupů, a schovej si (jich) když mne budeš potřebovat, vzpomeň si na mne, já ti budu nápomocen.“ On to udělal a šel dále.

Zas mu vyběhl v cestu pes. On namířil, ale pes mu řekl: „Nestřílej, já ti můžu býti taky

dobrý; utrhni si ze mne několik chlupů, a schovej si jich; když mne budeš potřebovat, vzpomeň si na mne, a já ti budu nápomocen.“ On zas tak učinil a šel dále.

Jda dále viděl, že se nad ním vznáší orel pták. Zas na něho mířil, a on mu povídal: „Nestřílej, já ti můžu být dobrý; utrhni si ze mne péro, a schovej si ho; když mne budeš potřebovat, vzpomeň si na mne, a já ti budu nápomocen.“ On tak učinil a šel dále.

Včil*) měl ty tři věci, a šel lesem. Přišel k jednomu zámku, a ten byl ve velké pěkné zahradě postaven, a tam stál obr na stráži. Kupcův syn zkusil, jak by mohl toho orla ptáka potřebovat; vzal péro do ruky, a hned byl ptákem orlem velikým. Lítal nad tou zahradou a vznášel se okolo toho obra. V té krajině nebylo žádných ptáků vidět, a tak on tam byl něco vzácného. Obr vida ho volal na princesnu; ona v tom domě byla zastavena. On, jak slyšel tu princesnu jmenovat, pomyslíl si, není-li to ona? Ona se podívala z okna a on ji hned poznal. Jak ji poznal, udělal se malým ptákem, a vletěl k ní otevřeným oknem. Tam se udělal zas člověkem, a pověděl jí, že ji jde hledat. Ona měla radost, že ji našel, neboť byla jista, když se k ní dostal, že ji taky vysvobodí. Obr ale o tom nic nevěděl, že tam spolu rozmlouvají. On se jí ptal, jakým způsobem by ji mohl vysvobodit, že chce všecko pro ni udělat. Ona mu pravila: „Ten obr je tuze silný; toho žádný nepřemůže, a jenom tak se dá se světa zhladit. Nedaleko odtud

*) Včil = teď, nyní.

je skála, a v té skále je drak, a ten má sedm hlav; kdo by chtěl toho obra zabít, musil by nejprv zabít toho draka, z toho draka vylíhl by se zajíc, toho zajíce musil by chytnout a roztrhnout, a vyletěla by z něho holubička; tu holubičku by musil chytnout a roztrhnout, a vypadlo by z ní vajíčko, a zarazilo by se sedm sáhů do země; to by musel vyhrabat, a tím vajíčkem toho obra udeřit, a tím by ho mohl zabít.“ Kupcův syn jí slíbil, že to v krátkém čase obstará. Ještě se na tom domluvili, že on bude častěj lítat nad tou zahradou. Ona pak žádala obra, aby jí udělal klec, že by toho ptáka ráda měla v kleci, aby měla aspoň nějakou radost na světě. Obr hned dělal klec, a to jen proto, když ho do té klece chytne, že jím udeří a zabije ho.

Kupcův syn šel, aby všecko obstaral; šel k té skále, a tam nedaleko byla vystavěna chaloupka. V chaloupce býval člověk, který tomu drakovi musil zaopatřit každodenní potravu. Ten člověk se mu divil, že tam přišel do té krajiny, dal mu prut, a pravil: „Kdo chce toho draka z té skály dostat ven, musí tím prutem do skály udeřit.“ On šel, a udeřil tím prutem do skály, a drak hned vylézal. On se ale udělal lvem, a dal se do něho, a také v malé chvíli ho přemohl a roztrhal. Vyběhl zajíc, on se udělal psem, chytil ho a roztrhl. Vyletěla holubička, on se udělal ptákem, zas ji chytil a roztrhl, a vypadlo vajíčko. Zarazilo se do země sedm sáhů hluboko, on se udělal psem, vyhrabal vajíčko, udělal se zas ptákem a odletěl.

Zatím obr měl již klec zhotovenou, on se vznášel zas nad zahradou, vletěl do klece, a klec

zavřela se. Obr, jak to viděl, hned volal princesnu, aby si ho šla chytnout, že již je v kleci. Princ es na měla radost, neboť již věděla, že je s ní dobře. Povídala obr o vi, že ona ho nemůže chytit, že má slabé ruce, že by ho neudržela, aby šel on a přivázal jí ho někam, co by jí nikdy neutekl. Obr poslechl, šel ho vydělávat z klece. on zatím již měl v a jí č k o nachystané, udělal se v tom okamžiku č l o v ě k e m. mrštil mu vajíčkem do očí. zabil ho. a princesna byla zas vysvobozena.

Hned v tu chvíli octnuli se zas v té krajině. kde bylo jejich království. vojsko stálo v parádě, dělala se jim sláva. a on šťastně kraloval s královnou svou.

28. Lidojed.

Byly tři sestry. Tu nejmladší z nich měly dvě starší z a h l o u p o u. a byly by se jí rády zbavily. Sly tedy ke své kmotřence na radu, jakby se jí zbavit mohly. Kmotřenka jim povídala, aby ji zavedly do hlubokého lesa, a tam ji nechaly. Aby ale samy z p á t k e m nezabloudily, dala jim klubko nití a řekla. tu nit aby uvázaly doma n a k l i č k u. a pak aby šly, jakby klubko stačilo.

Udělal, jak jim kmotřenka radila. Když přišly na místo, povídaly t é h l o u p é, že si tu lehnou a odpočinou; a dávaly pozor, až by ona začala dřímat. že jí u t e č o u. Ale jak se zdvihaly, zdvihla se ona t a k y. a šla za nimi.

Sly tedy podruhé ke kmotřence na radu. Kmotra jim dala hrachu, ten aby po cestě trousily. kady

půjdou, aby zase šťastně z lesa vyšly. — Když už hrachu neměly, zase si lehly, aby, až ta hloupá usne, jí utekly. Jak mile začala drímat, povstaly — ale povstala taky ona a šla z a n i m i. Ale jak se ulekly, když viděly, že zatím ptáci všecken ten hrách po zemi sezobali. Musely tam zůstat všechny tři. Chodily dlouho sem tam po lese, ale z lesa vyjít nemohly; proto se všechny tři měly rády. Ta prostřední našla doubek, a volala na ty druhé: „Ó sestřičky, pojdte sem, já jsem našla doubek; vezmem si každá kousek!“ — Nejmladší ale povídala: „~~Nejedme ho,~~ ale vsadíme si ho; až nám vyroste, vylezem si na něj, a podíváme se, kdebychom nějaký zámek nebo kostel uhlídaly.“ — Když jim vyrostl, ta prostřední chtěla na něj vylezt, ale on se s ní tuze ohýbal. Nejmladší řekla: „Polez dolů, já na něj vylezu.“ Vylezla, a s tou ani nehnul doubek. I uhlídala z á m e k. Nejstarší pravila: „Polez dolů, já se podívám.“ Jak ale na něj lezla, doubek se ohýbal, tak že nemohla vylezť. Nejmladší pamatovala si, kde ten zámek leží; v tu stranu pořád šly, až do toho zámku přišly.

Šly po schodech na horu, ale nebyl tam žádný krom jedné paní. Tu prosily, aby je tam nechala, že každá z nich umí nějakou práci dělat; nejstarší že umí dobře psát; druhá že umí pěkně hlavu strojít, a třetí že umí dobře chleba pect. Ale paní jim povídala: „Milé brašky, já bych vás tady nechala, ale můj muž je lidojed; jak přijde, hned vás roztrhá.“ Sestry však jí prosily, aby je tam přec nechala. Paní je tam nechala a ukryla je.

Když muž domů přišel, říkal: „Ču che j. ču che j ču chotina, smrdí tady člověčina; koho tady máš?“ Paní musela mu povědít, že tam má tři ženské; ale prosila ho, aby je nechal, že umí každá nějakou práci.

Ráno každá svou práci dělat začala; jedna prala, druhá hlavu česala, a třetí chleba pekla. Ta když měla pec rozpálenou, chtěla hrnec másla. On jí ho dal. Dá prý ho do té peci, aby byl pěkný chléb. Ale hned zas bylo mu toho másla líto, a ptal se po něm. Ona mu řekla, že ho má v peci, aby si tam pro ně vlezl. Jak mile do peci vlezl, ona ho tam zavřela, a on shořel. Paní, které prostřední sestra hlavu strojila, když uslyšela, že muž lidojed shořel, a že vysvobozena je z rukou ukrutníka toho, samou radostí spadla s lavice a byla mrtva. Sestry ji pochovaly, a zůstaly v tom zámku samy. Bylo tam moc statku.

Starší dvě, jakmile na to zapoměly, co byly zkusily, zas té nejmladší zle dělaly. Samy v neděli se přistrojily a šly do kostela, a nejmladší sestře namíchaly hrachu do popela, aby ho přebírala, a než přijdou, aby ho přebrala.

Když ten hrách přebírala, našla v tom popeli dva klíčky; jeden byl od pokoje, co do něho nemohly, a druhý od konírny. V konírně stál bílý koníček, a ten, když k němu vešla, jí pravil: „Vejdi do toho pokoje, tam nalezneš drahé šaty a zlaté střívčky; oblekni se, sedni si na mne, jeď do kostela, a řekni: „Mhla *) přede mnou,

*) M h l a = mlha, mha.

m ě l a z a m n o u, a b y m n e ž á d n ý n e v i d ě l.“
U dělala tak. Když přijela ke kostelu, nechala ko-
nička venku stát, a ve š l a do kostela. Když vešla,
všickni se po ní dívali, coby to bylo za krásnou
princesnu? Byl tam taky jednoho krále princ,
kterému se velice zalíbila, a byl by rád věděl, odkud
a která by to byla princesna? I umínil si, že se bude
dívat, kam půjde. — Jak kněz u oltáře řekl: „Amen,“
ona se hned z kostela ubírala, skočila na konička
a řekla: „M ě l a p ř e d e m n o u, m ě l a z a
m n o u, a b y m n e ž á d n ý n e v i d ě l.“ a j e l a
d o m *). Doma se hned ~~seslíkla~~, a oblekla
zase své špinavé šaty. Její sestry, když přišly do m,
vadily se s ní a povídaly: „M ě l a s d n e s b ý t v k o s t e l e, t o b ý s b y l a v i d ě l a k r á s n o u p a n í;“ a vypravo-
valy jí všechno, co ta paní na sobě měla; ale že prý
jí žádný neznal, odkud a coby byla.

Když přišla druhá neděle, šly zas dvě starší
sestry do kostela, a nejmladší namíchaly máku
s popelem, aby ho přebrala, než přijdou do m.
Přebírala a plakala při práci té těžké. I přiletěli
ptáci, a dali se jí do přebírání. Ona vidouc to,
oblekla se zase jak předešlou neděli, sedla na
konička, a jela do kostela. Když přišla do kostela,
zůstaly všechny paní dole, aby vyzvěděly, kam z ko-
stela půjde? Ale ničeho se nedověděly; onať zase
první vyšla z kostela, skočila na konička a řekla:
„M ě l a p ř e d e m n o u, m ě l a z a m n o u, a b y m n e
ž á d n ý n e v i d ě l,“ a z m i z e l a. Když přijela do m,
udělala jak předešlou neděli a šla ke své práci.

*) D o m = domů.

Ptáci jí zatím všecken mák přebrali a odlétěli. Sestry přišly, a zas pořád jen o té krásné paní vypravovaly.

Třetí neděli stalo se zase jak v první a druhou. Když vešla do kostela, princ nastrojil lepu na tom místě, kde ona stávala; a když odcházela z kostela, jeden střevíček se tak přilepnu, že ho nemohla odtrhnout; tedy ho sezula a nechala tam. Vyskočila spěšně na koníčka a řekla: „Mhla přede mnou, mhla za mnou, aby mne žádný neviděl,“ a uháněla dom. Princ si ten střevíček vzal a pravil, že si takovou hledat bude za manželku, kteréby se ten střevíček hodil. Chodil daleko široko po všech zámcích, a hledal nevěstu, kteréby se ten střevíček hodil; ale nikde žádný nehodil se. Konečně přišel i do toho zámku, kde ty tři sestry přebývaly. Dvě starší hned ochotně střevíček si přiměřovaly; nejstarší schválně uřízla si kousek palce, jen aby se jí hodil, ale přece nehodil se jí; prostřední uřízla si kousek paty, ale střevíček se jí přece nehodil. Princ řekl: „Jestli pak se nebude hodit tuhle té třetí?“ Ale starší sestry odporovaly a pravily: „Té špinavé mrše by se snad hodil?“ Ale princ jí ho přece přiměřil, a střevíček byl na její noze jako ulitý. I zvolal princ: „Ta bude chotí mou!“ A hned ji vzal s sebou. Vystrojila se v ty krásné šaty, sedla si na koníčka, ale již neřekla: „Mhla přede mnou, mhla za mnou, aby mne žádný neviděl,“ ale jela vedle prince veřejně, a brzy byla svatba slavná. Dvě starší sestry rmoutily se závistí až do smrti, ale nejmladší měla život radostný po zásluze.

(*Kateřina Vidláková.*)

29. Slib snoubenců.

Snoubencové se zařekli, že se vezmou, když ne za živa, tedy po smrti. On byl voják, a ležel přes sto mil daleko od své otčiny, a tam zemřel. Ona nic nevěděla, že je mrtev, a pořád ho očekávala, až by přišel a jí za manželku si vzal.

Jedné noci k ní přišel a pravil jí, aby s ním šla. Ona odpověděla, že půjde, ale až ráno. On ale řekl jí, že čekat nemůže, že musí jít hned. Ona mu povídala, že si musí aspoň něco s sebou vzít na cestu; on jí ale nedal, že ničeho s sebou nepotřebuje. Než ona si přece honem uzlíček s sebou vzala, a tak šli.

Ona ještě nevěděla, že snoubenec její jest m r t v ý. Když byli asi v půl cestě, on se jí ptal, jestli ví, s kým jde? — „A s kým bych šla? S tebou, ženichem svým!“ — On jí řekl: „Víš-li pak, že já jsem mrtvý?“ — Ačkoliv tomu odporovala a nevěřila, přece ji hrůza obešla.

Přišli ke hřbitovu. On jí kázal, aby vlezla napřed přes zeď na hřbitov. Ale ona nechtěla a pobízela jej, aby on napřed lezl. On tedy přešel, ona za ním hodila svůj uzlíček, a strachem odtamtud utíkala.

Nedaleko hřbitova stála osamělá chaloupka, v které bylo světlo. Do té chaloupky zaběhla. Když tam vešla, nebylo v celé chaloupce žádného, jen ve světnici stála úmrlčí truhla zavřená, a na ní hořelo světlo. Strachem zalezla za kamna, a tam se tiše ukrčila.

Po malé chvíli přišel její snoubenec k oknu a volal: „Mrtvý, vstaň a podej mi tu živou s kamen!“ — Mrtvý v truhle se nehýbal. Snoubenec volal po druhé u okna: „Mrtvý, vstaň, a podej mi tu živou s kamen!“ — Víko se světlem spadlo s truhly. — Snoubenec u okna volal po třetí: „Mrtvý, vstaň, a podej mi tu živou s kamen!“ Tu se mrtvý v rakvi posadil; ale v tom kohout zakokrhál. Mrtvý v truhle sklesl z pátkem, a truhla se překotila na něj. I mrtvý snoubenec od okna zmizel, a bylo po svatbě.

Ona zůstala za kamny až do rána, až přišli lidé, jenž v té chalupě ve dne přebývali. I nemohli se dost nadívat, že ona tam přenocovat mohla, a k tomu ještě když slyšeli, co se jí bylo přihodilo. I vypravovali jí, že od té doby, co tam cizí voják zemřel, v chaloupce té v noci pokoje nebylo, a že na každý večer musejí se vystěhovat. Od této noci ale již nepokoj všechen přestal, a ten mrtvý snoubenec nikdy více nevrátil se. Ona potom celý rok potřebovala, než se domů navrátila po téže cestě, kterou se svým ženichem mrtvým za půl noci byla ušla.

(Kateřina Vidláková.)

30. Lakomý otec.

Byl jeden otec, o kterém se povídalo, že má moc peněz, ale nikdy jich žádný neviděl. Když se rozstona, nařídil svému synu, aby mu ještě za živa dal udělat truhlu, a truhláři aby přikázal, by všecy drobné střísky do té truhly dal. — Když

truhlu přinesli, nemocný si v ní sám ty třísky ustlal, a zakázal, aby mu s tím žádný nehýbal, ale jak to leží, když zemře, aby ho na to položili a tak pochovali.

Když byl pohřeb, byla truhla tak těžká, že ji sotva unést mohli. Po pohřbu šli hledat peníze, neboť se vědělo, že nebožtík peníze měl, ale nenašli nic. I napadlo jim, jestli by snad nebyl ty peníze vzal s sebou, proto že byla truhla tak těžká, a že si ty třísky do ní sám ustlal. Šel tedy syn k sousedu svému na radu, a vypravoval mu všechno o nebožtíkovi otci, jak do truhly třísek ustlal a přikázal, aby tím žádný nehýbal, ale aby ho tak na to do truhly položili, a jak potom těžká byla truhla, když ho nesli. Soused mu na to řekl: „Otec váš ovšem nepochybně peníze s sebou vzal!“ I ptal se ho syn, jestli by pochovaného směl vykopat a peníze si vzít? Ale soused mu to zrazoval, a doložil, že ty peníze dostat může, když všechno vykoná, co mu poradí. Syn se ochotně všemu podvolil a slíbil, že všechno vykoná a vytrpí, co by mu uložil, jen když ty peníze dostane. Soused mu dal tříkrálovou křídou, aby šel v jedenáct hodin v noci na hřbitov, tam si stoupl ke kříži, tou tříkrálovou křídou aby udělal okolo sebe na zemi kolo, a z toho kola aby se nehnul, kdyby nevím co přišlo a na něj doráželo, nebo na něj padalo.

Syn tedy šel o jedenácté hodině na hřbitov, stoupl si ke kříži, udělal tříkrálovou křídou kolo okolo sebe, a čekal. Tu přišli dva černí chlapi, kterým z huby i z očí plamen hořel, a k němu se

postavili, jako by ho chytit chtěli; ale on se s místa nehnul. Když odbila dvanáctá hodina, ti chlapi zmizeli.

Ráno hned šel k sousedovi, který se ho ptal, jaké to bylo? On pravil: „Milý sousede, zlé!“ — Soused řekl: „Brachu, druhou noc to bude horší, ale musíš tam zase jít a tak se zachovat jako prve.“

Šel tedy zas v noci o jedenácté hodině na hřbitov, a udělal jak první noc kolem sebe kolo křídou tříkrálovou u kříže. Tu přijel kočár celý ohnivý, a v něm seděli páni, a ti kolem něho jezdili a pořád křičeli: „V a r i, v a r i, s k á t í s e t o n a t e b e!“ Ale on neuhnul. Když odbila dvanáctá hodina, kočár zmizel.

On hned ráno zase šel k sousedovi, aby pověděl, co ho potkalo. Soused mu řekl: „Třetí noc to bude ještě horší.“

Na třetí noc šel zas o jedenácté hodině na hřbitov, a udělal, jak první a druhou noc. Tu přiběhli dva velcí černí psi, kterým z hub i očí plamen sršel, a postavili se proti němu, jako by ho roztrhat chtěli. Když pak neuhnul, běželi na hrob jeho otce, vyhrabali ho, vzali peníze, a hodili je k tomu kolu, ve kterém stál. On si je s hůlčičkou přitáhl do svého kola. Ti psi tělo otcovo zase do země zahrabali. O dvanácté hodině psi se ztratili.

Ráno vzal syn peníze, a šel k sousedovi, aby mu všechno pověděl, co se bylo stalo. Soused mu přikázal, aby za otce svého se pomodlil; z peněz těch

desátý díl chudobným rozdal, a v kostele oběť nejdražší za něj obětovati dal. Když to syn všecko vykonal, zjevil se mu otec, a děkoval mu, že jej vysvobodil a do radosti věčné mu dopomohl.

(Kateřina Vidláková.)

31. O jednom kupci.

Byl jeden kupec a měl syna. Starý otec pravil synovi, aby se oženil. poněvadž on pro stáří své již nemůže hospodářství zastávat, že mu ho pustí. Syn odpověděl, že se ožení, jestli mu dovolí, co se mu líbí, vzít. On mu pravil, že proč ne; statek prý nepotřebuje, že si může vzít, co se mu líbí.

On sobě vyhlídl jednu chudobnou děvečku. Otec brzy umřel, a oni se mezi sebou dobře pořádali, a za několik let mu i ona umřela. On jí tuze litoval, každý den ji oplakával. a každého večera šel na hřbitov, a tam se za ni modlil.

Jedenkrát, jak přišel na hřbitov. měsíček svítil, a od jejího hrobu lezl had; on vida ho řekl: „Ty potvoro, ani po smrti nedáš mé manželce pokoje?“ A jak držel hůlku v ruce, tak toho hada fal a přefal. Ty dvě polovice z něho se škobrtaly do kře, a za nějakou chvílku vylezl had zase celý. I řekl sám k sobě: „Toho hada jsem přefal, a on je zas celý.“ I šel do toho kře, a spatřil tam listnatou trávu; natrhal jí a pomyslíl sobě: „Dneska již je pozdě — až zejtra; přijdu trošku spíš, a vykopám svou manželku“; domníval se, že ten had tím lístkem pomohl sobě.

Druhého dne na večer vzal motyku pod plášť, a šel na hřbitov. Přijda na hřbitov pomodlil se jak vždycky jindy, a vykopal ji. Položil jí na každou ruku ten lístek, na každou nohu a na spánek, a ona obživila a promluvila: „Bože, kdo mne probudil z toho tvrdého spánku?“ — Manžel ji vzal, donesl ji domů, zavřel ji do jedné světnice a pravil: „Nikde nechoď; já ti zaopatřím, co budeš potřebovat; víš, že všickni vědí, že jsi mrtvá, oni by se báli.“

Jedenkrát ve velikou slavnost císaře pána šli všickni do kostela. Lidé tam u něho zvonili, a chtěli kupovat. Ona, když již to nemohla přeslyšet, vzala klíč a šla po schodech dolů, že jich odbude, že jim dá, co budou potřebovat. Lidé, jak ji uviděli, svalili se jeden přes druhého, neboť měli strach; a takový křik se stal po celém městě, že zemřelá kupcová šla po schodech s klíčem. Když ta řeč až do kostela přišla, kupec jich uviděl, a hned mu napadlo, že šla otvírat, ačkoliv jí to přísně zakázal.

Jakmile přišel domů, hned jí to domlouval; ale ona mu odpověděla: „Nemohla jsem s těmi lidmi vydržet, pořád se tam dobývali.“ On pravil: „Co včil? Porad! V městě povídají, že kupcová straší. Víš-li co, poprodáme tady všecko, a pustíme se do Amstrdamu.“

Odjeli již několik mil, a přišli na jednu hospodu; on tam vzal světnici, že sobě tam odpočinou. Když měli již všechno odnešeno do světnice z vozu, peníze a co bylo od zlata a od stříbra, vzpomněl sobě, že ty lupinky tam doma zapomněl; ale jí nepověděl nikdy, čím jí vzkřísil. Vymluvil se jí, že zapomněl nějaké spisy, které musí mět s sebou, a že se pro

ně vrátí. „Však já tady brzo budu, co jsme jeli dva dny, já za jeden den vykonám.“ Odevzdal ji hospodskému, aby jí nenechal nikde odejít, a k ní taky aby žádný nepřicházel. Sedl na koně a odejel.

Přijel tam na nocleh plukovník. Ona se dívala oknem. neboť byla zamčena; hospodský měl klíč, a ten plukovník ji spatřil v tom okně; hned s ní mluvil, a chtěl, aby mu otevřela. Ona mu odpověděla, že nemůže otevřít, že je zamčena, že má klíč hospodský. On k tomu hospodskému, a pořád chtěl, aby mu otevřel. On nechtěl, ale plukovník ho pořád sužoval, až pak konečně šel a otevřel.

Plukovník vkročil a přemlouval ji, aby s ním odjela, nežli její muž přijde; ona ale nechtěla na to svolit. On jí tuze moc sliboval, jak se jí dobře povede u něho, a pravil: „Než přijedete na místo do Amstrdámu. a nežli sobě co vyhledáte, peníze utratíte; ale při mně přece můžete být šťastna.“

Domluvili se. a ona ho poslechla. On zavřel, ale nezamknul, zanesl klíč hospodskému, a pravil, že s ní porozprávěl. V noci ale pěkně vstal, šel k ní, sebrali všecko, co měla, peníze. zlato a stříbro, do vozu, a odjeli. Přijeli také do Amstrdámu, kde měl svůj pluk.

Kupec zatím, když se navrátil, ptal se hospodského, kde má klíč. Hospodský mu klíč dal, a kupec již cestou si povídal, jak ji rád uvidí, a jak jí bude vypravovat, kterak k ní spíchal. — Otevřel světnici, a neviděl nic, ani své věci, ani kupcovou. Běžel na hospodského, že kdo tam byl? Hospodský se bál, proto že mu kupec manželku svou ode-

vzdal, a nechtěl prozradit plukovníka, jenž mu dobře zaplatil.

Milý kupec co měl včil dělat? Krom několika rýnských, co si vzal na cestu, neměl ničeho. On tak moc pro ni udělal, z hrobu ji vykopal a vzkřísil, a ona se mu tak nevěrně odsloužila. Vzal si to k srdci, hrozná lítost zmocnila se ho, tak že se dal do pití a s lidmi spustlými v palírnách se povaloval jako člověk špatný.

Jednoho dne byl tuze napitý; i řekl vojákům, kteří s ním pili, že se také dá k vojsku odvést. Vojáci ho měli k tomu, a odvedli ho do kasárny; tam si kupec lehl a spal. Když se vyspal, chtěl odcházet, ale již nesměl; povídali mu: „Již jsi, milý brachu, náš; musíš zůstat mezi námi.“ Když to bylo předneseno plukovníkovi, že zas mají nováčka, byl s ostatními doveden až před jeho dům, a plukovník prohlížel nováčky. Kupcová se dívala oknem a poznala jej. Hrozně se ulekla. Jak bylo po prohlídce, pravila plukovníkovi: „Ten nováček je můj manžel; hleď ho nějak sklidit; nebo pozná-li mne, bude více vražd.“ — Plukovník odpověděl: „Milá brachu, jak ho mám trestat, dyť je tak dobrý člověk, všickni ho vychvalují.“ Ona zas ostala nějaký čas ticho.

Jedenkrát šla s tím plukovníkem na procházku, a kupec voják stál na stráži. Ona mu zase povídala: „Vidiš, to je ten můj muž. Pakli ho nesklidíš, musím já odejít; nebo jak mne pozná, bude více vražd; lepší je, jednoho odstranit.“ On jí zase odpověděl: „Jak to mám udělat, dyť k tomu nemám příčiny žádné.“ Ona řekla: „Musíme to nějak

jináč udělat. Řekni sloužícímu, pakli udělá, cō ona mu naporučí, že bude desátníkem.“ Plukovník to tak sloužícímu řekl, a ten slíbil, že všechno udělá, co se mu poručí. Ona mu pověděla, jak se ten voják jmenuje, a to město, odkud je; aby šel do kasárny za ním, a řekl mu, že je jeho krajan a soused; jméno souseda jeho mu také zjevila a některé známé jeho; i poradila mu, aby se ho ptal na toho a na toho. Potom když ho dostane do domu k sobě, aby ho opil, a zlaté hodinky plukovníkovy aby mu dal do kapsy; oni že odjedou.

Když odjeli, sloužící šel za ním do kasárny, a ptal se po něm. Vojáci hned kamaráda svého zavolali, a sloužící mluvil: „I zdráv buď, bratře; jsem tomu rád, že přece z kraje svého mám tady kamaráda.“ Kupec voják mu odpověděl, že ho nezná; ale on se mu jmenoval jménem a příjmením, kdo je. Kupec věděl, že sousedův syn je taký vojákem, ale neznal ho, a tedy uvěřil, že je to on. Sloužící pravil: „Pojď se mnou, moji páni nejsou doma, nemůžu se tady zdržet; až přijdeš ke mně, porozpravíme sobě.“ Šel s ním.

Jak jenom přišli do bytu plukovníkova, sloužící postavil dobré víno a řekl: „Bratře, dneska tě uctím; jsem velice rád, že vidím takového kamaráda.“ Kupec pil, sloužící mu pořád naléval, až se hodně opil. Když již přicházel večer, sloužící sám ho vypravoval a pravil: „Bratře, již se musíme rozejít, protože moji páni již přijdou.“ Vedl ho po schodech dolů, ty hodinky mu strčil do kapsy, a kupec voják nevěděl nic.

Přijda do kasárny hned sobě lehl a spal.

Na večer plukovník přijel s kupcovou, a takový křik se tam strhl, že celý dům se posbíhal, co se to stalo? A slyšeli, že se ztratily plukovníkovi zlaté hodinky. Tak pořád na toho sloužícího, že koho tam měl? On vždycky zapíral, že žádného; ale ti lidé viděli, když vojáka tam vedl a zas vyprovázal, a mluvili: „On říká, že tam neměl žádného, a měl tam celý den vojáka zavřeného.“ Kupcová to zaslechla, a hned pravila sloužícímu: „Ty říkáš, že's tady neměl žádného, a lidé povídají, že's tu měl celý den vojáka.“ — Sloužící odpověděl: „Já jsem se nechtěl prozradit, že jsem zde měl kamaráda, snad ty hodinky on nevezl?“ A to tak křičel, aby to i ti lidé slyšeli.

Hned ráno dal plukovník vojáka kapsovat, a ten ještě po silném víně spal a nemohl se ani probudit. Najedenkrát, když začali ho prohlédávat, on vyskočil, a nevěděl, co se s ním děje. Skutečně zlaté hodinky měl v kapse. I ptali se ho, že proč je ukradl? On se vzpíral, že žádné hodinky neviděl, ne tak aby je byl vzal. Nic platno; přece ho převinili a zavřeli.

Tak přišlo, že byl odsouzen, aby za tu krádež byl zastřelen. Když byl tím odsouzencem, chodil k němu kněz, a modlil se s ním. On pak mu řekl: „Milerád tu smrt na sebe vezmu, ale jsem nevinný.“ I profos*), myslil si, že jistě nevinný s tohoto světa jíti musí: ale necht, však to Pán Bůh spořádá. Lidé všickni také ho litovali.

*) Profos = u vojáků představený vězňů.

Tri dny byl vystaven, a nosili mu nejlepší jídla a peníze; a on to všecko dal tomu profosovi, a prosil ho, aby přijal knížečku, ve kteréž měl ty lupinky, co na hřbitově v kři natrhal, a kterými svou ženu vzkřísil; až bude usmrčen a pochován, aby nad ním říkal z knížek modlitbičkn velice mocnou, a aby při tom vložil ty lupinky jemu na ruce, na nohy a na spánky.

Byl vyveden na popravu a prostřelen; tam ho nechali ležet a rozešli se všickni. Profos k večeru, ~~když slunce zacházelo,~~ vzal si dva pomocníky vojáky, ~~že ho přijdou zakopat.~~ Šli okolo palírny a on jim řekl: „Nate na kořalku, a vypíte si něco.“ To jim řekl proto, aby se tam zabavili, a on se mohl sám nad ním tu modlitbu pomodlit. Oni šli do palírny, a on šel k němu. Přijda tam, hned klekl, ty lupinky po něm rozdělal, chtěl se začít modlit, ale on již vstal. Profos se ulekl, ale kupec voják mu řekl, aby se nebál, a děkoval mu za to, že ho vzkřísil. Profos: „No, a jak to věil? Já asi dostanu!“ — Kupec: „Nic nedostanete: já odejdu, a jak živ mne žádný nebude vidět. Profos mu dal plášť, neb byl jen v košili a v podvlečkách celý zakrvácený, dal mu taky peníze, a on odešel od něho.

Profos se vrátil, a jeho pomocníci vojáci z té palírny vycházeli. On jim řekl: „Nu již vás tam není potřeba; já jsem ho sám zakopal.“ Vojáci byli rádi a šli do kasárny.

Kupec vzkříšený se pustil do cizích zemí, a kam přišel, všady těmi lupínky pomáhal, a brzy za nejhlavnějšího doktora lékaře vyhlášen byl. Měl

peněz dost, koupil si koně, a jezdil po světě. Konečně byl již tak bohat, že sám nevěděl, jak mnoho statku a peněz má.

Jedenkráté přijel do jednoho města; v hospodě dal si koně do konírny, a sobě poručil oběd. Bylo již pozdě, a hospodský vylouval se, že nic nemá. Lékař pravil: „No snad přece je něco k dostání?“ — Hospodský: „No již není nic, jen pečený morák*);“ a myslil si: „Kde pak takový odrábaný**) člověk může jíst moráka?“ — On ale řekl: „Jen ho sem dejte; vezmu si z něho po libosti!“ — Když se najedl, ptal se hospodského, co bude platit, a zaplatil dukátěm. Hospodský vida to mrzel se na sebe, že se mu tak vylouval, a poděkoval mu za peníze. Lékař se ho ptal, co nového v tom městě? Hospodský odpověděl: „Nového tady není nic; jenom náš král má dceru, a ta je nebezpečně nemocna, a již má doktorů, kde jenom je o nějakém slyšet; každý přijde, ale žádný jí pomoci nemůže.“ — Lékař pravil: „Já bych si troufal jí pomoci; běžte ke královi, a ohlašte mne.“ — Hospodský šel ke královi, ohlásil ho, a král poručil, aby tam hned přišel. Hospodský ho tam zavedl, a jak přišli do zámku, plno doktorů tam sedělo. Oni povídali: „Což ten roztrhaný chlap může pomoci, když my tak rozumní pomoci nemůžeme!“ I král, jak ho uviděl, sám sobě tak pomyslí, že když ti doktoři jí nepomohou, ani on jí nepomůže. Přece ho však zavedl k dceři do pokoje, kde ležela,

*) Morák = krocan.

***) Odrábaný = upracovaný, pracovní.

a on prosil, aby ho tam samého s ní nechali. Tedy všeci odešli, a on tam zůstal samotný. Ale hned jí nepomáhal; procházel se po pokoji, a pořád ho to mrzelo, že ten hospodský mu nechtěl toho moráka dát. Po chvíli přistoupil k posteli, a princeška ležela, sama o sobě nic nevěděla, jen že ducha v ní ještě cítil. Položil na ni ty lupínky. Ona sobě vzdychla, otevřela oči a pravila: „Můj Bože, kdo pak mne probudil z tak strašného sna?“ Hned vstala, vzala ho pod paži, a vedla se s ním k svému otci. A doktoři, jak to viděli, náramně se divili. Otec radostí nevěděl, co má dělat. Princeška vzkřísiteli svému nedala odejít, že si ho chce vzít. On tam zůstal, a stal se generálem. Princeška pořád již se chtěla vdát, on ale nijak nechtěl.

Plukovník, u něhož byla jeho žena, včil byl pod ním. Když byl jeden rok generálem, prosil krále, jestli mu dovolí, co bude chtít, potom že se s tou princešnou dá sezdati. Král mu to přislíbil. Generál tedy prosil, aby mu dal odejít do Amstrdámu, že tam má nějaký pořádek dělat. Hned poslal k tomu plukovníkovi písmo, že ten a ten den mají na náměstí celý den v parádě stát a jej očekávat.

V Amstrdámě všechno se chystalo a stálo v parádě; generál přijel. Když tam dojel, vojsko i obecnost bylo po hromadě; kupcová byla samá péra na klobouku. Generál se ptal, kde je ten voják, co byl tak rok sloužícím u plukovníka? Povědino mu, že je desátníkem. Dal si

ho předvolal a tázal se, jak se to stalo s tím vojákem, co byl tak rok zastřelen? On řekl, že neví. — Generál: „Ty nevíš? Ty musíš vědět a mluvit pravdu; nebudeš-li, hlava půjde dolů! Ukradl ten voják ty zlaté hodinky v domě u plukovníka, aneb dal mu je někdo do kapsy?“ — Všickni se začali třást, a desátník se přiznal, že on mu je dal do kapsy. Generál: „A proč jsi mu je dal do kapsy, z jaké příčiny?“ — Desátník: „Měl jsem slíbeno, že budu desátníkem.“ — Generál: „Kdo tě k tomu měl? A znal-li's toho vojáka, že ses počítal za jeho krajana?“ — Desátník: „Neznal jsem ho; paní plukovnicková mně to tak pověděla.“ — Generál: „Za to, že se's toho zhlídl, a nevinného na smrt přivedl, bez milosti na tomto sloupu oběšen budeš.“ Generál: „Kde pak je ten profos, který toho zastřeleného vojáka pochoval?“ Profos se ulekl; hned přiběhl a padl před generálem na kolena; neboť si vzpomněl, že ho vzkřísil a propustil, a že včil za to bude trestán. Generál mu pravil: „Vstaňte jenom, přáteli dobrý! Plukovník sleze okamžitě s koně, vy budete místo něho plukovníkem; a zatím ještě odevzdávám vám plukovníka, abyste ho dal hned oběsit.“ Stalo se! — Potom zavolal generál tu paní a pravil: „Pojď sem, ty paničko, péra s hlavy dolů!“ — Ona hned na kolena a prosila ho, aby se nad ní ustrnul a život jí daroval; ona ho hned jak přijel, poznala. Generál však nechtěl o milosti ani slyšet a řekl jí: „Za svou nevěrnost a nevděčnost proti vlastnímu manželovi svému bude tobě hlava sfata;“ a rozkaz ten se také bez meškání vykonal.

Když tak všecko spravedlivě uspořádal, jel zase na zpátek a vypravoval všecko. Hned se činily přípravy k svatbě, on si vzal princešku, a svatební veselí trvalo celé tři měsíce.

32. O zahradníkovi.

Byl jeden kupce a jeden soukenník. Ti dva byli velicí kamarádi spolu. Najedenkrát kupcová měla dceru, a soukenice syna; a kupce i soukenník šli si to povědít, a potkali se na cestě. Druh druhu pověděl, jeden že má dceru, a druhý že má syna. Děti rostly, a rodičové, majíce se rádi, pořád se navštěvovali. Děti, když dorostly, chodily vždy spolu do školy. Šlo-li děvče spíš, volalo chlapce; šel-li chlapec dřív, volal děvče.

Když jim bylo čtrnáct let, začalo to toho kupce mrzet, protože byl bohatší nežli soukenník. Měl soukenníka k tomu, aby svého chlapce dal do vyšších škol, a myslil sobě, že svou dceru zatím provdá. Soukenník se vylouval, že nemá peněz, že ho nemůže dát na studie; kupce ale povídal, že mu bude nápomocen.

Došel rok, a chlapec přišel na prázdniny. Sotva přišel, hned šel ke kupcovi. Když ho kupce uviděl, mrzelo ho to, ale dcerka byla nad tím potěšena, že ho uviděla. Její otec soukenníka zas k tomu měl, aby ho ještě nechal študovat. Soukenník se zas vylouval, že nemá tolik mohovitosti. Kupce zas přislíbil, že mu bude nápomocen.

Študent odešel, a kupec svou dceru vybízěl, aby se vdala. Dcera, když začal otec na ni, aby se vdala, psala študentovi, že se má vdát. On zas přišel domů, ale již neměl jaksi chuti ke kupcovi jít, protože se zdověděl, že mu kupec dceru nechce dát. Kupec když uviděl, že študent je doma, byl zas mrzut, a měl soukenníka k tomu, aby ho poslal do študií, a domníval se, že zatím svou dceru provdá.

Když odešel študent, otec přimlouval dceři, aby se vdala; ona ale svolit nechtěla, a tak to trvalo až do roku. Když rok docházel, ona právě měla námluvy a študent přišel na prázdniny. Jeho rodiče také na námluvách byli. Přišel na večer domů, a nezastal doma jenom děvečku, a ptal se jí: „Kde je pantáta s panímámou?“ Děvečka odpověděla, že jsou na námluvách dcery kupcovy. Študent se velice nad tím zarmoutil, a šel tam za nimi. Přiřda tam spatřil, že nevěsta seděla proti dveřím — seděli za stolem, a žádný ho neviděl, jenom ona ho zahlídla, a padla na zem, a hned zůstala mrtva.

Študent se otočil, nevešel do světnice, ale vrátil se domů. Přiřda lehl si; rodiče po chvíli přišli také, a hned ho vítali a povídali, že dnes jdou z radostných námluv a zejtra že půjdou na žalostnou. Študent byl nesmírně smuten, neb si připočítal vinu její smrti. Šel také na pohřeb. Kupec ho zase rád viděl, a litoval, že si mu nedal dceru vzít.

Když bylo po pohřbě, jeho rodiče a on byli zváni na hostinu; ale on nešel nikde, jenom jeho

rodiče šli, proto že neměl nikde spokojené mysli; zůstal ve své světnici, a litoval jí, že umřela.

Když rodiče odešli, pořád mu na mysli leželo, aby šel na hřbitov a vykopal ji, že je posavad živa. Maje pořád tak silné myšlenky o tom, klekl před křížem a prosil Boha, aby mu ty myšlenky odvrátil. Ale čím víc prosil, tím silnější měl myšlenky, aby jen šel a ji vykopal. I vzal motyku a rýč, a šel ji vykopat.

Když tam přišel na její hrob, klekl a modlil se, a prosil zase Pána Boha, aby mu ty myšlenky odvrátil. Ale myšlenky ty mu neodcházely; odevzdal se tedy do vůle Boží, a začal ji vykopávat.

Když přišel na truhlu, odrazil v ě k o *), a ona sobě vzdychla v t é t r u h l e **). On ji vyzdvihl, posadil ji na vrch, a hrob zase upravil tak jak byl. Potom vzal ji do náručí a nesl ji domů. Dal ji do své světnice, a tam ji zavřel. Žádného tam nepustil, ani svým rodičům to nesvěřil.

Byl pořád smuten, nejedl s ostatními, ale dal sobě a jí jídlo přinášet. Když trochu k sobě přišla, ostříhal jí vlasy, a dal jí své mužské šaty. Potom ji uvedl rodičům svým jako svého kamaráda ze škol vyšších. Ona tam ještě několik dní u něho ztrávila, a syn prosil otce, aby mu ještě jeden rok dal na študování. Když otec na to svolil, vzal ji s sebou.

Přišel do města, a prosil profesora za ni, že je chudobných rodičů, a tak byla do škol přijata za chudobného studenta. Tam spolu byli jeden rok. Po

*) Věko = víko.

***) Truhla umrlčí = rakev.

roce šel zas na prázdniny, a vzal ji s sebou. Přiřda domů zastal tu děvečku samu doma. I ptal se, kde jsou pantáta s panímámou? Děvečka odpověděla: „Jsou zase u kupce; slaví se tam památka dne toho, co umřela dcera jejich.“ Poslal tam děvečku, aby mu panímáma poslala klíč, že si bude hledat něco k jídlu. Děvečka odešla, a přijdouc tam žádala klíč pro pána študenta. Jak to kupec uslyšel, že študent je doma, vzkázal po děvečce, ať tam hned přijde. On tam šel, a jak tam vstoupil, hned ho všeci vítali; on sedl, a bylo mu vykázáno místo vedle toho ženicha té dcery.

Každý něco vykládal, co nového slyšel, co se kde stalo. Konečně došlo také na študenta, že prý čtyry roky študoval, že jistě také něco zvěděl. aby tedy také vykládal. Študent řekl, že nemá co nového vykládat, ale že má soud s jedným zahradníkem, a vypravoval: „Jedenkrát se mi přihodilo jít okolo zahrady. Zahradník vykopal suchý strom a vyhodil ho ven. Já jsem ho sobě vzal a vsadil jsem ho. Když se mi ten strom rozzelenal, zahradník pravil, že to je strom jeho a chtěl ho. I prosím vás, pánové, abyste naznali, komu ten strom přináleží?“ — Ten ženich, co seděl vedle něho, hned odpověděl, že ten strom přináleží jemu, když ho zahradník vyhodil, an byl suchý, a on si ho vsadil a ujal se mu. Študent prosil, aby se mu všickni na to podepsali, že ten strom přináleží jemu.

Když to měl písemně, optal se jich, chtějí-li ten strom vidět, že jako ho donese na ukázkou. Oni všeci ho chtěli vidět, aby ho jen přinesl. On šel

domů, a dcera kuřcova se oblékla v ty šaty, v kterých byla pochována. Jak ji dovedl, hned ji poznali; a její bývalý ženich ji obejmul, a zvolal: „Ó má milá!“ — Ale student přistoupil a řekl: „Ne tvá milá, ale má milá! Toť je ten strom, který ty's jako mrtvý na hřbitov dal; já jsem ho vsadil pro sebe, a ujal se mi!“

Byly nové námluvy, a po čtrnácti dnech svatba. Kupec byl rád, že má dceru živou a soukenický syn byl rád, že má manželku.

33. O smělém tesařovi.

Byla jedna vdova; ta měla syna, a ten byl tesařem. On se pustil do světa na zkušenou, potkal se s druhým tovaryšem, a cestovali spolu. Přišli do jedné dědiny, a nemohli žádného noclehu dostat. Tesař povídá svému kamarádovi: „Víš, co uděláme? Půjdeme na hřbitov, vylezeme na věž, a tam budeme noclehovat. — Tato rada se jaksí kamarádovi nelíbila, a proto mu odpověděl: „To já neudělám; já radš někde na hůře přenoclehuju, nežli bych na věži přes noc zůstal“ — a odešel.

Tesař vylezl na věž, lehl sobě a usnul. Když je d e n á c t á hodina odbila, probudil se, a měsíček krásně svítil jako ve dne. On se díval s věže na hřbitov, a když se tak díval, uviděl, jak jeden mrtvý vylezal z hrobu; a když vylezl, svlekl se sebe košilu, a šel nahý pryč do dědiny. Tesař sobě povídá: „Počkej, mám jen jedinkou košilu, a budu měť dvě.“ Vzal si ji, a zase vylezl na věž.

Mrtvý po dvanácté hodině přišel z dědiny, hledal košilu, ale nemohl jí najít. Všady se ohlídal, až uviděl toho tesaře na věži, a řekl mu: „Dej mi mou košilu!“ — „Nedám ti jí; já jsem rád, že mám včel dvě košily; měl's zůstat v hrobě, měl's nechodit strašit!“

Když mu jí nechtěl vrátit, mrtvý lezl za ním. Tesař sobě namířil tesačku, a chtěl ho udeřit do čela. Zatím uděřil do zvonu, zvon zazvonil, a mrtvý spadl dolů.

Ráno, když kostelník šel zvonit klekání, uviděl u věže mrtvého ležet nahého. Hned běžel do fary, a tam to ohlásil. Pan farář tam šel ještě s jinými, a spatřil na věži toho tesaře; i ptal se ho: „Co se to stalo, že ten mrtvý tady nah leží?“ Tesař odpověděl: „Nemohl jsem noclehu dostat, tedy jsem šel na hřbitov a vylezl jsem na věž. Když odbila jedenáctá, uviděl jsem mrtvého z hrobu vylezat, ten shodil se sebe košilu, a když odešel do dědiny, vzal jsem mu ji. Když pak přišel, a chtěl po mně svou košilu, tu já, když začal za mnou lezt, chtěl jsem ho udeřit tesačkou, ale udeřil jsem místo do jeho čela do zvonu, a jak zvon zazvonil, mrtvý spadl dolů a zůstal ležet.“ — Pan farář se ho ptal, jestli se nebál? On odpověděl: „Já nevím, co to je b á ť s e.“ Pan farář ho měl k tomu, aby košilu mrtvému vrátil, a když nijak nechtěl a pravil, že je rád, že má dvě, pan farář mu dal tři své košily, aby jen dal mrtvému jeho košilu nazpátek. Včel mu ji vrátil; mrtvého oblekli a zase pochovali.

Potom řekl pan farář k tesařovi: „Když jsi tak smělý, a ničeho se nebojíš, tedy hled, tamhle stojí

mlýn, v tom mlýnu prý velice straší, takže tam žádný přes noc zůstatí nemůže; tam tedy běž, a můžeš tam dnes přenoclehovať.“ Tesař, když do toho mlýna přišel, žádal nocleh. Mlynář mu povídá: „Milý chasníku; my sami nemůžeme zde přes noc vydržet.“ — „A proč?“ — „My se zde bojíme; zde každou noc cosi chodí a straší; proto býváme zde jen ve dne, a na noc se dýcky někam jinde odstěhujem.“ — Tesař řekl: „Nevím, co to je báť se; já zde zůstanu sám.“ Mlynář mu dal jíst a pít, co chtěl, a všickni odešli.

Byly tam husle. *) Tesař uměl hrát na husle, hrál, a vesele si hvízdal. Když odbila jednáctá hodina, najednou se strhl veliký hřmot v mlýně, tak že myslil, že celý mlýn se musí rozbořit. Po chvíli se otevřely dvéře — ale žádný nepřicházel. Tesař volal: „Pojď dál!“ A když žádný nepřicházel, šel a zavřel dvéře. Nic naplat; dvéře se zas otevřely. Když žádný nepřicházel, tesař zas volal: „Pojď dál, já nebudu pořád zavírat;“ a šel, a zas je zavřel. — Dvéře se po třetí otevřely, a tu přišlo dvanact černých chlapů, kteří umrlčí truhlu na ramenách nesli. Položili ji uprostřed světnice a odešli. Když odešli, chtěl se tesař z dovědíť, coby v té truhle bylo? Tesačkou odrazil víko, a tam ležel mrtvý člověk — tentýž, kterémuž minulou noc košilu vzal, a kterého pochovali. Tesař řekl mrtvému: „Počkej, chudáku; je tady zima, zahříváme se!“ Vzal ho, a posadil ke kamnům; potom tesačkou posekal truhlu,

*) Housle.

a šel zatopit; a když zatopil, sedl si vedle něho. Jak začalo být teplo, mrtvý se začal rozpařovat. Tesař mu řekl: „Nedřímej, a radš povídej mi něco.“ Když mrtvý nic neodpovídal, ale se klaněl a pořád více rozpařoval, tesaře to mrzelo, neboť mrtvý, jak každý, velice páchnul. I řekl mu ve zlosti: „Nesmrad mi tu; to bych ještě potřeboval!“ I štucl mrtvého; mrtvý spadl, a hned se ztratil; tesař jen zaslechl slova: „Děkuji tobě, že jsi mne vysvobodil; býval jsem drábem, a ve zlosti štucl jsem starého člověka, a za to po smrti jsem musil mnoho trpět. Každou noc již po sto let těch 12 chlapů mne nosili do tohoto mlýna, až by mne někdo tak štucl, jak jsem já to udělal tomu stařečkovi; a ty's byl ten, jenž jsi mne vysvobodil; proto ti děkuji; s Bohem!“

Všudy ticho. Tesař byl spokojen, že tak dobrý skutek vykonal, a lehl si, tvrdě usnul, a spal až do bílého rána.

Když bylo ráno, přišli domáci, a divili se, že zdráv je, a že se mu nic nestalo. I ptali se ho, jak se mu vedlo? On odpověděl: „Velmi dobře.“ a vykládal jim, co se mu bylo přihodilo. Oni se ho zas ptali, jestli se nebál? On jim odpověděl: „Nevím, co to je báť se.“ Zůstal tam ještě několik dní, a když se přesvědčil mlýnář, že již u něho nestraší, byl tomu velice rád a hojně ho za to odboval.

Tesař se vrátil k své matce, kterou ctil a miloval, vedlo se mu dobře, a již víc do světa nešel.

34. O Palečkovi.

Byl jeden ševc, a ten již dávno se svou manželkou spokojeně živ byl; ale něco jej přece trápilo, a to bylo, že neměl žádných dětí. I prosili Pána Boha, aby jim jen jednoho synka darovati ráčil, třeba jen maličkého jako paleček. A hle, Pán Bůh vyslyšel jejich prosbu, a vrána jim donesla chlapečka skutečně tak velikého jako paleček. Měli jste jej vidět — to byl chlapiček! Rostl jako z vody, jen že zůstal pořádek jako paleček; proto mu všecky děti říkaly Paleček.

Když Paleček školu vychodil, ptal se tatínka:

„Čím se budu učit?“ — Tatíček mu řekl: „Čím bys se učil než zase ševcem, abys nám pomáhal živu býti, až já a matka tvá sestárnem.“ Paleček tedy učil se ševcem. Když pak dostal za vyučenou, řekl: „Tatínku, já půjdu do světa; neboť víte, že málo vážení jsou lidé, kteří nic nezkusili.“

Vzal si na cestu všecko ševcovské nářadí do ranečku, maminka mu upekla několik buchet, a Paleček šel s Pánem Bohem.

Šel celý den a přišel do jednoho velikánského lesa. V lese tom zabloudil a spatřil hromadu zbůjníků, a ti jej chytli, a povídali mu: „Nepůjdeš-li s námi, zabijem tě. Ty nám musíš být nápomocen.“ — Přišla noc a zbůjníci šli na krádež k jednomu hospodskému. Prostrčili Palečka roztlučenou tabulkou v okně do sklepa, a poručili mu, aby tam natočil vína a vzal z toho

dvoušák*) trochu tolarů. Vlezl tam a pomyslnil si: „Proč bych já toho hospodského okrádal? Vždyť on mně jak živ neublížil!“ Vymyslnil si leš. Dal se do křiku: „Prosím vás, jaké mám to víno točit? To bílé či to červené? Z té velké či z té malé nádoby?“ — Zbůjníci: „I buď zticha, a natoč z jaké chceš!“ — Ale Paleček zas křičel: „Jaké mám ty tolary vzít, velké či malé, ty žluté nebo ty bílé?“ — Zbůjníci: „Nepřestaneš-li křičet, budem prozrazeni! Vem jak ti do rukou přijdou!“ — Ale Paleček ustavičně křičel, hospodský se probudil, nabil ručnici, a udělal pokřik, tak že zbůjníci musili se rozutíkat. Paleček chtěl také utéci, ale opozdil se, a tudy mu nic jiného nezbylo, než vlézt pod sud do díry. Než na neštěstí jej hospodský uhlídal, a maje za to, že to německá myš (krysa, potkan), vzal psíka, který dobře ty myši chytal, a poštvál ho pod sud. Pes cítil, že tam něco je, štěkal, čenichal, hrabal; ale když tam strčil frňák až k samému Palečkovi, on nemeškal, vytáhl šídélko z ranečku, a bžod! — Pes křičel: „I! I! I!“ a nechtěl více pod sud. Hospodský domníval se, že je tam nějaká jedovatá žížala, utekl ze sklepa, a tudy měl Paleček pokdy, aby se ze sklepa vydrápal. I pomyslnil si: „Nyní je dobře! Už jsem se těm zbůjníkům z klepet vyrval!“ Ale na neštěstí zbůjníci nebyli pryč, chytli jej, a na druhý den chtěli ho k jiné krádeži upotřebiti.

*) Dvoušák = dvoušník, dvoušník, veliký hrnc s dvěma uchy.

Druhého dne šli k jednomu dvoru, kde bylo mnoho dobytka, a prostrčili Palečka štěrbinou pod dveřma, a poručili mu, aby dobytek odvazoval a dvěře odstrčil. Než Palečkovi se to zase nelíbilo; pomyslnil si: „Ubohá hovádka, vy jste mi nic neudělala!“ I dal se do křiku, co hrdla měl: „Jakou mám tu krávu vzít? Tu červenou, či tu strakatou, či tu pálenku, či tu švýcarku?“ — Zbůjnící přitlumeným hlasem: „U všech všudy ňasů! Nekřič, sice budeme prozrazeni!“ Ale Paleček nic na to nedbal a křičel neustále. až se hospodář probudil a dva z loupežníků chyceni byli. Paleček však vlezl jednomu volovi do ucha, a tudý jej žádný nenašel.

Když všecko utichlo, vylezl volovi z ucha a chtěl jíti dále do světa. Ale běda, teď bylo zle! Zbůjnící rozzlobení chtěli se Palečkovi pomstít, a proto páslí. až vyleze, chytli jej a chtěli jej zabít. Paleček bědoval: „I pro pána Jana! Vždyť já tím nejsem vinen, že vaši kamarádi chyceni jsou! Ponižené vás prosím, proč pak neutekli tak jako vy? Však já je zas vysvobodím; jen vypátrejte, kde jsou zavřeni, a já jim pomůžu!“ — Zbůjnící řekli: „Dobře; ale jestli ne, budeš synem smrti!“

Proto že už po dvě noci ničeho neulovili, neměli co jíst, a na třetí noc musili sobě napřed něco k jídlu zaopatřit. Šli tedy k jednomu řezníkovi pod jatky, prostrčili Palečka děrrou pod dveřma a poručili mu, že má nabrat masa co unese. Paleček ale zase dal se do křiku: „Jaké mám brát? Skopové, vepřové, hovézí anebo telecí?“

Zbůjníci: „Ale spropadený mrzáku; už vídíme, že tě musíme zabít! Vem, co ti před rukama leží, sic budeme prozrazeni!“ — Ale Paleček na to nic nedbal, a volal bez přestání: „Co mám vzít? Klobásy, jitrnice, jelita nebo uzeného?“ A proto že nepřestal křičet, přišli od řezníka všickni tovaryši, kteří ještě nespali, a pochytili zbůjníky všecky. Paleček ale ze strachu vlezl do klobásy.

Ráno, když řezník v jatce maso sekal, přišla kuchařka starostova pro maso; a ta byla z té dědiny, odkud Paleček pocházel; a na štěstí koupila také klobásu i s Palečkem. Svázala všecko do uzlu, uzel vzala na záda a šla domů. Najednou slyší na zádech pořád nějaké pískání. Paleček ze samé radosti, že po tak dlouhém čase svého cestování zase přijede domů — vždyť nešel pěšky — pískal si písničku. Kuchařka složila uzel, prohlížela všecko, ale ničeho neviděla. Zase svázala uzel, vzala na záda a šla dále. — Ale čtverák Paleček vytáhl šidélko a bžod — kuchařce do zad. Kuchařka zase shodila uzel, prohlížela všecko, a když nic nenašla, svázala uzel, vzala na záda a šla dále.

Když šibal Paleček zpozoroval, že nejsou daleko od domova, vytáhl šidélko, a bžod, bžod dvakrát. Polekaná kuchařka praštila uzlem, a co mohla utíkala domů. Paleček také nemeškal, běžel domů a volal: „Tatičku, běžte se mnou! To bude posvícení, masa dost, masa dost! Zaneste je starostovi; jejich kuchařka ten uzel nechala ležet a utekla!“ Tátík přinesl maso starostovi. — Žili

potom ještě dlouhá léta, a jestli neumřeli, jsou podnes živi.

Zbůjníci odevzdáni byli pravu, a všickni byli rádně potrestáni za své zlé činy.

(Václav Vencálek, krejčí.)

35. Mlynářova dcera.

Byl mlynář a měl jedinou dceru. Dcera si dala hádat hadačům, jak jí půjde štěstí na světě. Hádali jí, že dostane krále, aby si nebrala žádného jiného jen krále. Mlynář otec dal ji vyučit, aby uměla všecky věci jako královna.

Když se tomu všemu vyučila, ucházel se o ni syn poštův (poštovníkův). Pyšná dcera mlynářova mu řekla: „Může být, uděláte-li, co budu chtít. Přijďte za týden v úterý o deváté hodině večerní.“ Syn poštův slíbil, že přijde a odešel.

Druhého dne dostavil se kupcovský syn, a ptal se, chce-li být jeho manželkou. Ona mu řekla: „Proč ne, vykonáte-li, zač vás požádám!“ — Kupcovský odpověděl: „Vykonám všemožně!“ — Mlynářova dcera mu pravila: „Přijďte v úterý o desáté hodině večerní!“ Kupcovský rád slíbil a odešel.

Třetího dne přihlásil se zeman a tázal se, vstoupila-li by s ním ve stav manželský? Mlynářova dcera mu odpověděla: „Snad, učiníte-li, co vám uložím. Přijďte v úterý o jedenácté hodině v noci.“ Zeman přislíbil, že přijde, a odešel.

V úterý o deváté přišel syn poštův. Ona zavedla jej do zvláštního pokoje, vyzvala ho, aby si tam lehl do otevřené rakve, přikryla jej bílým rouchem, postavila rozžatou svíci k němu, aby nebyl po tmě a odešla.

O desáté hodině zaklepal a vešel syn kupcovský. Ona ho přivítala a řekla: „Navštívil mne krajan a příbuzný, a umřel mi tady. Půjďte se za něj hodinu modlit.“ Kupcovský upřímně svolil, a ona zavedla jej do toho pokoje k rakvi a odešla. Kupcovský klekl a modlil se. Mrtvý v rakvi mžikal očima a dýchal. Kupcovský strachem se třásl, ale statečně vytrval na modlitbě.

Odbila jedenáctá, a přišel zeman. Žádný o žádném nevěděl a neznali se. Mlynářova dcera pravila: „Mám tady černé šaty; po tmě vás do nich obleču. Půjďte do zvláštního pokoje, kde jsou ještě dva, a strváte tam s nimi hodinu.“ Oblekla jej do šatů, u kterých měla rohy, a ukázala mu pokojík.

Zeman nevěda, že má na hlavě rohy, vkročil do pokoje osvětleného. Poštův syn, jak ho zočil, domníval se, že to zlý duch pekelník, vyskočil z rakve, a ten tam oknem ven. Kupcovský se ohlédl, a spatřiv satana chvátal oknem za ním. Zeman pak zděšený shodil černé roucho a také dal se oknem na útěk. Běželi od mlýna, jak kdo uměl, až se v městečku šťastně sešli v hostinci, kde měli tanec.

Žádný žádného neznal, ale druh za druhem ulebedil se v koutě u prázdného stolku.

Zeman začal hovořit: „Nebudeme se mezi nimi tlouci; raději si něco povídejme!“

P o š t ů v s y n vypravoval: „Já, když si na jednu věc vzpomenu, v z t e k á m s e z l o s t í! Po-važte si! Navštívil jsem nedaleko odtud mlynářovu dceru; slíbila mi, že bude mou manželkou, a ona mne položila do rakve. Přijel druhý, klekl a modlil se u rakve.“

K u p c o v s k ý zvolal: „Přífeli, to jsem byl já!“

P o š t ů v pokračoval: „A poslala na nás čerta!“

Z e m a n vzkřikl: „Přátelé, to jsem byl já!“

Všickni tři svorně pravili: „Musíme se jí za to pomstít, že nás tak podvedla.“

P o š t ů v s y n mluvil: „Slyšel jsem, že čeká krále; žádného jiného prý si n e v e z m e, proto že jí to hadač předpověděl.“

Domluvili se rychle. Poslali mlynáři psaní, že příštího dne k dceři přijede k r á l. S pánem hrabětem byli známí; vypůjčili si od něho koně a kočár. Do kočáru nastrojili hrbatého ševce, vybranou kopu. Ozdoby královské z pozlaceného papíru nesly se za šera večerního jako zlato. Na kozlíku s kočím seděl jeden, a vzadu stal druhý lokaj, a tak slavně jeli do mlýna.

Mlynář i s dceřou radostně už čekali, a když kočár zastavil a lokajové pomohli králi vystoupit, to bylo něco hlubokých poklon a laskavých úsměvů! Krále uvedli do jizby a hned bohatě hodovali. Po hodování zavedl mlynář krále do vedlejšího pokoje koberci vystlaného, a rozešli se všickni spat.

V noci, když bylo všude ticho, milý král vyndal své královské šaty lokaji pod oknem čekajícimu a

zůstal sám hrbatý švec. Lokaji odvedli koně a kočár pánu hraběti, a švec tvrdě usnul v hedbávné posteli a spal až do bílého dne.

Mlynář už dlouho přecházel, šel do pokoje k dceři a pravil: „Což pak král tak dlouho nevstává? Snídaní už je připraveno!“

Konečně se osmělil a šel krále budit. Div divoucí! V pokoji místo krále hrbatý švec! Mlynář teprv za hodnou chvíli se vzpamatoval a dal se do křiku: „Kde pak se's tady u mne vzal, ty šelmo usmolehá? Počkej, počkej! To musím hned hlásit dceři své!“ — Vyšel z pokoje, ale švec nečekal, až se vrátí s dcerou, ale vyskočil tímtež oknem jako nedávno tři podvedení muži, a upaloval od mlýna tak spěšně, že dcera mlynářova už jen málo zahlédla oknem krále ševce. a zůstala lidem na posměch.

Vypravovala *Mariana Mitysková*,
ve Vladíkově u Vladislavi.

36. Vzácný kmostr.

Byl chudý otec v království Polském. Měl jenom chalupu a v ní osm dětí. Od rána do noci pracoval, ale z bídy nevycházel. Nouze byla rok co rok větší, nábožnost jeho však neumenšila se. Měl ženu hodnou. Ona chovala chalupu, dvorek i zahrádku v pořádku pěkném, a děti své naučila všem potřebným modlitbám a ctnostným mravům. Všickni byli pracovití a v nedostatku trpělivi. Byla to rodina chudá, ale vzorná, proto že nábožná.

Stalo se jednoho dne za šera večerního, že vešel k nim člověk pocestný, pozdravil chalupníka a pro-

sil: „Dejte u Vás přeležení! Nastala noc, a já mám ještě daleko domů!“ — Odpověděl mu chudý otec: „Malé pohodlí u mne mítí budete!“ — Příchozí pravil: „Milý příteli, já jsem přece rád; jen když se před větrem ukryju.“

Chalupník neptal se ho, kdo jste, ale vybídnul jej: „Posaďte se u nás, a odpočiňte sobě!“ Pocestný se posadil.

Přistoupila nejstarší dcera Jana, a řekla: „Vítám Vás, dobrý příteli; ale nemám pro Vás žádnou večeři!“ — Cizinec odpověděl: „Hlad mám veliký, dceruško má!“

Jana odešla a brzo donesla medoviny a chleba. Přívětivý host chutě povečeřel, pomodlil se a šel spat. Nemohl nikterak usnout; v komoře vedlejší a v celé chalupě bylo ustavičné šukání a běhání. Přišly k němu děti a povídaly mu smutně: „Maminka nám těžko stůně. Dědoušek s babičkou se u ní modlí. Ale vidíte, že bude zas dobře!“ — Cizinec řekl: „Modlete se také za maminku, a dá Pán Bůh, zas bude dobře!“ Poklekly děti i s otcem a modlily se hlasitě; i pocestný modlil se s nimi.

Sotva dokonali modlitbu, starý dědoušek otevřel dvěře a povídal: „Narodil se nám synáček!“ Otec dal se do pláče a zvolal: „Oh, kdo nám poslouží? Žádný nechtěl už tomu osmému za kmotra býti!“ — Pocestný mu řekl: „Nestarejte se, Pavle, já Vám kmotry zaopatřím! Ale přece ještě jděte k tomu kmotrovi, který Vám dříve sloužil; snad Vás neoslyší!“

Utrápený otec šel, ale jakmile otvíral dvěře, kmotr křičel: „Odejdi, odejdi! Já tobě neposloužím,

ty jsi mi dlužen!“ Otevřel mu dvěře, vystrčil ho a řekl: „Já přijdu a prodám ti chatku tvou!“

S velikým pláčem přišel chudý otec domů a vypravoval, jak pochodil. Cizinec ho těšil: „Nestarejte se, Pavle, já Vám kmotry zaopatřím!“ Poděkoval za večeři i za přelebení a odešel.

Dcera **J a n a** neměla jiného statku než křížek zlatý. Vzala svůj křížek a nesla ho ke kmotrovi. Pláčíc prosila: „Kmotříčku, dám Vám do zástavy zlatý křížek svůj; přece nám ještě poslužte!“ Nelitostný kmotr vystrčil ji i se zlatým křížkem. Vrátila se domů. Pro žalost a pro hanbu ani hrubě cesty neviděla.

Kmotr zatím **s e b r a l o u ř a d**, šel do chalupy Pavlovy, a prodával mu ji, **že ho vyžene**. Děti v kóměře modlily se.

Když se ale sešli sousedé, a přiřazovali na chalupu Pavlovu, zarachotil kočár a zastavil se před chalupou. Z kočáru vylezl vzácný pán a za ním kněz. Sousedé i s ouřadem hnali se plnými dvěřmi z chalupy, kroutili hlavami, a druh druhu pravil: „Co pak se to stalo, že k tomu **s p r o s t á k u** jede takový pán s duchovním?“

Pán s knězem vstoupil do světnice a volal: „Pavle, poneste dítě na lokty mé! Dáme mu jméno **J a n**, aby věděl každý, že mu na křtu svatém sloužil za kmotra **J a n**, **k r á l P o l s k ý**!“

Po křtu svatém dal dítěti tři sta kusů dukátů do vínku, a dceři **J a n ě** dal čtyři tisíce na stříbře za tu večeři.

Nežli z chalupy odešel, mluvil k **P a v l o v i**: „Pošlu sem zedníky a tesaře; chaloupku chatrnou

zboří a postaví Vám nový dům. Dávám Vám celou dědinu se všemi, kteříž Vám chtěli chaloupku prodat. Co do dneška platili komoře královské, budou platit Vám, svému pánu. Až Jan maličko poodroste, vezmu jej do svých rukou a postarám se o jeho vychování. Vy pak, Pavle, a hodná, nábožná rodina Vaše nepřestávejte se modlití za svého kmotra krále Polského.“

Potom i s knězem navštívil a pozdravil matku kmotřenku v komoře a odejel.

Pavel, jeho žena, dcera Jana a ostatní děti byli jako ve vidění; a sousedé, vidouce bořiti chaloupku starou a stavěti dům nový, Pavla už nejmenovali „sprostákem“, ale na setkání z daleka před ním brali s hlavy své beranice.

Vypravovala *Mariana Mitysková*,
ve Vladíkově u Vladíavi.

37. Křivý žalobník.

Kupcovský mládenec odcházel z domu otcovského do světa na zkušenou. Rodiče dali mu naučení: „Když přijdeš do služby, spravedlivě a věrně pánu svému služ. Když uslyšíš zvonit do kostela, jdi na mši svatou. Zbude-li ti od jídla chleba, dej ho chudým; neházej jím ledaskam, ať poslouží chudým.“

Mládenec nechodil dlouho světem; za týden dostal službu u pána bohatého, a byl tam druhým. Měl pán už jednoho mládence staršího. Starší mládenec byl tu zela komý. Měl-li chleba, ledaskde

ho válel, až mu zplesnivěl; žádnému nic nepřál, a toho dobrého mládence u svého pána křivě žaloval: „Rozdává chleba lidem; o nic nedbá!“

Pán se rozhněval, a s tím skoupým mládcem radil se o toho dobrého, jak se ho mají zbavit? Zlý mládenec povídal pánovi: „Nádenníci budou rozvařovat vápno; pošlete ho k nim, aby se podíval, co tam dělají; pracují-li spravedlivě. Nádenníkům ale dříve nařídte: Který mládenec k vám zejtra přijde první, hoďte ho do toho vápna.“

Ráno přikázal pán mládcenci dobremu: „Jdi se podívat k těm nádenníkům, co tam dělají; pracují-li spravedlivě.“

Dobrý mládenec šel, a uslyšel zvonit do kostela. Vzpomněl si na napomenutí svých rodičů, a šel napřed na mši svatou; po mši svaté že pospíší sobě k nádenníkům.

Druhý, ten lakomý mládenec, chtěl už vědět, jak se jeho hodný soudruh v tom vápně vaří? Šel se tam podívat. Nádenníci ho chytili a do vápna hodili.

Dobrý mládenec šel z kostela k nádenníkům, viděl, že bedlivě pracují a vrátil se domů.

Pán se ho ptal: „Kde jsi byl a odkud přicházíš?“

Mládenec odpověděl: „Byl jsem na mši svaté, jak mám naučení od svých rodičů, a po mši svaté pospíšil jsem k nádenníkům. Vida, že bedlivě pracují, ani jsem nedošel, vrátil jsem se a přináším vám zprávu, že bedlivě pracují.“

Pán se ulekl a chvátal s dobrým mládcem k vápnu. Mládenec lakomý, žalobník křivý, už byl v něm uvařený.

Pán mládcovi dobrému zapleskal na rameno a pravil: „Ty jsi člověk spravedlivý! Dobře, že jsi pamatoval na dobré naučení rodičů svých a šel na mši svatou. Sám Bůh zachránil tebe!“

Vzal jej za svého, dal mu svou jedinou dceru za manželku a celé bohatství po sobě.

Stalo se křivému žalobníku, jak říkávají: „Kdo komu jámu kopá, sám do ní upadá.“

Vypravoval *František Machát* z Budišova.

38. Císař Josef a desátník.

Když byl císař Josef živ, začasť špehoval, tajně vyzvídal, jak se jeho vojáci v hospodách Vídenských chovají. Převlečen přišel do jedné hospody, dal si nalič skleničku vína a pozoroval, co se tam děje.

Byl tam desátník a pil; když pak neměl čím zaplatit, hospodský mu vzal šavlu do zástavy. Desátník šel s prázdnou pošvou domů.

Císař pán to viděl, zaplatil, a šel také domů.

Druhého dne ráno dal rozkaz: „Ta setnina vyťáhne v parádě a s hlučnou hudbou sem před hrad císařský!“

V té setnině byl ten desátník. Když slyšel rozkaz, malá byla v něm dušička strachem; nevěděl, kde má jakou šavlu vzít? Věděl, že v komoře

jsou šavle dřevěné kvůli začátečnímu cvičení nováčků. Rychle jednu z nich zastrčil do pošvy a už s vojáky podrízenými stavěl se do šiku. Setník velel: „Stupaj!“ a hudba hrála pochod až před hrad.

Císař pán se svými generály vyšel z hradu, přehlížel setninu, vyvolal toho desátníka a jednoho kadeta před šik a mluvil: „Desátníku, setni hlavu tomuto kadetu!“

Desátník v té nesnázi opovážil se císaři pánu uctivě a pokorně namítati: „Císařsko-královská Jasnosti! Ten kadet toho stínání nezasloužil!“

Císař pán přísně pravil: „Nebudeš-li ty stínat kadeta, bude stínat kadet tebe!“

Desátník vážně odpověděl: „Nemůže-li jináč býti, a je-li krev kadetova nevinna, ať se mášavla hned obrátí v dřevěnou!“ Vytáhl šavlu z pošvy, a byla dřevěná.

Císař pán mu pravil: „Dobře jsi to vyvedl! Dávám ti milost! Ale budoucně ať se ti nikdy více šavla neobrátil v dřevěnou!“

Desátníku i kadetovi se ulehčilo, a setnina od táhla zase s hlučnou hudbou.

• Vypravoval *František Machát* z Budišova.

39. Vídeňský purkmistr a sedlák.

Letos je tomu právě dvě sta let, co se to stalo. Vídeňský purkmistr šel do trhu kupovat dříví. Uviděl tam sedláka, a ten sedlák měl bílé vlasy a černé vousy. Purkmistr ptal se sedláka: „Ódkud to, že máte bílé vlasy a černé vousy?“

Sedlák pána purkmistra neznal a odpověděl hrubě: „Vy jste trouba! Což nevíte, že vlasy jsou o patnáct let starší nežli vousy?“

Pan purkmistr byl rád, že toho žádný neslyšel, jen on sám. Smluvil dříví a dal si ho do radnice dovézt.

Sedlák dříví sházel a šel si pro peníze. Purkmistr zatím navedl nejstaršího radního, aby se zeptal sedláka, až přijde nahoru, proč má bílé vlasy a černé vousy?

Nejstarší radní se ho zeptal, a také dostal odpověď: „Vy, troubo, nevíte-li, že vlasy jsou o patnáct let starší než vousy?“

Toho radního to mrzelo proto, že to slyšela celá slavná rada, a že pán purkmistr se mu vysmál. I domluvil se s pánem purkmistrem a s ostatními radními, že přivedou do nesnázi toho hrubiana sedláka, ale zároveň chtěl se pomstít purkmistrovi za to, že jej před celou radou zahanbil.

Purkmistr sedl si za velikým stolem na kraj; sedláka posadil podle sebe vpravo. k němu přisedl nejstarší radní, a pak jeden po druhém až do nejmladšího. Nejmladší dle tajné úmluvy dal staršímu pohlavek a řekl: „Dej ho dále!“ A tak dostal druh za druhem pohlavek, až došlo na sedláka. Sedlák měl dát pohlavek panu purkmistru, kterého byl zatím poznal; ale chytrák sedlák povstal a mluvil: „Vzácní páni, já, když jedu s vozem a zajedu do bahna a nemůžu vyjet, vypřáhnou koně a zapřáhnou je nazpátek do voza.“ To řekl a dal zase

pohlavek nejstaršímu radnímu a pravil: „Pohlavek zpátky!“

Páni se d l á k a propustili a nikdy více neptali se ho, proč má bílé vlasy a černé vousy, a sedlák přestal být hrubiánem.

Vypravoval *František Machát* z Budišova.

40. Princ Zlatohlávek.

Byl jeden král vdovcem a zůstala mu dcera. Po smrti své ženy královnou jezdil tři čtvrti roku, aby si zase hledal nevěstu. Po své ženě zemřelé měl prsten zlatý, ten vzal s sebou a řekl sám u sebe: „Které se bude ten prsten hodit, ta bude mou královnou.“ Ale nenašel ž á d n o u, které by se ten prsten hodil.

Přijel ze světa domů rozzloben, a ten prsten hodil na stůl. Dcera jej vítala a ptala se: „Co jste mi, otče, pěkného přivezl?“ — Otec mrzutě odpověděl: „Nic! Radši mne ani nezlob. Tři čtvrti roku jezdím, a n e m ů ž u nic najít, co by se mi hodilo!“ — Dcera tázala se ho: „Snad tuhle ten prsten přivezl jste mi?“ — Král pravil: „Hodí se ti?“ — A dcera odvětila: „Ano, hodí se mi!“ On pak řekl: „Když se ti hodí, budeš mou manželkou!“ — Dcera se toho ulekla a začala odmlouvat: „Otče, tak se mi prsten ten nehodí! Radši smrt, než takovou nepravost před Bohem vševědoucím a spravedlivým!“

Otec tak se rozpálil hněvem, že ji zavezl do lesa dalekého, uřezal jí tam obě ruce, a odejel domů.

Ubohá ctnostná dcera královská tři čtvrti roku chodila tím lesem, a když ji trápil hlad, pokaždé lehla na břicho, nakousala se trávy, a tak se živila v tom lese.

Jedné noci přišla k zahradě královské. Měsíc krásně svítil a ona spatřila v té zahradě neobyčejné ovoce. Klekla k vratům a modlila se. Vrata se jí sama otevřela. I šla pod jednu jabloň, a zrovna tu měl královský princ zamilovanou. Když pod ní přišla, jabloň se sehnula, a ona se těch jablek nakousala. Některé jen nakousla, jiné pak celé snědla, odešla zase do lesa, a vrata sama zavřela se za ní.

Ráno princ vešel do zahrady a viděl jablka pokousaná. Divil se a pravil: „Co to za zvíře, že ta jablka jsou tak pokousána?“

Na druhou noc postavil tam vojáka, aby hlídal a to zvíře chytil, přijde-li tam ještě. O jedenácté hodině přišlo na vojáka spaní velké. Bezruká dcera královská zase u vrat modlila se, vrata se jí otevřela, šla pod tu jabloň, jabloň se k ní nahnula, ona jablka nakousala, najedla se, odešla, a vrata sama zavřela se za ní. Voják nic nevěděl.

Na třetí noc dal tam princ druhého vojáka, a ten také prohlídal a ničeho neviděl.

Na čtvrtou noc princ sám šel hlídat. Vylezl si na tu jabloň, sedl mezi kmény, a okolo hlavy dal si trní; když bude spať, ten trn ho píchne, aby se zbudil. O jedenácté hodině šlo na něho velké spaní; ale to trní ho vždycky zbudilo. Bezruká osoba

přišla k vratům, klekla, modlila se, vrata se jí otevřela, vešla pod tu jabloň, jabloň se k ní sehnula, ona se jich nakousala a odcházela. Princ po ní volal: „Počkej!“ Nevěděl, je-li to člověk nebo zvíře. Bezruká se velice ulekla, padla před ním na kolena a prosila: „Odpusťte mi to! Nedělám to ze žádné rozkoše, ale dělám to z hladu velkého!“ Princ slezl se stromů a pravil jí: „Nic se neboj; pojď se mnou do dvora, tam můžeš do smrti živa být!“ Viděl, že to nedělá z rozkoše a že vrata se jí sama otevřela. Dal jí do jednoho pokoje, a ráno poručil kuchařovi pro dvě osoby snídaní. Kuchař se tomu divil: „Náš princ má dnes veliký hlad!“

Ráno král vstal, a syn princ mu povídal: „To zvíře chytil jsem a mám ho u sebe!“ I vypravoval otcí králi všecko, jak se modlila u vrat; jak se jí vrata sama otevřela; jak se jabloň sehnula. Otec žádal, aby mu ji ukázal. Jakmile k ní do pokoje vkročili, bezruká prosila otce krále za odpuštění: „Nedělala jsem to ze žádné rozkoše, ale dělala jsem to z hladu velkého!“ Král jí kázal: „Vstaň a nepros; ty zde zůstaneš až do své smrti.“

Všecko se jí vypyta-li, jak se jí to stalo? Ona pak jim vypravovala, že a proč jí to udělal její vlastní otec.

Po roce vyzval král otec syna prince, aby si hledal nevěstu. Princ mu odpověděl, že ji už má najaítou. Otec se ho tázal, kde? Syn pravil: „Doma!“ Otec pak ptal se: „Snad ne tu bezrukou?“ Princ pak uctivě řekl: „Ano, můj milý otče! Líbí-li se bezruká ale ctnostná osoba Bohu, může se také líbiti mně!“

Král otec svolil a byla svatba. Ale nedlouho po svatbě starý král zemřel, a princ stal se králem.

Strhla se válka, a mladý král musil do vojny. Toho času bezruká královna dostala chlapečka, a ten měl zlaté vlásky na hlavě. Byla veliká radost na dvoře královském. Poslali psaní za králem, že se mu narodil krásný princ zlatohlávek. To psaní nesl jeden voják za králem do vojny, a jednou na noc přišel k otci bezruké královny. Otec se ho všecko vyptal a srozuměl tomu, že to je dcera jeho. Dal vojákovi moc pít, a když voják usnul, on mu to psaní vzal. Co v něm bylo napsáno, vyškrabal a napsal tam, že se mu narodilo dítě škaredé, člověku nepodobné; co s ním mají dělat? Psaní dal zase vojákovi do torby. Voják ale o tom nic nevěděl. Když se ráno probudil, řekl mu král otec: „Až půjdeš nazpátek, přijď zas ke mně; dám ti darmo dost jíst a pít.“

Voják šťastně přišel ku svému králi a pánu, a podal mu psaní. Mladý král psaní přečtl a odepsal: „Ať si je dítě jakékoli; budu je mít tak rád, jakoby bylo nejkrásnější.“

Voják s tím psaním vydal se na zpáteční cestu, až pak zase přišel na noc k tomu královi. Ten ho zas tak opojil jako dřív, psaní mu vzal, ta slova v něm vyškrabal a napsal, aby zapálili hranici dřev, a to dítě i s matkou aby upálili, než on přijde z vojny domů. Psaní zase dal vojákovi do torby, tak že o tom nevěděl.

Když voják přišel domů, a mladá královna bezruká psaní přečtla, velice ulekla se i vdova matka krále. Zarmoutily se, že co ten pán myslí, že po-

ručil tak krásné dítě upálíť? Prince zlatohlávka každý měl rád; proto udělali dvě figury voskové, a ty místo královny bezruké a místo dítěte do toho ohně hodili. Přivázali chlapečka k matce bezruké, a ona s ním šla zase na ty lesy. Tam zas tři čtvrti roku travou živila sebe a krásné dítě své.

Když král přijel z té vojny, hned se ptal po své manželce a po dítěti. Stará matka odpověděla mu: „Synu králi, radši mne nezlob! Takové krásné dítě se zlatými vlásky poručil jsi upálíť!“ — Král zvolal: „Proč jste mi psali, že se mi narodilo dítě člověku nepodobné?“ — Matka mu na to: „Vždyť jsme psali, že se ti narodil krásný princ zlatohlávek!“ — Král se s matkou hádal: „To není pravda, že jste mi tak psali!“ Tak ale došlo až na toho vojáka, který to psaní nesl. Král se ho ptal: „Kde jsi všady byl na noc?“ Voják jmenoval i toho krále a přiznal se, že mu dal jíst a pít darmo. Král se hned domyslíl, že to jest zlý otec jeho manželky.

Když pořád velice naříkal, matka jeho mu konečně pověděla, že je nespálili, ale že bezruká královna s princem zlatohlávkem tajně odešla z domu, že však do nyni čka sotva je živa. Král se hned také na ty lesy dal.

Bezruká královna s princem zlatohlávkem chodila tři čtvrti roku v tom lese. Jednoho dne přišla k jedné studánce. Tam si klekla, pomodlila se a lehla si, aby se napila a dítěti dala pít. Z nenadání vyskytl se tam podivný jakýsi stařeček, kterýž do ní strčil, tak že padla jednou stranou do studánky. A hle, v té studánce jí jedna ruka narostla. Rychle

obrátila se ve studánce na druhou stranu, a měla obě ruce. Stařeček dal jí moc peněz a zmizel.

Šla, a u silnice veřejné dala sobě vystavěti hospodu, a na hospodu dala tabulku s nápisem: „Kdo pocestný tady půjde, každý sem zajdi, a dostane darmo jíst a pít, jen když mi bude povídat, co ve světě zkusil.“

V té hospodě královna i s princem zlatohlávkem přebývala, a měla den co den nějakého hosta. I její královský manžel, jenž ji po světě a na tom le se už dlouho hledal, přišel k té její hospodě. Přečtl si nápis na tabulce a zaradoval se; potřeboval posily. Jak tam vkročil, ona jej hned poznala, ale on ji docela neznal. Obsloužila ho co nejlíp mohla jídlem a pitím, a připravila mu dobrou postel, aby si odpočinul. Chlapeček, který už chodil, podal mu střevíce, a odnesl jeho zaprášené boty, aby je služebná vycídila. Matka ho k tomu měla a řekla mu: „Posluž mu, to je tvůj pantáta!“ Pocestný král pohladil za to chlapečka. Při tom chlapci spadla s hlavy čepička, a záře šla mu od hlavy. Král skočil s postele na nohy, obejmul a líbal dítě, a ptal se paní hospodské: „Kde jste toho chlapečka vzala?“ — Ona pravila: „To je mé dítě!“ — Král namítal: „To není pravda; to dítě má bezrukou matku!“ Ona mu všecko vypravovala, jak se s ní stalo, že jí ruce narostly. Jeho i její radost nedá se vypsati. Hned jeli do svého dvoru královského, kde je vdova králová radostně uvítala. Dobrá babička z vnuka zlatohlávka měla největší radost.

Jednoho dne pravil král: „Milá manželko, ten tvůj otec je hrozný tyran, že tě chtěl se světa

zhladif; ale Pán Bůh tě pro tvou nábožnost miloval a zázračně zachránil! Tvého otce zlého musím ztrestati!“ — Královna se za něho přimlouvala: „On jest přece jen mým otcem; neublíž mu na zdraví a na živobytí. Aby se polepšil a u Boha odpuštění došel, zavři jej do kláštera, aby tam pokání činil.“ Král ochotně svolil, a otce manželčina do kláštera dal odvést. Jeho království, dědictví jediné dcery jeho, spojil s královstvím svým na velikou radost všeho obyvatelstva.

• Vypravovala *Kateřina Villáková* ze Svatoslavy, farnosti Benetické.

41. Rytíři v Blaníku.

Byla jedna hospodská vdovou. Její nebožtík muž byl velice dobrým hospodářem. Prošila Boha, jen aby dostala tovaryše, jenž by také byl tak dobrým hospodářem, nežli dorostou oba její chlapci.

Přišel k ní řeznický tovaryš a prosil, aby jej vzala do práce. Hospodská: „Vzala bych vás, kdybych věděla, že budete dobrým hospodářem.“ T o v a r y š odpověděl: „Přesvědčíte se o tom co neviděť.“ Nechala si ho na zkoušku.

Dala mu málo peněz, a on do rána moc volů dohnal a pobil. Hospodská byla tomu ráda, že má mnoho masa. Byl dobrým hospodářem; do rána byl vždycky n a l o v ě a moc volů dohnal. Bohatství se jí velice rozmáhalo.

Jedenkrát přišel k ní starší chlapec do kuchyně a pravil: „Maminko, ten náš tovaryš má koňské

nohy!“ Matka se toho ulekla a řekla: „Dítě, to snad není pravda; ty se mylíš.“ Chlapec povídá: „Maminko, já jsem to dobře viděl.“ Matka mu nařídila: „Dej pozor ještě jedenkrát.“ Chlapec dal pozor, a skutečně ji přesvědčil, že má jistotně koňské nohy.

Matka byla velice zarmoucená. Šla na radu k sousedovi, a všecko mu vyjádřila. Soused ji ubezpečoval, že je to čert. Hospodská velice naříkala: „Jak já si n y ů č k o od něho p o m ů ž u?“ Soused jí dal svěcenou křidu a svěcenou vodu a poradil jí: „Až půjde tovaryš v noci z domu, udělejte a n a p i š t e kolem hospody svěcenou křidou kolo, a svěcenou vodou je pokropte; on nebude moci do hospody přistoupit. Bude stát před kolem a bude vás volat, abyste mu podala ruku; ale vy mu ruky nepodejte, ale mějte štětičku po ruce a oknem pokropte jej tou svěcenou vodou.“

Ráno t o v a r y š přišel a zůstal před kolem proti oknu stát. Nechtěl odejít a naříkal: „Co jsem já se vám darmo nahospodařil, a n y ů č k o mám na prázdno odejít!“ Hospodská namočila štětičku ve vodě svěcené a pokropila ho. T o v a r y š zařval, zmizel a jen smrad po něm zůstal několik dní před hospodou.

Hospodská byla ráda, že se ho tak lehko zbavila, a od té doby ještě nábožněji vychovávala oba synky své. Oba dva se ve škole velmi dobře učili a matka z nich měla radost, ale nedlouho.

S t a r š í chlapec donesl odkudsi knihu, a z té knihy vypisoval sobě knihu svou a přinesl ji k učitelovi k potvrzení. Pán učitel, muž nábožný a učený, hned poznal, že v té knize jsou bludy proti pravému

náboženství, a nepotvrdil mu jí. Chlapec psal knihu druhou, a psal v ní řádky hodně daleko od sebe. Zase přinesl ji pánu učiteli k potvrzení, a on mu ji potvrdil a schválil. N y n ě k o t e p r v a doma mezi ty řádky psal bludy náboženské. Potvrzenou knihu žádný mu nemohl vzít, on z té knihy lidem v hospodě čtával, lidé se pořád k němu přidávali, a tak u nás začala ta h e l v i t s k á v í r a. To mu vnuknul a tu helvitskou knihu mu nastrojil ten zahnaný tovaryš řeznický proto, že matce vyzradil jeho koňské nohy.

Ten mladší chlapec také odkudsi přinesl knihu č a r o d ě j n i c k o u, a pilně v ní čtával. Ještě chodil do školy a už své spolužáky cvičil po vojensku. Sám jim dělal zbraň a torby, a každému platil denně po dvou krejcařích. Děti se k němu pořád přidávaly, a rodiče nadarmo bránili tomu; on dětem přidával na penězích, až jim platil po pěti krejcařích denně. Když děti povyroستly, on z nich udělal celou setninu vojáků, pořád je cvičil a sám je vyživoval. Tak bylo jedno vojsko ve Vídni a druhé v Čechách.

Jak se o tom ve Vídni dověděli, že v Čechách je také jedno vojsko, hned na ně vojsko Vídeňské táhlo. Ale ten setník vojska českého, jak je spatřil, řekl: „Udělej se taková voda, co by to Vídeňské vojsko k nám nemohlo;“ a také se to skutečně stalo. Vídeňské vojsko muselo zpátky; ale za nějaký čas táhlo na ně podruhé. Jak je setník český spatřil, řekl: „Udělejte se takové hory, aby vojsko Vídeňské k nám nemohlo.“ Stalo se a Vídeňské vojsko muselo zase zpátky. Potřetí táhlo na ně. Český setník

s vojskem svým byl ve žlebě mezi dvěma kopci. Vojsko Vídeňské bylo by na ně už příchváplo, ale on řekl: „Stáhněte se vy dva vrchy do hromady!“ To se také stalo; a on až podnes pod těma vrchama v té zemi bydlí s tím vojskem svým, a ten vrch se jmenuje Bláník; v něm je to vojsko české s ním.

Že to české vojsko skutečně v Bláníku je, dosvědčuje událost tato. Jednoho roku na štědrý den byli u jednoho sedláka v blízké dědině u Bláníku u večeře. Ten sedlák měl býka, a ten býk se v chlévě utrlh a dělal veliký šramot. Děvečka od té večeře vyskočila a běžela do chléva. Jak otevřela chlév, býk vyskočil, utíkal a děvečka hodná běžela za ním. Býk utíkal až ke kopci Bláníku, a ten byl otevřen. Býk tam skočil, ta děvečka za ním, a Bláník se za nimi zavřel. Děvečka tam zůstala i s tím býkem do roka. Za rok na štědrý den Bláník zase otevřel se, a děvečka vyháněla z něho býka. Když tam odtud měla jít, oni jí řekli: „Ty's nám uklízela a zametala; vezmi si těch smetí do klína a odejdi!“ Děvečka si pomyslíla: „To mi dáte pěknou věc, trochu smetí!“ Vzala si těch smetí, ale venku je s klínu vyhodila. Býka zase hnala k tomu sedlákovi, uvázala ho v chlévě a šla do světnice. Seděli u večeře a začínali jíst hrách. Děvečka vkročila a řekla: „Proč na mne čekáte? Proč jste nejedli?“ Měla za to, že je to v tu chvíli, kdy jí býk z chléva utekl, a zatím již uplynul celý rok. Všickni zůstali jako z m á m e n í na ni se dívat, kde se tu vzala? Pravili jí: „Vždyť už je tomu rok, co žádný o tobě, ani o býkovi nevěděl.“ Vojsko české

v Bláníku celý rok spalo, děvečka také spala a býk také spal. Když potom děvečka zástěru odvážala, vypadly z ní dukáty, kde bylo zapadlo něco toho smetí, kteréž byla bláhová mrzutě před Bláníkem vysypala.

Vypravovala *Kateřina Vidlíková* ze Svatoslavy, farnosti Benetické.

42. Sprostáček.

Byl jedenkrát sprostáček. Rodiče mu nedali nikdy chodit do kostela. On si vždycky rozvažoval v té své sprostnosti: „Všecí lidé chodí tak pěkně oblečení; jen já jsem tak roztrhaný, a nesmím nikdy mezi ně jít.“ Jednou v neděli si vzpomněl, a šel za lidmi také do kostela. Poslouchal kázání a slyšel slova velebného pána: „Kdo jde spravedlivě rovnou cestou, přijde do nebe.“ I obrátil se z toho kostela, a šel rovnou cestou; bodlácím, trním, kamením a rybníkem jen rovna, až přišel k jednomu klášteru. Zazvonil a vrátný mu přišel otevřít. Otevřel a ptal se ho: „Co žádáš?“ Sprostáček mu pověděl: „Jdu do nebe! Byl jsem v kostele a duchovní tam kázal: Kdo jde spravedlivě rovnou cestou, přijde do nebe. Já jsem šel pořád rovna, až jsem přišel sem; zde musí být nebe.“ Když se nedal odbyť, vrátný šel to hlásit otcí kvardiánovi. Sprostáček zas mu to tak povídal a nedal se odbyť. Otec kvardian dal mu starý habit, obnošenou

kutnu, proto že byl celý roztrhaný tím trním, a uložil mu práci v zahradě.

Sprošťáček si v kutně a v práci liboval; až do poledne nosil vodu a zaléval. V poledne mu tam zahradník donesl oběd. Sprošťáček si sedl na trávnik a jedl; ale že trochu přeprchalo, aby mu oběd nezmokl, sebral se a šel s tím obědem do šíje, do klenuté chodby, aby se schoval před deštěm. Tam byl stařícký žebrák, který denně dostával oběd z klášteře, a ten zatím klečel a modlil se u kříže. Sprošťáček díval se chvíli na kříž a jedl. Potom ale pravil: „Ale Ty jsi chudý! Jedl bys také?“ — Pán Ježíš mu s kříže odpověděl: „Dáš-li tomu žebráku, jakobyš dal mně!“ A sprošťáček hned přestal jíst, a co ještě měl, dal starému žebráku pod křížem.

Zahradník to slyšel a viděl prvního i druhého dne, a vypravoval to otci kvardianu. Otec kvardian třetího dne před obědem stál v šíji, aby sám všechno slyšel a viděl. Zase byl tam ten žebrák, a sprošťáček zase promluvil k Ukřižovanému: „Ale Ty jsi chudý! Jedl bys také?“ — Pán Ježíš mu s kříže odpověděl: „Dáš-li tomu žebráku, jakobyš dal mně!“ A sprošťáček hned přestal jíst, a co ještě měl, dal starému žebráku pod křížem. Žebrák mu řekl: „Zaplať Pán Bůh!“ Sprošťáček chtěl odejít, ale Pán Ježíš promluvil k němu s kříže: „Tyš mne už po tři dni pozval na oběd; já tě zejtra pozvu na večeři.“

Otec kvardian i zahradník to slyšel a viděl, a oba dva trnuli svatou hrůzou. Kvardian vzal

sprostáčka k sobě a vyučoval ho. Druhého dne ho vyzpovídal, a po svaté zpovědi pravil mu: „Až budeš při té večeři u Pána Ježíše v nebi, vzpomeň také na mne.“

Sprostáček přijal Pána Boha, sepjal ruce a řekl: „Bože můj, Ty jsi nejvyšš dobrotivý, přijmiž duši mou nesmrtelnou!“ A v tom skončil.

Minul rok, a také otec kvardian blažené zemřel a šel za sprostáčkem do nebe.

V městě tom pak založila se veliká slavnost, která koná se až posavad na památku, že nemáme žádného sprostáčka zapovrhovat.

Vypravovala *Mariana Mitysková*
ve Vladíkově na Třebíčsku.

43. Švec posměváček.

Byl nějaký švec hrbatý a chromý na jednu nohu. Měl domek tak proti kostelu a synka, bylo mu šest let.

Když lidé šli z kostela, ten švec si stoupl do okna a hlídal na ty lidi. Zavolal ženu a řekl: „Podívej se, jak ten zámečník se ještě pyšní! A tamhle jde bednářka, má pěkný čepec, ale uši má tuším dlouhé!“ Tak a podobně každému se posmíval.

Zatím ale chlapec šestiletý vzal cepici, strčil si ji pod kabát na záda, vzal tatínkovou hůl, která byla větší než chlapec sám, a šmatlal po světnici jak tatínek chrúmal a byl hrbatý přistrojen jako tatínek.

Otec se u okna obrátil, uhlídal synka a zlostně zvolal: „Ty bezbožné dítě, ty se otcovi posmíváš?“

Chlapec odpověděl: „Tatínku, vždyť vy se jiným lidem, co jdou z kostela, také posmíváte, a sám své chyby nevidíte!“

Otec zastyděl se a poznal, že jiných přesuzuje a sám je k soudu podobný. Od té chvíle nikdávíc žádnému se neposmíval.

Vypravovala *Křišťánka Machátova* z Budišova.

OBSAH.

Moravské národní pohádky z okolí Olešnického, Brněnského, Třebíčského, Výšovského, a Žďárského.

Proslov.

	Stránka
1. Jan od Boha	7
2. O řezníkovi Braňovi	18
3. O třech vojácích	35
4. O tesaři Vňučkovi	47
5. O kováři	53
6. O centru	61
7. O hloupém Jankovi	66
8. O třech cestovnících	69
9. Bujárek a Suria	75
10. O správcevě Pepince	82
11. Zlatá jablka	91
12. O třech krkavcích	98
13. O pacholkovi	103
13. O Čučíně	109
14. Chlupatá princezna	117
15. O třech deerách	122
16. O dvou hrbatých	126
17. O sklenných kolovrátcích	129
18. O mlynáři	135
19. Čertův hrad	143
20. O rytířce	152
21. Bída	158
22. Mocný list	162
23. O kupeckém mládenci	165

	Stránka
24. O jednom rybáři	171
25. O třech vysloužilých vojácích	178
26. O dceři kupcové	198
27. Kupcův syn	211
28. Lidojed	220
29. Slib snoubenců	225
30. Lakomý otec	226
31. O jednom kupci	229
32. O zahradníkovi	239
33. O smělém tesařovi	243
34. O Palečkovi	247
35. Mlynářova dcera	251
36. Vznešený kmotr	254
37. Krivý žalobník	257
38. Císař Josef a desátník	259
39. Vídeňský purkmistr a sedlák	260
40. Princ Zlatohlávek	262
41. Rytíři v Blaníku	268
42. Sprostáček	272
43. Švec posměváček	274

